

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**HAYAT DIŞI SİGORTA ŞİRKETLERİNİN
FON OLUŞTURMA İMKANLARI VE YÖNETİMİ
ANALİZİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Alim ZURNACI

Enstitü Anabilim Dalı: İŞletme

Enstitü Bilim Dalı : Muhasebe ve Finansman

Tez DanıŐmanı: Doç. Dr. Erhan BİRGİLİ

EYLÜL - 2007

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**HAYAT DIŞI SİGORTA ŞİRKETLERİNİN
FON OLUŞTURMA İMKANLARI VE YÖNETİMİ
ANALİZİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Alim ZURNACI

Enstitü Anabilim Dalı: İŞletme

Enstitü Bilim Dalı : Muhasebe ve Finansman

Bu tez 14 / 09/ 2007 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliğı ile kabul edilmiştir.

Jüri BaŐkanı

Jüri Üyesi

Jüri Üyesi

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Alim ZURNACI

14 EYLÜL 2007

ÖNSÖZ

Bu çalışmada, Türkiye’de sigortacılık sektörünün fon oluşturma imkanları araştırılmış, sektörün ülke ekonomisine katkıları ve bundan sonra ülke ekonomisine neler katabileceği tespit edilerek yapılması gerekenler açıklanmaya çalışılmıştır.

Çalışmam sırasında hiçbir fedakarlıktan kaçınmayan başta aileme, çalışmanın büyük bölümünde danışmanlık görevini yürüten Yrd.Doç. Dr. Rıza EMEKTAR’a, çalışmanın tamamlanmasında yardımlarını esirgemeyen Doç. Dr. Erhan BİRGİLİ’ye, Güven Sigorta T.A.Ş. Genel Müdürü sayın Bülent SOMUNCU’ya, Güven Sigorta T.A.Ş. Genel Müdür Yrd. sayın Zeki KARAKURT’a, Güven Sigorta T.A.Ş. Acenteler ve Tahsilat Müdürü sayın Mehmet BAYRAM’a, Güven Sigorta T.A.Ş. Mali İşler ve Muhasebe Müdürü sayın İrfan YÖRÜK’e ve çalışmama katkıda bulunan tüm Güven Sigorta T.A.Ş. çalışanlarına teşekkürü borç bilirim.

14 EYLÜL 2007

Alim ZURNACI

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	i
TABLO LİSTESİ	iii
ŞEKİL LİSTESİ	iv
ÖZET.....	v
GİRİŞ.....	1
1. BÖLÜM: SİGORTACILIK KAVRAMLARI, DÜNYADA VE TÜRKİYE’DE SİGORTACILIĞIN GELİŞİMİ	4
1.1. Sigortanın Tanımı, Unsurları ve Görevleri	4
1.2. Dünyada Sigortacılığın Gelişimi.....	23
1.2.1. Sigortacılığın Tarihsel Gelişimi	24
1.2.2. Dünya da Sigorta Sektörüne Ait Veriler	27
1.2.3. Sigorta Şirketlerinin Mali Yapı İçerisindeki Fonksiyonu	35
1.2.4. Sigorta Şirketlerinde Yatırım Kararları.....	42
1.3. Türkiye’de Sigortacılığın Gelişimi	56
1.3.1. Türkiye’de Finansal Örgütlenmenin Genel Yapısı ve Sigorta Şirketlerinin Yeri.....	58
1.3.2. Türkiye Ekonomisi ve Sigorta Sektörü	69
1.3.3. Türkiye’de Sigorta Sektörünün Temel Sorunları ve Çözüm Önerileri .	73
2. BÖLÜM: SİGORTACILIKTA FON YÖNETİMİ.....	79
2.1. Sigorta Sektöründe Fon Kaynakları ve Yönetimi	79
2.2. Sigorta Pazarı ve Sermaye Yönetimi Hakkında Temel Açıklamalar.....	92
2.3. Türkiye’de Özel Sigorta Sektörünün Fon Birikimi ve Kullanımı.....	93
2.3.1. Finansal Pazarlar ve Kurumlar	93
2.3.2. Finansal Sistemde Sigortacılığın Fonksiyonları.....	94
2.3.3. Türkiye’de Özel Sigorta Sektörünü Düzenleyen Yasal Çerçeve	98
2.4. Sigorta Şirketlerinin Yatırım Araçları.....	103
2.5. Sigorta Şirketlerinin Yatırım Politikaları	111
2.6. Sigortacılıkta Fon Yönetiminde Uyulması Gereken İlkeler.....	113
2.7. Sigortacılıkta Fonların Planlanması	119
2.8. Sigortacılıkta Portföy Yönetimi	119
2.9. Sigorta Sektöründeki Yatırım Araçlarına İlişkin Yasal Çerçeve ve Yatırım Kriterleri	122

2.10. Sigorta Şirketleri Tarafından Kullanılan Yatırım Araçları ve Fon Kullanım Araçları.....	127
2.11. Sigorta Şirketlerinin Yatırım Araçları İle İlgili Yasal Sınırlamalar.....	128

3. BÖLÜM: SİGORTA ŞİRKETLERİNİN FON YÖNETİMİNE AİT ANALİZ ÇALIŞMASI 131

3.1. Türkiye’de Faaliyet Gösteren Sigorta Şirketlerince Toplanan Fonların Analizi	140
3.2. Bazı Ülkelerde Yapılan Fon Yönetimi Uygulamaları.....	143
3.2.1. ABD	143
3.2.2. Avusturalya	144
3.2.3. Meksika	144
3.2.4. İsviçre	145
3.2.5. İngiltere	145

SONUÇ VE ÖNERİLER..... 148

KAYNAKÇA 156

ÖZGEÇMİŞ..... 162

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Makroekonomik Göstergeler	30
Tablo 2: Hayat Dışı Branşlarda Dünya Sigorta Hacmi	33
Tablo 3: Hayat, Hayat Dışı Branşlarda Dünya Sigorta Prim Hacmi.....	34
Tablo 4: Dolar Bazında Prim Üretimi ve Kişi Başına Sigorta Primleri	37
Tablo 5: Sigorta Şirketlerinin Prim Üretimleri(2005).....	40
Tablo 6: Sigorta Şirketlerinde Fon Hareketi	49
Tablo 7: Sigorta Dalları İtibariyle Direkt Prim Artışları.....	55
Tablo 8: Sigorta ve Reasürans Şirketleri Sayısı	63
Tablo 9: Branşlara Göre Sigorta Şirketleri Sayısı	63
Tablo 10: Kişisel Sigorta-Ticari Sigorta Ayrımı.....	65
Tablo 11: Branşlara Göre Prim Üretimleri, Yıllara Göre Değişimler ve Branşların Yüzde Payları (1.000 YTL).....	70
Tablo 12: Sigorta Şirketlerinin Dallar İtibariyle Teknik Kârları ile Mali Kârları (YTL)	81
Tablo 13: Fon Toplamada Etkin Mali Kurumlar ve Türkiye'deki Konumları	83
Tablo 14: Sigorta Şirketlerinin Topladıkları Fonlar (2005).....	91
Tablo 15: Sigorta Şirketlerinin Yatırım Kriterleri.....	112
Tablo 16: Ülkemizde Sigorta Şirketlerinin Fonlarını Yatırdıkları Kıymetler.....	128
Tablo 17: 2005 Yılı Değerlendirmesi.....	134
Tablo 18: 2004 Yılı Değerlendirmesi.....	135
Tablo 19: 2003 Yılı Değerlendirmesi.....	136
Tablo 20: 2002 Yılı Değerlendirmesi.....	137
Tablo 21: 2001 Yılı Değerlendirmesi.....	138
Tablo 22: 2000 Yılı Değerlendirmesi.....	139

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1: Hayat, Hayat Dışı Branşlarda Kişi Başı Prim Üretimi ve % GSYİH Karşılaştırma	31
Şekil 2: Hayat, Hayat Dışı Branşlarda Prim % GSYİH.....	32
Şekil 3: Risk İşlemlerinde Ödemeler Akımı ve Fon Brikimi	45
Şekil 4: Finansal Örgütlenme Şeması.....	59
Şekil 5: Fon Arz ve Talep Edenler Arasında Fon Akımları	61
Şekil 6: Bir Sigorta Şirketinin Fon Akımlarına Dayanan Genel Modeli.....	84

Tezin Başlığı: Hayat Dışı Sigorta Şirketlerinin Fon Oluşturma İmkanları ve Yönetimi Analizi	
Tezin Yazarı: Alim ZURNACI	Danışman: Doç. Dr. Erhan BİRGİLİ
Kabul Tarihi: 14 Eylül 2007	Sayfa Sayısı: VI (ön kısım)+ 162 (tez)
Anabilimdalı: İşletme	Bilimdalı: Muhasebe ve Finansman
<p>Risk; az ya da çok hayatın her alanında her zaman karşılaşılabileceğimiz bir unsurdur. Doğal afetler (deprem, sel, heyelan, dolu, fırtına v.b.), yangın, kaza gibi olaylar fiziksel olarak önlenmesi mümkün olmayan risklerdir. Bütün bu olayların fiziksel sonucuna nasıl olsa katlanacağımıza göre en azından maddi sonuçlarını kendi üzerimizde tutmayabiliriz. Bu aşamada devreye sigorta kavramı girer. Gelecekte karşılaşılabileceğimiz riskleri küçük meblağlarla devralan sigorta şirketleri risk gerçekleştiğinde, karşılaştığımız zararı karşılayarak en azından maddi olarak kaybımızı önlerler. Biz düşük bedelli primlerle, karşılaşılabileceğimiz riskleri sigorta şirketlerine devrederken, sigorta şirketleri de topladıkları bu primleri biriktirerek çeşitli yatırım araçlarıyla değerlendirir ve ekonomiye kaynak oluşturur. Sigorta şirketleri bu fonlarla, ortaya çıkabilecek riskleri, şirketin faaliyetleri dolayısıyla ortaya çıkacak maliyetleri karşılar, devlete faaliyetleri sonucunda vergi öder ve tüm bu işlevlerine ilave olarak ticari bir işletme olduğundan faaliyetleri sonucunda kâr elde etmeye çalışır.</p> <p>Türkiye’de sigorta şirketleri müşterilerini nasıl bulur? Primleri nasıl toplar? Topladığı primleri nasıl değerlendirir? Ortaya çıktığında öz sermayesini aşabilecek rizikoları nasıl üstlenir? Diğer ülkelerle karşılaştırıldığında ülkemizde sigorta sektörü ne aşamada? Avrupa Birliği’ne üyelik müzakerelerinin devam ettiği bu günlerde sektörün eksikleri? Yapılması gerekenler ve sektörün rekabet gücü nedir? sorularına çalışmamızda cevap aranmıştır.</p> <p>Çalışmada sırasıyla Dünya da Sigortacılığın doğuşu, sigortacılıkla ilgili tanımlamalar, sigortacılığın Dünya da ve Türkiye’de tarihsel gelişimi, sektörün sorunları ve çözüm önerileri, sigortacılıkta fon yönetimi, finansal sistem içinde sigortacılığın yeri konularına değinilmiştir. Dünya da ve Türkiye’de Sigortacılık, Türkiye’de sektörde yıllara göre ilk on sırayı paylaşan sigorta şirketlerinin 2000 ile 2005 yılları arasında topladıkları primler ve bu primleri değerlendirdikleri yatırım araçları incelenmiş, sigorta şirketlerinin faaliyetleri sonucunda kâr mı yoksa zarar mı ettikleri bulunmaya çalışılmış; ilk on şirketin faaliyet sonuçlarıyla sektör hakkında genelleme yapılmaya çalışılmıştır.</p>	
Anahtar Kelimeler: Risk, Sigorta, Paylaşım, Fon, Ekonomi	

Title of the Thesis: Opportunities of the Fund Generation and Investment Analysis of Non-Life Insurance Companies	
Author: Alim ZURNACI	Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Erhan BİRGİLİ
Date: 14 September 2007	Nu.of pages: VI (pretext)+ 162 (main body)
Department: Business	Subfield: Accounting and Financing
<p>Risk is a fact that we can always face it in our lives. Risks like, national disasters (earthquake, flood, landslide, full, storm), fire and accident are hard to prevent physically. Therefore, while we have to endure physical results of them, we should not need to face their financial results. At that point, we can talk about the fact of insurance companies. Those companies can secure our future lost possibilities with some small amount of our capital. As a result of this, we can insure our benefits with small amount of premium which insurance companies can build a large pool and invest those premiums and generate sources for our economy. Insurance companies invest those funds to earn benefit to cover the possible lost of insured parties and develop businesses in our economy such as employments and assessments. After all, insurance companies can be a commercially beneficial element in the business system.</p> <p>How can insurance companies find customers in Turkey? How do they collect premiums? How do they invest those premiums? How do they cover risk which might occur more then their financial capital? When we compare our country with the others, where is the insurance sector in business environment? What are the absences of insurance environment while we are at the European Union Candidacy's process? What are the needs for the sector and the hardness of the competition in insurance business? We can try to find the answers of above questions in our study.</p> <p>In our study; we analyze the beginning of insurance in the world, insurance terms, improvement history of insurance in Turkey and World, problems and their result of the sector, invest in funds for the insurance environment and place of insurance in the business environment. We also analyze the first ten companies at the insurance business. We looked at their premiums, profits and investment instrument at the years between 2000 and 2005. With their result, we try to understand the whole sector's business attitudes.</p>	
Keywords: Risk, Insurance, Share Out, Fund, Economy,	

GİRİŞ

Çalışmanın Amacı

Günlük hayat tahmin edilemeyen rizikolarla doludur. Söz konusu rizikoları fiziksel olarak ortadan kaldırmak mümkün değildir. O halde insanlar söz konusu rizikoların fiziksel sonuçlarına nasıl olsa katlanacaklarına göre en azından bu tür olayların ekonomik sonuçlarını ortadan kaldırabilmek ya da hafifletebilmek için fikirler üretmişler ve en sonunda rizikonun gerçekleşmesi halinde meydana gelecek zararı aralarında bölüşmek suretiyle sigorta kavramının temellerini atmışlardır.

Sigortacılık; ekonomi, sanayi, tarım, ihracat, ulaştırma ve diğer faaliyet alanlarındaki riskleri karşılama yönünden özellikle gelişmekte olan ülkeler açısından ayrı bir önem taşımaktadır. İş alanında gerçekleştirilen her türlü faaliyetin güvenli bir şekilde yapılabilmesi ancak oturmuş bir sigortacılık sektörü ve hangi alanda olursa olsun iyi bir sigorta teminatının varlığıyla mümkün olabilir.

Bu çalışmada hayat dışı sigorta şirketlerinin fon oluşturma imkanları incelenmeye çalışılmış, hayat dışı sigorta şirketlerinin topladıkları fonları hangi yatırım alanlarında değerlendirdikleri ve değerlendirdikleri alanların getirileri tespit edilerek bundan sonraki yatırımların nasıl ve nerelere yapılacağına tespiti amaçlanmıştır.

Çalışmanın Önemi

Günümüzde sigortacılık yaşamın her alanına girmiştir. Özellikle iş hayatında ve sosyal yaşamda koruyucu bir güven unsuru olmuş, işletmeler ve ekonomi açısından fon yaratıcı ve ekonomiye şırınga etkisi yapabilen bir sektör haline gelmiştir.

Dünyada ve Türkiye’de sigortanın gelişimine bakıldığında, insanların kendi ihtiyaçları kadar üretmenin dışına çıkıp ihtiyaç fazlası üretimlerini yakınları dışında uzak yerlere taşıma ihtiyacını hissettikten sonra şartların zorlaması sonucu ortaya çıktığı ve bugünden sonra kendini kabul ettirdiği görülmüştür.

Batı’da özellikle sanayi devriminin etkisiyle sigorta gündeme gelmiş ve o günden sonra hızlıca yayılarak endüstri haline gelmiş ve topluma mal olmuştur.

Türk sigortacılığının geçmişine ve bugününe bakıldığında, başlangıçta tamamen yabancıların elinde ve yine onların amacına hizmet eden bir sektör gibi görünürler. Bugün büyük ölçüde millileşmiş ve ekonomimize katkı sağlayan bir sektör haline gelmiştir. Her ne kadar sigorta sektörü ülkemizde cumhuriyet kadar eski olsa da hala istenilen seviyede ülke geneline yayıldığı söylenemez. Hala ülkemizde sigortacılık büyük ölçüde ekonomisiyle kendini kanıtlamış büyük şehirlerde yapılmakta ve prim üretiminin çok ciddi bir kısım yine bu şehirlerden sağlanmaktadır.

Hala ülkemizde sigorta sözcüğünü ya hiç duymamış ya da sadece Devletin zorunlu hale getirdiği bir takım poliçelerden ibaret olduğunu bilen insanlar çoğunluktadır. Yeterli seviyede ülkemizde gelişemeyen sigorta ve sigortacılık genç nüfusumuzun çoğunlukta olması nedeniyle yabancı şirketlerin ilgisini ülkemize çekmiş son yıllarda ya mevcut şirketlere ortak olarak girişler ya da tamamını satın almak yoluyla ülkemizde sigorta sektöründe söz sahibi olmuşlardır.

Yabancı ülkelerde sigorta şirketlerinin mali yapılarının çok güçlü olduğu ve sigorta şirketlerinin banka sahibi olduğu dikkate alınırsa ülkemizde bu sektörün ne kadar geriden geldiği çok iyi anlaşılacaktır. Ülkemizde bu sektöre mutlaka ilgi gösterilmeli sektör milli dava haline getirilmeli aksi durumda yabancıların sektörde tamamen söz sahibi olacağı unutulmamalıdır.

Sigortacılığın geçmişten günümüze gerek dünya da gerekse ülkemizde nasıl geldiği; doğuşu, gelişmesi, yaşanan sorunlar, bu sorunlar için önerilen çözümler, ve bundan sonrası için neler yapılacağına ilişkin tespitler sektörün geleceği açısından büyük önem arz etmektedir.

Çalışmanın Yöntemi

Bu çalışmada hayat dışı özel sigorta sistemi ele alınarak sigortacılık ile ilgili genel kavramlar ve sigortanın fonksiyonları üzerinde durulmuş, Türkiye’de hayat dışı sigorta sektörünün gelişimi ve Dünya sigorta endüstrisi içindeki yeri ile sigortacılığın Türkiye’de gelişmesini engelleyen etkenler incelenerek tablolar ve şekiller yardımıyla çalışmanın anlaşılması kolaylaştırılmıştır. Ayrıca çalışmanın asıl inceleme konusu olan hayat dışı sigorta şirketlerinin topladıkları fonları nasıl değerlendirdiklerini tespit etmek amacıyla hazine müsteşarlığı tarafından her yıl yayınlanan sigorta şirketleri faaliyet

raporları incelenerek sektörde her yıl prim üretimi bakımından ilk on'a giren sigorta şirketlerinin 2000-2005 yıllarında gerçekleştirdikleri prim üretimleri ve topladıkları primleri değerlendirdikleri finansal yatırım araçları tespit edilerek yıllar itibariyle hangi yatırım aracına ne kadar yatırım yaptıkları incelenmiş, yapılan yatırımlara bakılarak şirketlerin profesyonelce fonlarını değerlendirip değerlendirmedikleri bulunmaya çalışılmıştır.

1. BÖLÜM: SİGORTACILIK KAVRAMLARI, DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE SİGORTACILIĞIN GELİŞİMİ

1.1. Sigortanın Tanımı, Unsurları ve Görevleri

a- Sigortanın Tanımı: Sigorta ile ilgili birçok tanım yapılabilir. Aşağıda bu tanımlardan bazılarına yer verilmiştir.

Sigorta, istatistik metotlarla gerçekleşme olasılığı saptanabilen ve gerçekleşmesi halinde ekonomik sonuçlarının para ile ölçülmesi veya belirlenmesi mümkün olan rizikoların tehdidi altında bulunan çok sayıdaki benzer birimlerin, bu sonuçları karşılayabilmek üzere bir fon yaratacak şekilde bir araya getirilmesidir (Genç, 2002:3).

Sigorta, aynı türden tehlikeyle karşı karşıya olan kişilerin, belirli bir miktar para ödemesi yoluyla toplanan tutarın, sadece o tehlikenin gerçekleşmesi sonucu fiilen zarara uğrayanların zararını karşılamada kullanıldığı bir risk transfer sistemidir. Bu sistem sayesinde kişiler, karşı karşıya buldukları tehlikelerin neden olabileceği, parayla ölçülebilen zararlarını, nispeten küçük miktarlarda ödemiş oldukları primler yoluyla paylaşmaktadırlar (www.tsrbs.org.tr, 22.10.2006).

Sigorta; benzer risklerle karşılaşma olasılığı olan bireylerin bir araya gelerek oluşturdukları, ödemeyi kabul ettikleri primle de zarara uğrayanların zararını karşıladıkları ekonomik düzenlemedir (Nomer ve Yunak, 2000:14).

Sigortanın temel işlevi, zararı ekonomik açıdan önemsiz bir duruma getirmektir. Kişiler tek başına karşılayamayacakları zararları bir organizasyon aracılığıyla aralarında paylaşmaktadırlar. Bu organizasyon, “sigorta şirketi”, “sigorta ettiren”, ve “bir sigorta sözleşmesi”den oluşur.

Bir sigorta sözleşmesinde; bir tarafta sigorta teminatı veren, ilgili kanun ve mevzuata göre sigortacılık faaliyetinde bulunmaya yasal olarak yetkili bulunan “sigortacı”, diğer tarafta da tehlikeyle karşı karşıya olan “sigorta ettiren” bulunmaktadır. Sigortalı, sigorta şirketinin bir tarafı olarak, teminat kapsamındaki tehlikelerden herhangi birinin gerçekleşmesi durumunda, meydana gelen hasarın tazmini talebinde bulunmaya yasal yetkili olan kişidir. Genellikle sigorta ettiren ile sigortalı aynı kişi olmakla birlikte, farklı da olabilmektedir.

Sigortacının sigortalıyı koruma yükümlülüğüne karşılık, sigortalının da sözleşme ile saptanan prim adı altındaki bir meblağı ödeme yükümlülüğü bulunmaktadır (www.tsrbs.org.tr, 22.10.2006).

O halde, sigortacılığın amacı kişilerin tek tek kayıplarını karşılamak değildir. Asıl amaç aynı riskle karşı karşıya olan mümkün olduğunca çok kişinin bir araya getirilmesini ve böylece istatistikî metotlarla söz konusu riskin belirginleştirilmesini sağlamaktır. Dolayısıyla sigortacılık aslında bir risk transferi, başka bir deyişle risk paylaşım mekanizması olarak işlev görmektedir (www.tsrbs.org.tr, 22.10.2006).

Sigorta, risk yönetimi açısından şu işlevleri yerine getirmektedir (www.odevindir.net, 25.10.2006):

- Girişimcilerin üstlendikleri risklerin bir kısmını paylaşmak suretiyle daha cesur atılımlar gerçekleştirilmesini teşvik eder.
- Riskler için fon ayıran muhafazakar üretim politikalarının yerini çağdaş risk yönetimi uygulamalarına bırakmasını sağlayıp, bu fonlara bağlı sermayeyi kullanılabilir kılar.
- Krediyeye ihtiyaç duyan müteşebbise varlıklarını sigorta ettirip, menfaatini ipotek olarak sigorta şirketine devretmesi karşılığında uygun kredi imkanı sağlar.

b- Sigortanın Unsurları: Sigortanın unsurlarını şöyle sıralanabilir:

1- Kişi Unsuru (Sigortalı/ Sigorta Ettiren)

Gerçek veya tüzel kişi olabilir. Sigortalı, genelde sigorta sözleşmesinin kendi lehine yapıldığı kişi veya kuruluştur. Sigortalı ile sigorta ettiren aynı kişi olabileceği gibi farklı kişi / kuruluş da olabilir (Genç, 2002:15).

2- Sigorta Şirketi

Kişi veya kuruluşlara teminat veren tüzel kişiliği haiz bir kuruluştur. Kanuna göre sigorta şirketleri Anonim Şirket olarak kurulur.

3- Maddi Unsur

a- Net Prim: Sigortalanmış menfaatin bedeli ile o riziko için belirlenmiş bulunan sigorta fiyatının çarpımından oluşan rakamdır (www.odevindir.net, 04.11.2006).

Net Prime İlave Edilen Vergiler Şunlardır:

- **Gider Vergisi:** Sigorta şirketleri her ne şekilde olursa olsun yapmış oldukları bütün muameleler için %5 oranında (nakden ve hesaben) Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi'ne tabi tutulmuştur (www.odevindir.net, 04.11.2006).
- **Yangın Sigortası Vergisi:** Belediye sınırları ve mücavir alanlar içindeki menkul ve gayrimenkul mallar için yapılan yangın sigortası net primi üzerinden %10 oranında itfaiye resmi uygulanır.
- **Garanti Fonu:** Karayolları Trafik Yasası'na göre Zorunlu Mali Sorumluluk (Trafik) Sigorta poliçelerinde net prim üzerinden Garanti Fonu tahakkuk ettirilir. Fona belli oranlarda sigortalı ve sigortacılar iştirak eder (Net prim üzerinden %2 sigortalı, %1 nispetinde sigorta şirketi) (www.odevindir.net, 04.11.2006).

b- Brüt Prim: Net prime vergilerin ilavesi suretiyle oluşan prime; brüt prim, toplam prim veya sigorta ücreti denir.

4- Objektif Unsur

Sigorta ettirenin/sigortalının sigorta konusu üzerinde bir menfaatinin olması, bu menfaatin ekonomik değerinin bulunması ve para ile ölçülebilmesi ve yasal olması zorunludur (www.odevindir.net, 04.11.2006).

a- Hasarın Tesadüfi Olarak Meydana Gelmesi

Hasarın ne zaman ve ne sebeple meydana geleceğini tam olarak kestiremeyiz. Ayrıca yapılacak sigorta, gerçekleşme ihtimali olmayan tehlikeleri de kapsamamalıdır. Hasar tesadüfen meydana gelmelidir. İnsan iradesine bağlı olarak kasti bir tutum sonucu hasar oluşmuşsa bu hasar sigorta teminatı dışında kalır. İnsan iradesi içinde olan basit ihmal veya hafif kusurlardan dolayı da hasar oluşabilir. Böyle hallerde, sigorta tartışmalı da olsa hasarı ödenebilir (www.tsrbsb.org.tr, 22.10.2006).

Kısaca, hasar kasti bir hareket sonucu oluşmamışsa yani kasti hareket dışında kalan tabiat olayları ve diğer tesadüfi olaylarla meydana gelen hasarlar sigorta konusu içinde yer alır.

b- Aynı Derecede Tehlikeye Maruz Benzer Ünitelerin Bir Araya Getirilmesi

Benzer ünitelerin bir araya getirilmesi, istatistiki hesapların yapılmasını kolaylaştıracak, prim alınması ve sigortacılık faaliyetinin yürütülmesi mümkün hale gelecektir.

Aynı tehlikeye maruz kalabilecek benzer ünitelerin bir araya getirilmesi sayesinde rizikonun dağılımı mümkün olabilmektedir. Böylece sigortacı çok sayıda rizikoyu üstlenebilecektir. Aksi durumda, sigortacının tek tek farklı üniteler için organizasyona gitmesi mümkün değildir.

c- Meydana Gelen Hasarların Para Değeriyle Ölçülebilmesi

Sigorta, sadece maddi kayıpları karşılar. Dolayısıyla manevi değerlerin sigortası söz konusu değildir.

d- Rizikonun İstatistiki Olarak Kavranması

Sigortada tehlikenin bilinmesi ve ölçülebilir olması gerekir. Rizikonun istatistiki açıdan ölçülmesi, sigortalıların ödeyecekleri prim yüzdelerinin tespitinde ve hasar maliyetlerinin hesaplanmasında önem kazanmaktadır.

c- Sigortanın Görevleri

Sigortacılık, yalnızca rizikoları teminat altına alan ve söz konusu rizikolar gerçekleştiğinde hasar bedelini tazmin eden bir sistem değildir. Asli görevi rizikoları teminat altına almak ve riziko gerçekleştiğinde hasarı karşılamak olan sistem, sahip olduğu özellikler nedeniyle ekonomide de bir takım görevleri yerine getirmektedir. Sigortacılığın sahip olduğu bu görevleri ekonomik görevler ve girişimciler açısından görevler olmak üzere iki grupta toplanabilir.

Sigortanın ekonomik görevlerini makro düzeyde, girişimciler açısından görevlerini daha çok mikro düzeyde (birey, küçük topluluk ve ticari ve sınai kuruluşlar) ele alınabilir.

1- Ekonomik Görevler: Sigortacılığın sahip olduğu ekonomik görevler şöyle sıralanabilir (Kara, 1995:19):

- a- Tasarruf kaynağı olarak sigorta
- b- Sermaye piyasasının gelişmesinde etken olarak sigorta
- c- Sosyo-ekonomik çöküntü ve kayıpların önlenmesinde etken olan sigorta
- d- Uluslararası ekonomik ilişkileri ve ticareti genişletmede etken olan sigorta
- e- Vergi kaynağı olarak sigorta
- f- İstihdam sağlayıcı alan olarak sigorta

a- Tasarruf Kaynağı Olarak Sigorta

Kalkınmanın tanımı Dünya görüşleri farklı olan insanlar tarafından farklı farklı yapılmıştır. Mesela; Marks kalkınmayı, tarihsel şartlardaki değişimlerle açıklarken, Milner kalkınmayı, o dönemdeki hükümet faaliyeti olarak değerlendirmektedir. Simith, İngilterenin sanayileşmesini kalkınma kavramıyla değil, maddi ilerleme kavramıyla açıklamıştır. Marshall ise kalkınma sözcüğünü “her türlü düşüncenin gelişmesinde veya sosyal kurumların gelişmesinde olduğu gibi sadece zamanla ortaya çıkışa işaret eden” edebi bir anlamda kullanmıştır (www.cumhuriyet.edu.tr, 05.11.2006).

Marks, kendine has mantığın neticesi olarak değişen ekonomik sürecin sosyal yapıyı (esasinda toplumun tümünü) değiştirdiğini, dolayısıyla ekonomik yapıdaki bir değişimin toplumsal yapıdaki bir değişimin nedeni olduğunu analitik bir şekilde göstermeye çalışmıştır. Dolayısıyla toplumsal değişimin, olumlu veya olumsuz yönünü belirleyen faktör ekonomidir. Ekonomik gelişme (kalkınma) dışarıdan müdahale ile ani bir ortaya çıkış olarak değil, bir birikim sonucu ortaya çıkar ve gerçekleşir (www.cumhuriyet.edu.tr, 05.11.2006).

Gelişmekte olan bir ülkede toplam talebin ilk önce tarım sektöründen sanayi sektörüne kayması, sanayi sektörü içinde tüketim malları sanayisinden ara ve yatırım malı sanayilerine kayması ve tüm bu gelişmelerle birlikte ülkede tasarruf ve yatırım alışkanlıklarının değişmesi, insan ile insan arasındaki ve insan ile doğa arasındaki

ilişkilerin uygar yaşamın gereklerine uygun hale gelmesidir. Bu yönü ile ekonomik kalkınma ekonominin kurumsallaşma düzeyinin yükselmesi anlamına gelmektedir.

Ekonomik kalkınma sürecinde, ekonominin tüketici bir yapıdan üretici bir yapıya kavuşturulmasında yatırımlar kaçınılmaz olarak önemli bir rol oynar. Gelişmekte olan ülkelerde özellikle otonom yatırımlar (alt yapı yatırımları) büyük önem taşımaktadır. Ülke içinde hem üretken yatırımların hem de altyapı yatırımlarının kalkınma plan ve politikalarını realize edecek yönde gelişmesi, bu yatırımların sağlıklı ve sürekli kaynaklardan yapılmasına bağlıdır. Bu nedenle, yatırımların finansmanında en güvenilir kaynak ülkenin iç tasarruf hacmidir. Ancak, gelişmekte olan bir ülkede tasarruflar geleneksel bir yapıya sahip olduğu için ülkenin potansiyel tasarruf hacmiyle fiili tasarruf hacmi arasında önemli bir fark vardır. Bu yönü ile gelişmekte olan ülkelerde potansiyel tasarruf hacmine ulaşılabilmesi için tasarrufu teşvik edici politikalar önem taşımaktadır. Bu nedenle, halkın tasarruf araçları hakkında bilgilendirilmesi, farklı tasarruf araçlarının getirilmesine karşı esnek hale getirilmesi kaçınılmaz bir zorunluluktur. Çünkü ülkede sermaye birikiminin artırılması konusunda en sağlıklı kaynak ülke için “gönüllü tasarruflar”dır (Genç, 2002:6).

Gelişmekte olan ülkelerde sermaye birikimini engelleyen faktörlerin başında tasarruf yetersizliğinin yer alması, bu ülkeleri tasarrufları arttırıcı yöntemleri araştırmaya itmiştir. Tasarrufları arttırmanın iki yolu vardır. Birincisi, tüketimi kısmadan tasarrufları arttırmak; ikincisi ise tüketimi kısarak tasarrufları arttırma çabasıdır. Tüketimi kısmadan tasarrufları arttırmanın birkaç yolu vardır. Tam kullanılmayan emeğin mobilizasyonunu sağlamak, sermayenin etkin kullanımını sağlamak, emek-yoğun tekniklerin kullanılmasını sağlamak, toplumun tasarruf usullerini değiştirmek ve dış borç kullanmaktır. Tüketimi kısarak tasarrufları arttırma çareleri arasında ise; toplumu daha fazla tasarruf yapma konusunda ikna etmek, faiz hadlerinin yükseltilmesi, sermaye piyasasının kurulması ve bankacılığın yaygınlaştırılması gibi tasarruf teşvikleri uygulamak; yatırım imkanlarının artırılması, teşvik edilmesi ve ayrıca tasarruf meyli yüksek sektörlerin geliştirilmesi gibi teşvikler yer almaktadır (www.cumhuriyet.edu.tr, 05.11.2006).

Gelişmekte olan ülkelerde kişi başına gelir seviyesinin düşük olması ve nüfusun büyük çoğunluğunun düşük gelir seviyesinde bulunması; tüketimin daha da azaltılması yolunda alınacak tedbirlerin uygulama ve başarı şansını büyük ölçüde azaltır.

Bu koşullar altında gönüllü tasarrufların artırılması, önemli bazı kurumların gerçekleştirilmesine bağlıdır. Piyasa ekonomisinin hakim olduğu düzende bireysel tasarrufların yatırıma dönüştürülmesi başlıca üç yolla olur:

- Bankalar sistemi kanalı ile,
- Tahvil ve hisse senedi piyasaları (sermaye piyasası aracılığı) ile,
- Sigorta kurumları aracılığı ile.

Birinci unsur, tasarruf sahiplerinin paralarını vadeli ve vadesiz mevduat olarak bankalarda muhafaza etmeleri ile bankalar sistemi harekete geçirilmiş olur. Gelişmekte olan ekonomiler tasarrufu teşvik etmek için faiz oranlarıyla oynayarak bankacılık sistemini yaygınlaştırmaya çalışırlar. Buna karşılık sermaye piyasası için koşullar genellikle elverişli değildir. Gelişmekte olan ülkelerde yaygın olarak görülen enflasyon, spekülasyon alanlarının açık oluşu, halkın gayrimenkul ve dayanıklı tüketim mallarına olan talebini kamçılar. Bu durum ise, halkın elindeki küçük veya büyük tasarrufların tahvil ve hisse senedi piyasasına gitmesine engel olmaktadır. Bireysel tasarrufların yatırıma dönüştürülmesini sağlayan üçüncü kurum ise sigorta kurumlarıdır (Genç, 2002:7).

Sigortacılık yalnız rizikoları teminat altına alan ve söz konusu rizikolar gerçekleştiği zaman hasarın bedelini tazmin etmeye yarayan bir sistem değildir. Aynı zamanda prim gelirlerinin yarattığı fon gücünü yatırım alanlarına aktarmak suretiyle ekonomik kalkınmaya önemli bir finansal kaynak da olmaktadır. Diğer bir deyişle, sigorta; küçük tasarrufları bir araya getirerek fon oluşturan bir sistemdir. Bu fonksiyon kendisini en çok hayat sigortalarında gösterir. Çünkü hayat sigortalarının oluşturduğu fon, diğer sigorta dallarından farklı şekilde uzun vadelidir. Bu fonlar ülkenin kalkınmasına yardımcı olacak yatırım alanlarına kolaylıkla kanalize edilebilir. Sigortanın fon yaratma gücünün ekonominin emrine verilerek kullanılması özellikle sanayileşmiş ülkelerde vazgeçilmez bir kaynaktır. Sigortanın tasarrufları teşviki ve biriken fonların verimli yerlere yatırılması, bir çok ülkenin kalkınmasında rol oynamıştır. II. Dünya

Savaşı'ndan yenik çıkmış ve tüm sigorta portföyünü kaybetmiş bulunan Batı Almanya mucizesinin temellerinden biri de, sigorta sektörüncü oluşturulan fonlar olmuştur.

Bütün gelişmiş sanayi ülkelerinde, kalkınmanın ancak tasarruflarla sağlanabileceği düşüncesinden hareket edilerek, tasarrufun özel bir yolu olarak sigortacılık, özellikle hayat sigortacılığı teşvik edilmelidir.

Sigorta faaliyetlerinden doğan fonların; tasarruf-yatırım-milli gelir-tasarruf üzerine etkisi vardır. Sigorta faaliyetinin geniş halk kitlelerine yayılabilme özelliği bulunduğundan gerçek ülke fertlerinin gelirlerinin bir kısmını rezervleri içerisinde toplamak olanağına sahiptirler. Bu fonlar, yatırım alanlarına aktarıldıklarında milli geliri artırır. Geliri artan fertler, daha fazla tasarruf yapma olanağına sahip olurlar (Kara, 1995:19).

b- Sermaye Piyasasının Gelişmesinde Etken Olarak Sigorta

Sigortacılık aynı zamanda, işletmelerin geleceğin belirsizliğine karşı (makine kırılması, yangın, seylap) ayırmış olduğu ihtiyatları (yedek akçeleri) ekonominin emrine sunulmasını sağlayarak, ekonomik süreç içerisinde bir sızıntı meydana getiren bu tasarruf kaynaklarını harekete geçirmektedir.

Bu durum bir örnekle aşağıdaki gibi açıklanabilir:

Bir işletme 10.000-ytl değerindeki bir makineyi kırılmaya karşı sigorta ettirmektedir. Bu işletme, makinenin kırılıp tamamen işe yaramaması ihtimalini hesaba kattığı takdirde, 10.000-ytl'lik yedek akçesini her zaman hazır bulundurmaya zorunda kalacaktır. Uygulamada sayısı onbinleri, yüzbinleri aşan pek çok işletme bu durumda olabilir. Belli bir ülkede her biri 10.000-ytl değerinde olan makinelere sahip bulunan 2.000 işletme bulunduğu kabul edilsin. Bunların hepsi, makinelerini kırılmalara karşı kendi olanakları ile sigorta etmeye karar verdiklerinde, makinelerinin tamamen kırılıp işe yaramaz ihtimalini göz önünde tuttuklarında netice itibari ile, 2.000x10.000-ytl'nin her an için emre hazır bulundurulması gerekli olacaktır. Başka bir ifade ile, ülke ekonomisinin ihtiyaç duyduğu bu kadar sermayenin uzun bir zaman için bağlanması yüzünden, bu sermayeyi faydalı yerlere yatırmak mümkün olmayacaktır. Halbuki istatistiklere göre makine kırılması gibi olayların ortaya çıkış olasılığı bellidir. Bir yılda örneğimizde adet olarak belirtilen 2.000 makineden sadece 2 ya da 3 makine kırılma

olasılığı bulunmakta bu yüzden de meydana gelecek hasar 20.000-ytl veya 30.000-ytl'yi aşmayacaktır. Hasarı karşılamak için 20.000.000-ytl değil, bunun yerine 30.000-ytl karşılık ayırmakla amaç temin edilmiş olacaktır.

Olayı gelişmekte olan bir ülkede sermaye faktörünün kıtlığı açısından değerlendirdiğimizde, kıt olan sermaye faktörünün atıl kullanıldığı sonucuna ulaşılır. Bu örnek, ekonomide entegrasyon etkisi yüksek, ekonomiyi besleme gücü büyük olan sektörler açısından ve sektörlerde kullanılan makine ve teçhizatın bölünemezliği nedeni ile büyük tutarlarda olması yönünden değerlendirildiğinde (demir çelik sektörü gibi) sigortanın önemi kendiliğinden ortaya çıkmaktadır.

Mali piyasalar içinde, para yaratmayan mali kurumlar içerisinde yer alan ve çeşitli riskleri dağıtmak veya azaltmak amacıyla sigortacılık hizmetlerini yerine getiren sigorta şirketleri, sundukları hizmetin karşılığı olarak sigortalıların ödedikleri primlerden oluşan fonları, riskin neden olacağı hasarlar meydana gelinceye kadar çeşitli piyasalara (özellikle sermaye piyasasına) aktardıklarından, bir finansal aracı niteliği taşımaktadırlar. Diğer bir deyişle, sigorta şirketleri, sigorta poliçeleri gibi araçlarla yatırımlara yönelebilecek fonların yaratılmasına katkıda bulunmakta ve bu fonları finansal araçlar vasıtasıyla çeşitli alanlara yatırarak sermaye piyasasının gelişmesinde etkin rol oynamaktadırlar. Batı ülkelerinde özellikle hayat sigorta şirketleri bireysel tasarrufları toplamada önemli işlevleri olan ve en eski finansal araçlardan birisi olup, tasarrufçu nitelikleri nedeniyle özel ve kamu teşebbüslerine uzun vadeli yatırım sermayesi sağlayan bir kaynak oluşturmaktadır.

c- Sosyo- Ekonomik Çöküntü ve Kayıpların Önleyicisi Olarak Sigorta

Hayatın akışı içerisinde kişiler sürekli olarak kendilerini tehdit eden risklerle karşılaşılırlar. Kişilerin dikkatli ve güvencesi olanları bu riskleri dikkatsiz ve güvencesi olmayanlara göre daha az zararla atlattırlar. Kişiler fazla riske maruz kalmamak için fazla dikkatli davranacaklar, fazla dikkat aşırı kısıtlama getirecek, kişilerin cesaretini kırarak, yeni girişimleri engelleyecek ve verimliliği olumsuz yönde etkileyecektir. Bahsedilen bu önlemler günümüz rekabet koşullarında hiç de tercih edilemeyecek önlemlerdir. Kişiler ve girişimcilerin öncelikli hedefleri pazar paylarını sürekli büyütme, eğer bunu başaramıyorlarsa da mevcut pazar paylarını ve ekonomik potansiyellerini korumaktır.

Kişilerin karşılaşabilecekleri aynı tür risklere karşı birleşmeleri ve tek başına taşıyamayacakları ekonomik çöküntüleri çoğunluğa dağıtarak önlemeleri, sigorta faaliyetlerinin temelini oluşturur. Sigorta şirketi bu dayanışma işlemini organize eder ve yürütür.

Sigorta, kendi alanı içine giren risklerin yönetimini yüklenen kuruluştur. Bu riskler gerçekleştiğinde, işyerlerinin kapanması, girişimcilerin iflası, aile dağılması, yoksulluk gibi ekonomik çöküntüler kaçınılmaz olmaktadır. Özellikle, endüstriyel riskler gerçekleştiğinde, telafi olanağı olmadığı sürece ekonomik faaliyetleri durdurur. Üretim, istihdam, tasarruf vs. açılardan dar boğazlara yol açar. Kişiler açısından ise; iflaslar, ölümler, sakatlanmalar, doğal afetler ve hırsızlık gibi risklerin neden olduğu değer kayıpları ekonomik çöküntüler doğurur. Hasarın çoğunluğa dağıtılması çöküntüleri önler (Genç, 2002:10).

Sigortanın ekonomik kayıpların önleyicisi olması ise, hasar önleme faaliyetlerinde ortaya çıkmaktadır. Sigortanın ana görevi hasarları sigortalı gruba dağıtmak olmasına rağmen, sigortacılar hasarları minimumda tutmaya gayret ederler. Sigortacılar, eğer bu konuda bir çaba harcanmazsa, hasarların artacağından, zira kişinin yapısı gereği, sigortacının hasarı tam olarak ödeyeceğini bildiği takdirde daha dikkatsiz davranacağına bilincindedirler. Artan hasar ve hasar olasılığı, prim oranlarının da artmasına neden olacaktır. Böylece, sigortalı sayısı azalacaktır. Bu durum sigortacılar için istenmeyen bir durumdur. Ayrıca, sigortacılar hasar ödemelerinin sigortacılık kârlarını azalttığını düşünerek hasarları önleme faaliyetlerini ve önleme örgütlerine yardım çabalarını artırırlar.

d- Uluslararası Ekonomik İlişkileri ve Ticareti Genişletici Etken Olarak Sigorta

Sigortacılık, yalnızca rizikoların gerçekleşmesi halinde doğan ekonomik kayıpların giderilmesinden ibaret bir endüstri olmayıp, aynı zamanda sahip olduğu özellikler nedeniyle, örneğin: Uluslararası ticarete, üretici firma veya ihracatçı firmaya ait olan taşımacılık risklerinin sigortacılar tarafından devralınması (belli bir prim karşılığında), üretici veya ihracatçı firmaya, malını rahatlıkla dış pazarlara taşımalarını sağlayarak dış ticareti genişletici etkide bulunmaktadır.

Ayrıca, ihracat kredi sigortası ile, ihracatçının aşırı riskleri için sorumluluk yüklenmek suretiyle finansal dengelerini tehlikeye sokmaksızın, yurtdışına kredili ürün ve hizmet pazarlamasını sağlar. İhracat kredi sigortası, temelde dış satımın arttırılmasına olanak sağlayan bir sistemdir. Bu işlev iki açıdan yerine getirilmektedir. Birincisi, ihracatçıyı dış alıcıya (ithalatçı firma) karşı sigortalayarak alacağını ticari ve politik risklere karşı belirli limitler içinde garantiye almak, ikincisi ise, dış satımın finansmanında bankaya garanti vererek ihracatçının gereksinim duyacağı kredilerin sağlanmasına yardımcı olmaktadır (Risk Management Forum, 2 Kasım 2006).

Ticaret riskli bir iştir. Özellikle ihracat. Yeni pazarlara açılmak bir çok riski de beraberinde getirmektedir. İhracat yapan şirketlerin düzenli bir ihracat artışını yakalayabilmeleri için, çok ciddi destek ve güvencelere ihtiyaçları vardır. İhracat kredi sigortası, ihracatçılara; hem pazarlama ve satış stratejileri oluşturmada hem risk yönetimini etkili yapmalarında yardımcı olmaktadır (Risk Management Forum, 2 Kasım 2006).

İhracat kredi sigortasının neleri teminat altına aldığı ile ilgili bilgiler aşağıda yer almaktadır:

Kredili ihracat işlemlerinizde alıcınızın iflas etmesi, borçlarını ödeyememesi yüzünden hakkında tasfiye kararı alınması, borçlarıyla ilgili tüm alacaklıları bağlayan resmi bir karar alınması, icra takibinin sonuçsuz kalması, acze düşmesinin belgelenmesi ve konkordato ilan etmesi durumunda maddi zararları teminat altına almaktadır. Eğer ihracatçı firmanın müşterilerinden biri iflas eder ve borcunu ödeyemez duruma gelirse sigorta zararı karşılamaktadır (Risk Management Forum, 2 Kasım 2006).

İhracat kredi sigortası, sadece ticari riskleri değil tercihe göre politik riskleri de teminat altına almaktadır. İhracat yapılan ülke koşullarının çok hızlı değişmesine bağlı olarak riskler düzenli olarak takip ve kontrol edilmektedir.

Kısaca; İhracat kredi sigortası, ihracat risklerini minimuma indirir, alacakları güvence altına alır ve yeni pazarlara açılmada ihracatçılara destek olur (Risk Management Forum, 2 Kasım 2006).

e- Vergi Kaynağı Olarak Sigorta

Sigorta işlemlerinin ülke ekonomisine en önemli katkılarından birisi de yatırımlara kaynak oluşturan vergilere önemli katkıda bulunmasıdır. Sigorta şirketleri yıl sonu bilançolarına göre vergilerini ödemektedirler. Ayrıca ellerinde tuttıkları tahvil, bono, hisse senedi, gayrimenkul gibi yatırım araçlarının gelir ve/veya bina vergilerini de ödemektedirler. Bunun dışında üretilen her sigorta poliçesi başına, primi oranında, gider vergisi, yangın söndürme vergisi (YSV), garanti fonu, ölüme bağlı hayat sigortalarında Veraset ve İntikal Vergisi gibi vergiler tahakkuk ettirilir (Genç, 2002:12).

f- İstihdam Sağlayıcı Olarak Sigorta

Sigortacılık sektörü, ülke ekonomisine; istihdama katkıda bulunarak önemli bir yarar sağlamaktadır. Sektörün istihdama katkısı iki yönlüdür. Birincisi şirketlerin merkez ve bölge müdürlüklerinde işgücü istihdamı, ikincisi ise sigorta şirketlerinin istihsal organları olan acente, broker ve prodüktörlerin yanlarında çalıştırdıkları personel.

Sigorta şirketleri şirket bünyesinde (genel müdürlük, bölge müdürlükleri) az sayıda fakat yetişmiş (kalifiye) eleman istihdam etmektedirler. Bu nedenle şirketler kendi bünyelerinde çalıştırdıkları eleman sayısı açısından istihdama belki çok fazla katkıda bulunamamaktadırlar. Ancak sigorta şirketlerinin istihsal organlarında (özellikle acentelerde) çalışan eleman sayısı, şirket bünyesinde çalışan personelin kat kat fazlasıdır.

Sigorta şirketleri prim üretimlerinin %95'e yakını acenteleri kanalıyla gerçekleştirmektedir. Ülke çapına dağılarak faaliyetlerini sürdüren özel acenteler daha fazla kaynağa (sigortalanan kişi ve varlık) ulaşabilmek için daha fazla personel istihdam etme yoluna gitmektedirler.

2. Girişimciler Açısından İşlevler

Sigorta, girişimcilere şu faydaları sağlar (Alabaş, 2002:82):

a- Girişimcilerin kararlarını etkiler,

b- Girişimcinin daha ucuz fiyata yatırım sermayesi bulmasını sağlar,

- c- Girişimcinin riziko karşılığı dondurduğu sermaye miktarını en aza indirger,
- d- Sigorta güvencesi girişimciye kredi olanakları yaratır.

a- Girişimcinin Kararlarını Etkiler

Girişimciler kararlarını çeşitli alternatifleri değerlendirerek verirler. Eğer ortam belirsizliklerle kaplıysa, girişimci rizikosunu yüksek işler için karar vermekte zorlanacaktır. Girişimciler işletmelerin verimliliğini arttırabilecek fakat rizikoları yüksek işlerden çoğu zaman vazgeçerler. Oysa bir ünite için belirsiz bir durum, sayı çoğaldıkça belirsizlikten sıyrılarak, ölçülebilir hale gelir. Sigorta şirketleri aynı rizikoyla karşı karşıya olan üniteleri bir araya getirerek, belirsizliği belirliliğe dönüştürürler. Ünite başına düşen prim karşılığında, riziko gerçekleştiği takdirde doğacak hasarı (zararı) karşılama güvencesi verirler.

Sigorta, küçük ve belirli ödemeler karşılığında büyük ve belirsiz hasarlara karşı garanti sağlayan bir kuruluş olarak; girişimcinin karar verirken cesur olmasını, yatırımlara girişmesini sağlar. Rizikonun ve belirsizliğin girişimci açısından ortadan kalkmış olması, iş verimini arttırır. Zarar rizikosunun azaldığını gören girişimci rekabet ortamına girmekte tereddüt etmeyerek yeni girişimlere sermaye yatırır. Böylece iş ortamında güvence altına alınmanın verdiği rahatlıkla dev sanayi ve ticari kuruluşların oluşumu gerçekleşir.

b- Girişimcinin Daha Ucuz Fiyata Yatırım Sermayesi Bulmasını Sağlar

Girişimci açısından sermaye maliyeti önemli bir konudur. Bir ülkede ikraz edilebilir fonlar az ise bu durum faiz oranlarının yüksek olmasına yol açacaktır. Sigorta şirketleri, prim gelirlerinden oluşan tasarruf potansiyeli ile direkt yatırımlarda buldukları gibi, yatırımcıya ikraz yoluyla ya da hisse senedi, tahvil vs. alımı ile katkıda bulunarak piyasadaki para arzını artırırlar. Yatırıma aktarılacak tasarruf fonlarının fazlalığı faiz oranlarını düşüreceğinden, girişimcinin ucuz fiyata yatırım sermayesi bulmasını dolayısıyla, daha fazla girişimci ve daha büyük girişimler durumunu sağlar.

c- Girişimcinin Riziko Karşılığı Dondurduğu Sermaye Miktarını En Aza İndirger

Girişimci, gerçekleşebilecek rizikolar karşısında zararını kendi kendine karşılamak amacıyla sermaye ayırmak zorunda kalsaydı, tahmini rizikoları kadar yatırımlarını

kısmak zorunda kalacaktı. Ayrılan tutar, riski paylaşacak başka kişiler ya da kuruluşlar olmadığından sigorta priminin çok çok üzerinde olacaktır. Örneğin, girişimci 1milyon ytl tutarındaki makinesini, kırılmalara karşı sigorta ettirmeyip, gerçekleşebilecek riziko karşısında oluşacak zararı kendi kendine karşılamaya giderse, 1 milyon ytl veya ona yakın miktarda parayı, ihtiyat olarak her zaman hazır bulundurmak zorunda kalacaktır. Oysa; girişimci bu makineyi, kırılmalara karşı belli bir prim karşılığında sigorta ettirdiğinde, prim ödemesi dışında elindeki sermayesini rahatlıkla kendi yatırımına yönelterek, daha büyük çapta yatırım yoluna gidebilecektir.

d- Sigorta Güvencesi Girişimciye Kredi Olanakları Sağlar

Kredi, günümüz iş hayatının en önemli konularından birisidir. Sigortanın işlevlerinden biride kredi sağlamasıdır. Bu kredi, hem sigortalı açısından hem de toplum açısından işlemektedir. Örneğin bir taşınmazın ipoteğini teminat göstererek borç isteyen kişi, ancak bu taşınmazını sigorta ettirerek isteğine (krediye) kavuşabilecektir. Çünkü taşınmazın yangın veya başka bir afetle yok olması ve dolayısıyla gösterilen teminatın ortadan kalkması rizikosu bulunmaktadır.

Aynı şekilde, mal mukabili avans veya kredi alanlar için sigorta yardımcı olmaktadır. Sigorta garantisi olmadan malın teminat kabulü mümkün değildir. Kişiler borç verilmesi halinde de; alacaklı, borçlunun beklenilmeyen bir ölüm rizikosu için sigorta yaptırmasını isteyebilir.

Diğer taraftan, hayat sigortalarında; sigortalılar, mukavelede öngörülen koşullar altında, sigortacıdan ödünç isteyebilirler. Örneğin, bir çok ülkede hayat sigortası poliçelerinin emanet olarak bırakılmaları suretiyle kredi temin edilmektedir (Genç, 2002:15).

3. Sigorta Sözleşmesinin Tarafları:

a- Sigortacı

Sigorta ettirene ait riski prim karşılığında satın alan ve rizikonun gerçekleşmesi halinde poliçede taahhüt ettiği tazminat tutarının tazminini yüklenen kimseye sigortacı denir (Güven Sigorta T.A.Ş., 2004b:4).

b- Sigortalı (Sigorta Ettiren)

Taşıdığı riski prim karşılığında sigortacıya devreden kimsedir. Başka bir ifadeyle, sigorta ettiren aynı kişi olabileceği gibi farklı kişilerde olabilir. Örneğin, hayat sigortalarında olduğu gibi sigortalının tek bir kişi olması halinde ferdi sigorta; bir grup olması halinde ise grup sigortası söz konusudur (Güven Sigorta T.A.Ş., 2004a:4).

d- Sigortacının Mali Yükümlülüğünü Azaltan Tedbirler

Sigortacının mali yükümlülüğünün azaltılması yönünde başvuru edilen tedbirlerin hepsine birden ‘sigorta politikası’ denilmektedir.

Sigortacı bu tedbirlere başvurmakla daha çok sigorta yapma imkanına kavuşur. Mali imkanlarını fazla tehlikeye atmamış, hem de iyi ve kötü riskin tercihini en iyi şekilde yapmış olacaktır.

Sigortacının başvurduğu bu tedbirler, konservasyon, koasürans ve reasürans işlemleridir (Genç, 2002:16).

1- Konservasyon

Herhangi bir sigorta şirketinin, teminatı altına almış olduğu riskin, mali gücünü dikkate alarak, üzerinde tuttuğu kısma konservasyon başka bir ifadeyle, ‘saklama payı’ denir (www.sigortaci.net, 02.08.2007).

Sigorta şirketleri bazı branşlarda kademeler halinde, bazılarında ise tek kalem altında konservasyon oranlarını belirlemektedirler.

Konservasyon oranlarının belirlenmesinde dikkat edilecek en önemli unsur, riskin özelliğidir. Riskin özelliği ve tehlike derecesi belirlendikten sonra, dikkat edilecek ikinci unsur ise öz kaynak durumudur. Öz kaynakları yeterli ve dış kaynak açısından da problemi yoksa sigorta şirketi, konservasyon oranını yüksek tutabilir. Aksi durumda, konservasyon oranını en düşük seviyede tutmaya gayret edecektir.

Konservasyonu riskin olma yüzdesine göre iki bölüme ayırmak mümkündür.

a- Net Konservasyon: Sigortacının, herhangi bir hasar olayında söz konusu olacak tazminat tutarından, kendisinin ödemeye hazır olduğu kısma denir. Net konservasyonun yüksekliği, sigorta işletmesinin öz ve dış kaynak sermayesinin miktarını, sahip olduğu sigortalıların sayısına bağlıdır.

b- Brüt (Maksimum) Konservasyon: Ünitenin risk derecesine paralel şekilde değişen hasar oranına brüt konservasyon denir.

Örneğin: Sigorta şirketi 20.000-ytl tazminat ödemeye hazır durumda ise onun net konservasyonu 20.000-ytl'dir. Bu ünitenin hasar ihtimali %50 ise, brüt konservasyonu 40.000-ytl olacaktır. Çünkü bu şirketin 20.000-ytl'ye kadar olan hasarı karşılayabilecek mali imkanı mevcuttur. Hasar ihtimali %50 olunca ancak 40.0000ytl'lik bir teminata, 20.000-ytl zarar olabilmektedir. 40.000-ytl'lik bir konservasyon oranının tespiti mümkün olabilmektedir. Böylece birinci şekilde hasar kabulü net konservasyonunu oluşturur. İkinci maksimum seviyedeki kabulde ise brüt konservasyonunu sağlamış olmaktadır.

2- Koasürans

Müşterek sigorta da denilebilir. Bir rizikonun bir kaç sigortacı veya reasürör tarafından paylaşılmasıdır (www.sigortaci.net, 02.08.2007).

Koasürans işlemi neticesinde bir tek poliçe düzenlenir. İşin yönetimini yapan şirkete "jeran şirket" diğerlerine "koasürör" denir. Poliçeyi jeran şirket düzenler, sigortalıyla muhatap olur ve prim tahsilatını üzerine aldığı için diğer koasürör şirketlere karşı poliçe tutarı üzerinden hisseleri oranında borçlanır.

Koasürans muamelesinde her sigortacının payı belli bir oranda tesbit edilmiş olduğundan, her sigortacının sigortalıya karşı olan sorumluluğu ancak kendisinin kabul etmiş olduğu sigorta meblağı yüksekliğinde olacaktır.

3- Reasürans

a- Reasüransın Tanımı ve Faydaları

Sigorta işletmesinin mali yükümlülüğünün azaltılması yönünde başvurduğu en önemli tedbir reasüranstır.

Tekrar sigorta anlamına gelen reasürans, sigortacının herhangi bir sigorta muamelesinde kendi brüt konservasyon imkanını kullandıktan sonra arta kalan sigorta meblağını diğer bir sigortacıya aktarmasını (sigortalamasını) ifade eder (Alanya, 1991:7).

Aktarmayı yapan ilk sigortacıya “sedan şirket”, aktarılan ikinci sigortacıya da “reasürans şirket” denir (Alanya, 1991:7).

Reasürans şirketinin de kendi brüt konservasyon imkanını aşan sigorta meblağını diğer bir sigortacıya aktarmasına ‘retrosesyon’ ve bu aktarmanın yapıldığı sigortacıya da “retrosesyoner” denir (Alanya, 1991:7).

Reasüransın sigorta şirketine sağladığı faydaların başında, sedan şirketin büyük rizikolar kabul edebilme kapasitesini arttırması gelmektedir.

Reasürans, aynı zamanda sigorta şirketine mali olarak destek olmaktadır. Gerek hasar ödemelerinde, gerekse reasürans şirketlerine götürdükleri iş karşılığında sağladıkları komisyonlar yoluyla sigorta şirketleri mali açıdan desteklenmektedir.

Reasüransın sigorta şirketine sağlayacağı bir diğer yarar da hasar oranında bir istikrar sağlayabilmesine yardımcı olmaktır. Örneğin: yangın, deprem gibi tek bir olay sonucu zararların çok büyük olması halinde (katastrofik rizikolarda) ödenecek sigorta tutarını bir sigortacı, hatta o ülkedeki bütün sigortacılar dahi karşılayamayabilir. Katastrofik zararlar, uluslararası reasürans anlaşmaları yoluyla sigortacıları yıkmayacak şekilde dağıtılır (Kara, 1995:14).

b- Reasürans Çeşitleri

Sigorta şirketleri, aldıkları işlerin konservasyonunu aşan kısmını başlıca üç yolla diğer sigorta şirketleri veya reasürans şirketlerine dağıtmaktadır. Bu da sırasıyla (Alanya, 1991:15):

- İhtiyari (Fakültatif) reasürans,
- Otomatik reasürans anlaşmaları (Trete Reasürans),
- Pool anlaşmaları

şeklinde olmaktadır.

İhtiyari (Fakültatif) Reasürans

En eski reasürans yöntemi olan ihtiyari reasürans bugün de zaman zaman başvurulmakla birlikte, trete reasüransının gelişmesi sonucu, önemini giderek yitirmiştir. Bu sistemde, sedan işin ne kadarlık bölümünü hangi reasüröre vereceği konusunda; reasürör ise kendisine teklif edilen işi kabul edip etmemekte ya da hangi oranda kabul edeceği konusunda tamamen serbesttir. Her iki taraf kendi menfaatlerine uygun şekilde hareket etmektedir.

Otomatik Reasürans Anlaşmaları (Trete Reasürans)

Bir reasürans işleminde, sigortacı (sedan) şirketle reasürör arasında imzalanan sözleşmeye “trete” denir. Trete, sedan ile reasürör arasında imzalandıktan sonra sigortacı (sedan üzerine aldığı bütün rizikoları trete şartlarında reasüröre devretmek, reasürör de devredilen bu rizikoları kabul etmek zorundadır. İki ana reasürans metodundan birisi olan trete reasüransı (ki mecburi reasürans denilmektedir) bir sözleşmeye dayanması itibariyle sedana otomatik teminat sağlanmaktadır (www.sigortaci.net, 02.08.2007).

Anlaşma uyarınca reasürör, sedan şirketin göndereceği reasürans önerilerini (sesyon) kabul etmek zorundadır. Aynı şekilde, trete, sedan şirket için de bağlayıcıdır. Önceden anlaşmaya varılan konu, biçim ve şartlar çerçevesinde reasürans devirlerini yapmak, anlaşmaya taraf olan sigorta şirketinin yükümlülüğüdür.

Trete reasüransı iki gruba ayrılır (Sergici, 2001:74):

Birinci grup, “bölüşmeli reasürans”, bu da:

- 1- Kotpar treteleri,
- 2- Eksedan treteleridir.

İkinci grup ise, ‘bölüşmesiz reasürans’ anlaşmalarıdır. Bu da (Genç, 2002:19):

- 3- Hasar fazlası (excess of loss),
- 4- Hasar yüzdesi fazlası (stop loss), biçiminde sınıflandırılır.

1- Kotpar Treteleri

Sedan şirketçe kabul edilen her rizikoya, üst sınır belirlenmiş olmak şartı ile reasürör'ün belirli bir oranda katılmasını sağlayan, mecburi reasürans tipidir (www.sigortaci.net, 02.08.2007).

Kotpar anlaşmasında, sedan şirketin riskleri bir ayırma tabi tutma yetkisi yoktur. Çünkü, aldığı bütün işleri belirli oranlar ve sabit limitlere göre reasüröre devretmek mecburiyeti vardır. Bu tür anlaşmanın en büyük özelliği, henüz yeterli mali güce kavuşmamış, şirketler için büyük yararlar sağlamasıdır (Sergici, 2001:74).

2- Eksedan Anlaşması

Sigortacılıkta en çok uygulanan reasürans anlaşmalarından biridir. Özellikle, güçlü sigorta şirketlerinin başvurduğu bu anlaşmada; sedan şirketi rizikonun saklama payını aşan kısımlarını kendi eşiti veya dilimleri oranında reasürörlere devreder. Kotpar anlaşması gibi bütün rizikoları üzerinde reasüröre devretme mecburiyeti yoktur. Şirket, ilk önce rizikoları kendine göre iyi veya kötü ayırma tabi tutabilir. Kendince yüksek rizikoları tespit ettikten sonra bunlar üzerinde saklama payını daha düşük tutabilir. Rizikonun büyük kısmını devreder.

Buna rağmen fazlalık olursa, yapacağı ikinci veya üçüncü eksedan anlaşmaları yoluyla veya ihtiyari reasürans yoluyla tamamen dağıtabilir.

Eksedan tretesinin en önemli özelliği, sedanı konservasyon tutma konusunda serbest bırakmasıdır. Küçük işlerin tamamının konservasyonda tutulup eksedan treteye devir yapılmaması da mümkündür.

3- Hasar Fazlası Anlaşması (Excess of loss)

Hasar fazlası anlaşması, bölüşmeli reasürans anlaşmalarından farklı bir duruma sahip olup, onlarda riskin belirli bir yüzdesi üzerinde reasüröre devir yapılırken, burada hasarı önceden belirtilmiş belli bir limiti aşan kısımlarının tamamen karşılanmasını öngörmektedir. Hasarın belli bir oranını sedan şirket üstlenmekte, bunu aşan kısmı ise tamamen reasürörce karşılanmaktadır.

Bu tür anlaşmalar masrafsız ve ucuzdur. Masrafsız ve ucuz olduğu kadar şirketler için teknik durumlarını sarsabilecek tehlikeleri de beraberinde taşımaktadır. Onun için, bu anlaşmalar yapılmadan önce şirketin; sigorta, riskler ve hasar konusunda iyi tetkikler yapmış olması gerekir (Genç, 2002:21).

4- Hasar Yüzdesi Fazlası (Stop Loss) anlaşması

Bu anlaşma, sigorta şirketinin genellikle bir yıl içinde (yıl sonu itibariyle), herhangi bir sigorta branşında hasarın belli bir yüzdeyi aşması halinde, reasüröre sorumluluk yüklemesine denir. Hasar, belirlenen yüzde veya miktarı aşmadığı sürece, reasürörün sorumluluğundan bahsedilemez.

Hasar yüzdesi fazlası, özellikle katastrofik risklerde ve hasarın hangi olaydan veya risklerden oluştuğu tespiti zor olan branşlarda uygulanan bir anlaşma türüdür.

Pool Anlaşmaları

Genellikle sigorta bedeli yüksek ve hasar ihtimali büyük olan rizikolarda, sigorta şirketlerinin bir araya gelip aralarında birini lider (Jeran) seçerek ve saklama paylarını (konservasyonlarını) bir araya getirerek reasürans piyasasına daha güçlü çıkmalarına olanak sağlayan üyelik sistemine “pool” adı verilir.

Pool’un yaptığı işlerde sigorta poliçesi pool adına düzenleneceği gibi, ilk sigortacı durumunda olan şirket adına da düzenlenebilir (Genç, 2002:21).

1.2. Dünyada Sigortacılığın Gelişimi

Dünyada, sigortacılık alanındaki gelişme ticari ve ekonomik sahadaki gelişmeyi yakından izlemiştir (Alabaş, 2002:14).

Sigorta muameleleri tarih boyunca çeşitli devirlerde tamamen birbirinden ayrı safhalarda incelenebilir. İlk sigortanın başlangıcını teşkil eden, emniyet hissi ile yapılmış muameleleri gerçek anlamda sigorta adıyla adlandırmayıp, M.J.R. Pichon’un “Elements the Assurances Terrestres” adlı eserinde isimlendirdiği gibi “preassurance” sigorta öncesi ve günümüz anladığımız anlamda sigortayı da “Assurance Moderne” modern sigorta diye isimlendirebiliriz (Genç, 2002:22).

1.2.1. Sigortacılığın Tarihsel Gelişimi

a- Eski Çağ

Sigortanın ilk şekillerine günümüzden yaklaşık dört bin yıl evvel Babil’ler arasında rastlanmaktadır. O zaman ticaret merkezi durumundaki Babil’de kervan tüccarlarına borç veren sermayedarlar kervanların soyulması veya fidye ödeme durumuyla karşılaşmaları halinde tüccarın borçlarını silmekte, buna karşılık borcu tüccardan geri aldıkları zaman taşıdıkları tehlike karşılığı olarak, ana borç meblağı üzerine bir miktar ilave etmekteydiler. Bu durum daha sonra Hammurabi tarafından yasalaştırılmıştır (Ensari, 1992:4).

İlk çağlarda tüccarların malları ile birlikte yolculuğa çıkmaları; bazen o gemide bir çok tüccar ve malın bulunması her zaman karşılaşılan bir durumdur. Ayrıca yükleme ile ilgili herhangi bir denetlemenin olmayışı nedeniyle gemiler çok yüklendiği gibi, o zamanki teknik koşullar sonucu gemilerin ağır ağır yol alması da fırtınaya rast gelme olasılığını arttıran bir durumdur. Karşılaşılan bu tehlikeden kurtulmak için denize mal atılması sık sık kaçınılmaz olmaktadır. O nedenle geliştirilen kural, denize atılacak mallardan dolayı uğranılacak zararın diğer gemi ve yükler arasında paylaşılması olmuştur. Bugün denize mal atılması müşterek avaryası olan bu kural M.Ö. 916 yıllarında geliştirilmiş olan Rodos kanunlarında görülmektedir. M.Ö. 200 yıllarında Romalıların cenaze masraflarını karşılamak için gömme sandıkları kurdukları da dikkati çekmektedir. Bu sandıklara giriş aidatı ve her ay belli bir ücret ödenmekteydi. Roma “deniz öduncü” Akdeniz ülkelerinde sigortacılık anlayışının yerleşmesine yardımcı olmuştur (Çetinoğlu, 1965:3).

b- Orta Çağ

İlk denizci milletlerden Kartaca’lılar, Roma’lılar, Yunan’lılar arasında; gemi hamulesi üzerine borç verip geminin limana varmaması rizikosunu üzerinde taşıyan ve salimen limana varıştan sonra hem verdiği ödünç miktarı, hem de taşıdığı rizikonun karşılığı olarak önemli miktarda faiz alanlar bulunmaktaydı. Uygulanan yüksek faiz nedeniyle 1227 yılında Papa IX. Gregori yayınladığı bir kararname ile gemi hamulesi üzerine borç verme işlemlerini yasaklamıştır. IV. Henri zamanında Barcelona şehrinde Kral Aragon tarafından deniz sigortacılığını düzenleyen emirler

verilmiştir. 15. ve 16. asırlarda Avrupa'nın muhtelif kentlerinde deniz sigortaları düzenlenmiştir (Çetinoğlu, 1965:4).

Sadece deniz hukukunda uygulanan sigortacılık, İtalya'dan sonra deniz ticaretini geliştiren diğer ülkelere, İspanya'ya, Portekiz'e, Hollanda'ya, İngiltere'ye, Fransa'ya ve Almanya'ya geçmiştir (Alabaş, 2002:15).

c- Modern Çağ

Sigorta muamelelerine matematiğin girmesiyle sigorta bugünkü anlamına kavuşmuştur. İlk sigorta poliçesi olarak kabul edilen mukavele 23 Ekim 1347 tarihini taşımaktadır ve İtalya'nın Genova limanından Majorka'ya hareket eden 'Santa Clara' adlı geminin yükünü temin maksadıyla tanzim edilmiştir (Ensari, 1992:6).

İlk sigorta şirketi de 1424 yılında yine Genova şehrinde kurulmuştur. Sigorta konusundaki ilk kanuni mevzuatı 16.yy'da yayınlanan 'Barcelona Fermanı'yla görüyoruz. Bunu takiben en önemli resmi mevzuat arasında 1601 yılında İngiltere'de Kraliçe Elizabeth zamanında yürürlüğe konulan yönetmelik ve Fransa'da 1681 yılında Colbert tarafından hazırlanıp 14. Luis tarafından yayınlanan deniz fermanı söylenebilir (Çetinoğlu, 1965:4).

İtalya'daki başlangıçtan sonra, deniz sigortalarının 17. asırda İngiltere'de geliştiği görülmektedir (Ensari, 1992:6).

Deniz ticaretinin daha gelişmiş olmasına bağlı olarak denizde başlayıp büyüyen sigortacılık, 15. asırda hayat sigortası fikrinin de doğmasına yol açmıştır (Akatlı, 1985:21).

Tekne ve Hamüenin sigorta edilebilmesi; kaptanın, yolcuların ve tayfalarında sigortalanması fikrini getirmiş, ancak intihar ithamları karşısında yasaklanılmasından kaçınılamamıştır. Bir İtalyan bankeri olan Tonti, 17. asırda hayat sigortalarına yeni bir alan açmıştır. Tonti tarafından 1653 yılında Kardinal Mazarin'e sunulan ve adına "tontines" denilen sisteme göre belirli kişiler bir araya gelerek belirli bir süre için ortaya belirli miktar para koymakta, sürenin sonunda hayatta kalanlar parayı aralarında paylaşmaktaydılar. İnsanların çoğu kendilerinin başkalarından fazla yaşayacağını zannettiği için rağbet bulan bu sistemde, öngörülen süreden evvel ölenlerin ödedikleri

aidat kayba uğramaktadır. Sistemin bu olumsuz yönü karşı sigorta (contre-assurance) yoluyla vadeden evvel ölüm rizikosu için bir prim ödemek suretiyle ortaya konmuş paranın, kısmen veya tamamen telafisini mümkün kılan bir sistemin doğmasına yol açmıştır. Tontin, 14. Luis'in hükümdarlığı sırasında Fransa'da yaygın olarak uygulanmış olup bugün de muhtelif kombinezonlar altında tatbik edilmektedir (Çetinoğlu, 1965:4).

XVII. asrın ikinci yarısında sigortacılığın gelişmesine yol açan ikinci önemli olay ise 1666 yılında Londra'da meydana gelen ve dört gün devam ederek 13 bin ev ile yaklaşık 100 kilisenin yanmasına yol açan büyük yangındır. Bu olay halk üzerinde büyük tesir bırakmış ve böylesi büyük afetlerin sonuçlarına karşı tedbir alınması fikrini doğurmuştur. Gelişen bu fikirden hareketle İngiltere'de 1667 yılında "Yangın Bürosu" (Fire Office) nun kurulmasını takiben 1684 yılında ilk Yangın sigorta şirketi "Frienty Societe" faaliyete geçmiş ve bunu 1696 yılında "Hand in Hand", 1704 yılında "Lonbard Hause" şirketleri izlemiştir (Akatlı, 1985:3).

Nasıl ki, modern sigortacılığın başlangıcı deniz sigortacılığı ise kara sigortacılığının başlangıcının da yangın sigortası ile başladığını kabul etmek gerekir (Ensari, 1992:7).

d- Lloyd's Dönemi

İngiltere'de ticareti ve denizcilik sigortalarını Hansa şehirleri birliği ve Lombardlar etkilemişlerdir. Hansa şehirleri beş asır İngiltere'nin ticaretini ellerinde tutmuşlardır. Bunlar Londra'da Steelyard'da yerleşmiş, İngilizlerin komşuları ile savaştıkları, ticaretle uğraşmadıkları devirde sıkı ve disiplin altında ticaret yapan keşişlerdir. X. yy' da İngiltere'ye yerleşmeye başlamış olmalarına rağmen 300 yıl sonra İngilizlere yakınlaşabilmişler ve onlara borç vermişlerdir. Muhtemelen Hansa tüccarları deniz sigortalarını İngiltere'ye tanıtmışlardır. Savaş zamanlarında İngiliz Krallarını parasal yönden destekleyen Lombardlar İngiltere'de Banker olarak en üst seviyeye ulaşmışlar ve ticareti geniş ölçüde etkilemişlerdir. Lombardlar İngiltere'ye XVII. Asrın ortalarında gelmişler ve Kral Hanri IV. Onlara City of London'un bir kısmını vermiş ve orada yerleşmişlerdir. Lombardların yerleştiği bu yer bugün dahi İngiliz deniz sigortaları poliçesinde geçmektedir. Sigortacılık İngiltere'de gelişmekte olmasına rağmen sigorta ile ilgili ilk kanun 1601 yılında yürürlüğe konulmuştur. Yine o devirde sigorta, bankerler ve borç para verenlerce ek bir iş olarak yürütülmekte, bunların belli

bir yeri bulunmamaktadır. İşte bu sıralarda Lloyd's a ait bir kahvehane sigortacıların uğrak ve toplantı yeri olmuş, sonraları sigortacılığın önemli bir merkezi haline gelmiştir. Lloyd's a ait kahvehanenin 1688 de faaliyette olduğuna dair kayıtlar bulunmaktadır. Daha sonra 1691 de Tower Str.'den Lombard Str.'e taşınmıştır. Asıl sigortacılık 1769 da sigortacıların pub head alleyde yeni bir yere taşınmaları ve yeni bina yaptırmak için 1771 de klüp kurmaları ile başlar. Lloyd's 1871 de bir kanunla birlik (korporasyon) haline getirilmiştir. Korporasyon kendisi sigortacı olmayıp topluluğa üye sigortacıların hizmetlerini görmekte ve onaltı üyeli bir komite tarafından yönetilmekteydi. Bu komite 4 yıl için seçilmekte ve her yıl 4 üye ayrılıp yerine yeni üye seçilmekteydi. Çekilen üye 1 yıldan önce tekrar komiteye seçilmemekte ve komitenin bir başkan ve iki başkan yardımcısı bulunmaktadır. Üye sigortacılar sendikalar halinde oluşup, her sendika Lloyd's un underwriting roomundaki boxlarla faaliyet göstermektedirler (Akatlı, 1985:3).

Sendikalardaki üye sigortacı sayısı belirsiz olup üye sendikacılardan işi bırakanlar olduğu gibi yeni sigortacılar da Lloyd's a kabul edilmektedir. Bu nedenle üye sigortacı ve faaliyet gösteren sendika sayısı yıldan yıla değişiklik göstermektedir. Her sendika daha ziyade bir sigorta dalında uzmanlaşmıştır. Yetkili kılınan underwriter'ler sendikalar adına iş kabul etmektedirler. Her sendika kabul ettiği işten kendisi sorumludur. Lloyd's u diğer sigorta kuruluşlarından ayıran en önemli nitelik, Lloyd's üyelerinin bütün varlıkları ile sorumluluk taşımalarıdır. Gerek bireysel gerekse ticari şirketlerde esas olan hüküm şahsın sorumluluğudur. Her zaman ortaklar veya hissedarlar bütün varlıkları ile sorumludur. Lloyd's un bir diğer özelliği de, hiçbir zaman sigortalı ile doğrudan temas etmemesi, ve münasebetin "Broker" adı verilen aracı kişi veya firmalarla temin edilmesidir. Brokerler Lloyd's ile çalışabilmek için buraya kayıt olmakta ve müşterilerinin gerek sigorta gerekse tazminat işlerini takip etmektedirler (Ensari, 1992:9).

1.2.2. Dünyada Sigorta Sektörüne Ait Veriler

Swiss Re'nin Dünya sigorta piyasasına dair hazırladığı Sigma Raporuna göre, 2005 yılında Amerika Birleşik Devletleri 1.14 trilyon USD dolarlık prim toplamıyla sıralamada birinci olmuştur. Japonya 476.5 milyar dolarla ikinci olurken, 300 milyar dolar net prim toplamıyla İngiltere üçüncü olmuştur. Bu ülkeleri sırasıyla Fransa (222

milyar dolar), Almanya (197 milyar dolar) ve İtalya (139 milyar dolar) izlemiştir. Türkiye, Dünyayı 7.8 milyar ytl prim üretimi ile izlemiştir (www.tsrbs.org.tr, 13.12.2006).

Güney Kore sigorta piyasası da, geçen yıla göre başarılı bir yükseliş göstererek 2005 yılında sigorta primleri açısından Dünya sıralamasında yedinci sıraya yükselmiştir. Raporda ayrıca, hayat sigortalarında yüzde 3.9, hayat dışı sigortalarda yüzde 0.6 artışla beraber, Dünya sigorta piyasası toplam primlerinin ortalama yüzde 2.5 artarak 3.43 trilyon USD dolarına ulaştığı belirtilmiştir. Kişi başına düşen sigorta primi sıralamasında ise, İsviçre 5.558 USD dolarıyla başı çekmektedir. İngiltere 4.599 USD dolarıyla onu takip ederken, İrlanda da 4.144 USD dolarıyla üçüncü sırada yer almaktadır (www.tsrbs.org.tr, 13.12.2006).

Dünyada sektörle ilgili gelişmeler rakamlarla aşağıda incelendiğinde Türkiye’de sektörün bulunduğu durum daha iyi anlaşılacaktır.

Avrupa Devletleri’nde ve Dünyada 2002- 2003 yılları karşılaştırmalı makro ekonomik göstergeleri aşağıdaki tablolarda verilmiştir. Tablo 1’de Ülkelerin makroekonomik rakamlarına yer verilmiştir. Ülkeler nüfus toplamları, dolar bazında Gayri Safi Yurt İçi Hasılları, Gayri Safi Yurt İçi Hasıllarının yıllara göre değişimi ve enflasyon yönünden karşılaştırılmıştır. Tablo 1’de Türkiye’yi enflasyon ve milli gelir bakımından diğer gelişmiş ve az gelişmiş ülkelerle karşılaştırmak mümkündür.

Şekil 1’de ülkeler hayat ve hayat dışı branşlarda kişi başına düşen prim üretimi ve kişi başına düşen primin Gayri Safi Yurt İçi Hasılaya oranı açısından değerlendirilmiştir. Burada kişi başına prim üretimi açısından ve üretilen primin Gayri Safi Yurt İçi Hasılaya oranı bakımından Japonya’nın en önde olduğu görülmektedir. Türkiye ise hem kişi başına düşen prim üretimi hem de kişi başına düşen primin Gayri Safi Yurt İçi Hasılaya oranı açısından az gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkeler seviyesindedir.

Şekil 2’te Hayat ve Hayat dışı branşlardaki prim üretiminin Gayri Safi Yurt İçi Hasılaya oranı gösterilmiştir. Bu tabloya bakıldığında Dünya genelinde prim üretiminin Gayri Safi Yurt İçi Hasıla içindeki payının %10 civarında olduğu görülmektedir. Türkiye’de ise bu oran maalesef %2’nin altındadır.

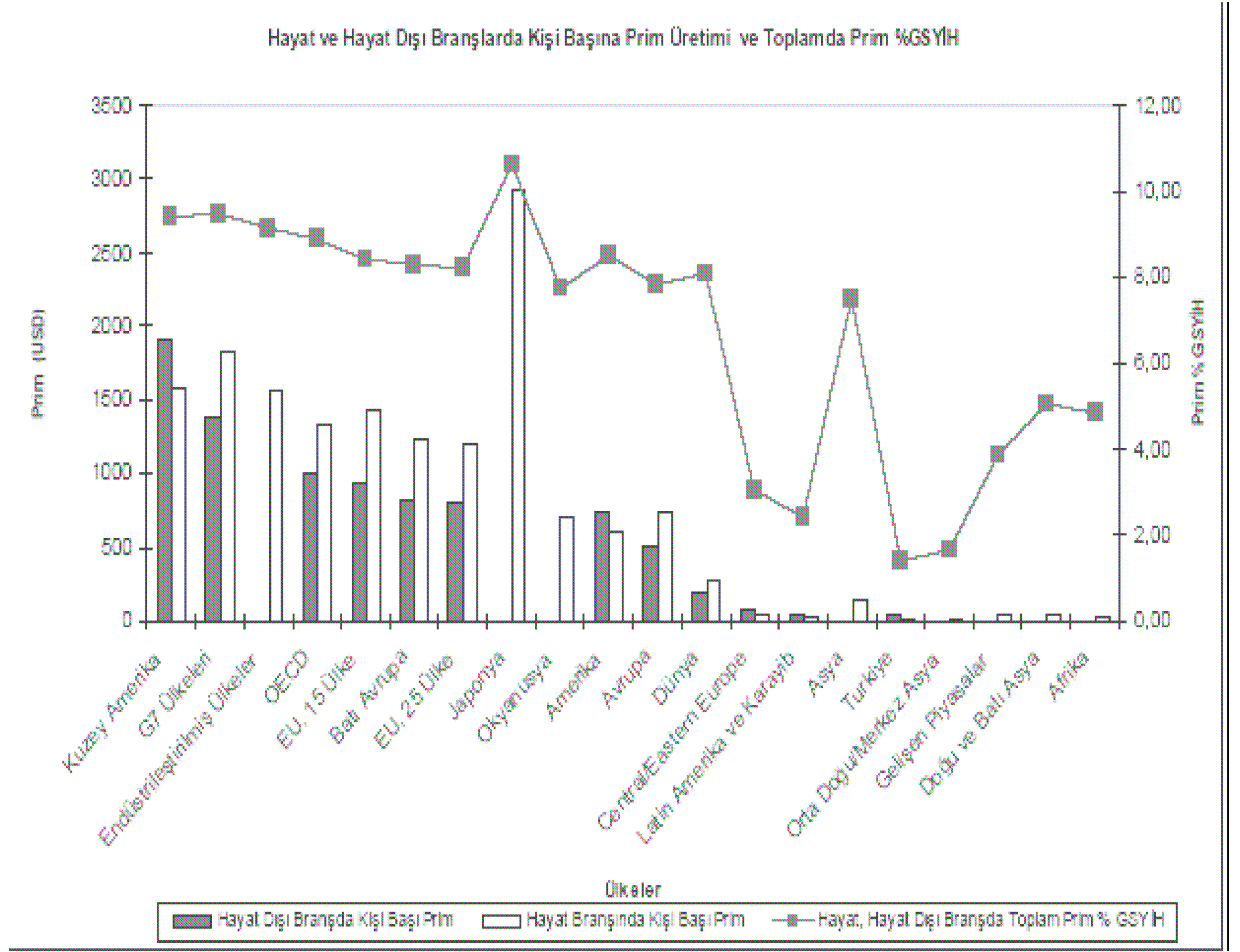
Tablo 2 ve tablo 3'te sırasıyla hayat dışı ve hayat sigortalarında Dünya sigorta prim hacmi gösterilmiştir. Bu tablolarda da Türkiye'de sigorta sektörünün gelişemediği açıkça görünmektedir. Bahsedilen iki tabloda ülkelerin Dünya sigortası içindeki payları gösterilmiş, heriki tabloda da Türkiye'nin son sırada olduğu grlmştir.

Tablo 1: Makroekonomik Göstergeler

GSYİH Ülkelerin GSYİH' e göre sıralaması	Popülasyon (Milyon)	USD (Milyar)	Reel Değişim (%)		Enflasyon (%)		Dolara Göre Döviz Kuru		
			2003	2002	2003	2002	2003	2002	(%)
Avrupa	2003	2003	2003	2002	2003	2002	2003	2002	(%)
Almanya	82.6	2 416	-0.1	0.1	1.1	1.3	0.88	1.06	-16.9
İngiltere	59.2	1 797	2.2	1.8	2.9	1.6	0.61	0.67	-8.1
Fransa	59.7	1 768	0.6	1.1	2.1	1.9	0.88	1.06	-16.9
İtalya	57.5	1 476	0.4	0.4	2.6	2.5	0.88	1.06	-16.9
İspanya	41.1	844	2.5	2.2	3.0	3.1	0.88	1.06	-16.9
Hollanda	16.2	515	-0.9	0.6	2.1	3.3	0.88	1.06	-16.9
Rusya	143.5	435	7.3	4.7	13.6	16.0	30.57	31.35	-2.5
İsviçre	7.3	322	-0.4	0.3	0.6	0.6	1.35	1.55	-13.4
Belçika	10.3	306	1.3	0.9	1.6	1.6	0.88	1.06	-16.9
İsveç	302	1.6	2.0	1.9	2.2	8.08	9.72	-16.9	
Avusturya	8.0	254	0.7	1.3	1.4	1.7	0.88	1.06	-16.9
Türkiye	70.5	239	5.8	7.9	25.3	45.0	1.50	1.51	-0.6
Norveç	4.6	221	0.3	1.3	2.5	1.3	7.08	7.98	-11.3
Danimarka	5.4	212	0.5	1.0	2.1	2.4	6.58	7.89	-16.5
Polonya	38.6	209	3.8	1.4	0.8	1.9	3.89	4.08	-4.7
Yunanistan	10.7	174	4.5	3.6	3.5	3.6	0.88	1.06	-16.9
Finlandiya	5.2	162	2.1	2.3	0.9	1.5	0.88	1.06	-16.9
İrlanda	3.9	153	3.6	6.1	3.4	4.7	0.88	1.06	-16.9
Portekiz	10.2	147	-1.2	0.4	3.3	3.6	0.88	1.06	-16.9
Çek Cumhuriyeti	10.2	90	3.1	1.5	0.1	1.8	28.21	32.74	-13.8
Macaristan	10.1	83	2.9	3.5	4.7	5.3	224.31	257.89	-13.0
Romanya	22.2	57	4.9	5.0	15.3	22.5	33 200	33 055	0.4
Ukrayna	48.4	50	9.4	5.2	5.2	0.8	5.33	5.33	0.1
Slovakya	5.4	33	4.2	4.4	8.5	3.3	36.77	45.33	-18.9
Hırvatistan	4.5	29	4.3	5.2	1.8	1.7	6.70	7.87	-14.8
Slovenya	2.0	28	2.5	2.9	5.6	7.5	207.11	240.25	-13.8
Lüksemburg	0.4	26	2.9	2.5	2.1	2.1	0.88	1.06	-16.9
Bulgaristan	7.8	20	4.3	4.9	2.3	5.8	1.74	2.08	-16.2
Sırbistan	10.7	19	2.0	3.8	9.4	16.5	57.44	64.19	-10.5
Litvanya	3.5	18	9.7	6.8	-1.2	0.3	3.06	3.68	-16.8
Kıbrıs	0.8	13	4.0	2.0	4.1	2.8	0.52	0.61	-15.3
Letonya Cumhuriyeti	2.3	11	7.4	6.1	2.9	1.9	0.57	0.62	-7.6
İzlanda	0.3	10	4.3	-0.5	2.1	5.2	76.71	91.66	-16.3
Malta	0.4	4	-1.7	1.5	0.5	2.2	0.38	0.43	-13.0
Toplam	797.2	12 491	1.4	1.4					

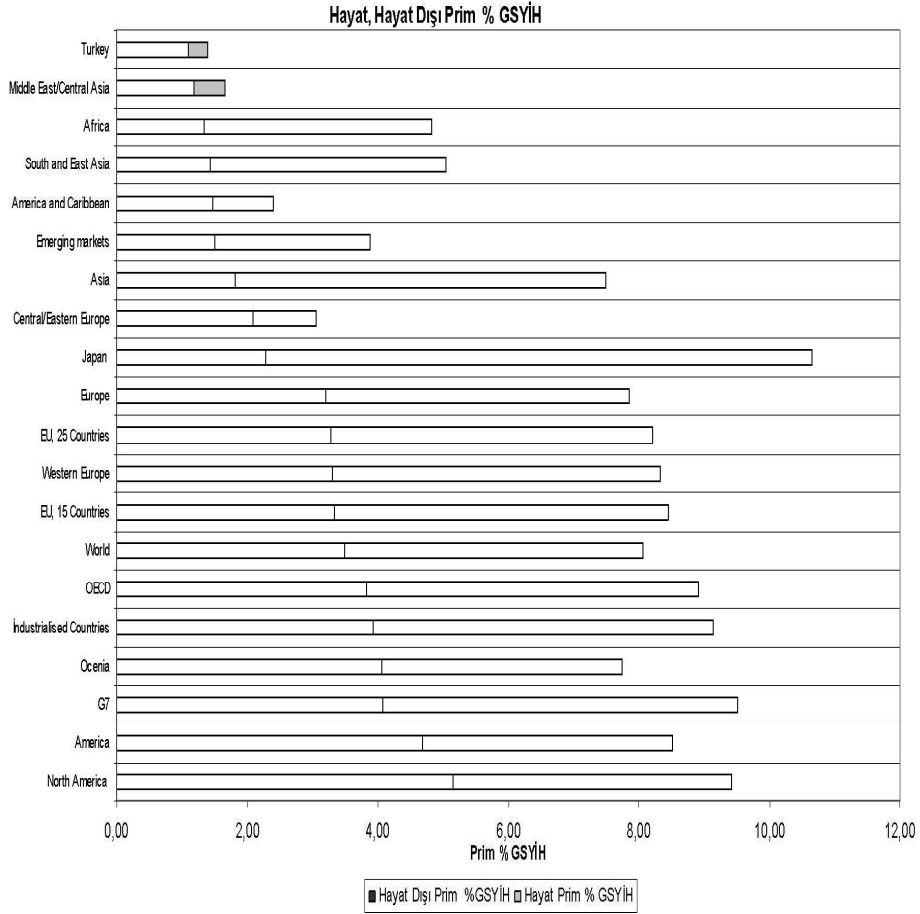
Kaynak: www.tsrbsb.org.tr, 26.11.2006

Şekil 1: Hayat, Hayat Dışı Branşlarda Kişi Başı Prim Üretimi ve % GSYİH Karşılaştırma

Kaynak: www.tsrbs.org.tr, 26.11.2006

Şekil 2: Hayat, Hayat Dışı Branşlarda Prim % GSYİH

Hayat ve hayat Dışı branşlarda Kıtalaradaki Gayri Safi Yurt İçi Hasıla içerisindeki sigorta primi açısından % lere bakıldığında toplamda en büyük % 'nin Japonya'ya ait olduğu görülmektedir. Türkiye'nin % oranının özellikle Hayat Dışı branşı için Orta Doğu ve Merkez Asya ile hemen hemen aynı olduğu görülmektedir.

Kaynak: www.tsrbsb.org.tr, 26.11.2006

Tablo 2: Hayat Dışı Branşlarda Dünya Sigorta Hacmi

HAYAT DIŞI	PRİM ÜRETİMİ (MİLYON USD)		REEL DEĞİŞİM (%)		DÜNYA PIYASASI PRİM (%)		KİŞİ BAŞINA PRİM USD
	2003	2002	2003	2002	PAYI (%) 2003	GSYİH 2003	
AMERİKA	638.283	581.201	6,7	11,2	50,07	4,69	745,6
KUZEY AMERİKA	612.544	556.460	6,9	11,6	48,05	5,16	1905,7
LATİN AMERİKA VE KARAYİP	25.738	24.741	2,1	4,4	2,02	1,48	48,1
AVRUPA	435.971	345.069	5,7	7,3	34,2	3,2	500,9
BATI AVRUPA	412.522	327.860	5,1	6,9	32,36	3,31	811,2
MERKEZ / DOĞU AVRUPA	23.449	17.209	18,8	13,4	1,84	2,08	70,2
ASYA	167.718	151.298	4,5	6,5	13,16	1,82	44,5
JAPONYA	100.989	92.032	2	2,9	7,92	2,28	795,2
GÜNEY VE DOĞU ASYA	57.551	51.105	8,7	11,9	4,51	1,43	16,8
ORTA DOĞU/MERKEZ ASYA	9.178	8.161	7,1	16,8	0,72	1,18	32,4
AFRİKA	8.783	6.725	7,3	11,6	0,69	1,34	10,4
OKYANUSYA	24.141	16.628	17,7	12,5	1,89	4,06	769,5
OECD	1.182.208	1.022.953	5,9	9,2	92,73	3,83	997,1
G7	996.801	875.973	5,9	9,3	78,19	4,08	1369,2
EU,15 ÜLKE	387.706	307.574	5,1	7,2	30,41	3,34	927,8
EU,25 ÜLKE	390.815	316.096	5,2	7,1	31,23	3,28	798,4
TÜRKİYE	2.630	1.960	6,4		0,21	1,1	37,3
DÜNYA	1.274.895	1.100.921	6,3	9,3	100	3,49	203,4
ENDÜSTRİLEŐMİŐ ÜLKELER	1.150.013	992.980	6	9,2	90,2	3,94	1180,5
GELİŞEN PİYASALAR	124.624	107.941	8,5	10,4	9,78	1,5	23,1

Hayat dışı branşlarda dünya prim üretiminin %50,07'si Amerika, %34,20'si Avrupa ve %13,16'lık küçük bir kısım da Asya ülkeleri tarafından gerçekleştirilmektedir.

Kişi başına prim üretiminin en yüksek olduğu Kuzey Amerika'nın dünya prim üretimi içindeki payı %48,05'dir.

Hayat dışı branşlarda, prim üretimi açısından kıtaların dünya piyasasındaki % oranlarına bakıldığında Asya'nın %13,16'lık küçük bir yüzdeye sahip olduğu görülür.

Amerika ise Hayat dışında Dünya prim üretiminin yarısına sahiptir, Avrupa %34,20'lik bir oranla ikinci sırada yer almaktadır.

Kaynak: www.tsrbsb.org.tr, 26.11.2006

Tablo 3: Hayat, Hayat Dışı Branşlarda Dünya Sigorta Prim Hacmi

HAYAT,HAYAT DIŞI	PRİM ÜRETİMİ (MİLYON USD)		REEL DEĞİŞİM (%)		DÜNYA PİYASASI PAYI (%)		KİŞİ BAŞINA PRİM USD	
	2003	2002	2003	2002	2003	PRİM (%) GSYİH 2003	2003	
AMERİKA	1.159.732	1.097.698	2,7	8,8	39,35	8,52	1354,8	
KUZEY AMERİKA	1.117.944	1.057.595	2,7	9	37,93	9,42	3478,1	
LATİN AMERİKA VE KARAYİP	41.788	40.103	1,2	4,8	1,42	2,4	78,2	
AVRUPA	1.024.936	847.148	1,4	4	34,78	7,85	1230,1	
BATI AVRUPA	990.448	821.799	0,9	4	33,61	8,33	2042,1	
MERKEZ / DOĞU AVRUPA	34.488	25.349	18,5	2,5	1,17	3,06	103,3	
ASYA	684.758	629.150	2,4	2,5	23,23	7,49	182,9	
JAPONYA	472.820	446.141	-1,5	-1,4	16,04	10,66	3723,1	
GÜNEY VE DOĞU ASYA	198.997	171.174	12,4	13,9	6,75	5,05	59,3	
ORTA DOĞU/MERKEZ ASYA	12.942	11.835	2,6	10	0,44	1,66	45,6	
AFRİKA	31.671	24.851	-6,7	8,3	1,07	4,82	37,3	
OKYANUSYA	46.097	37.729	0	-0,9	1,56	7,76	1469,4	
OECD	2.710.847	2.442.841	1,2	5	91,98	8,92	2321,1	
G7	2.287.140	2.084.574	1,4	5,1	77,6	9,5	3192,2	
EU,15 ÜLKE	934.531	773.471	1	4	31,71	8,45	2349,1	
EU,25 ÜLKE	951.060	786.779	1,1	4,1	32,27	8,21	1999,8	
TÜRKİYE	3.316	2.403	9,4		0,11	1,38	47	
DÜNYA	2.947.195	2.636.275	2,1	5,6	100	8,08	470,2	
ENDÜSTRİLEŐMİŐ ÜLKELER	2.627.126	2.362.964	1,2	5	89,14	9,14	2738,6	
GELİŞEN PİYASALAR	319.811	273.312	9,2	10,5	10,85	3,87	59,7	

Kaynak: www.tsrbsb.org.tr, 26.11.2006

1.2.3. Sigorta Şirketlerinin Mali Yapı İçerisindeki Fonksiyonu

Finansal sistem, ekonomide tasarruf sahibi birimler ile kaynak açığı olan birimler arasındaki ilişkilerin tümünü kavrar. Bu iki temel kesim arasındaki ilişkiler üç temel piyasada kurulur (Paya, 1994:34):

1- Menkul Değerler Piyasası (Sermaye Piyasası),

2- Parasal Aracı Kurumlar,

3- Parasal Olmayan Finansal Aracı Kurumlar.

Bu sistem içindeki Merkez Bankaları, özellikle parasal aracı kuruluşlar vasıtasıyla finansal sistemi etkilerler. Parasal aracı kuruluşlar (bankalar) küçük ve kısa vadeli fonları toplayarak uzun vadeli ödünç verilebilir hale getirirler. Dolayısıyla banka kesimi, kısa vadeli fonları ekonominin kullanımına sunarak önemli bir hizmet üretirler.

Diğer taraftan bankaların fonları piyasalardan topladıkları mevduatlar ile sınırlı değildir. Bazen nakit şeklinde olmakla beraber çoğu zaman hesaptan hesaba nakil şeklindedir. Yani bir bankanın yaptığı ödeme; ya kendi içinde bir müşteri hesabından diğerine ya da kendisine ait bir müşteri hesabından başka bir bankanın müşteri hesabına ait olabilir. Böylece banka sistemi ödemelerinin büyük bir kısmını nakit çıkışı olmadan gerçekleştirebilmektedir.

Böylece nakit gereksinimini düşüren banka sistemi topladığı fonların üzerinden kredi açabilecek duruma gelmektedir ki buna kaydi para yaratması denir. Kaydi paranın arkasında reel tasarruflar bulunmaktadır.

Finansal sistemin diğer iki piyasası ise ancak reel tasarrufları değerlendirirler. Sermaye piyasası ve parasal olmayan aracı kurumları, piyasalar eksik rekabet şartlarında dahi piyasaların denetimindedir.

Parasal araçlar, mevduat toplamı ve mevduat üretme çerçevesinde ekonomideki para stokunun önemli bir kısmını yönlendirirler. Para stokundaki önemli değişimler ise makro ekonomik sistem üzerinde son derece etkili olabilmektedir. Dolayısıyla para piyasalarının, para ekonomisinin tesadüflerine terk edilemeyeceği görüşü daima taraf

toplamıştır. Diğer taraftan, para piyasalarına müdahalenin mümkün olan en alt seviyede tutulması yaygın olarak benimsenmiştir (Tüccar, 1995:30).

Parasal olmayan finansal araçlar arasında sigorta şirketleri de yer almakta olup tasarruf sahipleri fon açığı olan kuruluşlar arasında aktarma görevini yerine getirmektedirler. Özel sigorta şirketleri para yaratmayan finansal kurumlar olarak nitelendirilmektedir.

Sigorta sektörü yatırım finansmanı için önemli bir kaynak sağlar. Hayat sigortası şirketleri büyük bir tasarruf bileşeni (hayat boyu sigorta imkanı) sağlayan poliçeleri teklif ederler. Müşteriyi olası riske karşı koruması için satın alınan poliçeler önemli tasarruf kaynağı oluştururlar. Sigorta şirketleri ellerindeki tasarrufları menkul ve gayrimenkul değerlere yönlendirirler.

Gelişmiş ülkelerde sigorta kesiminin, özellikle fon yaratma işlevi açısından ekonomideki etkinliği büyüktür. Bu ülkelerdeki sigorta kesiminin teknik kârları gittikçe azalmakta, buna karşılık mali kârları yükselmekte ve finansal kurumlar olarak büyük ölçüde yatırımlara girişmektedirler.

a-Sigorta Şirketlerinin Banka ve Diğer Finansal Kurumlar İle İlişkileri

Sigorta şirketleri, riskleri sınıflandırarak aynı veya benzer risklere maruz kişilerin risklerini bir ücret karşılığında üstlenip, bu risklerin gerçekleşmemesi için kişileri riskler karşısında aydınlatan, risklerin gerçekleşmesi halinde ise hasarı maddi olarak karşılamayı taahhüt eden şirketlerdir.

Yukarıda sigorta şirketlerinin faaliyetlerini anlatan çok dar kapsamlı bir tarif yapılmıştır. Her ne kadar sigorta faaliyetleri aynı risklerle karşılaşma olasılığı olan kişilerin bir dayanışma işlemleri organizasyonu olarak başlamış ise de ticareti uluslararasına yayan, girişimci sayısını arttıran, kredi olanakları yaratan, girişim ve girişimciler için hayati önem taşıyan faaliyetler haline gelmişlerdir. Gelişmiş ülkelerde ekonomilerin en büyük fon kaynaklarından biri haline gelmiş olan sigorta sektörü ne yazık ki Türkiye’de oldukça zayıf bir konumdadır. Türkiye’de sigorta sektörü gelişmekte olan ülkeler arasında bile en alt sıralarda yer almakta olup, kişi başına prim 76,96 (2005 yılı) ABD dolarının altındadır (www.tsrbs.org.tr, 25.12.2006).

Aşağıda yer alan tablo 4’te 1981 yılından 2005 yılına kadar dolar bazında ve YTL bazında prim üretimleri, prim artış oranları, kişi başına düşen prim miktarları, kişi başına düşen primlerin % olarak gösterilmesi, ilgili yıla ait enflasyon oranı ve ilgili yıla ait nüfus sayısı gösterilmiştir. Bu tablo Türkiye’de sigorta sektörünün gelişmesiyle ilgili bize önemli bilgiler vermektedir.

Tablo 4: Dolar Bazında Prim Üretimi ve Kişi Başına Sigorta Primleri

Yıl	Alınan Direkt Prim		Prim Artış Oranı		Kişi Başına Prim		Kişi Başına Prim Artışı		Enflasyon (%)	Nüfus Milyon
	(YTL)	Milyon \$	(YTL)	\$	(YTL)	\$	(YTL)	\$		
1981	22.851	203			0,0005	4,5				45,5
1982	33.874	206	48,2	1,5	0,0007	4,4	44,4	(1,1)	27,0	46,7
1983	46.311	203	36,7	(1,5)	0,0010	4,2	33,3	(3,9)	30,5	47,9
1984	85.288	231	84,2	13,8	0,0174	4,7	79,7	11,0	50,3	49,1
1985	129.817	247	52,2	6,9	0,0026	4,9	48,6	4,4	43,2	50,3
1986	191.510	281	47,5	13,8	0,0037	5,5	44,4	11,3	29,6	51,4
1987	311.989	363	62,9	29,2	0,0059	6,9	59,2	26,2	32,0	52,6
1988	572.082	401	83,4	10,5	0,0107	7,5	79,6	8,2	68,3	53,7
1989	1.056.394	497	84,7	23,9	0,0192	9,1	80,6	21,2	69,6	54,9
1990	2.211.100	710	109,3	42,9	0,0394	12,7	104,8	39,8	53,1	56,1
1991	4.033.400	964	82,4	35,8	0,0704	16,8	78,6	33,0	59,2	57,3
1992	8.171.400	1.187	102,6	23,1	0,1394	20,3	98,1	20,4	61,4	58,6
1993	17.203.911	1.563	110,5	31,6	0,2867	26,0	105,6	28,6	60,3	60,0
1994	31.729.591	1.066	84,4	(31,8)	0,5168	17,4	80,2	(33,3)	149,9	61,4
1995	63.250.523	1.377	99,3	29,2	1,0040	21,9	94,3	25,9	64,9	63,0
1996	128.167.862	1.535	102,6	11,4	1,9840	24,3	97,6	11,3	84,9	64,6
1997	283.084.008	1.811	120,9	18,0	4,5221	29,6	126,5	20,1	91,0	62,6
1998	549.736.978	2.119	94,2	17,0	8,4854	32,7	91,1	15,1	54,3	64,8
1999	966.459.337	2.314	74,6	8,6	15,0106	35,9	72,1	7,0	63,2	64,4
2000	1.774.577.979	2.847	83,6	23,0	27,1712	43,6	81,0	21,2	32,7	65,3
2001	2.480.740.783	2.033	39,8	(28,6)	37,4570	30,7	37,9	(29,6)	88,5	66,2
2002	3.650.727.900	2.426	47,2	19,6	54,3749	36,1	45,2	18,0	30,8	67,1
2003	4.961.330.513	3.316	35,9	36,6	69,9913	46,8	33,7	34,4	13,9	70,9
2004	6.621.024.600	4.656	33,5	59,5	91,9548	64,7	31,4	38,2	11,1	72,0
2005 ilk 6 ay	3.853.049.887	2.880			53,2189	39,8			4,3	72,4
2005 yıl sonu	4.840.761.582	3.485	25,6	21,0	65,7194	48,1	23,5	21,0	12,5	73,7

*ÜFE (Üretici Fiyatları Endeksindeki Gelişmeler, 12 Aylık Yüzde Değişme)

Kaynak: Devlet İstatistik Enstitüsü, Sigortacılık Verileri, 2005

Günümüz koşullarında gelişmiş ülkeler hızla finans birliğine doğru gitmektedirler. Finans sektöründeki bu gelişme Avrupa Birliği'ne üye ülkeler için de geçerlidir. Türkiye'de finans sektörünün en az gelişmiş kalemi sigortacılık sektörüdür. Bu sektörün gelişmesi Türkiye'yi Avrupa Birliği'ne bir adım daha yaklaştıracaktır.

Avrupa sigorta sektörü son on yıldır 2. Dünya savaşından beri yaşamadığı kadar büyük krizler yaşamıştır. Aniden düşen faiz oranları ve menkul kıymet piyasalarında görülen krizler, Avrupalı sigortacıları beklenmeyen tazminat talepleriyle karşı karşıya bırakmıştır. Şirketler sıkıntıları aşabilmek için, 2003 yılında bir yandan fiyat ayarlamasına giderken diğer yandan operasyon maliyetlerini düşürmüş ve sıkı sigorta politikaları uygulamışlardır. Alınan önlemler, Avrupa Birliği sigorta sektörünün büyüme hızının yavaşlamasına yol açmış, Avrupa sigorta sektörünün toplam prim büyüme oranı, 2003 yılı sonu itibariyle %1.2, 2004 yılında ise %5.6 olmuştur (www.tsrsb.org.tr, 25.12.2006).

Avrupa komisyonu, 2005 yılında tek sigorta piyasasında daha etkin yönetim için Avrupa Birliği sigorta mevzuatının basitleştirilmesi projesini başlatmıştır. Komisyon, proje kapsamında (www.sigortarehberi.net, 10.12.2006):

- Yeni düzenlemelerin sektörde yarattığı kaosu engellemek,
- Sektöre yansıyan yüksek maliyetleri azaltmak,
- Mevcut düzenlemelerin etkin ve verimli uygulanmasını sağlamak,
- Düzenlemelerin tüm üye ülkelerin ulusal mevzuatlarına geçirilmesini temin etmeyi amaçlamıştır.

Avrupa komisyonunun 2005 yılında yayınladığı ilerleme raporunda, Türk sigorta sektörüne yaptığı en önemli eleştiri, sigorta eğitimi ve bilincinin eksikliği nedeniyle sektörün küçük kalmasıdır (www.sigortarehberi.net, 25.11.2006).

Her ne kadar banka ve finans ürünlerini eş değerde tutmamak gerekiyorsa da finans ürünlerinin çoğunun bankalar tarafından piyasaya sunulmaları konusunda bir genelleme yapılabilir. Bu düşünce çerçevesinde finans birliği açısından banka ürünü dendiğinde diğer finans kurumlarınca arz edilebilir finans ürünleri akla gelmelidir.

Gelişmiş ülkelerde, sigorta şirketleri yarattıkları fonlarla bankaların sahibi durumundadır. Bankacılık alanında da yatırımlar yapmaktadırlar. Türkiye’de ise sigorta şirketlerinin bir bankaya ya da güçlü bir sermaye grubuna dayalı olmadan yaşayabilme şansı çok azdır. Bugün sigorta sektöründe prim üretimi dikkate alındığında ilk on’a giren sigorta şirketlerinin sahiplerinin büyük sermaye grupları oldukları dikkatlerden kaçmayacaktır.

Kurdukları ya da satın aldıkları sigorta şirketleri aracılığıyla kaynak yaratan bankaların, bu kaynakları bankacılık alanına kanalize etmelerinden dolayı sigortacılık yeterince gelişmemektedir. Özel sigorta sektörü yetkilileri, bankaların sigortacılıktan tamamen uzaklaşması yerine, etkilerini azaltmalarının daha doğru olacağını vurgulamaktadırlar.

Aşağıda tablo 5’te Türkiye’de faaliyet gösteren sigorta şirketlerinin 2005 yılında hayat ve hayat dışı branşlarda ürettikleri prim miktarları branş branş verilmiştir. Her branşın yanında yer alan sütunda, hangi branş toplam prim üretimi içerisinde % yüzde olarak hangi paya sahip görünmektedir.

Tablo 5: Sigorta Şirketlerinin Prim Üretimleri(2005)

ŞİRKET ADI	YANGIN		NAKLİYAT		TRAFİK		KAZA**		FERDİ KAZA		KREDİ		HUKUKİ KORUMA		MÜHENDİSLİK		TARIM		SAĞLIK		HAYAT DIŞI BRANŞLAR TOPLAMI			
	Tutar	%	Tutar	%	Tutar	%	Tutar	%	Tutar	%	Tutar	%	Tutar	%	Tutar	%	Tutar	%	Tutar	%	Tutar	%	Tutar	%
A-ŞİGORTA ŞİRKETLERİ																								
AIG	12.217	12,88	12.200	12,86	2.924	3,08	17.262	18,20	42.229	44,53	0	0,00	5.120	5,40	2.885	3,04	0	0,00	0	0,00	94.837	100,00		
AKSİGORTA	91.807	17,78	24.608	4,77	84.711	16,40	243.746	47,20	12.695	2,46	0	0,00	1.331	,26	17.755	3,44	1.337	,26	35.384	6,85	513.373	99,41		
ANADOLU	168.289	20,38	42.731	5,17	93.114	11,27	344.792	41,75	28.480	3,45	274	,03	3.542	,43	34.828	4,22	226	,03	109.656	13,28	825.932	100,00		
ANKARA	14.968	8,68	3.317	1,92	49.068	28,46	90.266	52,35	4.449	2,58	0	0,00	533	,31	4.181	2,42	3.867	2,24	1.766	1,02	172.415	100,00		
AVIVA	46.274	32,39	7.319	5,12	25.799	18,06	51.674	36,17	986	,69	0	0,00	0	0,00	10.813	7,57	0	0,00	0	0,00	142.864	100,00		
AXA OYAK	146.196	19,24	27.173	3,58	147.195	19,37	391.377	51,51	16.820	2,21	0	0,00	2.968	,39	26.912	3,54	516	,07	697	,09	759.854	100,00		
BAŞAK	56.362	15,04	21.857	5,83	60.249	16,08	143.716	38,36	8.157	2,18	0	0,00	1.186	,32	18.659	4,98	16.480	4,40	48.011	12,81	374.677	100,00		
BATI	109	(23,19)	80	(17,02)	(180)	(38,30)	(570)	(121,28)	(24)	(5,11)	0	0,00	0	0,00	69	(1,468)	0	0,00	(6)	(1,28)	(522)	(111,06)		
BİRLİK	12.102	18,17	643	,97	16.940	25,44	30.890	46,39	2.398	3,60	0	0,00	0	0,00	2.904	4,36	0	0,00	711	1,07	66.588	100,00		
FINANS	30.159	18,70	5.141	3,19	37.638	23,33	68.788	42,65	7.862	4,87	0	0,00	270	,17	11.438	7,09	0	0,00	0	0,00	161.298	100,00		
GARANTİ	64.373	21,48	21.939	7,32	14.478	4,83	124.751	41,62	18.545	6,19	3.797	1,27	290	,10	37.182	12,41	270	,09	14.095	4,70	299.721	100,00		
GENERALİ	15.768	26,36	2.719	4,55	12.879	21,53	25.151	42,05	1.345	2,25	0	0,00	104	,17	1.747	2,92	0	0,00	80	,13	59.793	99,97		
GÜNEŞ	86.689	19,40	17.578	3,93	105.704	23,66	167.659	37,52	8.755	1,96	418	,09	1.484	,33	37.199	8,33	2.331	,52	17.620	3,94	445.438	99,69		
GÜVEN	14.751	8,79	4.450	2,65	53.664	31,97	71.378	42,52	3.116	1,86	0	0,00	0	0,00	2.379	1,42	17.790	10,60	345	,21	167.874	100,00		
HÜR	1.096	3,20	127	,37	25.233	73,61	7.400	21,59	347	1,01	0	0,00	0	0,00	79	,23	0	0,00	0	0,00	34.281	100,00		
İŞİK	13.368	21,61	1.922	3,11	17.534	28,35	22.008	35,58	2.104	3,40	0	0,00	11	,02	4.296	6,95	0	0,00	603	,98	61.846	100,00		
İHLAS	5.192	7,95	1.044	1,60	26.667	40,81	27.190	41,61	1.118	1,71	0	0,00	0	0,00	2.667	4,08	22	,03	1.448	2,22	65.350	100,00		
İSVİÇRE	57.421	13,73	21.552	5,15	139.459	33,34	178.314	42,63	8.996	2,15	0	0,00	1.173	,28	8.911	2,13	2.498	,60	0	0,00	418.325	100,00		
KOÇ ALLIANZ	119.119	18,72	31.668	4,98	66.047	10,38	190.912	30,00	23.088	3,63	0	0,00	1.689	,27	28.173	4,43	2.081	,33	173.561	27,28	636.339	100,00		
MERKEZ	2	6,67	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	2	6,67		
RAY	29.105	14,50	10.766	5,36	45.125	22,48	95.629	47,64	4.899	2,44	0	0,00	1.329	,66	13.577	6,76	57	,03	260	,13	200.746	100,00		
ŞEKER	12.203	13,99	1.035	1,19	27.518	31,55	34.122	39,12	3.387	3,88	0	0,00	0	0,00	5.847	6,70	1.041	1,19	1.313	1,51	86.466	99,14		
TEB	23.882	32,57	9.061	12,36	2.803	3,82	19.214	26,21	2.834	3,87	0	0,00	50	,07	9.706	13,24	0	0,00	5.771	7,87	73.321	100,00		
TİCARET	1.451	23,92	265	4,37	1.302	21,46	2.638	43,48	130	2,15	0	0,00	0	0,00	206	3,39	12	,20	62	1,03	6.066	100,00		
TOPRAK	263	5,39	70	1,43	2.729	55,93	1.695	34,74	84	1,71	0	0,00	0	0,00	39	,80	0	0,00	0	0,00	4.879	100,00		
TÜRK NİPPON	0	0,00	0	0,00	66	206,25	(1)	(3,13)	0	0,00	0	0,00	0	0,00	(33)	(103,13)	0	0,00	0	0,00	32	100,00		
TÜRKİYE GENEL	46.239	22,36	9.300	4,50	70.681	34,18	48.780	23,59	3.531	1,71	0	0,00	0	0,00	19.187	9,28	0	0,00	9.051	4,38	206.768	100,00		
YAPI KREDİ	66.918	14,25	12.066	2,57	49.979	10,64	139.772	29,76	8.003	1,70	0	0,00	649	,14	20.503	4,36	,00	0,00	171.847	36,58	469.738	100,00		
Hayat Dışı T (Non life)	1.136.325	17,88	290.632	4,57	1.179.327	18,56	2.538.553	39,95	214.334	3,37	4.489	,07	21.728	,34	322.108	5,07	48.529	,76	592.276	9,32	6.348.300	99,92		

Kaynak: T.C Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı 2005 Yılı Türkiye’de Sigorta ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor

b-Sigorta Şirketlerinin Banka ve Diğer Finansal Kurumlardan Farkı

Sigorta şirketleri ile banka ve diğer finansal kurumların ortak bir çok fonksiyonları olmasına karşın, aralarında hukuksal büyük farklar vardır. Bu farklar; banka ve diğer finansal kurumlar, bankacılık ve döviz alım satım işlerini yaparken, sigorta şirketleri prim karşılığında risk üstlenerek sigortacılık işlemlerini yürütmekle mükelleflerdir. Hukuki açıdan özellikle bankalar bankacılık ve benzeri işlemleri yapabilirler (7397 Sayılı Sigorta Şirketlerinin Murakabesi Hakkındaki Kanunun, Madde 1).

Bu arada “para” en büyük rolü oynar. Sigorta şirketleri ise yalnızca sigortacılık işlemlerini yürütebilmektedirler ve bu işlemler sırasında ise “para” hasarın meydana gelmesi ile anlam kazanır. Yani sigorta şirketleri bankacılık işlemlerini yürütme yetkisine sahip değildirler. Sigorta ve bankacılık işlemlerini yürütecek şirketler birbirlerinden tamamen ayrı bir hukuki baza oturtulduğundan denetim organları da birbirinden çok farklıdır. Sigorta şirketleri sigorta denetleme kurulunun denetimine tabidir. Çok yönlü bir denetim mekanizmasının uygulandığı bankalar ise Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığına bağlı birimlerce ve sermaye piyasası işlemleri bakımından Sermaye Piyasası Kurulu’na denetlenir (Alabaş, 2002:57).

Bu farklılıklar banka ve sigorta şirketlerinin bilançolarına da yansımıştır. Nitekim üstlenilen riskler bankaların bilançolarının aktiflerinde gözükmürken, sigorta şirketlerinin riskleri pasif kalemlerde gösterilir. Sigorta ve finansal kurumların yukarıda kısaca değinilen farklı muhasebeleştirme sistemleri sayesinde ise finansal birlikler içinde bir risk dengesinin oluşturulabileceğinden bahsedilir (Nomer ve Yunak, 2000:116).

Ancak yine de banka ve sigorta işlemlerini kesin çizgilerle birbirinden ayırmak mümkün değildir. Sigorta sektörü öteden beri gerek finans gerekse yatırım faaliyetleri açısından bankalara rakip olmuşlardır. Özellikle hayat branşındaki kapital sigortaları vergi açısından desteklenmelerinden dolayı son yıllarda banka tasarruf hesapları aleyhinde bir durum yaratmıştır.

c-Sigorta Şirketlerinin Banka ve Diğer Finansal Kurumlar İle Benzerlikleri

Gerek sigorta ve gerekse finans ürünlerinin bir çoğu hizmet şeklindedir. Bilindiği gibi hizmet ise soyut bir ürün türü olup önceden üretilip stoklanması söz konusu değildir.

Sigorta ve tüm finansal hizmetlerin öncesinde bir sözleşme yapma zorunluluğu vardır ve anlaşılabilirlikleri çok önemlidir. Bu amaçla sözleşmeden önce ve sözleşme süresince iyi bir danışmanlık hizmeti verilmelidir.

Satış ilişkileri genelde sadece bir alışveriş işleminden ibaret olmak yerine daha uzun bir zaman boyunca sürer. Gerek zorunlu olan danışmanlık hizmetleri gerekse nispeten uzun olan satış süreleri, üretici ve müşterilerin devamlı olarak bilgilendirilmesi ve iletişim halinde olmasını gerekli kılar. Bu nedenle de sigorta ve finans kurumlarında bilgi-işlem büyük önem arz eder. Her iki kurum, büyük kitlelere hitap eden yabancı sermayenin toplandığı birer depo durumunda olup ekonomilerin vazgeçilmez üyeleridir. Bu özellikleri ise aynı zamanda “güven” unsurunu ön plana çıkarmaktadır. Güvenin sarsılması ekonomide büyük dengesizliklere sebebiyet vereceğinden her iki kurumun denetimi önemli bir anlam ifade etmektedir (Nomer ve Yunak, 2000:116).

Sigorta şirketleri tıpkı bankalar gibi mali aracılık işlevi görmektedirler. Yani bir varlığı bir başka varlığa çevirerek topluma sunmaktadırlar.

1.2.4. Sigorta Şirketlerinde Yatırım Kararları

a- Genel Açıklama

Geniş anlamda ödeme, tahsilat, para (fon) mevcutlarının ve borçların yönetim çabalarını kapsayan finansman, işletmelerde para ve fon akımlarının yerine getirilmesi sürecidir. Diğer bir ifade ile işletmelerde satın alma, üretim ve satış faaliyetlerinin parasal açıdan tamamlanması finansman işlevi olarak adlandırılır.

Gelişmekte olan ülkelerde sermaye yatırım işlemleri sigortacılığın temelini oluşturmakta, buna karşın sigorta işlemleri sadece bir fon bulma aracı olarak değerlendirilmektedir. Ülkemizde ise sermaye yatırım işlemlerinin temel fonksiyonu, sigorta müşterilerine ya da üçüncü kişilere karşı teknik sorumluluklarını sermaye varlıkları şeklinde yerine getirmektir (Alabaş, 2002:91).

Finansman ile sermaye yönetimi arasında yakın bir ilişki var. Sermaye kullanımı firmaların mal ya da hizmet üretimini olanaklı kılar. Yeni finansman teorileri bir sigorta işletmesinin toplam faaliyetlerinin veya nominal mal ve hizmet akımının daha çok riskli bölümü üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bu bakımdan sigorta işletmesi sadece bir

sermaye alıcısı ve yatırımcı olarak çevresi ile ilgili ödeme akımlarını faiz ve kârlılık açısından incelemektedir (Berk, 2001:27).

Genel olarak teknik rezervleri karşılamak üzere yapılan yatırımlarda güvenilirlik, kârlılık ve likidite prensipleri ön planda tutulurken, aktif bileşiminde ve dağılımında tutarlılık sağlanmasına özen gösterilmektedir (Gürer, 2007:2).

Finansman teorisinin sigorta işletmelerine ilişkin bir başka yaklaşımı, sermaye kullanıcısı özelliğinin yanı sıra onu aynı zamanda kredi kullanıcısı olarak da değerlendirmesidir. Bu modelde sigortacı şimdiki ödemelerin gelecekteki belirsiz hasar ödemelerine karşı prim gelirleri ya da gelecekteki belirsiz girişlerle şimdiki kesin ödemelerin (söz gelimi pay senedinin gelecekteki kâr payı ödemelerine karşı şimdiki nakit yatırımlar) dengelendiğini düşünür. Burada firmanın girdiği işlerin belirsizliği arasındaki fark, getiri düzeyini belirlemektedir (Berk, 2001:27).

Finans sektöründe, değişen bir piyasa durumu portföydeki belli tip bir yatırım ürününü (örneğin tahvil) aynı yönde etkiler. Demek oluyor ki finansta riskinizi aynı türden alacağınız yatırım ürünlerini çoğaltarak değil, çeşitlendirerek bir risk minimizasyonuna gidebilirsiniz. Birbirleri ile negatif korelasyonda olan ürünleriniz varsa, bu durumda riskiniz en aza iner (I.Ulusal Sigorta Sempozyumu, 2005:595).

Portföy teorisi ışığında risk ve yatırımların dengelenmesi açısından sermaye yapısının optimizasyonu uluslararası düzeyde değerlendirme ve karşılaştırma kriterleri ile belirlenebilir. Ülkelerarası muhasebe uygulamalarının farklı sonuçları genel kabul görmüş muhasebe prensiplerine uyarak minimum kılınmaktadır.

b- Sermaye Yönetiminde Ödemeler Akımı

Sigorta işletmelerinde fonların başlıca dört kaynaktan elde edildiği söylenebilir (Alabaş, 2002:65):

- Dönen varlık ve duran varlık satışları,
- Kazançları olan net kâr,
- İşletme borçlarındaki artışlar,
- Sermaye eklemeleri ve bağışlar.

Yukarıda sayılan maddelerin ayrıntısını aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür (Ataman ve Hacırüstemoğlu, 1999:90):

- a-Faaliyetlerden sağlanan kaynaklar,
- b-Olağanüstü faaliyetlerden sağlanan kaynaklar,
- c-Dönen varlıklar tutarındaki azalışlar,
- d-Duran varlıklar tutarındaki azalışlar,
- e-Kısa vadeli yabancı kaynaklardaki artışlar,
- f-Uzun vadeli yabancı kaynaklardaki artışlar,
- g-Sermaye arttırımı,
- h-Hisse senetleri ihraç primleri.

Sigorta işletmelerinin portföyü, sigorta alıcısının genellikle bir yıllık dönem için primlerini peşin ödediği çok sayıda işlemde oluşmaktadır. Brüt prim ödemelerinin bir bölümü olarak sadece risk primi ödemeleri gözlemlenirse, hasar ödemeleri prim ödemelerini belirli bir zaman aralığı ile izlerler. Sigorta olaylarının zaman içinde eşit dağıldığı varsayılırsa sigorta işletmelerinin tazminat ödemelerinin beklenen günlük oranı $1/365$ ya da aylık $1/12$ 'dir. Ayrıca uygulamada sigorta olayının gerçekleşmesi ile tazminat günü arasında bir zamansal fark da ortaya çıkmaktadır. O halde diğer durumların değişmediği kabul edilirse, prim ödemeleri ile hasar tazminatı arasındaki sürenin fon kullanımı açısından önemli olduğu belirtilmelidir (Berk, 2001:28).

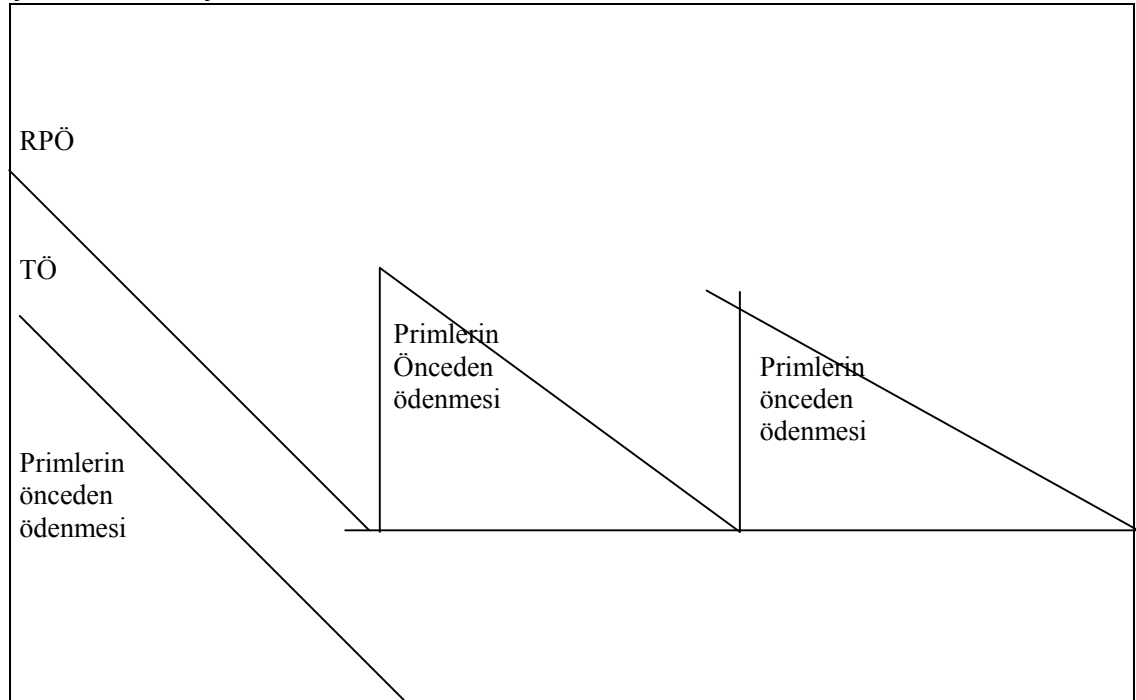
Primler için değişik sigorta branşlarına göre ödeme şekli (tamamı peşin, bir bölümü peşin geri kalanı aylık ya da periyodik taksitlerle, bir bölümü peşin kalanı dönem sonunda ya da tamamı dönem sonunda) belirlenmekle birlikte sigorta işlemi genellikle prim ödemeleriyle başlar. Hasar sonrası tazminat ödemeleri ise, hazırlık çalışmalarının yürütüldüğü belirli bir süre sonunda (söz gelimi 2 ay) yapılmaktadır. Sigortalı bu koşullar altında prim ödemelerinin peşin yapılması halinde ilk yıl prim tahsilatının ortalama 0.5'ine sahiptir. Bir bölümü ise hasar sonrası işlemler tamamlandıktan sonra kendisine ödeneceğinden, tazminat belli bir oranında olan bu ikinci kısım sigorta

işletmelerinde bir rezerv kalmaktadır ki bu “taban tortusu” olarak adlandırılmaktadır (Berk, 2001:28).

Bu durum Şekil 3’te gösterilmektedir.

Aşağıda şekilde gösterilen fon oluşum biçiminin sigorta işletmeleri açısından riskin beklenen değerine göre değişeceği, diğer bir ifade ile gerçek tazminat ödemelerinin tesadüfe bağlı olmaları nedeniyle, söz konusu eğrinin değişebileceği belirtilmelidir. Ancak belirli tutardaki risk işlemleri için ödeme etkileri toplanabilir. Bu durumda riskin dengeleme etkisi nedeniyle, eğrinin akım şekli daha güvenilir olacaktır. Sigorta olaylarına yapılan ödemelerin beklenen değerden sapması da aynı şekilde sigorta tekniği riski gibi açıklanabilir. Büyüme ve daralma kaza sigorta mevcudiyetinin değişen bileşimi de fon birikiminin değişmesine yol açmaktadır.

Şekil 3: Risk İşlemlerinde Ödemeler Akımı ve Fon Brikimi

RPÖ=Risk primi ödemeleri

Sigorta süresi

TÖ = Tazminat ödemeleri

Kaynak: Berk, 2001:29

Bir yıllık bir dönem için yapılan peşin prim ödemelerinden farklı ödeme şekillerinde, sigorta olaylarının düzensiz gerçekleşmesi ya da tazminatın herhangi bir incelemeye

gerek görülmeden derhal ödenmesi durumunda modelin değişeceği açıktır. Bu durumda prim tahsilatından oluşan fonlar ya daha büyük (söz gelimi bir yıldan fazla süre için primlerin peşin tahsili, hasarda herhangi bir ödeme bulunmaması v.b.) ya da daha küçük (primlerin bir yıldan kısa bir süre için peşin tahsili, taksitler halinde prim ödenmesi, yoğun rekabet nedeniyle tazminatın derhal ödenmesi veya tecrübeye dayalı tarifler v.b.) olacaktır. Özellikle çeşitli sigorta olayları için tek tek prim ve tazminat ödemeleri yerine belli aralıklarla sigorta şirketine paranın bir cari hesaptan akması durumunda oluşacak sigorta fonlarının düzeyi farklıdır. Bu durum özellikle reasürans işlemlerinde önem kazanmaktadır. Sedan ve reasürör risk primi ve tazminat ödemelerini genellikle üç aylık sürelerle cari hesaptan yaparlar. Ancak büyük hasarlar için cari hesap dışında genellikle derhal peşin ödeme yoluna gidilmektedir. Bu nedenle reasürans şirketleri çalıştıkları sedanlara göre iş hacmiyle orantılı olarak daha az fon oluşturabilmektedirler. Fon yönetiminden söz edilebilmesi için temel koşul parasal kaynağın varlığıdır (Berk, 2001:29).

Sigorta şirketlerinde fon oluşum düzeyinde işletme ölçeği önemli rol oynamaktadır. Büyük sigorta şirketleri güçlü sermaye yapıları ve yaygın organizasyon olanakları sayesinde büyük fonlar toplamaktadır. Büyük fonların tek merkezden yönetimi de sigorta şirketlerine ayrıca avantajlar sağlar. Bu bakımdan batı finans pazarlarında orta boy sigorta şirketleri arasında birleşme ya da satın alma hareketi son yıllarda hızlanmıştır. Bu da şirketlerin mali yapısını olumlu etkilemektedir.

c- Sermaye Yönetiminde Planlama

1. Planlama Süreci

Finansal planlama kısaca ödeme ve tahsilatın sistematik analizi ve tahminiyle para mevcudu, borç ve alacakların belirlenmesi şeklinde tanımlanabilir. Söz konusu büyüklüklerin tamamı sigorta şirketinin sermaye fonları üzerinde etkili olduğu için, finansal planlama sermaye fonları ve bundaki değişimin analiz ve tahmini olarak da tanımlanabilir. Bu son tanımlama sigorta şirketindeki tüm fon kaynak ve kullanımların planlanmasını kapsamaktadır. Belirli bir dönemde finansal planlamayı belirleyen temel büyüklükler aşağıdaki gibi sıralanabilir (Alabaş, 2002:86):

- Dönem başı para tutarı, parasal alacaklar ve borçlar,

- Dönem içinde yapılan ödemeler,
- Dönemdeki tahsilatlar,
- Dönem içinde alacaklardaki artış ve borçlardaki azalışlar,
- Dönem sonu para tutarı, parasal alacaklar ve borçlar.

Finansal planlamanın kısa dönemdeki amacı, sigorta işletmesinin faaliyetlerini kesintisiz sürdürebilmesi için gelecekteki herhangi bir zaman noktasında makul tutarda (pozitif) ödeme araçlarının varlığını güvenceye almaktır. Sigorta işletmelerinde finansal planlamanın orta ve uzun vadede yukarıdaki amaca ulaşmasının yanı sıra kârlılık hedefinin gerçekleşmesine de çalışır. Bu da belirli sürelerle gereksinme duyulmayan ödeme araçlarının kârlı alanlarda kullanımı özellikle sermaye yatırımının planlanması ve yürütülmesiyle sağlanır (Çilesiz, 1992:51).

Belirli bir dönem sonundaki başlangıç para mevcudu, o güne kadarki tahsilatlardan ödemelerin kümülatif olarak çıkarılmasından sonra kalan değer olarak da anlaşılabilir. Bu düşünce ve açıklama şekli geçmişe dönük olup, kullanılabilir para mevcutları ya da sermaye fonunun oluşumunu açıklar. Para mevcudu ya da sermaye fonu planlama modeli olarak da kullanılabilir. Ayrıca bu verilerin, sigorta şirketlerinin yeni kuruluş, çeşitli büyük yatırımları veya finansal etkileri olan bir kerelik olayların planlanmasında uygun oldukları da belirtilmelidir (Berk, 2001:31).

Finansal planlamadan beklenen yararın sağlanabilmesi için uygun bir zaman süresinin seçilmesi ve ödeme türlerine göre ayrıntılı bir ayırımın yapılması gerekir. Burada temel maddi sorunlar, ödemeler akımının tutarlara, sürelerle, sigorta branşlarına ve döviz cinsine (para birimine) göre tahmin edilmesiyle ilgilidir.

Finansal planlamanın süreleri, bununla ulaşılmak istenen finansman politikası hedeflerine bağlıdır. Kısa süreli finansal planlama (günlük, haftalık, üç aylık v.b.) öncelikle likiditenin güvenceye alınmasını amaçlar. Buna karşı orta (ülkemiz koşullarında bir yıllık) ve uzun süreli (bir yıldan uzun) planlamada ise gereksinme duyulmayan kaynakların atıl durmasından kaçınılarak kârın maksimum kılınması hedefine ulaşılmaya çalışılır.

Finansal planın bölümlendirilmesinde amaca uygunluk ilkesinden hareket edilir. Bu bakımdan ödemeler akımının ayırımında özellikle satış, satın alma, reasürans pazarı gibi bağlı pazarlar, sermaye yatırım pazarları gibi pazarlar temel alınabilir. Söz konusu değişkenlerin ayrıca sigorta şirketlerini bir bütün olarak ne derece etkileyebileceği önemlidir.

Çeşitli ödeme türlerinin tahmininde farklı güçlüklerle karşılaşmaktadır. Özellikle büyük hasarların (katastrofik durumların) ortaya çıktığı durumlarda beklenen değerden sapmalar önemli derecede artmaktadır. Bilhassa reasürans ve sigorta araçlarını da kapsayan bir cari hesap sisteminde, takas usulü yapılan hesaben ödeme tahmini daha da güçleştirmektedir. Zira takas sistemindeki gidermeler ya da ödeme ve tahsilatların kümülatif etkisi sapmanın artmasına yol açar. Cari hesapta bakiye taraması periyodik olarak yürütüldüğünden ödemelerde vadeler de değişmektedir (Berk, 2001:32).

Aşağıda yer alan Tablo 6'da sigorta şirketlerinde fon hareketleri gösterilmiştir. Burada sigorta şirketlerinin topladıkları fonları hangi kanallara yönlendirdikleri gösterilmiştir. Kısaca tablodan bahsedecek olursak sigorta şirketleri topladıkları fonları hasar ödemek için, yatırım yapmak için, personeline ücret ödemek için, acentelerine komisyon ödemek için, kirasını ödemek için, reasürans şirketlerine ödeme yapmak için, şirket iştiraklerine ödeme yapmak için ve devlete vergi ödemek için kullanırlar.

Tablo 6: Sigorta Şirketlerinde Fon Hareketi			
Ödeme Tarafları	Ödeme Türü	Ödemenin Niteliği	İşlemin Özelliği
1. Sigorta Müşterileri	-Doğrudan tahsil edilen brüt primler -Prim iadeleri ve kâr payı ödemeleri -Brüt hasar / tazminat ödemeleri	Sürekli nitelikte, tahsil yöntemine bağlı olarak nispeten tahmin. Bazen sürekli bazen bir kerelik ödemeler kolay tahmin edilebilir. Büyük ölçüde tekrarlanan nitelikte olup beklenen değerleri ile tahmin edilmekte ancak beklenen değerde önemli sapmalar olabilmektedir.	Sigorta işlemi
2.Sermaye yatırım müşterileri	-Geri ödemeler(yatırım çözülmesi -Faiz, kâr payı, kira tahsilatı -Yeni tesislere yapılan yatırım ödemeleri	Sürekli olabilir, kolay tahmin edilebilir, tesadüfe bağlı olarak değişebilir. Sürekli ödemeler kolayca tahmin edilebilir.Büyük oranda tahmin edilebilir. Sigorta teknolojisindeki gelişmelere paralel olarak değişir. Genellikle planda bağımsız değişken olarak yer alır.	Sermaye yatırımı
3. Sigorta personeli	Ücret ve ek ödemeler	Sürekli ödeme niteliğinde kolay tahmin edilebilir.	Sigorta işlemi
4. Sigorta araçları	Cari hesabı borç ve alacak bakiyesine göre yapılan ödemeler aracılık, provizyon ve hasar ödemeleri	Tekrarlanan nitelikte hasar sıklığına bağlı olarak değişir.	Sermaye yatırımı
5. İşletme sermayesi satanlar ya da kiralaayanlar	-Satın alınan işletme malzemesi için yapılan ödemeler -Ödenen kiralar -İşletme malzemesi ya da hurda satışı	İyi tahmin edilir, finansal plandan bağımsız. Sürekli nitelikte olup tahmini kolaydır. Tekrarlanmayan nitelikte zor tahmin edilir.	Sigorta işlemi Sermaye yatırımı Sigorta işlemi
6. Reasürans şirketleri	-Cari hesabın borç ve alacak bakiyesine göre ödenen önemli tutarlara varan prim, provizyon ve hasar ödemeleri -Peşin hasar ödemeleri	Büyük ölçüde tekrarlanan niteliktedir. Tesadüfe bağlı olup, tahmini zordur.	Sigorta işlemi
7. İştirakte bulunanlar	-Sermaye taahhütlerinin ödenmesi, sermaye artırım paylarının ödenmesi -Kâr payı ödemeleri	Finansal palanda bağımsız değişkendir. Kolayca tahmin edilebilir Genellikle yılda bir kez ödenir. Tahmini kolaydır.	Sigorta işlemi Sigorta işlemi
8. Borç verenler	-Kredi kurumları ya da diğer kreditorlerden parasal girişler -Taksit ve faiz ödemeleri	Bir kerelik tahsilat, planda bağımsız değişken, tahmini kolay. Sürekli nitelikteki ödemeler kolayca tahmin edilebilir.	Sigorta işlemi Sigorta işlemi
9.Devlet ve Sosyal	-Vergi ödemeleri -Sosyal sigorta ödemeleri	Gelire bağlı olmayan durumlarda iyi tahmin edilir. Kar üzerinden ödeme tahmini zor. Sürekli ödeme niteliğindedir. Ücretler bilindiğinde tahmin kolaydır.	Sigorta işlemi Sermaye yatırımı
10. Özel durumlar	- İştirak nedeniyle ödemeler -İştirak payı satımından sağlanan gelirler	Finansal planda bağımsız değişken, tahmini kolay Kolay tahmin edilebilirler	Sigorta işletmesi

Kaynak: Berk, 2001:33

2. Sermaye Gereksinmesi

Rekabetsiz pazar ortamında sigortalıların haklarının korunması, sigorta denetimini, lisans alma ile başlayan ve bütün kararlara katılmayı zorunlu gören mutlak ve derin müdahaleye hak verdiren bir anlayışta yürütüldüğünden, teknik kârı garanti eden bir uygulama sermayeye ticari rol yüklemiyordu. Reasürans dışında, ülkeler arası sigorta bağlantısının olmadığı gibi, hemen her ülke para girdi ve çıktısını çok sıkı kontrol ettiğinden, sigortacılık belkide en milli ticaret örneği olarak yaşıyordu. Yurt dışına gitmenin tek amacı sigortacılık tekniğinin temel esaslarını öğrenmek ve görmekle sınırlı kalıyordu. Amerikan sermayesinin Dünya'ya açılımı ile rekabet, sigortacılığa da zorla sokuldu. Primler serbest bırakıldı. Sigorta sözleşmelerinin kalıpsal hukuki yapısı red edildi ve sigorta ettiren, sigortacı teminat esaslarını diledikleri gibi kararlaştırır hale getirildi (Sergici, 2001:260).

Sigorta işletmelerinde sermaye gereksinmesi, üretim faktörlerinin sağlanması ve firma yükümlülüklerinin yerine getirilmesi nedeniyle ortaya çıkar. Bu bakımdan sermaye kullanımının sigortacılıktaki özelliği, üretim faktörleri derlenerek hizmet sunulması ile aynı anlamdadır. Sigorta işletmelerinde üretim faktörlerinin derlenmesi ve riske girilmesi geniş anlamda yatırım olarak adlandırılır.

Sigortacılıkta dar anlamda yatırım ise bir kerelik üretim faktörü derlenmesi ve yatırımı olarak kullanılmaktadır. Buna göre farklı yatırım hesaplamalarından söz edilmektedir. Söz konusu yöntemler, çeşitli üretim kaynakları bileşimi kullanılarak amaca en uygun sonucun alınmasına ve bağlanan sermayenin sağladığı nakit girişleri ile tekrar serbest kalması (kendisini amorti etmesi) için gerekli süreyi belirler (Berk, 2001:34).

Sigorta şirketlerinin fon aktarımını gerektiren ödemeler amacıyla sermaye gereksinmesi, prim gelirlerinin zamanında tahsil edilememesi, pazarlama sorunları ve diğer üretim faktörlerinin karşılanması nedeniyle artmaktadır. Söz gelimi şirket merkezi olarak yapılmakta olan bina uzun süreli sermaye bağlamayı gerektirir. Ancak söz konusu bina tamamlandığında bağlanan sermaye amortismanlar yoluyla firmaya tekrar geri döner. Buna karşı, tahsilat için ödenen provizyonlar ancak prim gelirleriyle karşılanmaktadır. Burada sermaye bağlama süresinin daha kısa olduğu açıktır. Bazı durumlarda ise cari hesap sonucuna bağlı olarak bir nakit ödeme ortaya çıkmayabilir.

Öte yandan, yasal ya da piyasa gerçekleri nedeniyle üretim faktörleri stok mevcudu, gerekli bir işletme varlığı olarak nitelendirilmektedir. Yasal nedenler bilhassa sermaye yatırıma ilişkin düzenlemelerle ilgilidir. Buna göre sigorta şirketleri para ya da sermaye yatırımlarını gelecekte ödemek zorunda kalabilecekleri tazminatlara uygun olarak belirlemelidir. Yoksa gelecekte karşılaşılabilecek aşırı hasar ya da kayıplara karşı değişken rezerv oluşturmak, ayrıca personel için emeklilik ya da kıdem tazminatı karşılığı ve vergi karşılığı bulundurulması gereklidir. Öte yandan pazar koşulları nedeniyle üretim faktörlerinin çoğu kez bölünemezliği ya da iş kolunda rekabetin varlığı belirli bir optimum sermayeyi gerektirmektedir. Sigorta şirketlerinde sermaye gereksinmesi, öncelikle aşağıdaki üretim faktörlerinin sağlanması nedeniyle ortaya çıkar (Berk, 2001:35):

Maddi Varlıklar İçin Yapılan Ödemeler:

- İşletme, bina ya da arsalarının satın alınması, inşaatı gibi büro alanı ihtiyacının karşılanması,
- Büro donanımı için gerekli ödemeler,
- Büro kullanım araç ya da malzemesi için yapılan ödemeler,
- Taşıtların satın alınmasında yapılan ödemeler,
- İşletme malzemesi ya da yardımcı malzeme satın alınması için yapılan ödemeler.

Maddi Olmayan Varlıklar İçin Yapılan Ödemeler:

- Dış organizasyonun oluşturulması için yapılan harcamalar,
- Sözleşme (poliçe) düzenlenmesi için yapılan harcamalar,
- Müşteriler ya da pazar hakkında bilgi edinilmesi için yapılan harcamalar,
- Personelle özellikle belirli konularda teknik bilgi kazandırılması amacıyla yapılan ödemeler,
- Örgütsel yapının geliştirilmesi için yapılan ödemeler.

Sigorta ve Sermaye Yatırım İşlemleri ile Ödemeler Akımının Gerçekleştirilmesi İçin Gerekli Likit Varlıklar:

- Sigorta şirketlerinden tahsil edilmemiş prim gelirlerine (alacaklarına) karşılık,
- Sigorta acente ve aracılarında alacaklarına karşılık,
- Reasürans şirketlerinden alacaklara karşılık,
- Günlük ödemelerin karşılanması amacıyla nakit bulundurma,
- Gelecekte karşılanabilecek muhtemel hasarların sigorta şirketinin mali bünyesini tehdit etmeyecek düzeyde karşılık bulundurma,
- Risk politikası önlemlerinden dolayı gerekli asgari öz sermaye bulundurma.

Sigorta şirketlerinin sermaye gereksinmesi yukarıda belirtilen kümülatif ödeme ve tahsilatlar yöntemine göre bulunabileceği gibi bilanço tekniğine göre; aktifteki sermaye bağlamayı gerektiren kalemler ve maddi olmayan üretim faktörlerine sermaye bağlanması şeklinde de hesaplanabilir.

Sermaye gereksinmesinin düzeyini çok sayıda faktör belirlemektedir. Bu gereksinmeyi biçimsel olarak sermaye bağlayıcı ödemeler sayısal ve zamansal (bazen nitel ve alansal) açıdan ve sermayenin çözülmesini (desinvestment) sağlayan girişler, diğer bir ifade ile ödeme akımlarının nicel ve zamansal yapısı belirler (Berk, 2001:35).

Sermaye gereksinmesini maddi olarak planlanan ya da gerçekleşen kapasite ile sigorta mevcutlarının büyüklüğü ve bileşimi belirlemektedir. Bu kapasite ile, işletme binalarına işletme büro donanımına enformasyon teknik tesislerine duyulan gereksinme ve buna uygun bir dış organizasyon boyutu arasında dolaylı bir ilişki bulunmaktadır. Sigortalanacak varlık ve sorumluluk düzeyini para tutarı, sermayeyi bağlı kılan yatırımlar, sigorta poliçe hizmetleri ve dolaylı olarak solvabilite için gerekli sermaye ihtiyacı belirlemektedir. Seçilen sigorta tekniği yöntemleri solvabilite araçları için sermaye gereksinmesini belirleyen büyüklüklerdir. Söz gelimi reasüransa yönelme belirli sınırlar içinde yasal olarak öngörülen solvabilite araçlarını azaltıcı yönde etkiler. Sermaye kullanımı böylece reasürans yoluyla tekrarlanmaktadır. İşletme binaları büro

donanımı ve enformasyon kanalı ve taşıt araçları gibi birçok maddi varlık yatırımları azaltılarak (söz gelimi satın alma yerine kiralama) solvabilite oranı değiştirebilir.

3. Sigortacılıkta Fonların Kullanımı

Sigorta kuruluşları, risk yönetimi temel amacına yönelik faaliyetlerde bulunan kuruluşlar olmakla birlikte, zamanla risk yönetimi amacıyla oluşturulan fonların ekonomiler için ifade ettikleri yaşamsal önem nedeniyle bir mali kurum hüviyeti de kazanmışlardır (bsy.marmara.edu.tr, 27.09.2007).

Sigorta şirketleri mali aracı kurumlar oldukları için, varlıkların kalitesi ödeyebilirliğinin korunması açısından oldukça önemlidir. Sigorta şirketlerinin varlıklarının büyük bir kısmı tahviller, hisse senetleri ve gayrimenkullere yatırılmaktadır. Bunların dağılımı ve kalitesi kaçınılmaz olarak varlıkların kalitesini ve gelir getirme gücünü belirlemektedir. Varlıklar hem yeterli getiri sağlayacak nitelikte hem de nakit gereksinimlerini karşılayacak kalitede olmalıdırlar (maliye.gov.tr/apk/dergis149, 28.09.2007).

Sigortacılık ekonomideki birey ve kurumların faaliyet risklerini üstlenerek sistemin daha sağlıklı çalışmasını sağlayan, finansal gücü arttıkça para ve sermaye pazarlarında fon akımını düzenleyici unsur olarak işlev görmektedir. Sigorta şirketlerinin sermayelerinin genellikle bir holdinge ya da bankaya ait olduğu hesaba katılırsa, şirketin oluşan fonları, grup içi firmaların pay senetlerine ya da tahvillere yatırılması beklenebilir. Ayrıca vergi avantajı nedeniyle fonların önemli bir bölümünün de hazine bonolarına bağlandığı görülmektedir. Ancak sigorta şirketlerinde fon birikimi arttığında, söz konusu fonların farklı alanlara kanalize edilebileceği belirtilmelidir.

Sigorta şirketlerinin yürürlükteki yatırım politikalarında riskli varlıklara yer verilmemektedir. Ayrıca portföyde riskli varlıklar yer alsa bile bu ilgili şirketin sermayesinin önemsiz bir bölümünü oluşturduğundan piyasada istikrar sağlayıcı fonksiyonunu yerine getirememektedir. Bununla birlikte ülkemizde sigortacılık gelecek yıllarda gelişme eğilimini hızlandıracak potansiyele sahiptir. Yabancı yatırımcıların sektöre girişi bunun göstergesidir.

Sermaye piyasasında kullanılabilir fonlar uzun vadeli menkul kıymetlere yöneltilen yatırımlarla oluşturulmaktadır. Sigorta şirketlerince sermaye pazarında yaratılan fonların tutarı prim gelirlerinin düzeyine bağlıdır.

Ülkemizdeki ekonomik ve sosyal koşullar nedeniyle prim gelirlerinin düşüklüğü sermaye pazarına yeterli fon akışını olumsuz etkilemektedir. Fon yaratma gücünün belirlenmesinde uluslararası karşılaştırmalarda ölçü olarak genellikle prim gelirlerinin GSMH'ye oranı alınmaktadır. Bu konuda bir başka gösterge ise kişi başına sigorta prim tutarıdır.

Hayat dışı sigorta şirketlerinin yöneticileri, varlık ve sorumluluk bazında faaliyetleri değerlendirerek hangi şirketlerin başarılı, hangilerinin başarısız olduğunu karşılaştırmalı olarak izlerler. Bununla birlikte birçok şirket yatırım portföylerinin yönetiminin toplam aktif pasif yönetiminin bir parçası olduğunun bilincinde değildir. Rekabet ortamında başarılı olabilmek için çoğu varlık ve sorumluluk sigorta şirketi bu konuya özel önem vermektedir. Burada iyi yatırım özellikle sigorta şirketlerinin teknik işlemlerden düşük kâr etmesi veya zarar etmeleri durumunda daha da önem kazanmaktadır. Teknik kârlarda düşmenin olduğu dikkate alınır, yatırım kararlarının önceki yıllara göre daha özenle alınması gerekir. Kararın riske göre düzeltilmiş vergi sonrası getiri esasına dayanması gerekir. Değerlendirme ayrıca sigorta şirketlerinin yatırım verimini etkileyen tüm gelir ve harcama kalemlerinin dengelenmesini gerektirir (Berk, 2001:41).

Sigortacılığımızın fon yaratmada belirgin bir özelliği de hayat sigortacılığının payının düşük kalmasıdır. Batılı ülkelerde ise söz konusu sigorta dalı sermaye pazarına büyük fonlar akıtmaktadır. Türkiye'de faaliyet gösteren sigorta şirketlerinin yangın, kaza, nakliyat, sağlık sigortalarının yanı sıra hukuksal koruma , kredi gibi sigorta dallarında topladıkları primler ve artış oranları Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7: Sigorta Dalları İtibariyle Direkt Prim Artışları

	YANGIN		NAKLİYAT		KAZA		FERDİ KAZA		SAĞLIK		HUKUSAL KORUMA		KREDİ	
	<i>Fire</i>		<i>Transportation</i>		<i>Accident</i>		<i>Acci. Individ.</i>		<i>Health</i>		<i>Legal Expenses</i>		<i>Credit</i>	
YIL	TUTAR	ARTIŞ	TUTAR	ARTIŞ	TUTAR	ARTIŞ	TUTAR	ARTIŞ	TUTAR	ARTIŞ	TUTAR	ARTIŞ	TUTAR	ARTIŞ
<i>Year</i>	<i>Amount</i>	<i>Increase</i>	<i>Amount</i>	<i>Increase</i>	<i>Amount</i>	<i>Increase</i>	<i>Amount</i>	<i>Increase</i>	<i>Amount</i>	<i>Increase</i>	<i>Amount</i>	<i>Increase</i>	<i>Amount</i>	<i>Increase</i>
		(%)		(%)		(%)		(%)		(%)		(%)		(%)
1986	51.722		47.186		68.528									
1987	83.293	61	65.577	39	116.195	69,6								
1988	144.923	74	105.334	60,6	236.855	103,8								
1989	259.129	78,8	161.306	53,1	406.814	71,8								
1990	438.070	69,1	268.540	66,5	961.390	136,3								
1991	632.460	44,4	407.210	51,6	1.916.770	99,4			48.070					
1992	1.210.730	91,4	752.820	84,9	4.168.410	117,5			141.280	193,9				
1993	2.777.145	129,4	1.543.507	105	9.324.551	123,7			352.320	149,4				
1994	5.873.700	111,5	3.574.400	131,6	16.064.400	72,3			921.500	161,5				
1995	10.916.629	85,5	6.936.383	93,3	31.087.641	93			3.021.873	227,9				
1996	21.497.778	96,9	12.960.388	86,8	58.714.984	88,9			8.358.317	176,6				
1997	42.577.022	98,1	22.024.516	69,9	133.306.379	127			24.197.625	189,5	152.831			
1998	76.111.500	78,8	32.607.560	48,1	255.959.576	92	9.802.910		53.566.012	121,4	313.490	105,1		
1999	156.505.497	105,6	43.616.151	33,8	423.566.312	65,5	17.058.447	72,4	107.469.471	91,4	514.654	64,2	71.713	
2000	256.141.093	63,7	70.483.217	61,6	821.049.319	93,8	37.024.659	117	188.450.075	75,4	1.533.173	197,9	83.200	16
2001	440.560.640	72	107.560.718	52,6	1.016.401.756	23,8	53.221.467	43,7	269.927.746	43,2	2.253.629	47	353.949	325,4
2002	650.273.265	47,6	158.763.564	47,6	1.468.498.571	44,5	76.785.558	44,3	408.959.141	51,5	2.878.374	27,7	443.957	25,4
2003	820.217.521	26,1	193.200.199	21,7	1.461.995.348	-0,4	105.937.302	38	511.694.571	25,1	5.598.613	94,5	1.146.503	158,2
2004	1.016.351.603	23,9	258.361.702	33,7	1.987.011.266	35,9	163.460.670	54,3	650.939.150	27,2	14.943.687	166,9	2.681.255	133,9
6,2005	572.941.928		138.002.796		1.127.854.835		105.808.960		415.555.892		10.370.574		1.498.838	
6,2005	783.168.946	36,7	162.826.794	18	1.452.317.724	28,8	140.767.949	33	491.928.286	18,4	12.169.721	17,3	4.333.080	189,1

Kaynak: Devlet İstatistik Enstitüsü, Sigortacılık Verileri, 2005

1.3. Türkiye’de Sigortacılığın Gelişimi

Türk dünyasında sigortacılık Selçuklularla başlamıştır. Türkiye Selçuk Sultanları, 13. yüzyılda, henüz karşılıklı hukuki bir akid haline gelmemekle beraber karada ve denizde tecavüze uğrayan ecnebi tüccarların mallarını devlet hazinesinden tazmin etmekle ilk sigorta müessesesini fiilen kurmuşlardır. Önceleri bazı Anadolu köylerinde yardımlaşma ve dayanışma kuruluşlarına rastlamak mümkünse de bunlar gerçek anlamda sigorta işlevini yerine getiren kuruluşlar değildir (Tüccar, 1995:8).

Selçuklular döneminde başlayan sigortacılık kavramı, Osmanlılar döneminde şeriat anlayışına göre din adamlarınca İslamiyet’e aykırı kabul edilmiş ve dinin etkisiyle gelişmemiştir. Sigortacılığı İslamiyet’e aykırı kabul eden din adamları, yabancılar tarafından yapılmasını mübah saymışlar ve böylece 1870 yılındaki büyük Beyoğlu yangınından sonra yabancı şirketlerin ülkemizdeki açtıkları acentelikleri tarafından sigortacılık faaliyetine başlanılmıştır. İlk kez 1864 yılında “Ticaret i Bahriye Kanunu’nda” sigortacılıkla ilgili bir hüküm yer almıştır (Para ve Sermaye Piyasası Dergisi, 1988:6).

İlk yabancı sigorta şirketlerinin çalışmasına 1872 yılında izin verilmiştir. Bu şirketler İngiliz asıllı olup isimleri Sun, Northern ve North British dir. Bunu 1878 yılında bir Fransız sigorta şirketi izlemiştir (La Fanciere). 1889 yılına gelindiğinde 15 yabancı sigorta şirketi acenteliği faaliyetlerini şirketlerinden aldıkları talimatlar ve kendi lisanları ile sürdürmekte, düzenledikleri poliçelerdeki herhangi bir tazminat anlaşmazlığında da kendi ülkelerinin mahkemeleri yetkili olmakta idi. Bu şirketler duyulan ihtiyaca cevap vermekle beraber, tamamen murakabesizdi. Şirket tek taraflı olarak dilediği takdirde sigorta mukavelesini fesih etmek selahiyetine sahip olmakla, sigorta mukavelesi her türlü kanuni teminattan mahrum tek taraflı akit halini arz etmekteydi. 1893 yılında, Osmanlı Bankası, Tütün Rejisi ve Duyunu Umumiye tarafından müştereken 220 bin altın lira sermaye ile kısa adıyla “Osmanlı” diye anılan bir sigorta şirketi kurulmuştur (Para ve Sermaye Piyasası Dergisi, 1988:9).

Daha sonra sigorta şirketleri aralarında “meslek kuruluşu” şeklinde örgütlenme ihtiyacı duymuşlar ve 12.07.1900 tarihinde Beyoğlu TEUTONİA salonunda 44 yabancı şirket tarafından “İstanbul’da Faaliyette Bulunan Yangın Sigorta Şirketleri Sendikası” adıyla ilk meslek kuruluşu oluşturulmuştur. 13.12.1914 tarihinde “Ecnebi

Anonim ve Sermayesi Eshama Munkasem Şirketler ile Ecnebi Sigorta Şirketleri Hakkındaki Kanun-u Muvakkat” kabul edilmiştir. Bu sendika daha sonra 1916 yılında ‘Türkiye’de Çalışan Sigorta Şirketleri cemiyeti’ne dönüştürülmüştür. Bu cemiyetin, o tarihte tamamı yabancı olan 81 üyesi bulunmakta idi (Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği, 2005 Faaliyet Raporu).

1914 yılından sonra yabancı sigorta şirketlerinin sigortacılık üzerindeki olumsuz etkilerini yok etmek amacıyla yabancı sigorta şirketleri tescile ve teminat göstermeye mecbur tutulmuşlardır. Bundan sonra yabancılar, Türkleri de ortak ederek Türk Kanunlarına göre yeni sigorta şirketleri kurmuşlardır (Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği, 2005 Faaliyet Raporu).

Cumhuriyetin ilanından sonra ise, her alanda olduğu gibi sigortacılık alanında da büyük gelişme ve değişim sağlanmıştır. Devletin de etkili ve yapıcı kontrolü ile sigortacılığın çağdaş düzeye gelmesi sağlanarak milli sigorta şirketleri kurulmuştur.

1924 yılında tamamen bir Türk Sigorta şirketi olan Güven Sigorta, 1925 yılında İş Bankası, bankacılık faaliyetlerinin yanı sıra Anadolu sigorta şirketini kurarak sigorta sektöründe de faaliyet göstermeye başlamıştır. 1942 yılında özel teşebbüs ve sermaye ile Doğan Sigorta kurulmuştur (Tüccar, 1995:9).

1927 yılında 25.06.1927 tarih ve 1149 sayılı Sigorta Şirketlerinin Teftiş ve Murakabesi Hakkında Kanun ve Mükerrer Sigorta İnhisarı Hakkında kanunların yürürlüğe girmesiyle Türk Sigortacılığı’nın geliştiği ve şirket sayısının arttığı gözlenmektedir (Ensari, 1992:12).

Sigorta bilincinin yerleşmesi ve yaygınlaşmasında hukuki sorumluluk kavramının benimsenmesinde zorunlu sigortaların rolü oldukça önem arz etmektedir. Türkiye’de uygulanmakta olan zorunlu sigortaların ilki 08.05.1953 tarihli kanunla uygulamaya konan “Motorlu Kara Nakil Araçları Sorumluluk Sigortası” yaygın adıyla Trafik Sigortası’dır.

03.11.1989 Tarihinde yayınlanan bir Bakanlar Kurulu Kararnamesiyle, ülkemizde “Otobüs Zorunlu Koltuk Ferdi Kaza” sigortası uygulamasına geçilmiştir. Daha sonra 25.09.1991 tarihinde Tehlikeli Maddeler ve “Tüp Gaz Zorunlu Sorumluluk Sigortası” 21.05.1992’de yine Bakanlar Kurulu Kararnamesiyle “Okul Servis Araçları Zorunlu

Ferdi Kaza Sigortası”, “Profesyonel Futbolcuların Zorunlu Ferdi Kaza Sigortaları” Türkiye de uygulanan zorunlu sigortalar kapsamına alınmıştır (Tüccar, 1995:9).

1.3.1. Türkiye’de Finansal Örgütlenmenin Genel Yapısı ve Sigorta Şirketlerinin Yeri

Tasarruf sahipleri ile fon talep eden nihai borçluların bir araya geldiği piyasalara finansal piyasalar denir. Finansal piyasalar, para, sermaye ve döviz efektif piyasaları olmak üzere kabaca üç bölüme ayrılabilir (Alabaş, 2002:45):

a- Para Piyasası

Bu piyasada para ile ilgili kısa vadeli fon arz ve talebi karşı karşıya gelmektedir. Para piyasasındaki vadeler kısadır. Bu nedenle de arz fiyatlarında fazlaca bir dalgalanma olmaz, yani para piyasası araçlarının riski azdır.

b- Sermaye Piyasası

Sermaye piyasasında uzun vadeli krediler temin edilmektedir. Kullanılan araçlar; menkul kıymetler, tahvil ve hisse senetleridir.

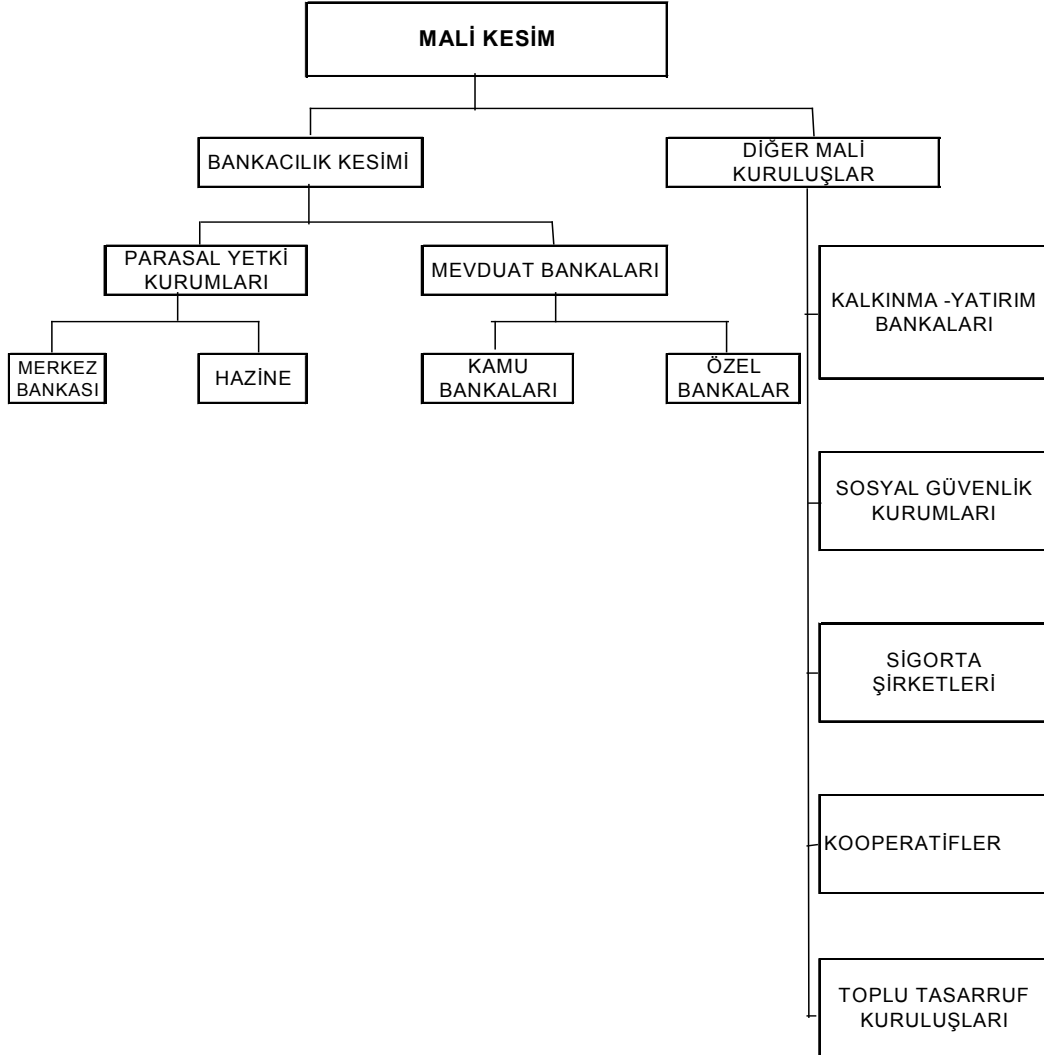
c- Döviz Efektif Piyasası

Merkez Bankası nezdinde 1988 yılında oluşturulan bu piyasa bir anlamda, döviz üzerinden “İnterbank” işlemlerinin yürütüldüğü bir piyasa olarak düşünülebilir. Bu piyasada bankalarla birlikte döviz bürolarının da tele işlem ağında yer alması söz konusudur. Bu sistem sayesinde banka ve döviz bürolarındaki döviz fazlalıkları veya döviz ihtiyaçları Merkez Bankasına kolayca bildirilecek ve “teklif kurları” ile “istek kurları”nın buluşturulması sonrası “serbest kur” arz ve talebe göre belirlenmiş olacaktır. Türkiye’de finansal örgütlenmenin yapısını Şekil 4’deki gibi göstermek mümkündür.

Burada bankacılık kesimini, para yaratan kurumlar, diğer mali kuruluşları da, para yaratmayan finansal kurumlar olarak adlandırmak mümkündür. Öte yandan Sermaye Piyasamızdaki gelişmeyi ve İstanbul Menkul Kıymetler Borsası’nın mali kesim içinde giderek artmakta olan rolünü dikkate aldığımızda, Şekil 4’den pek fazla sapma

göstermeden, fon arz ve talep edenler arasındaki fon akımlarının Şekil 5'teki kurumlar aracılığıyla yapıldığını söyleyebiliriz.

Şekil 4: Finansal Örgütlenme Şeması

Kaynak: Bolak, 2001:23

Fon arz edenlerle, fon talep edenler arasında bağlantı kuran finansal kurumları dört başlık altında toplayabiliriz (Alabaş, 2002:48):

Fon arz edenlerle fon talep edenler arasındaki ilişki Şekil 5'te açıklanmıştır. Burada açıkça görüldüğü gibi fon arz edenler paralarını finansal kurumlara yönlendirmektedir. Bunun yanında yarı finansal kurumlarda topladıkları fonları finansal kurumlara

yönlendirmekte, finansal kurumlarda bu fonları; fon talep edenlere kullandırarak tekrar ekonomiye kazandırmaktadır.

Para Yaratan Finansal Kurumlar

- T.C. Merkez Bankası,
- Özel Yasalarla Kurulmuş Bankalar,
- Ticari Bankalar,
- Özel Finans Kurumları.

Para Yaratmayan Finansal Kurumlar

- Kalkınma ve Yatırım Bankaları,
- Kredi ve Kefalet Kooperatifleri,
- Posta Çekleri Sistemi,
- Sigorta Şirketleri.

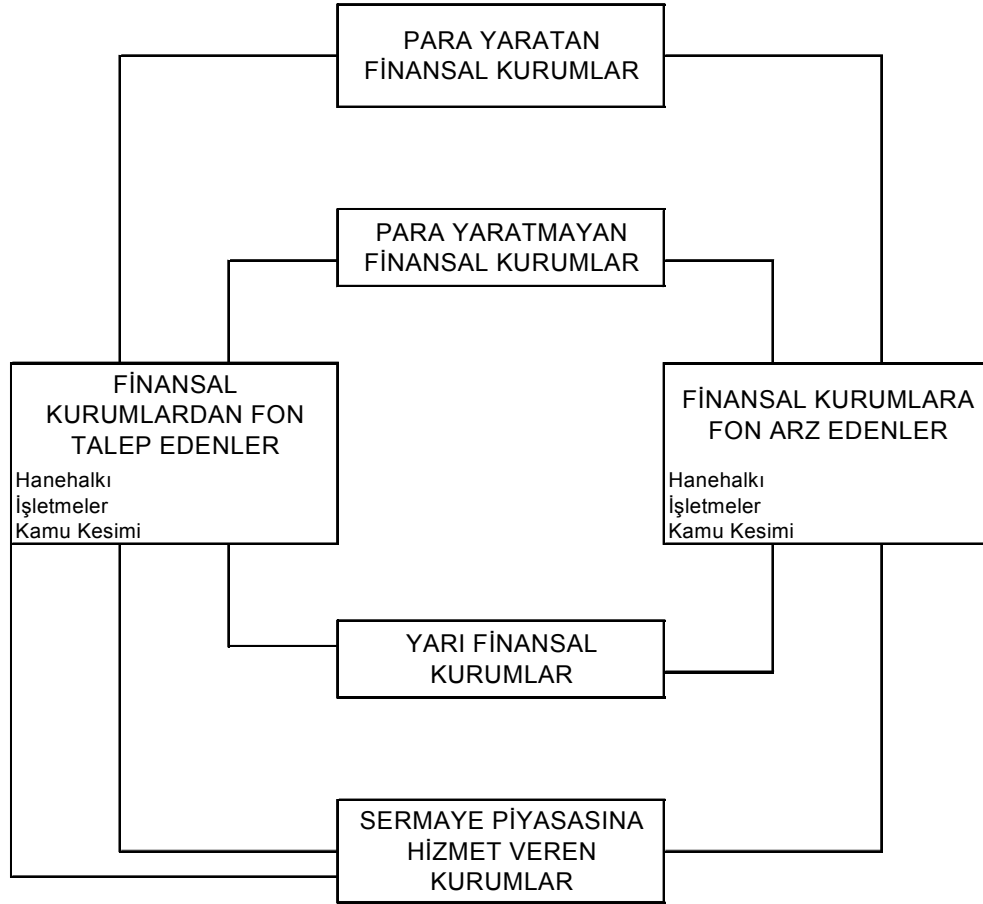
Yarı Finansal Kurumlar

- Sosyal Güvenlik Örgütleri,
- Zorunlu Sigortalar.

Hizmet Gören Kurumlar

- İstanbul Menkul Kıymetler Borsası,
- Altın Borsası,
- Takasbank,
- Sermaye Piyasası Kurumları.

Şekil 5: Fon Arz ve Talep Edenler Arasında Fon Akımları

Kaynak: Bolak, 2001:24

Finansal Yapı İçinde Sigorta Şirketlerinin Yeri

Türkiye’de sigortacılık faaliyetleri ve hizmetleri, 1870’lerden itibaren ve daha çok yabancı sigorta şirketleri tarafından başlatılmıştır. Daha sonra sigorta şirketleri, aralarında “meslek kuruluşu” şeklinde örgütlenme ihtiyacı duymuşlar ve başlangıçta, “Türkiye Sigortacılar Sendikası” adıyla ilk meslek kuruluşu oluşturulmuştur. Bu sendika daha sonra 1916 yılında ‘Türkiye’de Çalışan Sigorta Şirketleri Cemiyeti’ne dönüştürülmüştür (Bolak, 2001:42).

Bu cemiyetin, o tarihlerde tamamı yabancı olan 81 üyesi bulunmakta idi. 1923 yılında Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasından hemen sonra, bu cemiyet kaldırılarak, yerine "Sigortacılar Kulübü" kurulmuştur. Bu kulüp yerini 1927 yılında kurulan "Sigortacılar Cemiyeti Daire-ı Merkeziyesi"ne bırakmıştır. Türkiye'de çalışmakta olan yerli ve yabancı tüm sigorta şirketlerinin zorunlu olarak üye oldukları bu kuruluş, daha sonra 1959 yılında Sigorta Şirketlerinin Murakabesi Hakkında 7397 sayılı kanunla "Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği" ve takiben, 1975 yılında da Ana Tüzüğü ile "Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği" adını almıştır. 1987 yılında yayınlanan ve 7397 sayılı Kanunun bazı maddelerini değiştiren ve kanuna bazı maddeler ekleyen 3379 sayılı Kanunla, Birliğe 'kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşu' hüviyeti verilmiştir (www.tsrbs.org.tr, 10.11.2006).

Türkiye'de faaliyette bulunan yerli ve yabancı tüm sigorta şirketlerinin veya şubelerinin birliğe üye olmaları zorunlu olup; 31.12.2005 tarihi itibari ile birliğe kayıtlı 53 sigorta şirketi olmakta ve bununla birlikte 2 reasürans şirketi bulunmaktadır (www.tsrbs.org.tr, 10.11.2006).

Reasürans şirketleri dışında 53 şirketin faaliyet dallarına göre ayrımları Tablo 8'de, branşlara göre şirket sayıları Tablo 9'da görülmektedir. Bir çok şirketin birden fazla alanda faaliyet göstermekte olması nedeniyle, dallara göre şirket sayılarının toplamı, toplam şirket sayısını aşmaktadır. Türkiye'de faaliyet gösteren 2 reasürans şirketi ise; Halk Reasürans A.Ş. ve Milli Reasürans A.Ş. şirketleridir (www.tsrbs.org.tr, 25.11.2006).

Tablo 8: Sigorta ve Reasürans Şirketleri Sayısı

Faaliyet alanı	2001	2002	2003	2004	2005
Sigorta Şirketleri	63	58	55	53	53
Hayat	22	21	21	21	21
Hayat Dışı	41	37	34	32	32
Reasürans Şirketleri	4	3	3	3	2
Toplam	67	61	58	56	55

Kaynak: www.tsrbs.org.tr, 25.11.2006

Tablo 9: Branşlara Göre Sigorta Şirketleri Sayısı

Branşlar	2001	2002	2003	2004	2005
Yangın	40	38	34	31	31
Nakliyat	40	38	34	31	31
Kaza	40	38	34	31	31
Mühendislik	40	38	34	31	31
Tarım	15	14	14	13	15
Sağlık	40	39	36	33	33
Ferdi Kaza	58	56	49	49	45
Kredi	1	1	1	1	3
Mali Sorumluluk			34	31	31
Hayat	33	28	28	26	26

Kaynak: www.tsrbs.org.tr, 25.11.2006

Sigorta Türleri ve Hayat Dışı Sigortanın Kapsamı

Sigorta faaliyeti Dünyanın her ülkesinde Devlet tarafından düzenlenmekte ve denetlenmekte olan bir faaliyettir. Sektör Devlet tarafından kontrol edilmekle beraber ülkeden ülkeye değişen bir şekilde, sigortacılık faaliyeti kamu ve özel sektör kuruluşlarınca yürütülmektedir. Ülkemizde sosyal sigorta sistemi Devlet tarafından yürütülmektedir. Bunun yanında özel sigorta şirketleri de mevcuttur (Tüccar, 1995:30).

Belirtildiği gibi uygulanmakta olan sigorta tipleri ve kapsamaları ülkeden ülkeye değişiklikler göstermektedir. Hax'ın belirttiği gibi, sigorta bünyesi, bölümlerin meydana gelişi bakımından, devamlı bir oluşum içindedir. Aşağıda genel hatlarıyla bir ayırım sunulmuştur (Yanık, 2000: 4):

- Kişisel sigorta - Ticari sigorta,
- Özel sigorta - Sosyal sigorta,
- Gönüllü sigorta - Zorunlu sigorta,
- Hayat sigortası - Hayat Dışı Sigortası.

a- Kişisel Sigorta - Ticari Sigorta Ayrımı

Sigortadan yararlanacak kişi ya da kuruma göre bir sınıflandırma çeşididir. Sigorta talebinde bulunan kişinin kendisi ise, bu kişisel bir sigorta olmakta; sigorta talebi ticari bir faaliyet ve mal için geliyorsa; bu ticari bir sigorta olarak nitelendirilmektedir. Burada önemli olan husus sigorta konusunun ticari bir nitelik taşıyıp taşımadığı olmaktadır (Alabaş, 2002:22).

Kişisel sigorta-Ticari sigorta ayrımını gösteren bilgiler Tablo 10'da gösterilmiştir. Tablodan anlaşılacağı gibi Devletin zorunlu kıldığı sosyal güvenlik sigortaları yanında özel sektörün ticari faaliyet olarak yaptığı diğer gönüllü ve zorunlu sigortalar yer almaktadır.

Tablo 10: Kişisel Sigorta-Ticari Sigorta Ayrımı

KİŞİSEL SİGORTA		TİCARİ SİGORTA	
RESMİ	ÖZEL	RESMİ	ÖZEL
ZORUNLU	ZORUNLU	ZORUNLU	ZORUNLU
SOSYAL GÜVENLİK	S.GÜVENLİK	BANKA DEPOZİT SİG.	KASKO
İŞSİZLİK			NAVLUN
GÖNÜLLÜ	GÖNÜLLÜ	GÖNÜLLÜ	GÖNÜLLÜ
HAYAT	HAYAT	İPOTEK SİGORTASI	YANGIN,SAĞLIK
SAĞLIK	SUÇ SİGORTASI	DENİZ TAŞIMACILIĞI	DEPREM SİG.
GENEL SORUMLULUK SİG.		İHRACAT SİGORTASI	KASKO

Kaynak: Yanık, 2000:25

b- Özel Sigorta - Sosyal Sigorta Ayrımı

Sigorta temel anlamda sosyal sigortalar ve özel sigortalar olarak iki ana bölüme ayrılır. Bu iki ayırım arasında kesin bir sınır yoktur. Uygulamalar ülkeden ülkeye değişiklikler gösterebilir

Genel olarak Devlet tarafından düzenlenen ve yürütülen sosyal sigortalar esas itibariyle insanların yaşlılık, hastalık, iş kazaları, ölüm gibi durumlarda kendilerine ve mirasçılarına yardım sağlar. Sosyal sigortalar bir çok ülkede mecburi mahiyettedir. Ülkemizde Sosyal Sigorta Hizmeti; T.C. Emekli Sandığı, SSK, Bağkur gibi kuruluşlarca yürütülür

Özel sigortalar prensip olarak isteğe bağlıdır. Ancak bu uygulamanın ülkeden ülkeye değişen zorunlu halleri söz konusudur. Ülkemizde “Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası” uygulaması buna örnek olarak verilebilir. Özel sigortalar gerekli yasal düzenlemelere uygun olarak kurulan özel sigorta işletmelerince yürütülür (Yanık, 2000:25).

1- Özel Sigorta ve Sosyal Sigorta Arasındaki Farklılıklar

Özel sigorta, prensip bakımından “kendi kendine yardım” fikrine dayanmaktadır. Aynı risk tehdidi altında bulunan ünitelerin, bu riskin sebep olabileceği hasarı, karşılıklı

dayanışma esasına göre, birlikte karşılamak üzere, bir araya getirmeleri ile kurulan organizasyon, özel sigortanın esasıdır.

Özel sigortanın ağırlık noktası, özel çıkarların korunmasıdır. Halbuki, sosyal sigorta her şeyden önce genel çıkarların korunmasını kendine amaç edinmiştir. Özel sigorta prensip bakımından isteğe bağlı bir sigorta olduğu halde, sosyal sigorta zorunlu bir sigortadır (Yanık, 2000:26).

Özel sigorta fark göstermeksizin herkese açık tutulduğu halde; sosyal sigortanın, bir sosyal siyaset tedbiri olarak, sadece toplumun gelir ve mesleklere göre, iktisaden zayıf bir grubu kapsamakta olduğu ileri sürülebilir. Özel sigorta mukavele esasına, sosyal sigorta ise kanuna dayanmaktadır (Alabaş, 2002:22).

c- Gönüllü Sigorta - Zorunlu Sigorta Ayrımı

Sigortanın bir diğer ayırım kriteri de sigorta talebinin gönüllülüğe ve zorunluluğa dayanmasına göre değişmektedir. Bazı sigorta türlerinde sigorta yaptırılması kamu tarafından zorunlu tutulmuştur. Ülkemizde uygulanan zorunlu trafik sigortası buna örnek olarak verilebilir. Bunun yanında diğer sigortalar ise bireylerin ya da kurumların isteğine bırakılmıştır yani ihtiyari özellik taşımaktadır. Ancak gelişen koşullar ve artan ticaret hacmi, özellikle ticari hayatta, sigortayı bir “olmazsa olmaz” şartı haline getirmiştir. Modern ve Uluslararası alanda çalışan işletmelerde; kalite sistemlerini hayata geçirmek ve ISO kalite belgelerini almak istediklerinde aranan koşulların başında varlıkları, ürün sorumlulukları ve çalışanlarının sosyal hakları açısından sigortalı olmaları gelmektedir (Yanık, 2000:26).

d- Hayat Sigorta– Hayat Dışı Sigorta Ayrımı

Sigortadaki temel ayırlardan bir tanesi de hayat sigortası ve hayat dışı sigortacılıktır. Bu ayırımın nedeni prim hesaplama usullerinin farklı olması, sürecin vade bakımından farklılıklar taşımasıdır.

1- Hayat Sigortacılığı

Teknik açıdan bakarsak, hayat sigortaları üzerine yapılan ilk çalışmalarda batılı şirketlerden aktarılmış olan kalıplaşmış kombinezonlar dışına çıkılmamış hatta eski ve yine yabancı ülkelerin ölüm tablolarının kullanıldığı görülecektir. 1950 yıllarında genel

sigortanın atılımlarıyla değişik ölüm tabloları kullanılmaya ve yeni kombinezonlar üretilmeye başlanmıştır (Akyol, 1994:30).

Hayat sigorta şirketleri risk koruma işindedirler ve müşterilerinin tasarruflarını yatırımlarda değerlendirirler. Geleneksel olarak hayat sigortacılığında dört çeşit risk karşısında sigorta teklifi yapılır. Bu riskler; erken ölüm risklerine karşı sigorta yapılması, çok fazla yaşama riski karşısında sigorta yapılması, belli bir dönem sonunda aylık ödemelerin yapılması, hastalık ve kazalar karşısında sigorta yapılması riskleri olarak sayılabilir. Hayat sigortaları kişilerin günlük hayatta karşılaşılabilecekleri kendilerine yönelik risklere karşı teminat veren sosyal güvenlik sisteminin en önemli parçalarından biridir. Bu sigorta ile kaza veya hastalık sonucunda olabilecek ölümlere karşı ve emekliliğe karşı teminatlar verilmektedir (Yanık, 2000:2).

Hayat sigortaları, konusu insan hayatı olan ve insanın yaşamı boyunca karşı karşıya gelebileceği rizikoları için önlem almayı sağlayan ve bu nedenle de çok çeşitli türleri içeren bir sigorta dalıdır (Çınaroğlu ve Usluata, 1991:5).

Hayat sigortaları, ömür boyu ya da sınırlı bir süre için geçerli olmasına, geçerlilik süresinin hemen ya da belirli bir süre ertelenerek başlanılmasına, sabit miktarda ya da yıllara göre değişen miktarlarda tazminat belirlenmesine, tazminatın ölümün meydana geldiği poliçe yılının sonunda ya da hemen ölüm anında ödenmesine bağlı olarak sınıflandırılmaktadır. Hayat sigortaları kendi içerisinde; bireysel, endüstriyel ve grup hayat sigortaları olmak üzere üçe ayrılmaktadır (Moralı, 1997:116).

2- Hayat Dışı Sigortacılık

Hayat sigortaları dışında kalan, bireylerin ve işletmelerin aktiflerini koruma altına alan sigortalara hayat dışı sigortalar adı verilmektedir. Hayat dışı sigorta türleri; hastalık, tarım, makine montaj, kaza, nakliyat, yangın, hukuksal koruma gibi branşlarda gerçekleşmektedir. Hayat dışı sigorta hayat sigortalarına göre daha kısa vadeli işlere uygulanmaktadır (Alabaş, 2002:22).

3- Hayat Sigortası ve Hayat Dışı Sigorta Arasındaki Farklar

Hayat sigortası ve hayat dışı sigorta ayrımı sigortacılık uygulamalarında en önemli ayrımdır. Tüm Dünya da bu şekilde bir uygulama alanı bulmuştur. Söz konusu farklar aşağıdaki gibi sıralanabilir (Moralı, 1997:55):

a- Hayat sigortalarında poliçelerin zamanı uzun dönemlidir, hayat dışı sigortalarında ise bu süre bir yıl ya da daha azdır ve dönem sonunda sigortalı ve sigortacı tarafından yenilenebilir nitelik taşırlar.

b- Sigortada samimiyet prensibi gereğince, sigortalı açısından meydana gelen değişiklikler hayat sigortasını etkiler.

c- Hayat dışı sigortalarda; sigortalının, meydana gelen değişiklikler sigorta sözleşmesini etkilemedikçe raporlama zorunluluğu yoktur. Hayat sigortalarında bu konuda bazı düzenlemeler mevcuttur.

d- Hayat dışı sigortalarda dönem sonunda her yenilemede bir takım farklılıklar söz konusu olabilir. Bunun sebepleri kişisel durumlarda meydana gelen değişiklikler, bazı iş dallarında meydana gelen prim oranı değişiklikleri olabilir. Bu genel değişiklikler enflasyonist dönemlerde çok daha belirgin ve kaçınılmaz hale gelmektedir.

e- Hayat sigortacılığında ve az sayıdaki hayat dışı branşta, kişisel kaza gibi, hasarların boyutu önceden belirlenmiştir. Hayat dışı sigortacılıkta ise hasarların boyutu değişiklikler taşımaktadır. Özellikle hasar boyutunun dağıtımı geniş bir alana yayılmıştır.

f- Hayat sigortacılığında hasarların riski poliçelerin vadeleriyle bağlantılı olarak giderek artar. Bu nedenle sigorta şirketleri, giderek artan hasar ödemelerini gelecekteki yıllarda karşılayabilmek amacıyla prim gelirlerini yatırımlara yöneltmek zorundadırlar. Hayat dışı sigortacılıkta ise bu uygulama birtakım farklılıklar taşımaktadır.

g- Hayat sigortacılığında hasarların ödenmesi ile sigorta süreci tamamlanır ve kontrat sona erer. Hayat dışı sigortalarda ise hasar ödemeleri gerçekleşse bile poliçe dönemi sonuna kadar diğer olası hasarlar itibariyle poliçe devam edebilir. Önemli nokta sigorta dönemi içinde birden fazla hasar ödemesinin mümkün olmasıdır.

1.3.2. Türkiye Ekonomisi ve Sigorta Sektörü

Aşağıda yapılan açıklamalarda 2004 ve 2005 yılı değerleri verilmiştir. Sigorta sektörünün gelişmişliğinin başlıca göstergesi direkt prim üretiminin Gayri Safi Yurt İçi Hasılaya oranıdır. Bu oran 2004'te yüzde 1,54 iken, 2005 yılında yüzde 1,57'ye yükselmiştir. Yine 2004 yılında kişi başına düşen prim 90,45-ytl iken, bu rakam 2005 yılında 103,26 ytl'ye yükselmiştir. 2005 yılı Gayri Safi Milli Hasıla değeri cari fiyatlarla 486.401.000 bin ytl (362,50 milyar USD) dir. 2005 yılında Kişi Başına Gayri Safi Milli Hasıla değeri cari fiyatlarla bir önceki yıla göre %13 lük bir artışla 6.749-ytl, Dolar bazında %20 lik artışla 5.008-USD olarak gerçekleşmiştir (www.tsrsb.org.tr, 25.12.2006).

2005 yılında hizmetler sektörü cari fiyatlarla %13,6 lık büyüme sağlamıştır. 2005 yılında 12 aylık enflasyon ortalaması %8,18 olarak gerçekleşmiştir (www.tsrsb.org.tr, 25.12.2006).

2005 yılında konsolide bütçe gelirleri 134.819 milyon YTL, harcamalar ise 144.562 milyon YTL olarak gerçekleşmiştir. Faiz dışı fazla 35.936 milyon YTL, konsolide bütçe açığı ise 9.743 milyon YTL'dir (www.tsrsb.org.tr, 25.12.2006).

Sigorta branşlarında kaza branşı %33'lük payla birinci sırada yer almaktadır. Prim üretiminin kaynaklarına göre %64'lük oranla özel acenteler birinci sırada yer almaktadır. 2005 yılında Hayat dışı branşlarda üretilen poliçe sayısı 22.223.812 adettir ve bir önceki yıla göre %20,44 artış göstermiştir (www.tsrsb.org.tr, 25.12.2006).

2005 yılında direkt işlere ödenen tazminat hayat dışında 3.738.928 bin ytl olarak gerçekleşmiş ve bir önceki yıla göre %28 artmıştır. Yine ödenen tazminatlarda %38'lik paya sahip olan kaza branşı birinci sırada yer almış ve onu yangın branşı takip etmiştir (www.treasury.gov.tr, 12.11.2006).

Tablo 11'de yer alan, branşlara göre prim üretim oranları, sağlık ve hayat branşlarında son yıllarda bir artış eğilimi olduğunu yansıtmaktadır. Tabloda branşlar, branşlara ve yıla göre prim üretimi, branşın bir önceki yıla göre yüzde olarak artış ve azalış oranı ve o branşın toplam prim içerisindeki payları gösterilmiştir.

Tablo 11: Branşlara Göre Prim Üretimleri, Yıllara Göre Değişimler ve Branşların Yüzde Payları (1.000 YTL)

BRANŞLAR	2001			2002			2003			2004			2005		
	Prim	Bir Önceki Yıla Göre Değişim	Toplam İçindeki Payı	Prim	Bir Önceki Yıla Göre Değişim	Toplam İçindeki Payı	Prim	Bir Önceki Yıla Göre Değişim	Toplam İçindeki Payı	Prim	Bir Önceki Yıla Göre Değişim	Toplam İçindeki Payı	Prim	Bir Önceki Yıla Göre Değişim	Toplam İçindeki Payı
Yangın	499.050	71.43	17.93	676.549	50.66	18.19	865.562	27.94	17.01	1.067.121	23.29	15.37	1.136	6.49	14.54
Nakliyat	109.530	53.23	4.37	163.267	49.06	4.39	201.380	23.34	3.96	268.596	33.38	3.96	290.631	8.20	3.72
Kaza	1.026.479	23.96	40.98	1.489.223	45.08	40.05	1.468.911	1.36	28.87	1.998.986	36.08	29.46	2.436.439	21.88	31.17
Mühendislik	122.548	78.74	4.89	195.868	59.83	5.27	221.497	13.08	4.35	275.452	24.36	4.06	322.110	16.94	4.12
Tarım	8.655	31.82	0.35	15.424	78.20	0.41	20.586	33.47	0.40	29.417	42.90	0.43	48.530	64.97	0.62
Hukuksal Koruma	2.254	47.03	0.09	2.878	27.70	0.08	5.492	90.79	0.11	18.934	244.76	0.28	21.728	14.76	0.28
Sağlık	270.383	43.17	10.79	410.422	51.79	11.04	517.595	26.11	10.17	682.014	31.77	10.05	798.536	17.09	10.22
Ferdi Kaza	54.259	45.02	2.17	78.097	43.93	2.10	107.847	38.09	2.12	166.223	54.13	2.45	234.187	40.89	3.00
Kredi	354	326.51	0.01	444	25.41	0.01	1.147	158.25	0.02	2.681	133.74	0.04	4.489	67.44	0.06
Mali Sorumluluk							645.476		12.69	1.052.423	63.05	15.51	1.281.439	21.76	16.39
Hayat Dışı Toplam	2.043.512	39.53	81.58	3.032.172	48.38	81.54	4.055.573	33.75	79.71	5.561.847	37.14	81.96	6.574.422	18.21	84.11
Hayat	461.350	41.43	18.42	686.350	48.77	18.46	1.032.552	50.44	20.29	1.223.945	18.54	18.04	1.242.011	1.48	15.89
Toplam	2.504.862	39.88	100.00	3.718.522	48.45	100.00	5.088.125	36.83	100.00	6.785.792	33.37	100.00	7.816.434	15.19	100.00

Kaynak: www.tsrbsb.org.tr, 03.12.2006

Sigorta şirketleri birer güven kurumu olduklarından, kaynaklarını riski düşük, güvencesi yüksek ve dolayısıyla geliri düşük varlıklara yatırmak zorunda kalmaktadırlar. 2005 yılı rakamlarına göre sigorta şirketlerinin kaynaklarının %49,59 ile Hazine Bonosu ve Devlet Tahviline ait olup, bunu 20,96 ile iştirakler ve %14,21 ile Vadeli Banka Mevduatı izlemektedir (www.treasury.gov.tr, 12.11.2006).

Bunun sonucunda hem sermaye piyasamız potansiyel bir kurumsal yatırımcıdan mahrum olmakta, hem de sigorta şirketlerinin varlıklarının getirileri, düşük düzeylerde kalmaktadır. 2002 yılından önce devletin aşırı borçlanma politikasının sonucu olarak kamu borçlanma araçlarının faiz oranlarının yüksek seviyelerde seyretmesi, sigorta şirketlerinin Hazine Bonosu ve Devlet Tahvili yatırımları ile mali kârlarını yükseltmeleri neticesini doğurmuş, 2002 yılından itibaren uygulamaya konulan sıkı para ve enflasyonu düşürme politikası uygulamaları ile bu yol kapanmıştır (www.treasury.gov.tr, 12.11.2006).

Öte yandan 17 Ağustos 1999'da gerçekleşen büyük deprem felaketi bir anlamda sigorta sektörüne yaramış, deprem sigortası talepleri artmış; daha sonra zorunlu hale getirilen deprem sigortası, geniş kitlelere yayılma açısından sektörün umudu olmuştur. Zorunlu Deprem Sigortasının düzenlenmesi; 4484 sayılı Kanunla değişik 27/8/1999 tarihli ve 4452 sayılı Kanunun verdiği yetkiye dayanılarak, Bakanlar Kurulu'nca 25.11.1999 tarihinde kararlaştırılmıştır (www.dask.gov.tr, 16.12.2006).

Kanunun birinci maddesinde amaç şöyle belirtilmiştir. Bu Kanun Hükmünde Kararname'nin amacı, meydana gelecek deprem afeti sonucu bina maliklerinin veya intifa hakkı sahiplerinin, binaların ziyayı veya hasarlanması nedeniyle uğrayacakları maddî zararlarının karşılanmasını teminen zorunlu deprem sigortası yaptırmalarına ilişkin usul ve esasları belirlemektir (www.dask.gov.tr, 16.12.2006).

Kanunun kapsamı ikinci maddede şöyle ifade edilmiştir. 634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanunu kapsamındaki bağımsız bölümler, tapuya kayıtlı ve özel mülkiyete tabi taşınmazlar üzerinde mesken olarak inşa edilmiş binalar, bu binaların içinde yer alan ve ticarethane, büro ve benzeri amaçlarla kullanılan bağımsız bölümler ile doğal afetler nedeniyle devlet tarafından yaptırılan veya verilen kredi ile yapılan meskenler zorunlu deprem sigortasına tabidir.

Kamu kuruluşlarına ait binalar ile köy yerleşik alanlarında yapılan binalar bu Kanun Hükmünde Kararname kapsamında Zorunlu Deprem Sigortasına tabi değildir (www.dask.gov.tr, 16.12.2006).

Sigorta yapmak ve bu Kanun Hükmünde Kararname ile kendisine verilen diğer görevleri yerine getirmek üzere, Bakanlık nezdinde kamu tüzel kişiliğini haiz “Doğal Afet Sigortaları Kurumu” kurulmuştur.

Kurum, 1050 sayılı Muhasebei Umumiye Kanunu, 3346 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri ile Fonların Türkiye Büyük Millet Meclisi’nce Denetlenmesinin Düzenlenmesi Hakkında Kanun, 832 sayılı Sayıştay Kanunu, 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu ve 6245 sayılı Harcırah Kanununa tabi değildir.

Kurumun sigorta primi alacakları, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre tahsil edilir. Kurumun yıllık hesap, işlem ve harcamaları Müsteşarlık tarafından denetlenir (www.dask.gov.tr, 16.12.2006).

Bu Kanun Hükmünde Kararname kapsamındaki bağımsız bölümler ve binalar için, malikler veya varsa intifa hakkı sahipleri tarafından zorunlu deprem sigortası yaptırılır.

Bu Kanun Hükmünde Kararname’nin yayımı tarihinden sonra mesken olarak inşa edilecek bağımsız bölümler ve binalar için, ilgili mevzuat çerçevesinde inşaat ruhsatı alınmış olması kaydıyla, iskan izninden veya içinde yaşanmaya başlanmasından itibaren bir ay içinde zorunlu deprem sigortası yaptırılır.

İlgili sigorta şirketi, sigorta sözleşmesinin bitiminden en az bir ay önce taahhütlü mektup, telgraf ya da noter kanalıyla sözleşmenin sona ereceğini ve yeni bir sigorta yaptırma zorunluluğunu sözleşme sahiplerine bildirir. Sigorta sözleşmesinin, sona ermesinden itibaren bir ay içerisinde yenilenmemesi durumunda Kurumun sigortadan kaynaklanan sorumluluğu sona erer (www.dask.gov.tr, 16.12.2006).

Zorunlu sigortaya ilişkin teminat tutarları, genel şartları, tarife ve talimatları, primlerin ödenme usul ve esasları ile Kurum idarecisine ve yetkili sigorta şirketlerine ödenecek komisyonlar Bakanlıkça tespit edilir ve Resmi Gazetede yayımlanır.

Sigorta primlerinin tespitinde; binanın yüzölçümü, inşaat sınıfı ve kalitesi, binanın üzerinde bulunduğu arazinin jeolojik özellikleri, deprem riski ve benzeri faktörler dikkate alınır (www.dask.gov.tr, 16.12.2006).

Devletin, 7269 sayılı Umumî Hayata Müessir Afetler Dolayısı ile Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanundan ve diğer kanunlardan doğan konut kredisi açma ve bina yaptırma yükümlülükleri, deprem nedeniyle sigorta kapsamındaki binalarda meydana gelen ziya ve hasarlar sonucu uğranılan maddi zararlar için kurum tarafından tazminat ödenmesiyle birlikte ortadan kalkar.

9 uncu madde gereğince cari bir zorunlu deprem sigortası bulunmayanlar, bu sigorta kapsamında karşılanacak zararlar için doğal afetlerle ilgili mevzuat çerçevesinde hak sahibi olamazlar (www.dask.gov.tr, 16.12.2006).

1.3.3. Türkiye’de Sigorta Sektörünün Temel Sorunları ve Çözüm Önerileri

a- Sektörün Temel Sorun Alanları

Bir ülkede herhangi bir sektörün gelişmişlik düzeyini belirleyen en temel göstergelerden biri de o sektörün ülkenin Gayri Safi Milli Hasıla içindeki payı olmaktadır. Bu açıdan incelendiğinde, Türkiye’de sigorta sektörünün GSMH içindeki payı, yaklaşık %1 gibi oldukça düşük bir oranda bulunmaktadır. Özellikle gelişmiş ülkelerle karşılaştırıldığında; Türkiye, sigorta primlerinin GSMH ’ya oranı bakımından ilk 50 ülke arasına girememektedir (Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği, 2005 Faaliyet Raporu).

b- Fon Yaratma

Sigortacılık sektörünün ülkemizin ekonomik durumu göz önüne alındığında yaratılabilecek fon potansiyelinden oldukça uzakta olduğu da söylenebilir. Sektörün bu anlamda daha çok fon yaratamamasının başlıca sebebi sigortacılığın yeterince yaygınlaşmamış veya yaygınlaşmamış olmasının tabii sonucu olarak sigorta şirketlerinin fazla gelir sağlayamamasıdır. Ayrıca sağlanan prim kaynaklarının sigortalıdan sigortacıya ulaşmasında düzensizlik bulunması ve nihayet elde edilen kaynakların daha rantabl bir şekilde değerlendirme imkanlarının yokluğu fon birikiminin daha çok olmamasının önemli sebepleri olarak gösterilebilir.

c- Büyüme- Yaygınlaşma

Türkiye’de sigortacılık tüm kesimlere henüz ulaşamamış ve yeterli ölçüde büyümemiştir. Burada en büyük etken Türkiye’nin hala gelişmekte olan ülkeler arasında yer alması, dolayısıyla da fert başına Milli Gelirin henüz insanların temel ihtiyaçlarını karşılayabilecek düzeye ulaşamaması sektörün gelişmemesinde en büyük etkidir.

d- Prim Tahsilatı

Geçmiş yıllarda sektörün temel sorunlarından biri olarak prim tahsilatının yetersiz olması gösterilmekteydi. Ancak 1995 yılı başında yürürlüğe giren Sigorta Acenteleri Yönetmeliği’nin getirdiği poliçe bazında takip sisteminin yürürlüğe girmesi ile bu sorun şu anda büyük ölçüde halledilmiş gibi gözükmektedir. Sektör genelinde sigorta şirketlerinin prim/tahsilat oranı 2005 verilerine göre %78 civarındadır (Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği, 2005 Faaliyet Raporu).

e- İletişim– Tanıtım- Sigorta Bilincinin Oluşturulması

Türkiye’de sigorta yeterli derecede tanınmamaktadır. Bu nedenle de toplumda sigorta bilinci doğmamış ve bu rasyonel düşünce toplum fertlerine yarlaşmamıştır. Bu bilinçsizliğe eklenen ihmalcilik sigortacılığın gelişmesini engelleyen önemli faktörlerin başında gelmektedir. Sektörde faaliyet gösteren şirketlerin son birkaç yıl hariç tanıtım ve reklam işine fazla katkıları olmamıştır. Sigortacılığın geliştirilmesinde en önemli etkenlerden biri, sigortacılığın tanıtılması, bireylere indirilmesi ve kamu oyunun oluşturulmasıdır (Ulutekin, 1986:20).

f- Kişisel Sigortalarda Tanıtım Sorunu

Sigorta sektörünü diğer sektörlerden ayıran en önemli özelliklerden biri de sektörde pazarlama ilişkilerinin kitlesel olmaktan çok kişisel ilişkilere dayanmasıdır. Bunun da nedeni, sektördeki ürünlerin pazarlama felsefesinin, diğer finansal sektörlerde olduğu gibi insanları tüketime değil tasarrufa yönlendirmesidir. Özellikle, ülkemiz gibi gelir düzeyinin düşük olduğu ülkelerde, kişileri tasarruf etmeye sevk etmek için etkili ikna yöntemleri kullanılmalıdır.

Kişileri tasarrufa ikna edebilmek kitlesel reklamlardan çok kişisel tanıtımla mümkün olabilecektir, çünkü kişiler tasarruflarını belli alanlara yönlendirirken bu tasarruflarıyla kendilerini belli bir güvence altına almak isterler. Bu konuda tatmin olmaları da ancak kapsamlı bir tanıtıma ve etkili bir ikna yöntemine yani kişisel tanıtıma bağlıdır. Sigorta sektöründe müşterilere sunulan güvenceler sigorta türüne göre uzun ya da kısa vadeli güvence sağlayan sigorta türleri içerisinde yer almaktadır (Alabaş, 2002:29).

g- Şirketlerin Kaliteli Hizmet Sunmaları

Sigorta hizmeti gerek tutar ve gerekse nitelik açısından yetersiz kalmaktadır. Diğer yandan bilinçsiz ve yetiştirilmemiş personel ve özellikle prodüktör ve acentelerin kamu ile ilişkilerindeki bilinçsiz (bazen de bilinçli) gerçek dışı beyanları sonucu düşünmeden ne olursa olsun poliçeyi satma istekleri, özellikle geçmişte sigortacılığın olumsuz propagandası olmuştur.

Yerine getirilmesi mümkün olmayan çeşitli vaatlerle adeta kandırılan birçok sigortalının, sigortaya inancını sarsmış, çevrede de olumsuz etki yapmıştır. Ancak bu durum gittikçe düzelmektedir. Aynı durum sigortalılarla direkt görüşme imkanı bulan eksperler için de geçerlidir. Hasar tazminatında haksız, kasıtlı ve bol keseden hasar tespiti aynı dereceden sakıncalar doğurmakta ve karşılıklı güveni zedelemektedir.

h- Eğitim

Eğitim, sigorta sektöründe diğer sektörlerden daha büyük önem arz etmektedir. Şirketlerde eğitimin şu şekilde yapılması düşünülebilir (Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği, 2005 Faaliyet Raporu):

a- İstihsal organları ve satış elemanlarının eğitimi

b- Eksperlerin eğitimi

c- Personelin eğitimi

- Alt kademe personel eğitimi,
- Orta kademe personel eğitimi,

- Üst kademe, yönetici eğitimi.

İstihsal organları ve eksperlerin eğitimlerine son yıllarda daha büyük önem verilmektedir. Ancak bu eğitimlerin sürekli ve yıl boyunca yapılması daha iyi sonuç verecektir.

Her sektörün kendi özelliğine göre yetişmiş ve uzman personel kadrosuna gereksinmesi olduğu kuşkusuzdur. Sigorta sektörünün ise oldukça zor bir tekniği, kendisine özgü bir dili ve çeşitli mesleki bilgilerin varlığına yönelik bir özelliği vardır. Sigorta yöneticisinin sigorta tekniğinin yanında en azından ekonomi, hukuk, muhasebe, matematik vb. ve yabancı dil bilgisine ayrıca oldukça geniş bir genel kültüre ihtiyacı vardır. Örneğin, bir bilanço tahlilini yapamayan, sigorta hukuku ve diğer mevzuatı okuyup yorumlayacak kadar hukuk bilgisi olmayan, yatırım politikasını, içte ve dışta karşılaştığı yabancı sigortacılarla diyalog kuracak ve kökeni daha çok dışarıda olan teknik sigorta bilgilerini ve gelişmeleri izleyecek kadar yabancı dil bilmeyen kimselerin sektörde başarılı olması, şirketini başarıya ulaştırması ve sektörün gelişmesine katkıda bulunması zordur. Tepeden inme atamalar ve yönetimlerdeki sıkça meydana gelen değişimler ve personelin eğitimine önem verilmeyişi sektöre hep zarar vermiştir. Şirketlerin eleman yetiştirme yerine, diğer şirketlerden sayısı az yetişmişleri transfer etme politikasından vazgeçmeleri gereklidir. Şirketlerin kendi bünyelerinden eleman yetiştirmeleri ve uzmanlaşmaları için destek sağlamaları hem şirketlerin yönetim stratejisini kavrayan personel için hem de şirketlerin eleman değiştirme maliyetleri minimize edilerek şirketlerin gelişmesine yardımcı olabilmek için önemli bir husustur (Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği, 2005 Faaliyet Raporu).

1- Sanayi’ e Yönelik Sigortaların Yaygınlaştırılması

Ekonomik kalkınmanın temel taşlarından biri olan GSMH’nin büyümesini etkileyen faktörlerden biri de işletmelerin verimli ve kârlı çalışmasıdır. Özellikle verimlilik bakımından ülkemiz halen istenilen düzeye ulaşamamıştır.

İşletmelerin verimliliğinin ölçülmesinde maliyet-fayda analizi yapılmakta ve katlanılan maliyete karşılık elde edilen değer, işletmelerin verimli çalışıp çalışmadığını gösteren önemli bir gösterge olmaktadır. Bu açıdan incelendiğinde, işletmelerin yarattıkları değerlerin artması, ülkemizin üretimine ve ekonomik büyümeye katkıda bulunurken,

çeşitli nedenlerden dolayı üretimin durması ya da yavaşlaması işletmeler için gelir ve kâr kaybına yol açmaktadır. Ülkemiz için vergiyi oluşturan kaynakların azalmasına, bütçe açıklarına ve ekonomik büyümenin yavaşlamasına yol açmaktadır. Bu nedenlere dayalı olarak doğal afetler gibi kontrolü mümkün olmayan nedenlerden dolayı işletmeler uğradıkları kâr kaybını güvence altına almak zorunda hissetmektedirler. Bunların yanında, günümüz koşullarında yeni kurulan işletme sayısının ve rekabetin gittikçe arttığı şu dönemde işletmeler kaliteye daha çok önem vermektedirler. Bu yaklaşım da işletmeleri, tüketiciye karşı özellikle ürünün kullanımı ile ilgili daha çok sorumluluk almaya zorlamaktadır.

Bahsedilen nedenlerden dolayı, sanayi kesimindeki işletmeler için oldukça önemli sigorta türleri olan Ürün Mali Mesuliyet Sigortası ve Kâr Kaybı sigortası gelişmiş ülkelerde oldukça yaygın bir şekilde kullanılırken, ülkemizde tanıtım sorunu ve sigorta bilincinin eksikliğinden dolayı bu sigorta türleri yeterince uygulama alanı bulamamaktadır (Yükçü ve Baklacı, 1998:13).

i- Hukuki Kaos

Toplumsal düzeni ve ikili ilişkileri düzenleyen normların başında hukuki kurallar gelmektedir. Her iktisadi teşebbüsü özellikle hizmet sektörünü düzenleyen kanunlar, yönetmelikler bulunmaktadır. Bu itibarla sigortacılığı da düzenleyen kanun ve yönetmelikler bulunmaktadır. Ne var ki sigorta sektörünün ana kanunu 7397 sayılı Sigorta Murakabe Kanunu'nun geçirdiği değişiklikleri başka bir sektörün mevzuatı geçirmemiştir. Çünkü hiçbir kanun 5-6 yıl gibi kısa bir zaman diliminde sık sık değişikliklere maruz kalmamıştır. Netice itibarıyla Kanun Hükmünde Kararnameler ile yapılan değişiklikler sonucunda 16.06.1994 tarih ve 539 sayılı KHK. ile değişik 7397 sayılı Kanun yürürlüğünü sürdürmektedir. Fakat ilgili KHK. düzenlenmesine neden teşkil eden yetki kanununun kaldırılmasına rağmen yürürlükte bulunmaktadır (Yükçü ve Baklacı, 1998:14).

Asıl mesele kanun ve yönetmeliklerin sık sık değişmesi değil, ilgili kurallara sektörün bütün üyelerince tam anlamıyla uyulmamasından ileri gelmektedir. Evet, sağlam ve temel esasları içeren bir kanun ve yönetmeliğin yürürlükte olması tercih edilebilir fakat diğer taraftan düzenlenen veya kanun koyucu tarafından ihdas edilen kuralların günün

koşullarına uyum sağlaması kısa zamanda pek mümkün görülmemektedir. Çünkü toplum o kadar sık değişikliklere (teknolojik gelişmelere) maruz kalmaktadır ki, kurallar değişmemektedir. Yani bugünkü koşullarda düzenlenen kurallar gelecek yıllara uyum sağlamayacaktır. Bu itibarla kuralların sigortacılığın ana esaslarını, felsefesini taşıyan bir nitelikte düzenlenmesi gerekmektedir.

Teknik hususları düzenleyen bir kanun pek tabii ki bağlayıcı olacaktır. Ancak, teknik hususların, Yönetmelikler– Genelgeler yani iradi tasarruflarla düzenlenmesi yerinde olacaktır. Bugün yürürlükte bulunan Kanun ve Yönetmelik hükümlerinde boşluklar veya eksiklikler bulunmaktadır. Özellikle sigortacılık gibi güvene dayanan bir hizmet sektöründe faaliyet gösterecek olan müesseselerin ve kuruluşların muhakkak tanımlanması gerekmektedir.

Kuruluşu ile izne, faaliyetinden dolayı denetime tabi olmayan hiçbir kuruluşa sigortacılık alanında faaliyette bulunma hakkı verilmemelidir. Bunun içinde sigortacılığın mevzuatının ana felsefesi kanun ile düzenlenmeli, diğer teknik hususlar genelgelerle kamu otoritesince düzenlenmelidir.

2. BÖLÜM: SİGORTACILIKTA FON YÖNETİMİ

2.1. Sigorta Sektöründe Fon Kaynakları ve Yönetimi

Günümüzün tüm gelişmiş ülkelerinin kalkınmasında lokomotif rol üstlenmiş olan sigortacılık fonları, halen gelişme sürecinde bulunan ülkelerde kalkınma hamlelerinin temel dinamiklerinden birini teşkil etmektedir. Hayat dışı sigortacılık kısa vadeli fon yaratma işlevinin, hayat sigortası da uzun vadeli fon yaratma işlevinin gerçekleşmesini sağlayan en önemli etkenlerdir. Bu nedenle gelişmekte olan ülkemizde, özellikle kısa dönemli yatırımlarda kullanılacak fonların kaynağını oluşturması açısından öneme sahip olan hayat dışı sigorta sektörünün fon yaratma kapasitesinin iyi değerlendirilmesi ve yaratılan fonların verimli alanlarda kullanılması gerekmektedir. Fon kaynakları sigorta sektörünün mali tablosunu (pasif taraf) fonların kullanım alanları da sektörün ekonomik tablosunu (aktif taraf) göstermektedir (Alabaş, 2002:59).

Sigortacılığın en etkin fonksiyonu, fon oluşturmak ve oluşturulan fonları çeşitli yatırım enstrümanları vasıtası ile ekonomiye kazandırmaktır. Sigorta sektörünün yönettiği fonlar, sigortalıların gönüllü tasarruflarıyla oluşturulmakta, toplanan primler mali kesime aktarılarak rasyonel alanlarda yatırımlara yönlendirilmektedir. Ülkelerin en büyük kurumsal yatırımcıları arasında bulunan sigorta şirketlerinin fonları, teminat hesaplarında ve hayat fonlarında birikmektedir.

a- Fon Kavramı

Belli bir amaca yönelik kullanılabilir ya da onun gibi etkinliği olan ekonomik değerlere veya potansiyele fon denir(Alabaş, 2002:60).

Sigorta şirketinin temel girdisi paradır. Buna rağmen bu girdinin en verimli alanlarda değerlendirilmesi konusunda yeterince hassas davranılmamaktadır. Bu durum, geçmiş dönemlerde teknik kârlılığın yeterli seviyelerde bulunması nedeniyle fazla önemsenmemiştir. Sektör bazında teknik kârlılıkta düşüş olmasına rağmen geçmiş dönem alışkanlıkları halen devam etmektedir. Oysa tam rekabet ortamında ancak teknik kârlılığı sıfır seviyesine yakın tutmak suretiyle rekabet gücüne sahip olmak ve eldeki fonların değerlendirilmesi suretiyle de mali kârlılık sağlayarak ayakta kalmak mümkündür.

Bu durum Tablo 12’de gösterilmiştir. Tabloda Türkiye’de yıllar itibariyle elde edilen teknik kârlar ve mali kârlar ayrı ayrı gösterilmiştir.

Fon yönetimince mali kârın maksimize edilebilmesi için üst yönetimin risk derecesi, vadesi gibi fon ile ilgili şirket politikasına uygun sınırlamaları fon yönetimi birimine vermesi gerekir. Zira, bu sınırlamalar fonun verimini doğrudan etkileyecektir. Şirket politikasını yansıtan bu sınırlamalar ışığında fon yönetimi birim portföy oluşturur. Portföyde şirketin sigortacılık faaliyetleri dışında, iştirak zihniyeti olmaksızın, sadece kâr amacıyla aldığı değerler yer alır. Bu değerler, gayrimenkul, hisse senedi gibi çeşitli yatırım araçlarından oluşur. Portföyde yatırım aracından ne kadar bulunacağı yönetimin vereceği kararlar doğrultusunda saptanır (Alabaş, 2002:60).

Tablo 12: Sigorta Şirketlerinin Dallar İtibariyle Teknik Kârları ile Mali Kârları (YTL)

YIL	HAYAT DIŞI DALLAR TEKNİK KARLARI	NAKLİYAT	KAZA	KAZA	SAĞLIK	KORUMA	KREDİ	MONTAJ	TRAFİK	DOLU	HAYAT	TARIM	HAYAT DIŞI	HAYAT	EMEKLİLİK	GENEL	TEKNİK OLMAYAN	DÖNEM
												HAYVAN	TEKNİK BÖLÜM	TEKNİK BÖLÜM	TEKNİK BÖLÜM	TEKNİK BÖLÜM	TEKNİK BÖLÜM	BÖLÜM
				FERDİ		HUKUKSAL		MAKİNE-				HAYVAN	DENGESİ	DENGESİ	DENGESİ	DENGESİ	DENGESİ	VEYA ZARARI
													Non-Life	Life Tech.	Pension Tech.	General	Non - Technical	Total Profit
1986	11.880	12.730	2.750					1.900		64	99		29.423	897		30.320	-4.260	26.060
1987	17.870	15.320	1.350					3.090		-68	404		37.966	2.415		40.381	-5.867	34.514
1988	31.990	23.920	12.030					4.260		113	712		73.025	9.660		82.685	-7.563	75.122
1989	61.910	40.050	58.860					8.160		470	830		170.280	14.350		184.630	-37.732	146.898
1990	103.350	66.160	170.940					12.600		1.250	1.270		355.570	73.310		428.880	-136.694	292.186
1991	136.794	106.090	286.600		4.150			21.410		1.320	2.570		690.010	131.370		821.380	-267.415	553.965
1992	259.770	184.910	614.760		24.320			49.750		3.640	7.510		1.144.660	238.330		1.382.990	-465.330	917.660
1993	481.521	315.766	1.415.620		54.319			110.603		12.693	4.911		2.395.434	362.984		2.758.418	80.373	2.838.791
1994	897.707	677.552	1.777.894		134.649			269.854		19.239	-2.892		3.774.002	647.340		4.421.343	1.848.956	6.270.299
1995	1.534.594	1.654.737	2.478.402		421.418			481.778		14.769	75.726		6.661.424	1.162.511		7.823.934	3.888.825	11.712.759
1996	3.343.817	2.959.735	1.311.634		922.821			1.115.164		58.459	-364.041		9.347.600	2.696.200		12.043.800	16.526.400	28.570.200
1997	5.892.026	5.671.228	-359.510		2.327.641	70.447		2.607.530		74.913	-439.356		15.844.918	6.858.588		22.703.506	27.802.425	50.505.931
1998	14.283.660	10.228.007	-6.821.226	4.497.891	4.005.267	209.011		5.770.993		164.738	-188.639		32.149.702	18.469.674		50.619.376	26.370.252	76.989.628
1999	28.584.987	11.585.756	5.093.977	6.753.843	8.478.205	380.303	3.460	8.103.452		46.789	133.213		69.163.985	38.349.369		107.513.355	18.274.384	125.787.738
2000	44.675.257	20.078.561	91.034.040	15.435.252	22.964.271	933.628	3.643	14.353.247		1.256.035	108.916		210.842.850	69.897.130		280.739.980	-28.593.487	252.146.493
2001	21.447.146	30.318.178	84.925.374	23.369.038	26.829.469	23.369.038	20.571	18.289.355		839.699	33.766		207.656.195	78.556.699		286.212.894	172.644.008	458.856.902
2002	58.111.705	47.450.886	86.712.108	31.171.827	51.506.299	2.017.000	15.760	18.317.927		1.719.454	124.339		297.147.305	140.248.578		437.395.883	6.204.740	443.600.624
2003	43.167.611	61.192.597	-67.119.906	43.093.489	26.976.607	2.757.808	48.963	22.870.730	56.116.171	2.853.448	-814.293		191.143.225	201.782.188		392.925.413	37.506.461	430.431.873
2004	88.600.689	68.047.046	47.103.879	65.878.878	40.330.234	8.219.447	184.196	34.207.737	65.446.869	1.078.750	136.863		419.234.587	241.636.086	-7.392.729	653.477.945	-166.858.360	486.619.585
62005	24.788.657	35.784.178	-54.458.190	10.825.514	-473.496	254.078	-	4.040.908	36.873.624	282.860	43.987.074		73.247.110	66.980.939	-63.552.186	76.675.864	230.266.102	306.941.966
62005	71.292.306	32.962.141	-92.126.574	45.384.495	-21.496.605	7.628.831	-28.553	17.152.901	-	-2.511.076	-		34.860.081	68.994.995	-70.022.775	33.832.300	172.114.947	205.947.247

Kaynak :www.hazine.gov.tr, 25.11.2006

Fon yönetimi birimi fiili gelir ve giderler ile doğrudan ilgili olduğundan bu işlevi gerçekleştiren birimlerle koordineli olarak çalışmak zorundadır. Bu birimlerden gelen bilgiler fon yönetiminde, birimin kârının maksimize edilebilmesi için eldeki sınırlamaları dikkate alarak portföy oluştururken simplex metodu veya doğrusal programlama gibi teknikleri kullanır. Ayrıca, hisse senetleri ile ilgili olarak temel ve teknik analizler yapılır.

b- Fon Yönetiminin Önemi

Ülkemizde fon yönetiminin önem kazanması aşağıda sıralanan nedenlerle açıklanabilir (Alabaş, 2002:62):

- Son yıllarda hayat dışı sigorta önem kazanmış ve bağımsız sigorta şirketleri kurulmuştur. Toplanan fonların maliyeti nedeniyle, sigorta şirketlerinin biriken fonları, en azından sigortalılara ödenecek gelir kadar bir getiriyle finansal pazarlarda değerlendirmeleri gerekmiştir.
- Sermaye piyasasının, menkul kıymet borsalarının gelişmesi, yatırım uzmanlığının gelişmesi mali aracı kurum olarak sigorta şirketlerinin fon fazlası olan kesimden fon derlemeleri ve buna gereksinme duyan yatırımcılara aktarmaları konusundaki etkinlikleri, kuruluşların büyümesi ve ülke ekonomisine katkıda bulunmaları ancak sermaye piyasasına aktardıkları fonları etkin kullanmaları ile mümkün olacaktır.
- Türk sigortacılığın en güncel sorunu olarak primlerin geç tahsili alternatif gelir elde etme ihtiyacını ortaya çıkarmıştır.
- Yeni portföy yerine, portföy transferleri nedeniyle verilen tavizlerden bıkan sigorta şirketleri iş transferi yerine iyi bir portföy yönetiminin bilinen üstünlüklerine karşın, ülkemizde bu alanda ki uygulama son derece sınırlıdır.

Bunun başlıca nedeni, Sigorta Murakabe Kanunu'na göre sigorta sermayesinin belli tutarda sabit ve değişken teminatlarda kullanması, sigorta branşlarına göre ödenen komisyonların dışında fonların belli sürelerde acenteler üzerinde kalmasıdır. Acentelerde biriken söz konusu fonlar alternatif getiriden yararlanılmasına yol açmaktadır. Yatırılabilir fonların yetersizliğinin yanı sıra sigorta şirketlerinde fon

yönetim çabalarının organize edilmemesi, bu alanda önemli kayıplara yol açmaktadır. Bu durum Türkiye’de sermaye piyasalarının etkin çalışmasını da olumsuz etkilemektedir.

c- Fon Toplayan Mali Kurumlar

Bir ekonomide kaynakların kullanılabilir fonlara dönüştürülebilmesi ve verimli alanlara aktarılması için mali piyasaların iyi çalışması gerekmektedir. Mali piyasalar, bir ekonomide tasarrufların; bu tasarrufların daha verimli kullanılacak alanlara mali araçlarla aktarılmasını sağlayan piyasalardır. Mali piyasaların gelişmemiş olması, ekonomik kalkınma çabalarına önemli bir engel oluşturmaktadır. Nitekim mali piyasaların iyi çalışmadığı bir toplumda fertlerin büyük bir kısmı çok düşük verimli yatırımlar yaparlarken kurumsal yatırımcılar, yüksek verimli yatırım alanları için uygun şartlarla kaynak temin edememektedirler. Tablo 13’te gelişmiş ve gelişen ülkelerde fon toplayan mali kurumlar gösterilmiştir.

Tablo 13: Fon Toplamada Etkin Mali Kurumlar ve Türkiye'deki Konumları

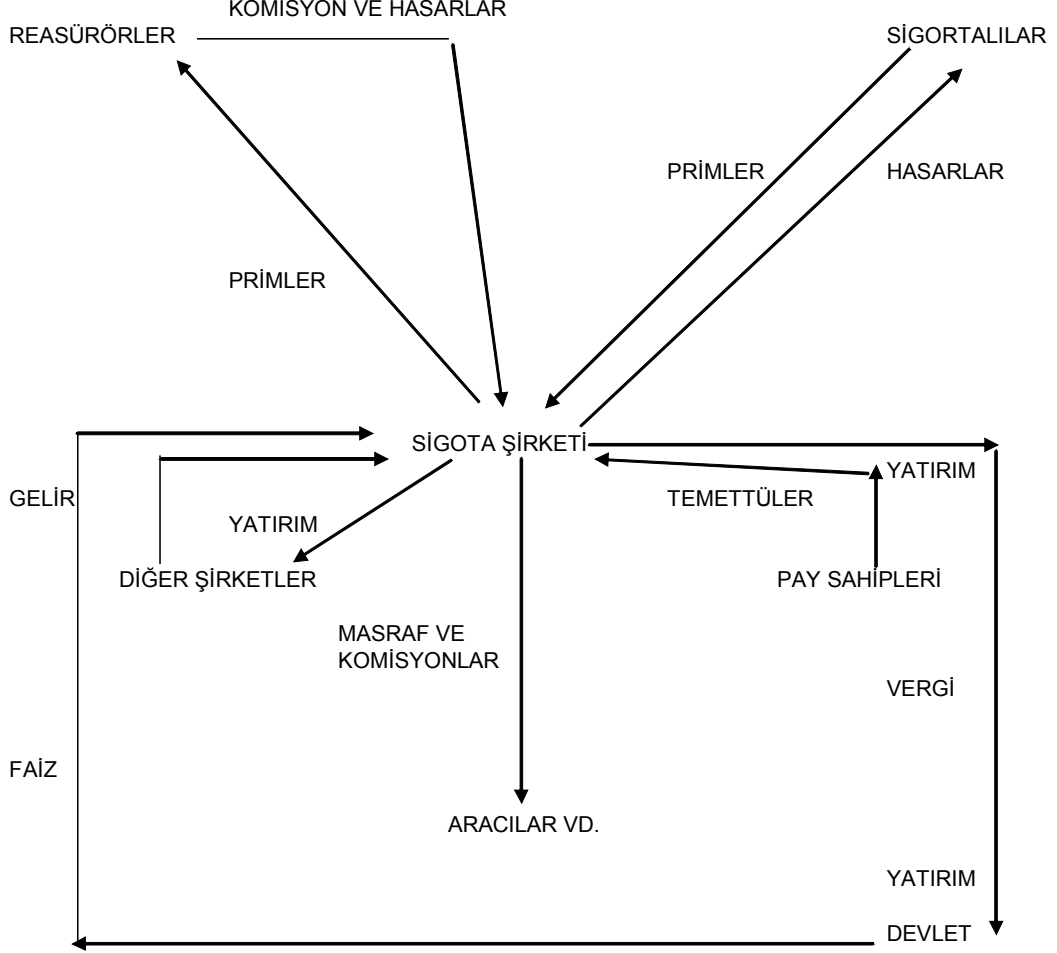
<u>MALİ KURUMLAR</u>	<u>GELİŞMİŞ</u>	<u>GELİŞEN</u>	<u>MEVCUT OLMAYAN</u>
KALKINMA BANKALARI		*	
YATIRIM BANKALARI		*	
TASARRUF BANKALARI			*
TİCARİ BANKALAR	*		
SADECE MEVDUAT			*
TOPLAMAYAN BANKALAR			*
FİNANSAL KİRALAMA ŞİRKETLERİ		*	
FAKTÖRİNG KURUMLARI		*	
HAYAT SİGORTASI ŞİRKETLERİ		*	
YATIRIM FONLARI		*	
YATIRIM ORTAKLIKLARI		*	
BİREYSEL YATIRIM FONLARI			*
EMEKLİ FONLARI		*	

Kaynak: TÜSİAD Araştırma Grubu, Avrupa Komisyonu İkinci Bankacılık Yönergesi, Eylül, 1992

Esas itibariyle bir sigorta şirketi fon akımları kavramı ile ifade edilebilir. Sigorta şirketleri ile hissedarlar, sigortalılar, devlet, reasürans şirketleri ve diğer şirketler arasında ilişki nedenleri farklı olsa da fon akımları aynıdır. Bu açıdan sigorta şirketi bir mali kurum özelliği taşımaktadır. Bir sigorta şirketinin fon akımına dayanan kavramsal

modeli aşağıdaki şekilde gösterilmiştir. Bu şekilde sigorta şirketinin topladığı primleri nerelere yönlendirdiği detaylı olarak görünmektedir.

Şekil 6: Bir Sigorta Şirketinin Fon Akımlarına Dayanan Genel Modeli

Kaynak: Nomer ve Yunak, 2000:117

d- Sigorta İşletmelerinin Fon Kaynakları

Bir işletmeye ait olan fonların başlıca dört kaynaktan elde edildiğini söyleyebiliriz (Nomer ve Yunak, 2000:117):

- Dönen varlık ve duran varlık satışları,
- Kazançları olan net kâr,
- İşletme borçlarındaki artışlar,
- Sermaye eklemeleri ve bağışlar.

Sigorta işletmesinin fon kaynakları da dört amaç için kullanılır (Yüksel, 1988:213):

- Faaliyet sonucu net zarar,
- Aktif artışları,
- Borç azalışları,
- Sermaye azaltıcı işlemler, temettü ödemeleri v.b.

Sigorta sektöründeki fonların oluşturduğu kaynakları dört grupta toplayabiliriz. Sigorta sektörünün fonları bilançonun aktif tarafında, kullanım alanları da pasif tarafında yani ekonomik yapıda yer alır. Fonlar sigortacılığın mali kısmını, fon kullanımları da yani harcamalar da ekonomik kısmını oluşturur (Yüksel, 1988:213):

- Sermayedarın koyduğu kapital (Kaynağı girişimci olan fonlar),
- Kaynağı hukuktan doğan fonlar (Yedek akçeler, teknik ihtiyatlar, riyazi ihtiyatlar, amortismanlar),
- Kaynağı ekonomik tercihlerden doğan fonlar (serbest ve diğer karşılıklar, yeniden değerlendirme fonu),
- İşletme faaliyetinden doğan fonlar.

İlk üç grupta ortaya çıkan fonlardan, sigorta prim hacminin kullanılabilen kısmından ve orta-uzun vadeli yabancı kaynaklardan oluşan toplam potansiyel, başlıca iki ana faaliyete; teknik işlere ve mali yatırımlara kanalize edilmektedir. Bu faaliyetlerden elde edilen kârdan, vergiler ve dağıtılacak kâr payı düştükten sonra kalan ‘ihtiyat’, işletmenin bünyesinde yeni bir fon oluşturmaktadır (Yüksel, 1988:213).

1- Sermayedarın Ortaya Koyduğu Kapital

Sermayedarların ortaya koyduğu kapital, kurucu ortakların işletmeye koydukları parayı, bir başka deyişle ödenmiş sermayeyi ifade etmektedir. Sigorta şirketleri genellikle Anonim Şirket şeklinde kurulduklarından ana sermayenin miktarı bakımından mevzuatta belirtilen hükme aynen uymak durumundadırlar (Güven, 1995:74).

- Kuruluş ve Faaliyet İzni;

Madde 2 - (Değişik: 20/8/1993-KHK-510/2 md.; İptal Ana Mah.nin 25/11/1993 tarih ve E.1993/45, K.1993/47 sayılı Kararı ile; Yeniden düzenleme:16/6/1994-KHK-539/2 md.) (www.sigortarehberi.net, 25.11.2006).

Türkiye'de bir sigorta veya reasürans şirketinin kurulması, yabancı ülkelerde kurulmuş bir sigorta veya reasürans şirketinin Türkiye'de faaliyette bulunması Bakanlığın iznine tabidir.

Türkiye'de kurulacak sigorta veya reasürans şirketlerinin (www.sigortarehberi.net, 25.11.2006):

a- Münhasıran sigortacılık veya reasürans işleri yapmak üzere anonim ortaklık şeklinde kurulmaları,

b- Kurucularının taksirli suçlar hariç olmak üzere affa uğramış olsalar dahi ağır hapis veya beş yıldan fazla hapis yahut sigortacılık mevzuatına aykırı hareketlerinden dolayı hapis veya birden fazla ağır para cezasına mahkum edilmemiş olmaları; cezası ne olursa olsun zimmet, ihtilal, rüşvet, irtikap, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı suçlar ile resmi ihale ve alım satımlara fesat karıştırma, istimal ve istihlak kaçakçılığı dışında kalan kaçakçılık suçları, Devlet sırlarını açığa vurma, vergi kaçakçılığı veya vergi kaçakçılığına teşebbüs suçlarından dolayı hüküm giymemiş, iflas ve konkordato ilan etmemiş olmaları,

c- Ödenmiş sermayelerin 10,3 trilyon liradan az olmaması,

(Bu bentteki sermaye miktarı Kanun metninde 200 milyar iken Sigorta Murakabe Kanununa ilişkin 11.11.1995 tarihli R.G.de yayımlanan 1 sayılı Tebliğ ile 350 milyar TL, 18.06.1996 tarihli RG'de yayımlanan 2 sayılı Tebliğ ile 500 milyar TL, 05.02.1998 tarihli RG'de yayımlanan 3 sayılı Tebliğ ile 1,6 trilyon TL, 15.07.1999 tarihli R.G.'de yayımlanan 4 sayılı Tebliğ ile 3 trilyon TL, 10.04.2001 tarihli R.G'de yayımlanan 5 sayılı Tebliğ ile 5 trilyon TL, 23.07.2002 tarihli RG'de yayımlanan 6 sayılı Tebliğ ile 8 trilyon TL ve 10.05.2003 tarihli RG'de yayımlanan 8 sayılı Tebliğ ile 10,3 trilyon TL olarak değiştirilmiştir) (www.sigortarehberi.net, 25.11.2006).

1- Hisse senetlerinin nakit karşılığı çıkarılması ve nama yazılı olması,

2- Ana sözleşmelerinin bu kanun hükümlerine uygun olması, şarttır.

2- Kaynağı Hukuktan Doğan Fonlar Yedek Akçeler

Anonim şirket şeklinde faaliyette bulunan sigorta ve reasürans şirketleri 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 466. ve 467. maddeleri gereğince biri kanuni diğeri de ihtiyari olmak üzere iki çeşit yedek akçe ayırmak durumundadırlar (Alabaş, 2002:67).

Kanuni ihtiyatlar, öz sermayenin sürekliliğini sağlamak, zarar olduğu takdirde eksilen öz sermayenin tanımlanmasını temin etmek amacı ile 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 466. maddesine göre ayrılması zorunlu bulunan ihtiyatlardan olduğu halde ihtiyari ihtiyatlar 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 467. maddesi gereğince yasal zorunluluğu olmadan işletme tarafından bazı ihtiyaçları karşılamak üzere ayrılan akçelerdir (Güven, 1995:74).

3- Teknik İhtiyatlar

09.12.1996 tarih ve 22842 Sayılı Resmi Gazete de yayınlanan 7397 sayılı Sigorta Murakabe Kanununun 19. maddesinin birinci bendi 'sigorta şirketlerinin, sigorta sözleşmelerinden doğan yükümlülükleri için teknik karşılık ayırmak zorunda oldukları' hükmü içerirken, aynı maddenin ikinci bendi de 'teknik karşılıkların, matematik karşılıklar, muallak tazminat karşılığı ve cari rizikolar karşılıkları toplamından ibaret olduğu' hükmünü içermektedir (Alabaş, 2002:67).

Cari Rizikolar Rezervi

Cari rizikolar rezervi de denilen bu karşılık (unearned premium rezerv veya unexpired premium rezerv) özellikle hayat dışı sigorta dalında önemlidir. Sigorta poliçelerinin süreleri ile faaliyet dönemi süresinin birbirine uymaması nedeniyle faaliyet dönemi içinde tahsil edilen prim tutarlarından belirli orandaki bir kısmının, gelecek faaliyet dönemine ait olduğu kabul edilerek, içinde bulunulan faaliyet dönemi sonucunda karşılık olarak ayrılması, cari rizikolar rezervini oluşturmaktadır (Nomer ve Yunak, 2000:124).

Muallak Hasar Rezervi

Sigorta şirketleri akdettikleri sözleşmelerden doğan tazminat taleplerini sigorta mevzuatı hükümleri dahilinde derhal ödemekle yükümlüdürler. Ancak bazı durumlarda (hasar sene sonunda meydana gelir ve ekspertiz işlemleri tamamlanmamış bulunabilir

veya sigortalılar gerekli dokümanı sunamazlar ya da tazminatı almak için başvurularını geçerli seneden sonra yaparlarsa) bu mümkün olmamaktadır. Bu takdirde sigorta şirketleri gerçekleşmiş ancak henüz ödenmemiş olası hasarları karşılığında bir rezerv tutarlar ki bu işleme muallak hasar tazminat ayırımı ve ayrılan tazminata da ‘muallak hasar’ adı verilmektedir (Güven, 1995:74).

Riyazi İhtiyat Rezervi

Matematik karşılık veya riyazi ihtiyat hayat sigortaları için söz konusudur. Geçerli olan sene içinde alınan primler toplamından rizikoya karşılık gelen prim ve masraflar düşüldükten sonra tasarruf priminin faizlendirilerek hayatta kalanlara bölüştürülmesine ‘riyazi ihtiyat’ ve sigortalılardan o sene içinde ölenler için ayrılan prime ise ‘riziko primi’ adı verilmektedir. Riyazi rezervler aktüerler tarafından hesap edilmektedir. Bir çok ülkede aktüerlerin hesap etmediği riyazi rezervler değerli görülmemektedir. Riyazi rezervler hesap edildikten sonra sigorta şirketleri bu miktarı kâr/zarar hesabının borcu ile riyazi rezerv hesabının alacağına kaydedip yeni riyazi rezerv ayrılincaya kadar hazine tarafından kabul edilen değerlere yatırmaktadırlar. Bu miktar sigortalıların alacaklarının karşılığı olup üzerinde sigortacının hiçbir hakkı yoktur. Sigortacı ancak bunun işletilmesi ve kârından yararlanmaktadır (Karakan, 2000:81).

4- Amortismanlar

213 Sayılı Vergi Usul Kanunu’nun 313. maddesi amortismanı, ‘işletmede bir yıldan fazla kullanılan ve yıpranmaya, aşınmaya veya kıymetten düşmeye maruz bulunan gayrimenkullerle, gayrimenkul gibi değerlendirilen iktisadi kıymetlerin alet, edevat, mefruşat, demirbaş ve sinema filmlerinin değerlendirilme esaslarına göre tespit edilen değerlerinin, bunların kullanılabilir süre içinde yok edilme payları’ olarak tanımlamıştır.

İşletmeler amortisman ayırırken amortisman ayırdıkları sabit varlıkların kullanma sürelerini esas olarak alırlar. Fiziki ömür yıl sayısına göre belirlenir ve muhasebede amortisman ayırımında kullanılır. Binalara ait sigorta kıymetinin tespitinde de söz konusu değerlendirme ölçüsü ikame değeri olan cari fiyattır. Cari fiyatın, binanın yeniden inşa değer olarak anlaşılması gerekmektedir. Binalara ait tazminat tutarı da

hesaplanırken ikame değeri olarak kabul edilen yeniden inşa değerinden amortismanların düşülmesi gerekmektedir (Alabaş, 2002:71).

5- Kaynağı Ekonomik Tercihlerinden Doğan Fonlar

a- Serbest ve Diğer Karşılıklar

Hayat Sigortalarında, sigortacının yatırım imkanı sadece primden ibaret olmayıp, öz kaynak sermaye unsurları içinde yer alan ve tüm sigorta dalları için söz konusu olan teminatlarda birer yatırım kaynağı olarak görülmektedir. Ancak, sigorta işletmelerine aynı zamanda yatırım kuruluşları olma özelliği veren etken matematik ve teknik karşılıklardır. Özellikle matematik karşılıklar, sigortacıya uzun yıllar devam edebilecek bir yatırım imkanı sağlamakta ve ülke ekonomisi için ihmal edilmemesi gereken bir yatırım kaynağının doğmasına yardımcı olmaktadır (Alabaş, 2002:71).

b- Yeniden Değerleme Fonu

İşletmelerin bilançolarında maliyet bedelleri ile yer alan amortisman tabi iktisadi kıymetlerin, gerçek durumunu gösterir niteliklerini kaybetmeleri üzerine getirilen yeniden değerlendirme müessesesiyle, işletmelerin bilançolarında yer alan sabit kıymetleri değerlemeleri sonucunda, bir taraftan sabit kıymetlerin rayiç değerle veya buna yakın değerle gösterilmesi, diğer taraftan da işletmelerin birbirleri ile karşılaştırılabilmesi amaçlanmaktadır. Bilançonun aktifine dahil iktisadi kıymetler ve bu kıymetler için geçmiş yıllarda ayrılmış olan amortismanlar, yeniden değerlemenin yapılacağı yıla ait oran ile çarpılmak suretiyle yeniden değerlendirilmekte ve iktisadi kıymetin yeniden değerlendirilmeden önceki net bilanço aktif değerinin, yeniden değerlendirilmeden sonraki bilanço aktif değerinden çıkarılmasıyla iktisadi kıymetin yeniden değerlendirilmeden doğan değer artışı hesaplanmış olmaktadır (Karakan, 2000:85).

c- İşletme Faaliyetlerinden Doğan Fonlar

İşletme faaliyetlerinden doğan fonları oluşturan kâr kavramı, harcamalarla gelirler arasındaki olumlu fark olarak tanımlanmaktadır.

Sigorta sektöründe ise kâr, sermayedarın ortaya koyduğu sermayeye, hukuki düzenden ve kaynağı ekonomik tercihlerden doğan fonlara, emanet para niteliğindeki sigorta primlerinin kullanılabilir miktarlarının eklenmesi suretiyle ortaya çıkan toplam

potansiyelin; mali yatırımlardan ve teknik işlerden, gider niteliğindeki harcamalar düşüldükten sonra ortaya çıkan müspet farkı olarak tanımlanmaktadır.

Şirketin mali plasmanlarından, hisse senedi ve tahvillerin kupon, ipotekli ifrazatın faiz, gayrimenkul kira vb. gelirlerinden bu gelirlerin oluşması sırasında ortaya çıkan amortisman, faiz gideri, karşılıklar ve gider mahiyetindeki vergiler düşüldükten sonra ortaya çıkan pozitif rakam şirketin kârını ifade etmektedir.

Verilen toplam sigorta teminatına karşılık tahsil edilen primlerden, istihsal organlarına ödenen komisyonlar hasar tazminatları düşüldükten sonra ortaya çıkan pozitif rakam ise şirketin teknik kârını oluşturmaktadır. Şirketin bilanço kârı ise teknik ve mali kârın toplamından ibaret olup yeni yatırımlar için bir potansiyel oluşturmaktadır (Karakan, 2000:86).

Aşağıda yer alan tablo 14'te 2005 yılında Türkiye'de faaliyet gösteren sigorta şirketlerinin toplu olarak faaliyetlerini gösteren konsolide bilançosu gösterilmektedir.

Tablo 14: Sigorta Şirketlerinin Topladıkları Fonlar (2005)

SİGORTA, EMEKLİLİK VE REASÜRANS ŞİRKETLERİNİN 31.12.2005 TARİHLİ BİLANÇO HESAPLARININ KONSOLİDASYONU

VARLIKLAR	SİGORTA ŞİRKETLERİ			REASÜRANS ŞİRKETLERİ	GENEL TOPLAM
	HAYAT DIŞI	HAYAT / EMEKLİLİK	TOPLAM		
I- CARİ VARLIKLAR	5.170.130	5.724.419	10.894.549	670.143	11.564.692
A- Nakit Ve Nakit Benzeri Varlıklar	1.198.488	256.053	1.454.541	267.895	1.722.436
B- Fin.Var.ve Riski Sığ.Ait Fin.Yat.	1.750.494	4.638.060	6.388.554	314.035	6.702.588
C- Esas Faaliyetlerden Alacaklar	2.107.829	774.486	2.882.315	67.128	2.949.443
1- Sigortacılık Faal.Alacaklar	2.044.556	130.085	2.174.641	0	2.174.641
a) Sigortalılardan Alacaklar -	186.648	107.353	294.001	0	294.001
Sığ. Alacaklar Alacak Sen.Rees.(-) -	(3.283)	(282)	(3.564)	0	(3.564)
Sigortalılardan Alacaklar Karş.(-)	(4.530)	(1.259)	(5.789)	0	(5.789)
b) Aracılardan Alacaklar -	1.634.596	12.582	1.647.178	0	1.647.178
Acentelerden Alacaklar -	1.445.562	12.641	1.458.203	0	1.458.203
Diğer Aracılardan Alacaklar -	268.811	510	269.321	0	269.321
Aracılardan Alac.Alacak Sen.Rees.(-) -	(10.879)	0	(10.879)	0	(10.879)
Aracılardan Alacaklar Karşılığı(-) -	(68.898)	(569)	(69.466)	0	(69.466)
c) Diğer Alacaklar (Net) -	231.125	11.690	242.816	0	242.816
2- Reasürans Faaliyetlerinden Alacaklar -	39.103	31	39.134	28.593	67.727
3- Sigorta ve Reas. Şirk.Nezd.Depolar -	3.834	0	3.834	38.535	42.369
4- Sigortalılara Krediler (İkrazlar) -	0	68.476	68.476	0	68.476
5- Bireysel Emeklilik Faal.Alacaklar -	0	575.894	575.894	0	575.894
6- Esas Faal.Kaynaklanan Şüpheli Alac.-	20.336	0	20.336	0	20.336
D- İlişkili Taraflardan Alacaklar -	4.600	415	5.016	686	5.701
E- Diğer Alacaklar -	27.660	28.069	55.728	0	55.729
F- Gelecek Aylara Ait Gid/Gelir Tah.	9.051	6.492	15.542	5.238	20.780
G- Diğer Cari Varlıklar	72.009	20.845	92.854	15.162	108.016
II- CARİ OLMAYAN VARLIKLAR -	2.690.308	890.109	3.580.416	325.600	3.906.016
A- Esas Faaliyetlerden Alacaklar -	4.890	644.279	649.169	0	649.169
1- Sigortacılık Faal.Alacaklar -	1.905	0	1.905	0	1.905
2- Sigorta ve Reas. Şirk.Nezd.Depolar -	7	0	7	0	7
3- Sigortalılara Krediler (İkrazlar) -	10	428	438	0	438
4- Bireysel Emeklilik Faal.Alacaklar -	0	643.851	643.851	0	643.851
5- Esas Faal.Kaynaklanan Şüpheli Alac.-	2.967	0	2.967	0	2.967
B- İlişkili Taraflardan Alacaklar -	1.263	3.920	5.183	15	5.198
C- Diğer Alacaklar -	1.123	419	1.543	0	1.543
D- Finansal Varlıklar -	2.201.838	135.087	2.336.925	138.420	2.475.346
E- Maddi Varlıklar -	450.095	96.011	546.106	120.871	666.977
1- Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller -	134.534	59.073	193.607	74.630	268.237
2- Kullanım Amaçlı Gayrimenkuller -	377.387	25.069	402.456	64.140	466.596
3- Makine ve Teçhizatlar -	41.681	21.846	63.527	0	63.527
4- Demirbaş ve Tesisatlar -	160.849	45.122	205.971	1.419	207.390
5- Motorlu Taşıtlar -	18.724	6.028	24.752	388	25.140
6- Diğer Maddi Varlıklar (ÖMÖ Dahil)	39.921	43.022	82.944	0	82.944
7- Birikmiş Amortismanlar (-)	(323.001)	(104.150)	(427.151)	(19.706)	(446.857)
F- Maddi Olmayan Varlıklar	20.036	8.579	28.615	66.294	94.909
G- Gelecek Yıllara Ait Gid/Gelir Tah.-	874	896	1.770	0	1.770
H- Diğer Cari Olmayan Varlıklar -	10.189	918	11.106	0	11.106
VARLIK TOPLAMI - TOTAL ASSETS	7.860.437	6.614.528	14.474.965	995.743	15.470.709

Kaynak: T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı 2005 yılı Türkiye'de Sigorta ve Bireysel

Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor

2.2. Sigorta Pazarı ve Sermaye Yönetimi Hakkında Temel Açıklamalar

a- Türkiye’de Özel Sigorta Sektörünün Fon Yaratma İşlevi;

Sigorta ve reasürans şirketlerinde toplanan fonları belli bir amaca yönelik, kullanılabilir para ya da onun gibi etkinliği olan ekonomik değerleri, bir potansiyeli ifade eder şeklinde tanımlayabiliriz. Bu fonlar Türk sigorta dünyasının konsolide bilançolarının sağında, yani pasifinde, kullanım alanları da aktifinde yer alır. Fonların oluşturduğu kaynakları dört grupta toplayabiliriz:

- Sermayedarın ortaya koyduğu kapital,
- Hukuki düzenden doğan fonlar,
- Ekonominin kendi oluşturduğu fonlar,
- İşletme faaliyetinden doğan kaynaklar, kâr.

Kâr yukarıda üç bölümde gösterilen fonlara emanet para niteliğindeki sigorta primlerinin kullanılabilir miktarlarının eklenmesi suretiyle ortaya çıkan toplam potansiyelin,

- Mali yatırımlardan,
- Teknik işlerden.

gider niteliğindeki harcamalar düşüldükten sonra ortaya çıkan farktır.

Faaliyetin bir sonucu olan kâr ya da zarar sigortacılıkta iki ana temele dayanmaktadır. Bunlar;

- Teknik sonuçlar,
- Mali sonuçlar.

1- Teknik Sonuçlar; verilen toplam sigorta teminatına karşılık tahsil olunan primlerden istihsal organlarına ödenen komisyonlar, ödenen hasarlar v.b. çıkarıldıktan sonra ortaya çıkan teknik kâr veya zarar tablosunu belirler.

2- Mali Sonuçlar; şirketin mali plasmanlarından, hisse senedi ve tahvillerin kupon, ipotekli ikrazatın faiz, gayrimenkullerin kira v.b. gelirlerinden, bu gelirlerin

oluşmasında gereken masraf, amortisman, karşılıklar ve gider maliyetindeki masraflar, vergiler düşüldükten sonra ortaya çıkan rakamı ifade eder.

2.3. Türkiye’de Özel Sigorta Sektörünün Fon Birikimi ve Kullanımı

2.3.1. Finansal Pazarlar ve Kurumlar

Finansal pazarların etkin olmadığı günümüzde, finansal aracılar ekonomide kaynak dağıtımını etkinliğini artırmakta ve genel refah düzeyini yükseltmektedir. Finansal pazarlar ve kurumların yerine getirdiği işlevler aşağıda sıralanmıştır (3.dogus.edu.tr/amuslumov/asimetri.pdf, 28.09.2007):

- Malların hizmetlerin ve varlıkların el değiştirmesine aracılık edilmesi,
- Büyük ölçekli projelerin finansmanını kolaylaştırmak amacıyla tasarruf birikimi ve risk dağıtım sistemi oluşturarak mülkiyetin tabana yayılmasının sağlanması,
- Ekonomik kaynakların zaman içerisinde, coğrafi bölgeler ve sektörler arasında transferlerinin sağlanması,
- Risk yönetimi ve kontrolü yöntemlerinin geliştirilmesi,
- Fiyat bilgisinin sağlanması.

Finansal pazarlar, ekonomide fon fazlası olan birey ya da kurumlardan söz konusu fonlara gereksinme duyanlara fonların kanalize edildiği pazarlardır. Sermayeyi kullananlar onu faiz ve/veya kar payı karşılığında edinirler. Fonların hesaben veya menkul kıymetlendirilmiş mali araçlar şeklinde, fon açığı olanlara aktarılmasına finansal kurumlar aracılık ederler. Temel finansal kurumlar olarak bankalar, sigorta şirketleri ile sermaye piyasası aracı kurumlarının yanı sıra sosyal güvenlik kuruluşları ve özel finans kuruluşları sayılabilir.

Fon fazlası olan birey ya da kuruluşlar, bunu çeşitli süreler için ödünç verebilirler. Süreye ve fon alıcısının sermaye yapısına katılım şekline göre fonların fiyatı değişmektedir. Piyasada fon arz eden ve talep edenlerin gereksinmelerini karşılama fonksiyonunu üstlenen finansal aracı kuruluşların temel varlık nedenlerinden biri de değişim maliyetlerini düşürmeleridir. Piyasada elinde atıl fon bulunan birimler ile fona gereksinme duyan birimlerin birbirleri ile doğrudan karşılaşmaları zor olduğu gibi, bu

yolla istenen süre ve koşullarda fon derleme maliyetinin yüksekliği, finansal kurumların aracılığına gerekli kılmaktadır (Berk, 2001:3).

Finansal kurumlar ulusal ya da uluslararası örgütlenme bakımından yatırımcıya en iyi hizmeti sunabilecek konumdadırlar. Şube, bağlı kuruluş, muhabirlik ve iş ortaklarının bilgi ve hizmetlerinden yararlanarak sunulan hizmetin kalitesini artırma ve maliyetini düşürme avantajına sahiptirler. Söz konusu kurumlar, belirtilen avantajlarla ‘ölçek ekonomisinden’ yararlanarak hizmetin müşteri açısından maliyetinin düşmesini sağlamaktadırlar.

Finansal sistemde yer alan mali aracı kuruluşlardan sigorta şirketlerinin önemi giderek artmaktadır. Zira bir mali aracı kurum olarak sigorta şirketleri, poliçe karşılığında fon fazlası olan kesimden fon derlemekte ve bunu gereksinme duyan yatırımcıya aktarmaktadırlar. Bu hizmeti sunarken gösterdikleri etkinlik söz konusu kuruluşların büyümelerini ve ülke ekonomisindeki rollerini belirlemektedir (Berk, 2001:3).

2.3.2. Finansal Sistemde Sigortacılığın Fonksiyonları

Finansal açıdan sigortacılığın temel fonksiyonu girişim riskini minimum kılmaktır. Bireyleri veya toplumu tehdit eden risklere karşı koruma ya da tehlikeleri ortadan kaldırma düşüncesine dayanan sigortacılığın kaynağı belirsizliktir. Gerek bireylerin, gerekse toplumun yaşam boyu karşı karşıya olduğu risklerin düşük oranda dahi gerçekleşmesi, katlanılması güç olan önemli kayıplara yol açmaktadır. Toplumun ve bireylerin karşı karşıya olduğu risklerin bir bölümünün belli bir sürede ortaya çıkması kaçınılmazdır (yaşlılık ve ölüm gibi). Diğer bölümü ise (yangın, kaza, hırsızlık v.b.) belirli bazı tehlikelerin ortaya çıkma olasılığına bağlıdır.

Sigortacılığın amacı söz konusu riskleri istatistiksel yöntemlerle belirlemek ve bunların belirli kişi ya da gruplarda yoğunlaşmasını önlemektir. Bu açıdan bakıldığında sigortacılık bir risk paylaşma ya da transfer tekniğidir. Sigortalı ile sigortacı arasındaki sözleşme ile sigortalının, karşı karşıya bulunduğu risklerin gerçekleşmesi halinde doğacak zarar sigortacıya aktarılmaktadır. Burada aktarılan aslında zarar ya da risk olmayıp, söz konusu zararın ortaya çıkması halinde oluşacak kaybın karşılanması için önceden yapılan ödemeler, diğer bir ifade ile muhtemel riskin karşılığıdır. Konunun sigorta şirketleri açısından önemli yanı toplanan prim gelirleri ile uğranılan kayıpların

karşılanabilmesidir. Sigorta şirketleri sahip oldukları araç ve olanakları kullanarak (etkili bir risk yönetimi ile) bu yolla bir de kâr (teknik kâr) sağlayabilirler. Günümüz sigorta pazarlarındaki araç ve olanaklar rekabetçi bir anlayışla ele alınmakta, sigorta-müşteri ilişkileri bu anlayışa dayalı sözleşmeler ile sürdürülürken, daralan kâr marjlarına katlanma zorunluluğu ortaya çıkmaktadır. Bu durumda kâr marjının düzeyini ise risk yönetimindeki uzmanlık belirler (Berk, 2001:4).

Konunun sigortacılar açısından da önemi artarken, sigorta şirketleri yok edilebilir riskleri elimine ederek, kaçınılmaz riskleri ise doğru değerlendirerek farklı fiyat seçenekleri sunmak durumundadırlar. Müşteri riski devrederken risk mühendislerinin danışmanlığından yararlanmakta, tercihini bilinçli kullanmakta, böylece prim tasarrufu sağlamaktadır.

Sigorta şirketleri saptanabilir, değerlendirilebilir ve gerçekleşmesi halinde meydana gelecek kaybın para ile ölçülebildiği risklerle karşı karşıya olan müşterileri, söz konusu kayıpların karşılanmasını sağlayacak biçimde bir araya getirme fonksiyonunu üstlenirler. Diğer bir ifade ile sigorta şirketleri risk transfer mekanizması işlevini görürler. Esasen risklerin gerçekleşmesi durumunda ortaya çıkan zararı bireyler kendileri karşılar. Ancak ödenen prim karşılığı sigorta şirketinin tazmin olanağından yararlanırlar. Bununla sigortacılık, dayanışma fonksiyonunu da yerine getirmektedir. Zira ortaya çıkacak kayıp, bireylerin ödeme gücünü aştığı için, sigorta şirketinin mali gücünden yararlanılarak zararın karşılanması faaliyetlerinde ortaya çıkabilecek herhangi bir kesintiyi önler.

Nispeten kârlı uluslararası hayat sigorta işlemleri ile pek kârlı sayılmayan uluslararası hayat dışı sigorta işlemlerini birbirlerinden ayıran temel özellik ilkinde ticari yatırımlar, ikincisinde ise risk üstlenme olarak dikkat çekmektedir. Hayat dışı sigortacılık son yıllarda varlığını sürdürebilme gayreti içindedir. Bu gelişmenin temel nedeni teknolojiye büyük yatırım yapılırken bundan yeteri kadar faydalanamamaları risk boyutlarındaki değişme, riskin yoğunluğunun artması, toplumda huzursuzluk ve çatışmaların artması ve maddi varlıklarda tamir-bakım ve hırsızlık benzeri olayların dramatik artışı olarak özetlenebilir. Yukarıdaki faktörlerin sonucu ortaya çıkan belirsizlik artışı prim artışına ve böylece gelir artışına yol açmakta, bunun sonucu sigorta talebinin azalması, diğer bir ifade ile özellikle bireylerin riski kendilerinin

taşması, hasar maliyetleri artarken ciroların aynı trendi göstermesidir. Aşırı kapasite kullanımı sigorta şirketlerinin geleceğini tehdit eden bir özelliktir. Böylece poliçe ve brans bazında maliyet ve fiyatlandırma ile etkili fon yönetiminin önemi artmıştır.

Öte yandan sigorta şirketlerinin yatırımcıları destekleyici özelliği de vardır. Böylece işletmeler gelecek kaygısıyla varlıkları için büyük tutarlarda karşılık ayırma yükümlülüğünden kurtularak bu amaçla ayırmaları gereken fonları yeni ya da genişleme yatırımlarında kullanırlar. Yenileme yatırımları (yerine koyma, ikâme) ise normal amortisman süreciyle sağlanan fonlarla gerçekleştirildiğinden, sigorta mekanizmasından etkilenmemektedir (Berk, 2001:5).

Özellikle hayat sigortaları tasarrufların artırılması açısından önemlidir. Bireyler gelecekte karşılaşacakları riskler için ödedikleri küçük primlerle geleceği güvenceye alırlar. Toplanan bu fonların maliyeti nedeniyle sigorta şirketlerinin biriken fonları en azından sigortalılara ödenecek miktar kadar bir getiri ile finansal pazarlarda değerlendirmeleri gerekmektedir. Sigorta şirketlerinin kâr amacıyla kurulmuş olmaları ve belirli sabit maliyetlere katlanma zorunluluğu nedeniyle biriken fonların getirisi ile sigortalılara ödenen faiz ya da kâr payları arasında firma lehine bir kâr marjının kalması esastır.

Sosyal sigortalardan farklı olarak özel hayat sigortacılığında prim farklılaştırılması yoluyla hizmetten yararlanma olanağının artırılabilceği de belirtilmelidir. Diğer bir ifade ile bireylerin, ödedikleri primlere göre gelecekteki belirsizliği ortadan kaldırma olanakları da artmaktadır. Ayrıca bireyler sigorta şirketinin seçiminde serbest oldukları için burada özel sigorta şirketlerinin riski kişileştirme işlevi önem kazanmaktadır.

Sigorta şirketleri yukarıda belirtilen temel fonksiyonlarının yanı sıra ayrıca kurumsal yatırımcı olarak da pazarı etkileyen önemli bir rol oynarlar. Söz konusu kuruluşlar, sigorta poliçesi ya da katılma belgesi karşılığında topladıkları fonları, ihtiyaç duyan yatırımcıların hizmetine sunarlar. Gelişmiş batı finans pazarlarında sigorta kuruluşları sahip oldukları büyük tutarlardaki fonları uzman personel aracılığı ile yönettikleri yatırımlardan önemli bir gelir sağlarken, aynı zamanda pazarın gelişmesi ve istikrarın oluşmasına önemli katkı sağlarlar.

Küçük birikimciler mevcut fonları ihtiyaç duyan yatırımcılara kanalize etmede mali güç ve bilgi birikiminden yoksundurlar. Oysa sigorta şirketleri elindeki araç ve olanakları kullanarak bir yandan sigortalılara küçümsemeyecek bir getiri sağlarken, öte yandan yatırımların finansmanı açısından ülke ekonomisine önemli kaynak yaratırlar. Ayrıca toplanan fonların uzun süre bağlı kalışı da finansal pazarları ve ülke ekonomisini istikrar açısından olumlu etkiler.

Sigorta pazarlarında son zamanlarda yaşanan gelişmeler söz konusu kurumların fonksiyonlarını daha iyi bir şekilde yerine getirmelerini sağlıyor. Söz konusu gelişmeler; globalleşme, şirketler arası birleşme, etkili bir risk yönetiminde finansal ürünlerden yararlanma, enformasyon sistemindeki iyileşme sonucu zamanında ve doğru karar alma ve diğer finans kuruluşları ile rekabet olarak özetlenebilir. Bu gelişmeler sayesinde risk kontrol altına alınarak sigorta şirketlerinden tazminat amacıyla nakit çıkışı azalmaktadır.

Böylece sigorta şirketleri büyük tutarlara varan fonları portföy yönetimi ışığında dağıtarak, yatırımcıların refahını maksimum kılmaya çalışırlar. Bu da sigortalıların durumuna göre portföyün getiri ve vadesinin belirlenmesi (portföy planlanması), portföye alınacak menkul kıymetlerin seçiminde yatırım analizlerinden yararlanılması (seçim, analiz) zaman içinde portföyün performansının değerlendirilmesi (portföy değerlendirilmesi) çeşitli zaman aralıklarında portföyün gözden geçirilerek gerekli değişikliklerin yapılması uygulamasını gerekli kılar. Oysa küçük birikimcilerin ellerindeki fonların bu tür bilimsel yatırım tekniklerinden yararlanmayı olanaklı kılacak büyüklükte olmaması ve yatırımcıların finansal pazarın yapısı ve işleyişi ile yatırım araçlarını getirisini değerlendirmede gerekli uzmanlık bilgisine sahip olmamaları etkili bir portföy yönetimine olanak vermemektedir (Berk, 2001:7).

Büyük tutarlardaki sigorta fonlarının sermaye piyasasında değerlendirilmesi durumunda sermaye piyasasında her şeyden önce kısa süreli fiyat dalgalanmaları azalır. Ayrıca sigorta şirketleri büyük tutarlarda fon toplayabilmeleri nedeniyle diğer büyük yatırımcıların arz ya da taleplerini karşılayabilme yeteneğine sahip oldukları için pazarda bir istikrar unsuru işlevi görürler.

2.3.3. Türkiye’de Özel Sigorta Sektörünü Düzenleyen Yasal Çerçeve

Türk sigorta sektörünü düzenleyen sigorta mevzuatı; kanun, kararname, tüzük, yönetmelik ve tebliğlerden oluşan bir bütündür. Bu bütünü şöyle sıralayabiliriz;

1- Kanunlar;

a- 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu (5. kitap sigorta hukuku)

b- 1160 sayılı Mükerrer Sigorta Hakkında Kanun

c- 7397 sayılı Sigorta Murakabe Kanunu (3379 sayılı kanunla değişiklik hali) (www.vergiturk.com, 10.12.2006).

2- Tüzükler;

a- Sigorta ve Reasürans Şirketlerinin kuruluş ve çalışma esaslarına dair tüzük

3-Yönetmelik;

a- Sigorta ve Reasürans Aracıları Hakkında Yönetmelik

b- Sigorta ve Reasürans Prodükörleri Hakkında Yönetmelik

c- Sigorta ve Tetkik Kurulu ve Tarife Komiteleri Yönetmeliği

d- Sigorta ve Reasürans Eksperleri Hakkında Yönetmelik (www.vergiturk.com, 10.12.2006)

Ayrıca, Reasürans Tekeli Hakkında 16.12.1981 tarih ve 8/4008 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile 25.12.1981 tarihli bu karara çeşitli tamim ve sirkuleler.

e- Sigorta ve Reasürans Aracıları Hakkındaki 24 Ekim 1994 tarih ve 21031 sayılı yönetmelik.

f- 15 Eylül 1993 tarih ve 513 sayılı Kanun Hükmünde Kararname

Görüldüğü gibi sigorta mevzuatımız, kanunlardan sirkulelere kadar uzanan geniş bir alanı kapsamaktadır.

Türkiye’de sigorta ve reasürans şirketlerinin yatırımlarını ne şekilde yapacakları 25.06.1987 tarihinde yürürlüğe girmiş olan 3379 sayılı kanunla değişikliğe tabi tutulan

7397 sayılı Sigorta Murakabe Kanunu ile belirlenmiş bulunmaktadır. Ayrıca, sigorta ve reasürans şirketleri, 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na tabi bulunmaktadırlar (www.vergiturk.com, 10.12.2006).

Türkiyede sigorta ve reasürans şirketlerinin yatırımlarını nerelere ve nasıl yapacakları aşağıda açıklanmıştır:

a-Zorunlu Yatırımlar ve Nevileri

1- Sabit ve Mutahavvil Teminat Akçeleri ;

7397 sayılı kanun 12. madde gereğince sigorta ve reasürans şirketleri yapacakları sigorta akitleri dolayısıyla sigortalılara karşı taahhütlerine karşılık olarak halen sigorta hizmetlerinin bağlı bulunduğu Başbakanlık Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı emrine, biri sabit ve diğeri mütehavvil iki nevi teminat göstermekle mükellef bulunmaktadırlar (www.vergiturk.com, 10.12.2006).

Kanunda bu iki nevi teminatın branşlar itibariyle miktarları ve ne surette hesap edileceği ayrıntılı olarak belirtilmiştir.

7397 sayılı Murakabe Kanununun 15. maddesi sigorta ve reasürans şirketlerinin tesis etmekle yükümlü oldukları sabit ve mütehavvil teminat akçelerinin hangi kıymetlere yatırılacaklarını belirlemiştir (www.vergiturk.com, 10.12.2006):

- Türk Lirası olarak nakden tevdiat ve T.C. Merkez Bankasınca alım satım konusu yapılan dövizler,
- Devlet iç ve dış istikraz tahvilleri, hazine bonoları, gelir ortaklığı senetleri ile Devletin ihraç edeceği veya Devletin garantisi altında bulunan diğer değerler,
- Başbakanlık Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın tespit ve kabul edeceği şekil ve miktarda şirketlerin borsada kote edilmiş olan tahvilleriyle hisse senetleri (Ancak, bir şirkete ait tahvil ve hisse senetleri toplamının, teminat akçelerinin %10'undan fazlası için karşılık gösterilmesi mümkün değildir,
- Sermayesi tamamen veya kısmen Devlet'e ait teşekküllerin veya belediyelerin borsada kote edilmiş olan tahvilleri ile hisse senetleri (513 sayılı kanun

hükümünde kararnamede sermayesi en az %51'i devlete ait olma koşulu getirilmiştir),

- Türkiye'deki gayrimenkullerin (gayrimenkul olarak gösterilecek teminat karşılıklarının da), teminat akçeleri tutarının yarısını geçemeyeceği hükme bağlanmıştır.

Görülüyor ki sigorta ve reasürans şirketleri sabit ve mütehavvil teminat akçeleri karşılıklarını serbestçe istedikleri değerlere yatırma durumunda değildirler. Aksine bunların mutlaka 7397 sayılı kanunun 15. maddesinde gösterilen kıymetlere yatırılması lazımdır.

2- Mecburi Sigortalar

7397 sayılı kanun sabit ve mütehavvil teminat akçelerinin genel olarak yatırılacağı değerleri böyle belirtmekle beraber 29. maddenin 2.fıkrası Bakanlar Kuruluna mecburi kılınan sigorta türlerinin ve ilişkin mütehavvil teminatın yine münhasıran Bakanlar Kurulunca uygun görülecek özel istikrar tahvillerine veya sair menkul kıymetlere yatırılmasını öngörmüş bulunmaktadır. 7397 sayılı kanunun 29. maddesi Bakanlar Kuruluna kamu yararı açısından şahıslara ve topluma zarar ıka edebilecek her çeşit meslek ve faaliyetlere karşı teminat oluşturulması maksadı ile gerekli görülen sigorta türlerini zorunlu hale koyma yetkisi ile birlikte zorunlu hale konulan sigorta türlerine ilişkin mütehavvil teminatın hangi değerlere yatırılabilceğini tayin ve tespit yetkisi yine Bakanlar Kuruluna tanınmıştır (www.vergiturk.com, 10.12.2006).

3- Sigorta Aracıları ve Sigortalılar Üzerindeki Alacaklar

Sigorta ve reasürans şirketlerinin zorunlu yatırımlarını incelerken bu hususta sigorta aracıları ve sigortalılar üzerindeki alacaklara da temas edilmesi gerekecektir. 7397 sayılı kanunda yapılan değişiklikle sigortacılık alanına yeni bir uygulama daha getirilmiştir. Kanunun 25. maddesinin 2. fıkrası, sigorta şirketlerinin yıl sonu itibariyle bilançolarında görülen sigorta aracıları ve sigortalılar uhdesindeki alacaklar için bunların % 15'i oranında sabit ve mütehavvil teminat akçelerinin yatırılacağı kıymetler cümlesinden olarak 15. maddenin (b), (c) ve (d) bendlerinde sayılan değerler üzerinden belirli süreler içinde teminat tesis etmekle mükellef tutulmuştur.

Bu değerler Şunlardır:

- Devlet iç ve dış istikraz tahvilleri, hazine bonoları, gelir ortaklığı senetleri ile Devletin ihraç edeceği veya devlet garantisi altında bulunan diğer değerler,
- Sermayesi tamamen veya kısmen Devlete ait teşekküllerin ve belediyelerin borsada kote edilmiş bulunan tahvilleriyle hisse senetleri,
- Menkul Kıymetler Borsasında işlem goren bütun hisse senetleri.

Görüldüğü gibi sigorta Şirketlerinin sigorta aracıları ile sigortalılar uhdesindeki alacakları içinde tıpkı sabit ve mütehavvil teminat akelerinde olduğu gibi zorunlu bir yönlendirme yapılmış bulunmaktadır (7397 Sayılı Sigorta Şirketlerinin Murakabesi Hakkındaki Kanunun 3397 Sayılı Kanunla Değiştirilen Madde Gerekeeleri, Madde: 25)

Bütun bunlar Sigorta Murakabe Kanununun getirmiş olduğu zorunlu yatırımlardır. Sigorta Şirketlerine 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu da birtakım yaptırımlar getirmektedir.

6762 sayılı Türk Ticaret Kanununa göre; Anonim Şirket halinde faaliyette bulunan sigorta ve reasürans Şirketlerinin bu nitelikleri gereği bir yandan da 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun hükümlerine bağlı olduğunu belirtmekte yarar vardır. Buna göre bu tür Şirketler, biri kanuni diğeri de ihtiyari olmak üzere iki çeşit yedek akçe ayırma durumundadırlar (Md.466-467) (www.vergiturk.com, 10.12.2006).

Bilindiği gibi % 5 faizli hazine tahvilleri ihracına dair 02.06.1941 tarihli ve 4060 sayılı kanunda 5072 sayılı kanunla yapılan değişiklik; Anonim Şirketlerin Türk Ticaret Kanunu'nun 466. maddesi gereğince tesis etmek zorunda oldukları kanuni yedek akçeleri mukabilinde senedat cüzdanlarında devlet iç istikrar tahvilleri bulundurmaları zorunluluğunu getirmiştir. Ancak bir süre devam eden bu uygulamaya 27.09.1983 tarihli ve 2904 sayılı kanunla son verilmiş bulunmaktadır. Bu duruma göre Anonim Şirket halinde faaliyette bulunan sigorta ve reasürans Şirketleri Türk Ticaret Kanunu'nun 466. maddesi mucibince kanuni yedek akçe ayırabilecekler fakat bunları diledikleri gibi kullanabilecekler, istedikleri iktisadi değerlere yatırılabileceklerdir (www.vergiturk.com, 10.12.2006).

Sigorta ve reasürans şirketlerinin zorunlu yatırımları dışında her kuruluşun kendi seçeceği ve tayin edeceği serbest yatırımları da söz konusudur. Bunlar sigortanın tekniğinden gelebileceği gibi 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'ndan (Mad. 467) da kaynaklanmaktadır. Örneğin uzun vadeli hayat fonları, kanuni yedek akçeler dışında ihtiyat ayrılması, kârın bir kısmının dağıtılmayıp ihtiyata ayrılması kanundan gelen diğer ihtiyat ve karşılıkların ayrılması v.b. gibi (www.vergiturk.com, 10.12.2006).

İşte sigorta ve reasürans şirketleri bu serbest varlıklarını da bazı değerlere yatırmak durumundadırlar. Yatırım keyfiyeti şüphesiz her kuruluşun yetkili organlarının alacağı karar doğrultusunda, şirketten şirkete değişiklik ve farklılık arz etmektedir. Başka bir deyişle her kuruluş sigortacılığın gerekli kıldığı yatırım politikası çerçevesinde, bu serbest varlıklarını yatıracığı alanları kendi belirlemektedir. Yatırım alanları gayrimenkul olabileceği gibi devlet ve özel sektör tahvilleri, hisse senetleri, finansman bonoları olabilmektedir.

Diğer taraftan oluşan serbest fonların kullanım alanları, alternatifleri giderek çeşitlilik arz etmektedir (www.vergiturk.com, 10.12.2006):

- Disponobilité, hasar frekansı, çapı ve derhal tanzim durumuna göre optimum noktada tutulan kasadaki nakit, bankadaki vadeli vadesiz mevduat,
- Vade ve faiz geliri ve diğer sağladığı menfaatler de göz önüne alınarak Devlet ve özel sektör tahvil ve hisse senetleri,
- Faiz ve kur farkından yararlanmak, derhal transfer kolaylığı bulmak düşüncesiyle yabancı paralara yatırmak,
- Alışılmış olmamakla beraber kıymetli metale özellikle altına yatırmak,
- Gayrimenkul almak veya satmak,
- Özel finansman kurumlarına katılmak,
- İpotek üzerine ikrazda bulunmak.

Detaya inildiğinde hisse senetlerinde özellikle son yıllarda meydana gelen gelişme büyük ölçüde yeniden değerlendirme fonları ile aktif kıymetlerin satışından doğan kârların

yıl içinde sermayeye aktarılmasına dayanmaktadır. Tahvillerde hakim unsur Devlet ve Kamu kurumu kökenli olanlarıdır ve güvenli yüksek faiz gelirin saygı gösterildiği açıkça anlaşılmaktadır. Derhal paraya çevrilebilirliği, teminat olarak kullanılabilirliği devlet alacaklarına mahsup edilebilirliği ilave bir menfaat olarak göz önünde tutulmaktadır.

2.4. Sigorta Şirketlerinin Yatırım Araçları

Sigorta şirketleri biriken fonları kısa ve uzun vadeli çeşitli yatırımlara yönltebilirler. Kısa vadeli yatırım araçları arasında banka hesabı, hazine bonusu, devlet tahvili, repo gibi belirgin işlemler yer alır.

Uzun vadeli yatırım araçları ise başlıca gayrimenkul yatırımları, ipotek karşılığı ödünç verme, hayat poliçesi karşılığında borç verme ve pay senetleridir. Sigorta şirketlerinin yatırım araçları aşağıda özet olarak sunulmaktadır (Berk, 2001:97):

a- Sabit Faizli Menkul Kıymetler

Kamunun ve özel sektör firmalarının yatırımlarını finanse etmek üzere çıkardıkları eşit nominal değerli borçlanma senetleri olan tahviller uzun vadeli. Özel sektör firmaları yatırım projelerinin fon ihtiyacını karşılamak, Devlet ise kamusal harcamaları finanse etmek için tahvil çıkarırlar. Risksiz ya da düşük riskli olan tahvillerin yatırımcıya sağladığı en büyük avantaj getirisinin önceden bilinmesidir (sabit getirili). Sigorta şirketleri tarafından yaygın olarak başvuru olan tahvilin yatırım aracı olarak dezavantajı ise enflasyon karşısında değerini koruyamamasıdır. Bununla birlikte enflasyona uyarlamalı endeksli tahvillerin bu sakıncayı ortadan kaldırdığı da belirtilmelidir.

Sabit getirili oluşu nedeniyle Hazinesin çıkardığı kısa süreli kamu kağıtlarına sigortacıların ilgisi oldukça fazladır. Maliye'nin Bütçe Kanunu ile her yıl belirli bir limit içinde çıkardığı Hazine bonoları en çok bir yıl vadeli. Ticari Bankalara iskonto ettirilen Hazine bonolarından vadelerine 9 ay kalanlar T.C. Merkez Bankasında reaskonta kabul edilirler. Söz konusu bonolar vadelerine 3 ay kala ticari bankalarca paraya çevrilirler.

Taşıyana yazılı olarak çıkarılan Hazine bonolarının faiz oranları pazar faizi dikkate alınarak belirlenmekte ve nominal değerden faiz düşülerek ödenmektedir. Hazine bonoları en çok 9 ve 12 ay süreli çıkarılmaktadır.

b- Pay Senetleri

Anonim şirketlerin sermayesinin birbirine eşit paylarından bir bölümünü gösteren pay senetleri yasal şekil şartlarına uygun olarak düzenlenen kıymetli evrak niteliğinde belgelerdir. Ortaklara sürekli gelir sağlayan pay senetleri, öz kaynak niteliğindeki ödenmiş sermayenin karşılığıdır.

Pay senetleri taşıyana-isme, kurucu-intifa, adi-imtiyazlı ve oydan yoksun şekilde düzenlenebilir. Uygulamada yaygın olan adi pay senetleri sahibine aşağıdaki hakları sağlar:

- Yönetime katılma ve oy kullanma,
- Kârdan pay alma,
- Sermaye artırımında ön alım (rüçhan) hakkı,
- Firma faaliyetleri hakkında bilgi alma,
- Tasfiyeden pay alma.

Firmanın pay senedini alan yatırımcı onun bilançosunda yer alan varlık ve yükümlülüklerine ortak olur. Ancak, mülkiyet konusundaki bilinç, aile şirketlerinde halka açık şirketlere göre daha gelişmiştir. Portföy sahibi sürekli bir yatırım olarak değil de, zaman içindeki değer artışlarından yararlanmaya önem veriyorsa, pay senetleri giderek bir yatırım malı (commodity) niteliğine dönüşür. Diğer bir ifade ile ortaklar şirketin faaliyetleri ya da diğer ortakları ile ilgilenmezler. Öte yandan pay senetlerinin ekonomik fonksiyonlarını istenilen düzeyde yerine getirebilmesinin etkin işleyen bir sermaye piyasasının varlığına bağlı olduğu da belirtilmelidir.

Kurumsal yatırımcılar geleneksel olarak gayri menkul yatırımlarının uzun vadeli müşterisi bilinirler. Ancak, son zamanlarda pazarlardaki değişimler bu varlıkları portföylerine nasıl yerleştirecekleri konusunda düşündürmektedir. Pay senetlerine göre

bu yatırımların ölçeğinin büyük olması, orta boy sigorta şirketleri açısından etkili portföy yönetiminde yeni yatırım yöntemlerini etkili kılmaktadır.

Sigorta işletmelerinin sermaye piyasasına yeterince ilgi duymamasının önemli bir nedeni reasürans olanaklarına dayanır. Fonlar yurt dışındaki büyük reasürans şirketlerine transfer edilmekte; bu da rasyonel olmayan bir rekabete yol açmaktadır. Ayrıca reasürans bilinen çok eski bir finans tekniğidir. Oysa sermaye piyasasında türev ürünlerle riski sınırlandırmak oldukça yeni ve henüz emekleme aşamasındadır. Ancak, zaman içinde geliştirilen etkin fiyatlandırma yöntemleri yardımıyla yeni finans teknikleri sayesinde sigorta fonları sermaye piyasasında önemli bir yere sahip olabilir.

c- Gayrimenkul ve İpotek Karşılığı Ödünç

Sigorta şirketleri yurt içindeki prim yapabilecek ve nispeten kolay satılabilecek nitelikteki gayrimenkullere yatırım yapabilirler. Firmaların yönetim binası olarak kullanacakları gayrimenkuller bilançodaki sabit varlıklar arasında süresiz olarak yer alabilirler. Ancak yatırım amacıyla para bağlanmış emlakın likidite durumuna göre elden çıkarılması gerekmektedir. Gayrimenkul yatırımları sigorta şirketlerine oldukça yüksek gelir sağlamaktadır.

Batı finans pazarlarında portföylerinde gayrimenkule yer veren başta hayat sigorta şirketleri olmak üzere bir çok şirket 1998 yılında gayrimenkul yatırımlarına son vermek istemişlerdir. Bazı sigorta şirketleri de 1998 yılı ortalarındaki fiyat düşmesini fırsat bilerek bu pazara yöneldiler. Fiyat hareketlerinden bir çok şirket zarar ederken Prudential Insurance, San Fransisco'daki iş merkezini satıştaki zamanlama sayesinde önemli kazanç sağlamıştır (Berk, 2001:9).

İpotek ise bir yükümlülük karşılığında mal üzerinde teminat olarak bir çıkar sağlayan yasal bir sözleşmedir. İpoteğin temel özelliği olarak faiz oranı kabul edilir. En çok uygulanan ipotek türü amortize ipotektir. Buradaki ödemeler ana parayı azaltır, ayrıca ödenecek tutar üzerindeki faizi kapsar. İkraz, amortizasyon (itfa) yöntemi ödenirken, taksit ödemelerinin bugünkü değeri borcun başlangıç tarihindeki ana para tutarına eşittir. Öte yandan ödenmemiş sermaye (Berk, 2001:9);

- Prostektif metoda göre, halen mevcut olan ödemeler tarihinde o günkü değere eşittir,

- Retrospektif metoda göre ise belli bir tarihte birikmiş orijinal ana paradan o tarihe kadarki tüm taksit ödemeleri çıkarıldıktan sonraki birikmiş değere eşittir.

Geleneksel ev ipoteğinde sabit faiz, ticari ve endüstriyel ipoteklerde ise değişken faiz oranları uygulanmaktadır. İpoteğin pazar değeri geçerli faiz oranıyla belirlenmektedir. Uygun piyasa faiz oranı verilmiş ise ipoteğin pazar değeri bu faiz oranında kalan ödemelerin o anki değeridir.

d- Özel Plasman

Sigorta şirketleri halka arz edilen tahvillerin yanı sıra özel plasman yoluyla sanayi kuruluşlarına kredi sunar. Özel plasman aşağıdaki üstünlükleri sağlar:

- Sigorta şirketleri, bireysel yatırımcıların ilgisini çekmeyen bu tür yatırımları gerçekleştirebilirler,
- Yatırım bankerlerinden yararlanıldığında maliyetler azalır ve zamandan tasarruf sağlanır.

Gerektiğinde anlaşma yeni koşullara göre değiştirilebilir. Oysa halka arz edilen tahvillerde bu olanak yoktur.

e- Nakit Yönetimi

Sigorta şirketleri yatırımlarının önemli bir bölümünü nakit ya da kolayca paraya çevrilen varlıklara yöneltmek durumundadır. Bu da vadeli vadesiz banka mevduatı, döviz veya repo şeklinde olabilir. Sigortacılıkta prim gelirinin tahsilindeki gecikmenin yanı sıra ödemelerdeki düzensizlik de önemini korumaktadır. Tahsilat sürecindeki düzensizlik söz konusu kuruluşları önemli tutarda nakit buldurmaya yöneltmektedir.

Sigorta işletmelerinde bulundurulması zorunlu olan likiditenin kısa süreli para piyasasında değerlendirilmesi gerekli olmaktadır. Repoya bağlanan paranın vadesinden önce çözülmesi olanağı ve diğer para piyasası araçları sigorta işletmelerinin kısa süreli likidite planlamasına katkıda bulunmaktadır.

Batı finans pazarlarında nakit yönetimini daha etkili yürütmek amacıyla yeni oluşumlar gündeme gelmiştir. Özellikle Almanya'da sigorta şirketleri bu alanda bankalara meydan okumaktadır. Oluşturdukları nakit (varlık) yönetimi birimleri ile daha önce

bankaların kontrolünde olan para yönetimini kendileri gerçekleştirmektedir. Özellikle federal hükümetin hayat sigorta şirketlerine yeni sermaye kazançları vergisi uygulama tasarısı roket etkisi yaratmış ve sigorta şirketleri hızla yatırım fonlarına dayanan yeni araçlar geliştirmişlerdir.

f- Vadeli İşlemler

Uluslararası finans pazarlarında globalleşmeye paralel olarak, piyasaların değişkenliği de artmaktadır. Değişikliği izleyebilmek için, yeni teknolojilerden yararlanılarak, yeni finansal ürünler geliştirilmiştir. Bunların önemli bir bölümü türev ürünler olarak gruplandırılır. Söz konusu ürünlerin işlem gördüğü piyasalar ise, türev piyasalar olarak adlandırılmaktadır. Türev ürünlerin fiyatı başka ürünlerin fiyat değişimine bağlı olarak değişir.

Türkiye’de para ve sermaye piyasalarındaki gelişmeler ve Dünya pazarları ile entegrasyon yönündeki düzenlemeler büyük olasılıkla İzmir’de organize bir piyasanın oluşumu şeklinde sonuçlanmıştır. Başlangıçta, tarımsal ürünlerin ticaret sözleşmeleri ağırlıklı olması beklenen borsada, gelecekte ise menkul kıymet sözleşmelerinin ağırlıklı olarak işlem görmesi tahmin edilmektedir. Ayrıca batılı ülkelerdeki sermaye piyasaları gelişme sürecine benzer olarak; futures ve opsiyon işlemlerinin yaygınlaşmasının ülkemizde de izleneceği beklenmektedir. Öte yandan, sistemin başarısı açısından aşırı spekülasyonun vadeli işlem pazarının riskini artıracakı beklentisi, batı finans pazarları ile entegre çalışmasının gerekliliğini ortaya koymaktadır (Berk, 2001:11).

Genellikle riskten korunmak ve spekülasyon amacıyla kullanılan türev ürünler, forward, futures, opsiyon ve swap olarak sınırlanabilir. Aşağıda söz konusu işlemlerle ilgili kısa açıklamalar yer almaktadır.

Forward Sözleşmeler

Forward sözleşmeler, bir varlığın ileri bir tarihte söz konusu olan fiyat, miktar ve vadesi şimdiden belirlenerek sözleşmeye bağlanan kontratlardır. Her türlü mal ve piyasa için uygulanabilen bu sözleşmeler, daha çok faiz ve döviz alanında yaygınlaşmıştır. Öngörülen teslim ve ödeme süresi genellikle bir yıldan kısadır. Sözleşme anında kural olarak herhangi bir ödeme yapılmaz. Forward işlem piyasalarının temel özellikleri şöylece özetlenebilir (Berk, 2001:12):

- Vadeli işlemler standart olmayan kontratlardır,
- Organize olmayan piyasalarda bankalar ile müşteriler veya brokerler arasında gerçekleşir. Ayrıca aracıya gerek duyulmaz,
- Sözleşme koşulları taraflar arasında serbestçe belirlenebilir,
- Sözleşmenin gerçekleşme anına kadar herhangi bir ödeme yapılmaz.

Spot işlemlere oranla vadeli işlemlerin riski daha yüksektir. Forward işlemlerin maliyeti aşağıdaki unsurlardan oluşur:

- Ürün finansmanında kullanılan kaynağın maliyeti,
- Ürün saklama maliyeti,
- Ürün sigorta ve navlun ücreti,
- Saklama döneminde ortaya çıkabilen maliyetler.

Prensip olarak geniş bir alana uygulanabilen forward işlemler temelde iki grupta toplanır. Bunlar vadeli döviz işlemleri ve vadeli faiz işlemleridir.

Vadeli döviz işlemleri, dövizin ulusal para karşılığında gelecekte belirli bir tarihte teslim edilmek üzere alım veya satımı için şimdiden yapılan kontratlardır. Vadeli döviz sözleşmelerinin uygulamada süresi 3, 6 ve 9 ayda yoğunlaşmaktadır. Söz konusu işlemlerin riski ise, performans ve işlem maliyetlerindeki değişkenliklerden kaynaklanmaktadır. Özellikle, kaybeden tarafın yükümlülüğünü yerine getirmemesi önem arz eder.

Futures Sözleşmeler

Futures sözleşmeler, iki taraf arasında belirlenen gelecekteki bir tarihte, saptanan fiyattan bir para, mal veya menkul kıymet satış sözleşmeleridir. Anlaşmanın temel özellikleri aşağıda özetlenmiştir (Berk, 2001:12):

- Standart sözleşmelerdir,
- Kontratlar merkezi borsalarda işleme konu olur,
- Taraflar alıcı-satıcı veya alıcı-borsa olabilir,

- Kontratlar likittir, diğerk bir ifade ile öteki finansal araçlar gibi ikincil pazarlarda alınıp satılabilir,
- Başlangıç ödemesi gereklidir,
- Fiyatlar ihale yöntemi ile belirlenir. Halka açık olarak yüksek sesle ‘outcrying’ pazarlık yapılır,
- Kontratların fiyatına ve yatırımcının uzun ya da kısa pozisyonda olmasına göre takas merkezine günlük ödeme yapılır. Bu da günlük hesaplaşma (daily settlement) olarak adlandırılır.

Futures piyasalarda temelde üç motivasyon ile işlem yapılır: Riskten korunma (hedging), spekülasyon ve arbitraj.

Futures piyasaları gelecekteki mal fiyatları hakkında bilgi verir ve gelecekteki fiyatları tahmin etmede önemli rol oynar. Öte yandan, riskin spekülátöre transferi bakımından önemli bir fonksiyonu vardır.

Opsiyon İşlemleri

Alıcısına, bir malın önceden belirlenen koşullarla alma-satma hakkını veren yasal açıdan bir kontrat olarak tanımlanabilir. Opsiyon satıcısını bağlayıcı yükümlülüğek karşın, alıcı opsiyonu kullanıp kullanmamakta serbesttir.

Opsiyon satın alınabilmesi için opsiyon primi ödenmesi gerekir. Opsiyonun işleme koyma fiyatı (exercise-striking) aralığı, ilgili menkul kıymetin fiyatına bağılı olarak değışir. Öte yandan, alım opsiyonunun yazılı olduğı pay senedinin piyasa fiyatı, işleme koyma fiyatının üzerinde ise, bu opsiyon ‘kârda’(in the money) diye tanımlanır. Tersı geçerli ise, ‘zararda’(out of the money) opsiyondur. Fiyat eşitliğı durumunda ‘başa baş’ (at the money) söz konusudur (Berk, 2001:13).

Opsiyonlar batılı sermaye piyasalarında diğerk kurumsal yatırımcılar gibi sigorta şirketleri tarafından da yoğun ilgi görmektedir. Sigorta şirketleri portföylerindeki hisse senetleri ile ilgili opsiyon işlemlerine girer ve bu yolla, pay senetlerinin riskini etkileme şansını elde ederler. Opsiyon fiyatlarının çok değışken olması nedeniyle pay senetlerine

oranla daha risklidir. Özellikle portföylerinde yer almayan pay senetleri üzerine opsiyon işlemlerine girmeleri sigorta şirketlerinin riskini artırmaktadır.

Swap İşlemleri

Swap (değişim), bir finansal varlığın ya da dövizin spot ve forward piyasalarda aynı anda işlem görmesidir. İşlemden bir vadenin diğer bir vade ile değişimi söz konusudur. Swap, arbitraj, kârlılık, maliyet veya işlem kazancı gibi çeşitli nedenlerle kullanılabilir. Uygulamada en çok faiz ve döviz swapları yer almaktadır.

Döviz swapı farkı birimlerden oluşan aynı büyüklükteki iki ayrı para paketinin vadesinde, orjinal para birimleri üzerinden, daha önce karşılaştırılmış belirli bir kurdan geri ödemek üzere değiştirilmesi şeklinde gerçekleşir. Döviz swapı, döviz kuru riskine karşı korunmak üzere yapılır. İşlem ayrıca, atıl duran dövizleri değerlendirmek ve düşük maliyetlerle fon sağlamak için de kullanılır.

Sigorta şirketleri swapları, sabit gelirli aktiflerden değişken gelir sağlamak veya başka türlü elde edemeyecekleri aktif yapısı oluşturmak için kullanırlar ya da garantili yatırım kontratları ve tek primli anüiteler gibi iki sabit oranlı pasif arasında veya değişken gelirli senetler ve değişken oranlı tahviller gibi iki değişken oranlı aktif arasında iyi bir kâr marjına kilitlenmek için swap gerçekleştirirler. Ayrıca, aktiflerle pasifler arasında vade uyumsuzluklarını ortadan kaldırmak ve fonlama maliyetini düşürmek için sıkça kullanılırlar (Berk, 2001:13).

Likidite yönetiminde kullanılan swap işlemleri 'spot' ve 'forward' işlemin aynı anda yapılması ile gerçekleştirilir. Swap işlemlerinde spotta alınan, forward'da satıldığı için ya da tersine spotta satılan forward'da alındığı için aynı anda pozisyon bir alış ve bir satış işlemi olarak gerçekleşir. Bu işlemlerde pozisyon etkilenmez, ancak hesap hareketleri valör günü gerçekleşir.

Faiz swapı genellikle kredibilitesi farklı iki taraf arasında yapılmakta, kredi değerliliği düşük olan taraf, yüksek olana bir bedel ödeyerek riski düşürmekte; kredibilitesi yüksek olan taraf ise fonlama maliyetini düşürmektedir. Özellikle tarafların kredibilitesinin farklı olduğu, firmaların bağımsız borçlanması, birinin sabit, diğerinin değişken faiz üzerinden kredi bulması durumunda faiz swapı önem kazanmaktadır.

2.5. Sigorta Şirketlerinin Yatırım Politikaları

Sigorta şirketlerinin özelliği açısından sermaye yatırım işlemlerine ilişkin iki farklı görüş vardır. Bunlardan gerçeğe daha yakın olanı, yatırım işlemlerini sigortacılığın temel faaliyetleri arasında görmektir. Buna göre sermaye yatırım işlemleri sigorta işlemlerine bağımlı bir değişkendir. Sigorta işlemleri ile sermaye yatırım işlemlerinin etkilenmesi, primlerin peşin ödenerek bunların belirli tasarruf hesaplarında tutulması ile ilgilidir.

Sigorta şirketlerinde sermaye yatırım işlemlerinin temel fonksiyonu, sigorta müşterilerine ya da üçüncü kişilere karşı teknik sorumluluklarını sermaye varlıkları şeklinde yerine getirmek veya sigorta tekniği yükümlülüklerini parasal ödeme şeklinde gerçekleştirmektir. İşletmelerde fon birikimi olduğu sürece, sermayenin verimli bir şekilde nemalandırılması yöneticilerin kaçınılmaz bir sorumluluğudur. Bu açıdan sermaye yatırım işlemleri bir taraftan sigorta işlemleri için üretim faktörü özelliği gösterirken, öte yandan da özel bir üretim sürecinin de sonucudur. Sermaye yatırımının sigorta işlemleri ile bağlantısı reel açıdan bağlı üretim, finansal açıdan da nominal mal alımı olarak ifade edilir.

Yukarıda açıklanan görüşe karşı, 'sermaye piyasası teorisi' sigorta işletmelerini sadece sermaye piyasaları için para üreten finans kuruluşları olarak değil, aynı zamanda sigorta işlemlerini sürdüren ve bununla bağlantılı prim tahsilini gerçekleştiren kurumlar olarak değerlendirmektedir. Sigorta alıcıları bu durumda sermaye piyasası katılımcısı, sigorta sözleşmeleri de birer menkul kıymet olarak değerlendirilmektedir. Burada belirli prim tahsilatlarına karşılık, belirsiz tazminat ya da hasar ödemeleri önem kazanıyor. Bu görüşe göre, sermaye yatırım işlemleri sigortacılığın temelini oluşturmakta, buna karşı sigorta işlemleri sadece birer fon bulma aracı olarak değerlendirilmektedir. Bu yöntemin Türkiye'de geçerliliği olmadığı gerek teoride gerekse uygulamada sigortalının riskinin güvenceye alınmasının esas olduğu, ayrıca prim tahsilindeki güçlüklerin etkili olduğu belirtilmelidir.

Genel işletme hedeflerinden hareketle sigortacılığın sermaye yatırım işlemlerini de aşağıdaki değişkenler belirlemektedir (Berk, 2001:17):

- Firma varlıklarının korunması (güvence),

- Sermaye yatırımlarının kârlılığı (kâr hedefi),
- Sermaye yatırım işlemlerinin sigorta işletmelerinin likiditesinin korunmasına katkıda bulunması (likidite hedefi),
- Belirli bir işletme ölçeğine ulaşılması (büyüme hedefi),
- Sermaye yatırım işlemleri ile sigorta satışının özendirilmesi (satış hedefi).

Yukarıdaki hedeflerden ilk üçü işletmelerin temel hedefi olarak bilinmektedir. Sigorta işletmelerinin varlıkları, sürdürülen sigorta işletmelerinin türünün dikkate alınmasına ve işletme yapısına uygun bir stratejinin izlenmesini gerekli kılar. Dolayısıyla burada söz konusu işletmeler açısından öncelikli hedefler, güvence, kârlılık ve likidite olarak ortaya çıkmaktadır. Bu durumu gösteren tablo aşağıda verilmiştir.

Tablo 15: Sigorta Şirketlerinin Yatırım Kriterleri

Genel Hedefler		Sermeye Yatırım İşlemlerinde	
Sigorta İşl.Hak.	Hedefler	Sermaye Yatırım Programı	Yatırım Yöntemi
Kârlılık	Sermaye yatırımlarının kârlılığı	Türel	
Likidite	Ödeme gücünün korunması	Zamansal	İşletmenin üretim sisteminde uygun olarak emanet edilen öz ve dış kaynağın işletilmesi
Güvence	Firma varlıklarının korunması	Alansal faktörler dikkate alınarak etkili bir portföyün oluşturulması	
Büyüme	Belirli bir büyümenin gerçekleştirilmesi belirli bir satış hacmine ulaşılması		

Kaynak:Berk, 2001:18

Fonların karışımı ve dağıtımı sermaye yatırım işlemlerinin hedef büyüklükleri olmayıp yatırım programının sonucu olan yan koşul olarak ortaya çıkar. Burada, sermaye yatırımlarının türlerine, tutarlarına alansal ve zamansal özelliklerine göre karışımı (portföy) sürekli tahsilat ve ödemeler niteliğindedir. Her sermaye yatırım programı

yukarıdaki hedefleri dikkate almak, diğer bir ifade ile güvence, kârlılık, likidite, büyüme ve satışları özendirme işlevlerini yerine getirmek durumundadır. Bu hedefler dikkate alınarak sermaye yatırım programının optimum kılınması sermaye yatırım politikasının temel görevidir.

2.6. Sigortacılıkta Fon Yönetiminde Uyulması Gereken İlkeler

Bir sigorta şirketinde fon yönetimi için uyulması gereken genel ilkeler söz konusudur. Fon yönetiminde uyulması gereken söz konusu ilkeler aşağıda sıralanmaktadır (Köse, 1998:6):

- Risk Yönetimi,
- Fonların planlaması ve ileriye dönük ve projeksiyon çalışmaları,
- Üst yönetime ya da yatırımcıya kısa ve uzun vadeli politikalar konusunda bilgi sunulması.

a- Risk Yönetimi

1. Risk Kavramı

Finans literatüründe risk tanımına ilişkin farklı görüşler yer almaktadır. Bir görüşe göre risk; varlıkların değerlerinde meydana gelebilecek kayıp tehlikesidir. Diğer bir görüşe göre risk, her türlü ekonomik faaliyetlerin tabi olduğu ve işletmelerin planlanan faaliyetlerini tehdit eden tehlikeler olarak tanımlamaktadır.

Sigortacılıkta risk, ‘kontrol dışında beklenmeyen bir anda ortaya çıkan ve sigortalının hayatı veya sahip olduğu değerlerde bir kayba neden olan tehlike ya da belirsizliktir.

Risk; tüm ekonomik hareketlerin karşı karşıya olduğu ve işletmelerce kullanılan sermayenin kayba uğrama tehlikesi ya da kısaca başarısızlığa uğrama tehlikesi olarak belirtilebilir. İşletmelerde riskler ortaya çıkış şekline bakılmaksızın her zaman sermaye azalışına ve dolayısıyla para ihtiyacına yol açarlar. Bu bakımdan hedef olarak belirlenen kârın gerçekleşmemesi de bir sermaye kaybı olarak değerlendirilmelidir. Sigorta şirketleri açısından olduğu gibi müşteri firma açısından da en tehlikeli risk ise firma sermayesinin tamamının yok olmasıdır (Köse, 1998:6).

Her türlü ekonomik faaliyet, risk taşımasına rağmen bireyler ve firmalar ekonomik faaliyetlerden kaçınmamaktadırlar. Bu da riskli faaliyetlerin aynı zamanda kâr fırsatı sağlaması ile açıklanmaktadır. Ayrıca riskin varlığı ve onun hasara dönüşmesinin farklı olaylar olduğu da belirtilmelidir. Yüksek riskli faaliyetlerin sonucunda hasarın ortaya çıkmaması halinde sağlanan kâr da aynı oranda yüksek olmaktadır (Berk, 2001:5).

2. Risk Türleri

Risk, çalışma hayatının ayrılmaz bir unsurudur. Birçok işadami-yönetici, tahmin edilmesi güç, sayısız risklerle karşı karşıyadır. İş hayatında karşılaşılan riskler iki temel grupta incelenmektedir:

- Ticari ya da spekülâtif riskler,
- Mutlak ya da tesadüfi riskler.

Ticari riskler sermaye kullanımından dolayı, pür (saf) riskler ise doğal olaylar ve işletme çalışanları, müşteri ve satıcılardan kaynaklanır. Ticari riskler, bir işin kârlı olup olmaması, pazardan beklenen tepkinin alınıp alınmaması, fiyat ya da maliyetlerin faaliyet sonuçları üzerindeki etkileri gibi kısmen denetim altına alınabilecek ya da sınırlandırılabilir türdendir. Kural olarak yatırımcılar bu tür riskleri taşımaktadır. Ancak yatırımcılar söz konusu riskleri kredi kurumlarına devredebilirler (Köse, 1998:54).

Buna karşı mutlak riskler ise işin doğal yapısına ve akışına bağlı olmaksızın meydana gelen yatırımcının kontrol altına almadığı beklenmeyen ani olayların yol açtığı hasarlardır. Söz konusu hasarlar doğal afetler sonucu ortaya çıkabileceği gibi insan hataları ve kısıtlı davranışlarına bağlı olarak da meydana gelebilirler.

Finansal yatırımlara ait riskleri; işletme riski, enflasyon riski, kur riski, faiz riski, fiyat riski, ödenmeme riski ve yatırım riski şeklinde sıralayabiliriz.

a- İşletme Riski

İşletme riski, tüm işletmelerin karşılaştığı, genellikle finansal yapının yetersizliğinden, yönetim eksikliklerinden, maliyetlerin yüksekliğinden, işletmenin bulunduğu ülkenin

ekonomik ve politik durumunun belirsizlik ve yetersizliğinden kaynaklanan bir faktördür (gidb.itu.edu.tr, 26.09.2007).

İşletme ya da firma riski, işletmeyi içeriden tehdit eden risklerdir. Her işletme kuruluşunda ya da faaliyetleri sırasında birtakım ekonomik olanaklara dayanarak çalışır. Söz konusu olanaklar onun varlığının temelidir.

İşletme risklerini; dış satımın sınırlandırılması riski, vergilerin arttırılması riski, ölüm ve maluliyet riski, kanuni sorumluluk, dolaylı olarak meydana gelen hasar riskleri, mal hasarı riskleri şeklinde sıralayabiliriz (Pekiner, 1974:8).

Sigorta sektörü iç ve dış ticareti ve girişimcileri destekler. Üretim, nakliye, sağlık ve bankacılık (kredi riski transferi) gibi birçok sektör önemli ölçüde sigorta sektöründen destek almaktadır. Birçok ürün ve hizmet ancak uygun sigortası olduğunda üretilebilir veya satılabilir. Sigorta bazı faaliyetlerin talep edilmesi için ön şarttır. Örneğin, risk sermayesi şirketlerin fonlarını, yeni işletmelerin karşı karşıya oldukları iflas riski nedeniyle, girişimcilerin hayat sigortası yaptırmaları ve mevcut kaynaklarını sigortalatmaları koşuluyla kullandırılırlar. Bu nedenle de yeni girişimlerin neredeyse tamamını sigorta sektörü olumlu yönde geliştirmektedir (marmara.edu.tr, 25.09.2007).

Diğer taraftan, sigorta dünya ticaretinin ve iç ticaretin çok büyük bir kısmını etkilemektedir. Modern ekonomiler uzmanlaşma ve geleneksel verimliliklerini artırma üzerine kurulmuşlardır. Bu ekonomiler, dış ve iç ticarete daha fazla uzmanlaşma sağlayabilmek için, uzmanlaşmış finansal ürünler ve esnekliğe ihtiyaç duymaktadır. Geniş bir sigorta ürünleri yelpazesi olmadan dış ve iç ticaretin gelişmesi mümkün değildir(marmara.edu.tr, 25.09.2007).

1- Faaliyet Riski

Aktif yapısı ile ilgili olan faaliyetler riski, aktif toplamı içinde sabit aktiflerinin payı büyük olan firmalarda yükselmektedir. Sabit aktiflerinin, toplam aktiflere oranının yüksek olması, maliyet oluşumunda sabit faaliyetlerin, değişken maliyetlere göre payını arttırarak firmanın başa baş noktasını yükseltmekte, bu durum satışlardaki küçük dalgalanmalardan bile etkilenen hassas bir kârlılık yapısına neden olarak hisse senedi getirilerinde önemli bir risk unsuru yaratmaktadır.

2- Faiz Değişme Riski

Faiz değişme riski özellikle önemli tutarlarda dış kaynak kullanan firmaları etkilemektedir. Faizin düşme eğilimi gösterdiği bir ortamda sabit faiz üzerinden önemli tutarda borçlanan firmalar kârlılıklarını faizleri üzerinde sürdüremedikleri için ödeme güçlüğüne düşme riski ile karşılaşır (Alabaş, 2002:78).

İşletmeler düşük faiz dönemlerinde olabildiğince sabit faizi üzerinden borçlanarak, yüksek konjonktür dönemlerinde tersine kısa süreli bağlantılarla değişken koşulları tercih ederek finansman giderlerini kontrol altında tutabilirler. Faiz değişme riskinin bir başka kaynağı ise vadeli alım ve satımlardan doğan vade farklarının, değişen pazar faiz oranlarına uyarlanmamasıdır. Özellikle alımlarda uygulanan vade farklarının satımlara göre daha yüksek olması finansal planlama riskine yol açmaktadır.

Faiz oranı riski, sabit faizle borçlanmayı mümkün kılan menkul kıymetler için esas olan bir risk türüdür. Piyasa faiz oranında meydana gelen değişimler belirli faiz getirisine sahip menkul kıymetlerin piyasa fiyatlarında ve dolayısıyla verimlerinde değişmelerin meydana gelmesine yol açmaktadırlar. Sabit getirili menkul kıymetler, piyasa faiz oranının yükselmesi halinde değer kaybetmekte, piyasa faiz oranının düşmesi halinde ise değer kazanmaktadır. Faiz oranı riski aynı zamanda vade ile de ilişkilidir. Vade uzadıkça belirsizlik arttığından, uzun vadeli yatırımlar faiz oranı riskinden daha çok etkilenmektedir.

3- Kur Riski

Yabancı para cinsinden yapılan yatırımlarda paraların değerinin değişmesi durumunda ortaya çıkan bir risktir. Menkul kıymet yatırımlarının ülke sınırlarını aşması, Uluslararası para ve sermaye yatırımlarının artması, kur riskinin önemini arttırmaktadır. Söz konusu riskin düzeyini aşağıdaki unsurlar belirlemektedir (Alabaş, 2002:79):

- Döviz kuru değişme olasılığı,
- Kur değişiminin boyutları,
- Dövizli işlemler düzeyi.

4- Enflasyon Riski

Enflasyon riski, yatırıma tahsis edilmiş paranın enflasyon etkisi ile satın alma gücündeki azalma şeklinde kendini göstermektedir. Buna göre, fiyatlar genel düzeyinde sürekli olarak ve belirgin bir biçimde meydana gelen artış yatırım getirisinin üstünde oluşuyorsa, satın alma gücü azalıyor demektir. Enflasyon, menkul kıymet yatırımlarından beklenen getirileri ve dolayısıyla menkul kıymetlerin değerini etkilemektedir.

5- Yatırım Riski

Sigortacılıkta sermaye yatırım kararları, kesin sonuçlara değil, sonuçların belirli olasılık dağılımlarına yöneliktir. Güvence, kârlılık, likidite gibi sermaye yatırım hedeflerinin gerçekleşmesine garanti verilemez. Bu da sermaye yatırım riski olarak adlandırılır. Buna göre, hedeflerin içeriği aşağıdaki gibi farklılaştırılabilir (Berk, 1992:23):

- Özellikle sermaye piyasasındaki değişmelerin sonucu olarak nominal ya da reel güvence riski (söz gelimi menkul kıymetlerde kur değişim riski, yabancı para birimlerinde kur riski, sigorta müşterilerinde prim ödememe riski v.b.)
- Rantabilite hedefine ulaşamaması riski. Özellikle sermaye piyasasındaki faiz değişimlerinin sonucu olarak menkul kıymet zararları, gayrimenkullerde enflasyonun altındaki kira gelirleri, maddi yatırımlarda planlananın dışında olağanüstü amortisman ayırma gerekliliği.
- Plana uygun likidite yetersizliği riski. Söz gelimi, kredilerde taksit ödeme güçlüğü, gayrimenkullerde satılamama riski, yabancı para birimi şeklindeki yatırımlarda paraya dönüştürülme halinde sağlanan gelirlerin transfer edilememe riski, özel bir durum olarak da menkul kıymetlerin düşük bir kur üzerinden satılması halinde kayıp riski.

b- Risk Yönetiminin İşletmelere Sağladığı Üstünlükler

Risk yönetiminin amaçları, bu çalışmaların firmalara ve sigorta şirketine sağladığı karşılıklı yararlılardan çıkarılabilir. Temel araçlar böylece sıralanabilir (Köse, 1998:6):

- Uzun dönemde ve yeterli istatistiksel verilerle desteklenen risk yönetim politikaları, maliyetleri azaltır,
- Risk yönetim politikaları sonucu alınacak kararlarla ileriki dönemlere ait belirsizliklere karşı koruma sağlayacağı için, işletmenin yaşam periyodunu arttırarak, süreklilik kazanmasını sağlar,
- Risk yönetim politikaları sonucu ortaya çıkan bulgular ile daha gerçekçi fiyatlandırmalar yapılacağı için, şirketin piyasadaki konumu ve rekabet gücü artar,
- Sigorta şirketlerinin gerek topladıkları fonların ülke ekonomisine kazandırılması, gerekse oluşan hasarlar sonucu ekonomide devre dışı kalan işletmelerin doğurduğu sosyo-ekonomik çöküntüleri telafi edici niteliğe sahip olması nedeniyle, sektörün 'risk yönetimi' konusuna daha ciddi eğilmesini gerektirmektedir,
- Gerçekçi bir 'risk yönetim politikası' sigorta şirketleri ile sigortalının karşı karşıya bulunabilecekleri olumsuzlukları ortadan kaldırır. Bu durum, sigorta şirketlerinin sektördeki, dolayısıyla müşteri üzerinde olumlu etkisini de arttırarak, şirketlerin sektördeki konumuna pozitif bir etki yapacaktır.

Risk yönetimi firma kârlılığını dolaylı olarak da arttırır. Bu durum aşağıdaki başlıklarda özetlenmektedir (Berk, 1992:23):

- Başarılı bir risk yönetimi firma yöneticilerine daha güvenilir araştırma yapmak ve rahat sağlıklı bir ortamda karar almayı sağlar,
- Satın alma, borçlanma ve leasing seçeneklerinin karşılaştırılmasında olduğu gibi alternatifler arasında iyi bir seçim yapma şansı verir,
- Pazarların yapısı ve özelliği, ürün geliştirme, yeni ürün sunma konusunda yardımcı olur,
- Aşırı riskli kaynaklara para bağlanmasını önleyerek nakit akımının düzenli olmasını sağlar,

- Faaliyetlerde bir kesinti olmadan müşteri isteklerini zamanında karşılamayı sağlar,
- Kredi kurumlarına, müşterilere ve satıcılara karşı varlıkların güvencede olduğu imajını verir.

2.7. Sigortacılıkta Fonların Planlanması

Fon kaynak ve kullanımlarının planlanması, kısaca ödeme ve tahsilatların sistematik analizi ve alacakların belirlenmesi şeklinde ifade edilebilir. Belirli bir dönemde fon kaynak ve kullanımlarının planlanmasını belirleyen temel büyüklükler aşağıdaki gibi sıralanabilir (Alabaş, 2002:86):

- Dönem başı para tutarı, parasal alacaklar ve borçlar,
- Dönem içindeki ödemeler,
- Dönem içi tahsilatlar,
- Dönem içinde alacaklardaki artış ve borçlardaki azalışlar,
- Dönem sonu para tutarı, parasal alacaklar ve borçlar.

Planlamanın kısa dönemdeki amacı, sigorta işletmesinin faaliyetini kesintisiz sürdürülebilmesi için gelecekteki herhangi bir zaman noktasında makul tutarda ödeme araçlarının varlığını güvence altına almaktır. Sigorta işletmelerinde finansal planlama ile sayılan amaçların yanı sıra kârlılık hedefinin de gerçekleştirilmesine çalışılır (Karaşin, 1987:35).

2.8. Sigortacılıkta Portföy Yönetimi

Tüm karmaşık problemlerde olduğu gibi portföy yönetiminde de kararların verilmesi zorunludur ve uzun bir süreç gerektirir. Bunun nedeni, yatırımcının kriterlerine uygun portföyün oluşturulmasında çok fazla sayıda verileri kullanarak, istenilen özelliklere sahip portföylerin seçiminin zorluğudur. Portföy yönetiminde amaç karar vericinin risk ve getiriye karşı gösterdiği tutum çerçevesinde portföy içine hangi varlıkların hangi oranlarda gireceğine ve zamanla değişen ekonomik koşullara bağlı olarak hangi varlıkların portföyden çıkarılacağına karar vermektir (hho.edu.tr, 26.09.2007).

Birden fazla menkul kıymetin bir araya getirilmesiyle oluşan yeni finansal varlığa portföy denilmektedir. Yatırımcıların sahip olduğu menkul kıymetler cüzdanı portföy olarak adlandırılmaktadır. Yatırımcı, bir kişi ya da kurum olsa da belirli hedeflere ulaşmak ister. Portföydeki varlıklar arasındaki ilişkiyi düzenleyerek kâr maksimizasyonu ya da risk minimizasyonu hedefine ulaşılması yolundaki tüm çabalar 'portföy yönetimi' olarak adlandırılır (Karaşin, 1987:35).

Geleneksel portföy yaklaşımında portföy getirisi portföyü oluşturan menkul kıymetlerin temettü getirisi ile değer artışından meydana gelir. Ancak portföy oluşturmanın esas amacı riskin birden fazla menkul kıymete dağıtılmasıdır. Yalın çeşitlendirme de denilen riskin bu şekilde dağıtılması ile portföyü oluşturan finansal varlıkların getirileri aynı yönde hareket etmeyeceği bazıları zarar ederken, bazıları kâr sağlayacağı için, portföyün riski tek bir finansal varlığın riskinden küçük olacaktır.

Geleneksel portföy teorisi bu prensipten hareketle portföy içindeki menkul kıymet sayısının artırılması ilkesine dayanır.

Geleneksel portföy yönetimindeki aşamalar aşağıdaki gibidir:

- Yatırımcıya ait bilgilerin toplanması,
- Portföy amacının saptanması,
- Yatırım politikaları,
- Portföye alınacak menkul kıymetlerin seçilmesi.

Geleneksel portföy yönetim süreci aşağıdaki gibidir.

Portföy oluşturmada riskin dağıtılmasına, alım satımın zamanlamasına, zaman zaman portföyde değişiklik yapmaya, portföyün bileşimine ve likit tutulmasına dikkat edilmelidir.

Kurumsal yatırımcılar açısından olduğu gibi sigorta şirketleri için de portföyün uygunluğunu getiri ve risk beklentileri belirlemektedir. Yatırımcılar daha fazla riske girerken kârlılığın da aynı oranda artmasını isterler.

Yatırım portföyünden istenen sonucun alınabilmesi için çeşitli yatırım araçlarına, getiri ve risklerine göre yer verilmelidir. Diğer bir ifade ile portföy yeterince

çeşitlendirilmelidir. Ancak varlıklar arasındaki ilişkinin kuvvetli olması halinde çeşitlendirmeden istenen sonuç alınamaz. Aşırı çeşitlendirmenin aşağıdaki sakıncaları da göz ardı edilmemelidir (Alabaş, 2002:88):

- Riski düşürmek amacıyla getirisi düşük olan menkul kıymetlere portföyde yer verilmesi,
- Menkul kıymetlerin ait olduğu çok sayıda şirket hakkındaki bilgi edinme güçlüğü,
- Bilgi edinme olanağının maliyetleri yükseltmesi,
- İşlem giderlerinin yüksek olması.

Yatırımlar Arasında En Uygun Portföyün Seçilmesi

Ekonomik koşullar altında gerçek ve tüzel kişilerin amacı, sahip oldukları varlıkların (hisse senedi, tahvil ve diğer değerli kağıtlar) toplam getirilerini, risk faktörünü de dikkate alarak mümkün olduğunca artırmaktır. Ağırlıklı olarak hisse senedinden, çeşitli menkul kıymetlerden meydana gelen tahviller ve benzeri türevleri portföyü oluşturur. Bu varlıkların getirisini artırmanın yolu portföyün etkin bir şekilde yönetilmesiyle mümkündür. Portföy yönetiminde amaç karar vericinin risk ve getiriye karşı gösterdiği tutum çerçevesinde portföy içine hangi varlıkların hangi oranlarda gireceğine ve zamanla değişen ekonomik koşullara bağlı olarak hangi varlıkların portföyden çıkarılacağına karar vermektir (mmf.gazi.edu.tr, 26.09.2007).

Sigorta işletmelerinde çeşitli yatırım türlerinin hedefe ulaşmada sağlayacağı katkının tahmini ve buna göre bir programın oluşturulması gerekir. Burada da işletmenin reel değerinin korunması hedefine öncelik verilir. Bu bakımdan kârlılığı önceden bilinen yüksek getirili nominal yatırımlar tercih edilir.

Bireysel yatırım kararlarının hedefe ulaşmadaki katkıları duruma göre değişebileceği gibi zaman içinde de değişebilirler. Ayrıca yasal açıdan izin verilmiş her sermaye yatırım programının hedeflere ulaşmada sağlayacağı katkı farklıdır. En iyi programın seçimi fon yöneticisinin genel hedeflere ulaşmayı tahmin ettiği en yüksek toplam kârlılığı sağlayan sermaye yatırım politikasıdır (Karaşin, 1987:103).

2.9. Sigorta Sektöründeki Yatırım Araçlarına İlişkin Yasal Çerçeve ve Yatırım Kriterleri

a- Sigortacılıkta Yatırım Prensipleri

Gelişmekte olan ülkelerde sermaye yatırım işlemleri sigortacılığın temelini oluşturmakta, buna karşı sigorta işlemleri sadece bir fon bulma aracı olarak değerlendirilmektedir. Ülkemizde ise sermaye yatırım işlemlerinin temel fonksiyonu, sigorta müşterilerine ya da üçüncü kişilere karşı teknik sorumluluklarını sermaye varlıkları şeklinde yerine getirmektedir.

Uygulamada sigortalının riskinin güvenceye alınmasının esas olduğu, ayrıca prim tahsilatındaki güçlüklerin etkili olduğu sermaye yatırım işlemlerini aşağıdaki değişkenler belirlemektedir (Berk, 1992:47):

- Firma varlıklarının korunması (güvence),
- Sermaye yatırımlarının kârlılığı (kâr hedefi),
- Sermaye yatırım işlemlerinin sigorta işlemlerinin likiditesinin sürmesine katkıda bulunması (likidite hedefi),
- Belirli bir işletme ölçeğine ulaşılması (büyüme hedefi),
- Sermaye yatırım işlemleri ile sigorta satışının özendirilmesi (satış hedefi).

Yukarıdaki hedeflerden ilk üçü işletmelerin temel hedefi olarak bilinmektedir. Dolayısıyla burada öncelikli hedefler olarak; güvence, kârlılık ve likidite ortaya çıkmaktadır. Bu üç yatırım prensibi banka işletmelerinde olduğu gibi sigorta işletmelerinin de en önemli yatırım prensipleridir.

b- Yatırım Kriterleri

1- Likidite ve Sermaye Yeterliliği

Likidite ile sigorta işletmelerinin günü gelen yükümlülüklerini, her an nakit olarak yerine getirmesi ifade edilir. Bunun için gerekli koşul; para mevcutları (artı) tahsilatlar (eksi) ödemeler (büyük ya da eşit) “0” dır. Bu koşulun yerine gelmemesi halinde sigorta şirketinin likidite yetersizliği (cash insolvency) nedeniyle firmanın imajı

olumsuz etkilenir. Bununla birlikte ödeme gücünün yitilmesi ile firma varlıklarının borçlarını karşılayamaması diğer bir ifade ile iflas (bankruptcy) sonucu çıkarılmamalıdır. Likiditesi bozulan bir firma diğer varlıklarını paraya dönüştürerek ödeme yeteneğini yeniden kazanır.

Öte yandan, likidite politikası işletmelerin kârlılık politikaları ile çelişebilmektedir. Zira büyük tutarlardaki para mevcutları likidite riskini azaltmakta, ancak buna karşılık likit varlıkların atıl durması ya da düşük getiri sağlamaları nedeniyle işletmenin kârlılığı olumsuz etkilenmektedir.

Primlerin kural olarak hasar ödemelerinden önce tahsili nedeniyle sigorta şirketlerinde likidite sorunu diğer şirket türlerine göre daha önemsizdir.

Ancak, söz konusu özellik nedeniyle sigorta şirketlerinin kasasında yüksek oranda fonlar birikebilmektedir. Doğrusu önemli likidite gerektiren, arada bir ortaya çıkan büyük hasarlar düşünüldüğünde sigorta şirketlerinin bu kadar yüksek nakit bulundurma nedeni anlaşılır. Sermaye fonuna yapılan çoğu ödemeler ve buradan ödenen çoğu tazminatlar zamanlama sorununa da önem kazandırmaktadır. Likidite politikasının sayısal ve zamansal boyutlarının temel parametreleri aşağıdaki gibi sıralanabilir (Berk, 2001:100):

- Nakit tutarı (Kasa.vadesiz mevduatlar),
- Tahsilatların düzeyi ve zamanlama (prim tahsilatının hızlandırılması, önceki yatırımların tekrar paraya dönüştürülmesi, yatırımların çözülmesi),
- Ödemelerin azaltılması ya da ertelenmesi (söz gelimi, hasar ödemelerinin geciktirilmesi, yeni sermaye yatırımlarından kaçınılması v.b.).

Kısa ve orta süreli planlama bakımından likidite politikası ödemelerin ayrıntılı, sayısal ve zamansal analizlerinin yapılmasını gerektirir. Yabancı para şeklindeki ödemeler için ise yerel ödeme yapısının özellikleri bilinmelidir. Buna uygun planlama, karar alma ve kontrol teknikleri ödeme akım modeli olarak kullanılabilir. Uygulamada sigorta şirketlerinde ödemeler akımı, likiditenin bağımsız değişkeni olarak alınmaktadır. Burada sermaye yönetimi bakımından likidite bir eylem parametresi olarak alınmakta,

yatırım tutarları ve yatırımların çözülmesi konusunda önemli bir değişken olarak görülmektedir.

Yatırımların likiditesi finans sektörü dışındaki işletmelerde aranan bir hedef olmayıp işletmelerin genel bir hedefidir. Ancak orada da düzenli bir yatırım programının sürdürülebilmesi için yatırımların gerektiğinde paraya dönüştürülmesi zorunluluğu halinde herhangi bir aksama olmamalıdır. Öte yandan sigorta işletmelerinde de gereğinden fazla bir likidite firmayı olumsuz etkilemekte ve bu bakımdan yatırım yönetiminde aşağıdaki noktaların dikkate alınması gerekmektedir:

- Ödemelerin zamansal olarak (periyodik bir ödeme tablosu) sıralanması,
- Tahsilat tablosunun düzenlenmesi, özellikle borçların geri ödenmesi, menkul kıymetlerin geri ödenmesi, kira ve vergi tahsilleri gibi,
- Yatırımların çözülmesine (tekrar paraya dönüştürülmesine) ilişkin zamansal kararlar (söz gelimi gayrimenkul ya da menkul kıymetlerin satışı),
- Diğer finansal kurumlarla (bankalar, yatırım bankaları, sermaye piyasası aracı kurumları...) ödeme ilişkilerinin düzenlenerek borçlanma ve mevduat yatırma dönemlerinin belirlenmesi..

Sigorta işletmeleri için temel kararların özelliği sermaye yatırımlarının kolayca paraya çevrilebilirliğidir. Diğer bir ifade ile gerektiği zaman değerinde herhangi bir değişiklik olmadan, kolayca satılarak yatırımın paraya çevrilme maliyetinin minimum kılınmasıdır. Bununla birlikte sigorta işletmelerinde çeşitli iş kolları için hasar olasılıkları farklı olduğundan likiditenin önemi de değişmektedir. Hayat sigortalarında tazminatların önceden nispeten kolayca tahmin edilebilmesi nedeniyle sermaye yatırımları uzun sürelidir. Diğer sigorta branşlarında ve reasürans şirketlerinde hasar tahmin güçlüğü nedeniyle likiditenin nispeten daha yüksek olması gerekmektedir.

Solvabilite politikası, olması gereken ile mevcut kaynakların oranını belirler. Bu oranın yükselmesi sigorta şirketinin varlığını güvenceye alırken kârlılığını da bağlayan kaynakların alternatif maliyeti nedeniyle olumsuz etkiler. Bu yüzden, subjektif kâr güvence tercihi ölçüsüne göre karar alınması gerekmektedir.

Uygulamada solvabilite politikası ile yitirilebilecek öz sermayenin prim gelirlerine oranının optimum kılınması amaçlanır. Sigorta şirketlerinde belli bir tutar olarak ayrılan solvabilite, finansal gücün değerlendirilmesinde kullanılmaktadır. Hayat sigortası uygulamasında solvabilite tutarları için belli değerler oluşmuştur. Primlerin tahsil yeteneğinin yüksek olması ve hasar olasılığının da düşük olması nedeniyle solvabilite ihtiyacı daha düşük olarak kabul edilmektedir.

Solvabilite politikasının geleceğe dönük ve dinamik olması gereklidir. Zira olması gereken ile mevcut solvabilitede değişkenleri zaman akışı içinde değişmektedir. Solvabilitede esas alınan oranın belli bir zaman noktasına ya da geçmişe dönük olması, gerçek fon ihtiyacının belirlenmesini güçleştirmektedir. Oysa bunun yerine karşılaştırmalı tahminlere dayalı solvabilite belirlenmesi sigortacının fon kullanım hedefleri açısından daha uygun olacaktır.

Öngörülen solvabilitenin parametreleri, sigorta uygulamasında yaygın kullanılan verilerdir. Bu veriler, prim tutarları, hasar endeksleri, branş özelliği, riske konan sermaye, sigorta tekniği karşılıkları ve reasürans olanağıdır.

2- Güvence

Sigorta işletmelerinin güvence hedefine göre sermaye yatırımlarının plana uygun olarak parasal (nakit) girişleri sağlayacak şekilde gerçekleştirilmesi gerekir. Özellikle sabit faizli menkul kıymetlerde sözleşme kuralına uygun geri ödemeler, hisse senetlerinde istikrarlı değer ve düzenli kâr payı dağıtımı, gayrimenkullerde düzenli bir değer artışı ve amortisman ayırma olanağı yukarıdaki hedeflere uygunluk açısından aranır. Yalnız burada hedefin güvencenin nominal olarak sürdürülmesi olduğu da belirtilmelidir.

Güvencenin reel açıdan sürdürülmesi söz konusu olduğunda özellikle yatırımların çözülmesinde (tekrar paraya çevrilmesinde) satın alma gücü eşdeğerini ya da uygun bir iskonto faktörünün alınması gerekir. İşletme değerinin korunması ya da güvence her sermaye yatırımı için düşünülebilir. Global olarak sigorta işletmelerinin toplam varlıklarının korunması esastır.

Bu global görüşte portföy teorisi açısından hedefe ulaşılabilmesi için toplam yatırımların parasal olarak plana uygun şekilde geri ödenmesi (birkaç yatırımcıdan olumsuz sonuç olsa bile) gerekir. Diğer bir ifade ile çeşitli yatırımlardaki değer kaybı

diğer yatırımlardaki değer artışları ile dengelenmelidir. Buna göre her sermaye yatırımı için güvence arayışının uygulamada mümkün olamayacağı açıktır. Alacaklıların korunması açısından (sigorta alıcıları ya da müşterileri, sigortalılar) sigorta sözleşmelerinden doğan yükümlülüklerin sürekli olarak yerine getirilebilirliği sermaye yatırım işlemlerinde hedef olarak alınmaktadır. Nominal ya da reel değeri korumanın (güvencenin) öncelik kazanması sigorta hizmetinin niteliğine ve güvenceye alınan riskin niteliğine, sigorta iş koluna ve sigorta şekline (tam, kısmi güvence) bağlıdır. Global sigortada nominal güvence önem kazanır.

Satın alma gücüne bağlı olarak değişen sigorta tazminatlarında ise (tamir, onarım, yerine koyma) reel güvence daha çok önem kazanmakta ve bu durum enflasyonist koşullarda ön plana çıkmaktadır. Sigorta sözleşmelerinde güvencenin bir başka özelliği yabancı para birimi (döviz) ile geri ödemenin söz konusu olmasıdır (Alabaş, 2002: 94).

Özellikle döviz kuru değişimleri belirli bir yükümlülüğün yerine getirilmesini güçleştirmektedir. Bu hedefe, uygun para birimleri ile karşılama riski ilkesi ile ulaşılmaktadır. Buna göre sigorta şirketi tekniği dış kaynağını ödeme yükümlülükleri gerektiren dövizler üzerinde yoğunlaştırmalıdır. Bununla döviz kuru dengelenmekte, zira döviz kuru değişimleri halinde ortaya çıkacak olan kâr ve zarar, yükümlülüklerin ya da varlıkların değerindeki artış ya da azalışlarla karşılanmaktadır.

3- Kârlılık

Sermaye yatırımlarının kârlılığı ile sigorta şirketlerinin gelirlerinden harcamalar çıkarıldıktan sonra kalan tutarın yatırılan sermayeye oranı ifade edilir. Sigorta şirketlerinin sigorta tekniği yükümlülüklerini yerine getirebilmek için sermaye yatırımlarında kârlılık bir zorunluluk olarak ortaya çıkmaktadır. Sigorta işletmeleri yatırım kararlarını alırken asgari bir kârlılık oranını hedef olarak belirlemek durumundadır.

Belirtmek gerekir ki, tek tek yatırım projeleri için belirli bir kârlılık oranında ısrar etmeden toplam yatırımlarda belli bir orana ulaşmak önemlidir. Bu açıdan bazı yatırım kararlarının sonucunda zarar etmek de mümkündür. Sermaye yatırımlarının karlılığı aynı zamanda sigorta ürünlerinin satışını da özendirilmektedir. Özellikle sigorta

şirketlerinin sigortalılarına belirli dönemde kar payı ya da prim indirimi sağlamaları halinde bu durum daha da önem kazanır.

Sigorta işletmelerinin kârlılığının hesaplanmasında değişik olanaklar söz konusudur. Bunun için, bazı ülkelerde sigorta reasürans birlikleri çeşitli önerilerde bulunabilmekte; ayrıca sigorta denetim kuruluşları da cari gelirlerin yatırılan sermayeye oranını belirleyerek standart oranlar geliştirebilmektedir. Sigorta şirketleri de bireysel olarak belirli bir kârlılık oranı saptayarak ona ulaşmayı hedeflerler. Burada temel güçlük kârlılığın dönemsel olarak hesaplanmasındadır. Dönem kârlılığı, faiz ödemeleri, karşılık ayırma ve kâr dağıtımını açısından özellikle önemlidir. Bununla birlikte tahsilat ve ödemelerinin kesin olarak düzenlenmesi, çeşitli yatırımların sürelerine göre sermaye yatırım programının gerçekleşmesi gerekir. Kârlılık aynı zamanda yatırımlardaki nominal değer artışını da hesaba katar. Bu açıdan nominal kârlılığın yanı sıra sermayenin reel değerinin korunması söz konusu ise enflasyon karşısında faaliyet sürdürmek mümkündür.

Kârlılık aynı zamanda vergi ve amortisman gibi değerlere de bağlıdır. Sigorta şirketlerinde fiziki varlıkların bilançodaki nispi payının düşük olması amortisman etkisinin sınırlı kalmasına yol açar. Bu nedenle vergiden önceki kârlılık ile vergiden sonraki kârlılık oldukça farklıdır. Ayrıca ticari bilançodaki kârlılık ile vergi bilançosundaki kârlılığın farklı olacağı da belirtilmelidir.

2.10. Sigorta Şirketleri Tarafından Kullanılan Yatırım Araçları ve Fon Kullanım Araçları

Sigorta şirketleri büyük fonlara sahip oldukları için bu fonlar para ve sermaye piyasalarında değerlendirilir. Sigorta şirketlerinin fonlarının hangi oranlarda ve nasıl değerlendirileceği ile ilgili olarak 7397 sayılı Sigorta Murakabe Kanununda hükümler vardır (Yanık, 2000:85).

Sigorta şirketleri biriken fonları kısa ve uzun vadeli çeşitli yatırımlara yöneltmektedir. Biriken fonlar bankalarda faize, kısa vadeli hazine bonusu ve tahvillere ayrıca kısa vadeli yatırım aracı olarak repoya yatırılmaktadır.

Sigortacılıkta toplanan primler bir tasarruf kaynağıdır ve uzun vadeli yatırımlara kanalize edilmelidirler. Sigorta şirketlerinin uzun vadeli yatırım araçlarının başlıcaları

ise gayrimenkul yatırımları, ipotek karşılığı ödünç verme, hayat poliçesi karşılığında borç verme ve pay senetleridir.

Sigorta şirketlerinin fonlarını yatırdıkları kıymetleri Sermaye Piyasası Kanunu çerçevesinde sayılanlar ve sayılmayanlar diye sınıflandırılmıştır. Aşağıdaki tabloda Sigorta şirketlerinin fonlarını yatırdıkları kıymetler gösterilmiştir.

Tablo 16: Ülkemizde Sigorta Şirketlerinin Fonlarını Yatırdıkları Kıymetler

SPK Çerçevesinde Yatırım Araçları	SPK Dışında Kalan Yatırım Araçları
a)Yatırım Fonu Katılma Belgeleri, b)Kâr-Zarar Ortaklığı Belgeleri, c)Hazine Bonosu, d)Devlet Tahvili, e)Döviz Endeksli Tahvil, f)Gelir Ortaklığı Senedi, g)Özel Sektör Tahvili, h)Banka ve Finansman Bonoları, i)Hisse Senetleri j)Gerçek Kişilere İpotek Karşılığı Verilen Uzun Vadeli Krediler k)Gayrimenkul Sertifikaları, l)Varlığa Dayalı Menkul Kıymetler, m)Repo	a)Türk Lirası b)Yabancı Paralar, c)Vadesiz TL Mevduatları, d)Vadeli TL Mevduatı, e)Döviz Tevdiat Hesapları, f)Poliçe Üzerine Verilen Krediler, g)Gayrimenkuller, h)Müşterilerle Tespit Edilen Diğer Para ve Sermaye Piyasası Araçları

Kaynak: Oktay, 1999:7

2.11. Sigorta Şirketlerinin Yatırım Araçları İle İlgili Yasal Sınırlamalar

Sigorta şirketleri için yasal sınırlamaları aşağıdaki gibi sıralayabiliriz (Yanık, 2000:88):

- Sigorta şirketleri topladıkları fonları yatırıma dönüştürürken keyfi davranamazlar ve yasal sınırları geçemezler,
- Sigorta şirketleri, hissedarların yönetim kurulu başkan ve üyelerinin genel müdür ve yardımcılarının ayrı ayrı ya da birlikte sermayelerinin %20'den

fazlasına sahip oldukları ortakların menkul kıymetlerin toplamı, toplam matematik karşılıkların %20'sini,

- Bir ortaklığa ait menkul kıymetlerin toplamı, toplam matematik karşılıkların %2'sini,
- Bir ortaklığa ait hisse senetlerinin toplamı toplam matematik karşılıkların %1'ini,
- Doğrudan veya dolaylı olarak yüzde 10 ortaklık ilişkisi içinde olan bir sermaye grubuna ait menkul kıymetlerin toplamı, toplam matematik karşılıkların %10'unu,
- Sigorta şirketlerinin %10 ve daha fazla paya sahip olduğu doğrudan veya dolaylı iştiraklerine ait menkul kıymetlerin toplamı, toplam matematik karşılıkların %10'unu,
- Borsada işlem gören hisse senetlerinin toplamı, toplam matematik karşılıkların %1'ini,
- Bir kurucuya ait yatırım fonu katılma belgelerinin toplamı toplam matematik karşılıkların %10'unu,
- Devlet tarafından garanti edilmeyen menkul kıymetler toplam menkul kıymetlerin %70'ini,
- Vadeli mevduat toplamı, matematik karşılıklar toplamının %75'ini, bir bankada bulunan vadeli mevduata ise matematik karşılıklar toplamının %15'ini,
- Gayrimenkul ve gayrimenkul sertifikalarının toplamı, toplam matematik karşılıklarının %15'ini,
- Bitişik gayrimenkullerde %3'ünü,
- Nakit olarak tutulan Türk Lirası ve vadesiz mevduatın toplamı, toplam matematik karşılıkların %3'ünü,
- Efektif olarak tutulan döviz varlıkların toplamı, toplam matematik karşılıkların %3'ünü, gerçek kişilere verilen ipotek karşılığı, uzun vadeli kredilerin toplamı

toplam matematik karşılıkların %5'ini bir gerçek kişiye verilen ipotek karşılığı kredilerin toplamı ise toplam matematik karşılıkların binde 1'ini geçemez.

3. BÖLÜM: SİGORTA ŞİRKETLERİNİN FON YÖNETİMİNE AİT ANALİZ ÇALIŞMASI

Amaç

Bu bölümde Türkiye’de faaliyet gösteren ve yıllara göre prim üretiminde ilk on sırayı paylaşan sigorta şirketlerinin topladıkları fonlarla bu fonları değerlendirdikleri yatırım araçları tespit edilmeye çalışılmıştır. Sigorta şirketlerince toplanana fonların yüzde olarak ne kadarının hangi oranda ve hangi yatırım araçlarına yönlendirildiği bulunmuştur. Şirketlerce yapılan bu yatırımın doğru olup olmadığı bulunmaya çalışılmıştır. Yönlendirilen yatırımlara bakılarak Sigorta şirketlerince toplanan fonların profesyonelce yönetilip yönetilemediği bulunmaya çalışılmıştır.

Kapsam

Yapılan analiz çalışması 2000, 2001, 2002, 2003, 2004 ve 2005 yıllarını kapsamaktadır.

Yöntem

Çalışmada yukarıda belirtilen yıllar itibariyle Sigorta şirketlerin prim üretimleri, üretilen primlerin değerlendirildikleri yatırım araçları, hangi yatırım aracına ne kadar ve ne oranda yatırım yapıldığı bulunmuştur. Yapılan yatırım toplam prime oranlanmıştır. İnceleme sonucunda Sigorta şirketlerinin topladıkları fonları değerlendirmeleri sonucunda ne kadar kâr elde ettikleri bulunmuştur. Yapılan kâr enflasyondan arındırılmış ve net kâr bulunmuştur.

Bulgular

Yapılan incelemelere ait bulgular 2000 ile 2005 arası yılları kapsayan tablolara işlenmiştir. Bu bulgular sonucunda kâr ya da zarar gibi bir sonuca ulaşılmıştır. Bulunan sonuçlar çalışmanın kapsamını içerecek şekilde değerlendirilmiş ve ilk on şirketin sonuçlarına bakılarak bütün sigorta sektörü hakkında genelleme yapılmaya çalışılmıştır.

Aşağıda yer alan tablolarla; sigorta şirketlerinin topladıkları fonları nasıl değerlendirdikleri incelenmeye çalışılmıştır. Bir önceki yılın mevcutlarıyla bir sonraki yılın mevcutları karşılaştırılmış ve yıl sonunda sigorta şirketlerin reel olarak kâr mı

yoksa zarar mı ettikleri tesbit edilmeye çalışılmıştır. Tablolarda yer alan ve prim üretimine göre sektörün ilk on şirketi incelenerek cari yılda oluşturulan fonların, sabit kıymet yatırımlarında dikkate alınarak nasıl değerlendirildiği incelenmiş, mevcut fonların bir hesap dönemi sonundaki durumu dikkate alınarak şirketin gerçek anlamda kârlılığı hakkında fikir sahibi olunmuştur. Türkiye’de sigorta sektörü 2000, 2001, 2002 yıllarında reel anlamda ilave bir fon oluşturma imkanı gösterememiştir. 2003, 2004 ve 2005 yıllarında ise reel anlamda ilave bir fon oluşturma imkanı yakalanmıştır. Türkiye’de sigorta sektöründe faaliyet gösteren ilk on şirketin sektörün toplam prim üretiminin yaklaşık % 78’ini gerçekleştirdiği bilinmelidir. Tablolarda bütün ayrıntılara yer vermeye imkan yoktur. Ancak Hazine Müsteşarlığı’nın her yıl yayınladığı, sektörle ilgili faaliyet raporları incelenirken şu gerçeklere ulaşılmıştır. Sigorta şirketlerinin özkaynakları çok güçlü değildir. Bundan dolayıdır ki sigorta şirketleri kendi üzerlerinde minimum düzeyde risk tutmakta ve bunun sonucunda reasürörlere prim devri oldukça büyük oranlarda gerçekleşmektedir. Sigorta şirketlerinin topyekün yeterli finansal büyüklüğe erişememiş olması yurt içinde devir yapılabilecek risk tutarının düşük düzeyde kalmasına ve bu nedenle büyük ölçüde dışarıya kaynak aktarılmasına sebep olmaktadır. Bunun doğal sonucu olarak yurtdışı reasürlerinin empoze ettikleri fiyat ve devir oranlarını kabul etmek zorunda kalınmakta bu da bir kısır döngüye sebep olarak dış kaynak ihtiyacının azalmamasına neden olmaktadır. Yine fon büyüklüklerinin yeterli düzeyde olmaması şirketlerin bu fonları profesyonel kadrolara (portföy yönetim kadrolarına) teslim etmelerine engel olmaktadır.

Sigorta şirketleri faaliyetleri sırasında yeterli fon büyüklüğünü oluşturacak fiyat politikalarını uygulayamamaktadırlar. Bu da şirketlerin kârlarının artarak özkaynaklarının büyümesine, mevcut fonların yeterli düzeyde artmasına imkan vermemektedir. Sektör içinde tüm bu olumsuzluklar nedeniyle yeterli fon büyüklüğüne ulaşamayan şirketlerin düşük seviyede kalan fonlarını değerlendirmek için maliyetleri gözönüne alarak bünyelerinde profesyonel fon yöneticileri bulundurmaları söz konusu olmamaktadır.

Yapılan incelemede nispeten sektörün önde gelen bir iki firması hariç fon yönetimi, şirketlerin muhasebe ve mali işlerle uğraşan birimleri eliyle yürütülmektedir. Bununla birlikte enflasyonist dönemlerdeki sigorta bedellerinin sürekli artması alınan prim

gelirlerinin artmasına ve dolayısıyla teknik kârlılığın artmasına imkan veriyordu. Buna karşılık son yıllarda enflasyonun düşmesi sigorta bedellerinin sabit kalmasına ve hatta düşmesine sebep olduğundan prim gelirleride sabit kalmış, hatta artan rekabet neticesinde düşme eğilimine girmiştir. Şirketlerin teknik kârlılığını önemli ölçüde etkileyen bu ekonomik gelişmeler maliyetin kontrol altına alınması ihtiyacını doğurmuştur. Ayrıca bilanço kârlılığının sağlanabilmesi mali gelirleri ön plana çıkarmıştır. Yatırıma yönlendirilen fonlardan maksimum getiri elde etmek isteyen şirketler için fon yönetimi şirketlerin önemli fonksiyonlarından birisi haline gelmiştir. Bu nedendir ki önümüzdeki dönemlerde sigorta şirketlerinde fon yönetiminin profesyonel kadrolar tarafından yürütülmesi söz konusu olacaktır.

Tablo 17: 2005 Yılı Değerlendirmesi

Tabloda yer alan rakamlara (000) ilave edilecektir. (000) milyon YTL																					
31.12.2004 BANKA, MENKUL KIYMET (VARLIKLAR)											31.12.2005 GELİRLER										
SIRA NO	SEKTÖRDE PRİM ÜRETİMİNE GÖRE İLK ON ŞİRKET ŞİRKET ADI	BANKA	TOPLAM VARLIK İÇİNDEKİ % ORANI	HİSSE SENEDİ	TOPLAM VARLIK İÇİNDEKİ % ORANI	TAHVİLLER	TOPLAM VARLIK İÇİNDEKİ % ORANI	DİĞER MENKUL KIYMETLER	TOPLAM VARLIK İÇİNDEKİ % ORANI	TOPLAM NAKİT VE BENZERİ DEĞERLER	BANKA	GETİRİ ORANI	ENFLASYON ORANI	HİSSE SENEDİ	TAHVİL	GETİRİ ORANI	ENFLASYON ORANI	DİĞER	GETİRİ ORANI	ENFLASYON ORANI	TOPLAM GELİR
1	ANADOLU SİG	21.219	5,69	7.822	2,10	339.034	90,98	4.565	1,23	372.640	7.029	33,13	7,72	0,00	41.147	12,14	7,72	0	0,00	7,72	48.237
2	AXA OYAK	63.700	25,42	0	0,00	183.377	73,17	3.551	1,42	250.628	23.781	37,33	7,72	0,00	28.705	15,65	7,72	92	2,59	7,72	52.646
3	KOÇ ALLIANZ	22.908	11,81	440	0,23	169.256	87,24	1.399	0,72	194.003	15.244	66,54	7,72	0,00	21.391	12,64	7,72	423	30,24	7,72	37.153
4	AK SİGORTA	41.330	19,58	0	0,00	143.842	68,14	25.918	12,28	211.090	13.966	33,79	7,72	0,00	16.895	11,75	7,72	1760	6,79	7,72	32.682
5	YAPI KREDİ	38.801	32,73	903	0,76	78.849	66,51	0	0,00	118.553	4.949	12,75	7,72	0,00	9.064	11,50	7,72	0	0,00	7,72	14.053
6	GÜNEŞ	28.299	35,32	0	0,00	51.812	64,68	0	0,00	80.111	1.039	3,67	7,72	0,00	11.808	22,79	7,72	0	0,00	7,72	12.889
7	İSİÇİRE	33.306	22,46	4	0,00	108.750	73,34	6.213	4,19	148.273	2.359	7,08	7,72	0,00	10.318	9,49	7,72	362	5,83	7,72	13.071
8	BAŞAK	31.746	34,17	0	0,00	57.026	61,38	4.131	4,45	92.903	3.268	10,29	7,72	0,00	6.333	11,11	7,72	0	0,00	7,72	9.638
9	GARANTİ	11.980	22,71	0	0,00	40.381	76,55	390	0,74	52.751	2.366	19,75	7,72	0,00	6.764	16,75	7,72	0	0,00	7,72	9.182
	TÜRKİYE																				
10	GENEL	41.574	32,17	17.854	13,81	69.816	54,02	0	0,00	129.244	9.786	23,54	7,72	0,00	13288	19,03	7,72	0	0,00	7,72	23.132
2004 YILININ NAKİTLERİNE GÖRE 2005 YILININ NAKİT MEVCUDU																					
SIRA NO	SEKTÖRDE PRİM ÜRETİMİNE GÖRE İLK ON ŞİRKET ŞİRKET ADI	2004 MEVCUT	2005 GELİR	TOPLAM	2005 YILI MEVCUT NAKİT DEĞERLER	2005 YILI FAALİYETİNDEN İLAVE NAKİT GİRİŞİ	2004 YILI SABİT VARLIKLAR	2005 YILI SABİT VARLIKLAR	YILLAR ARASINDAKİ SABİT VARLIK FARKI	2005 YILI PRİM ÜRETİMİ											
1	ANADOLU SİG	372.640	48.237	420.877	441.252	20.375	66.685	16.258	-50.427	825.932											
2	AXA OYAK	250.628	52.646	303.274	429.471	126.197	39.791	32.309	-7.482	759.854											
3	KOÇ ALLIANZ	194.003	37.153	231.156	263.947	32.791	40.397	33.870	-6.527	636.339											
4	AK SİGORTA	211.090	32.682	243.772	296.535	52.763	166.646	48.422	-118.224	516.417											
5	YAPI KREDİ	118.553	14.053	132.606	136.643	4.037	100.896	30.934	-69.962	469.738											
6	GÜNEŞ	80.111	12.889	93.000	99.410	6.410	34.006	71.243	37.237	446.804											
7	İSİÇİRE	148.273	13.071	161.344	162.929	1.585	26.055	17.305	-8.750	418.325											
8	BAŞAK	92.903	9.638	102.541	99.865	-2.676	73.673	25.834	-47.839	374.677											
9	GARANTİ	52.751	9.182	61.933	99.618	37.685	263.926	10.086	-253.840	299.721											
	TÜRKİYE																				
10	GENEL	129.244	23.132	152.376	319.014	166.638	19.822	78.233	58.411	206.768											
	TOPLAMLAR	1.650.196	252.682	1.902.878	2.348.684	445.806	831.897	364.494	-467.403	4.954.575											
2005 yılı hayat dışı toplam prim üretimi										6.348.300											
2005 yılı değerlendirilecek olursak sektör 2005 yılında toplamış olduğu fonları değerlendirerek 445.806.000-YTL ilave kaynak oluşturmuştur.										78,05 ilk on şirketin toplam üretim içindeki % payı											
Elde edilen bu rakamı % 7,72 yıllık enflasyon oranından arındırırsak 344.162.000-YTL ilave kaynak elde ederiz.																					

Tablo 18: 2004 Yılı Değerlendirmesi

Tabloda yer alan rakamlara (000) ilave edilecektir. (000) milyon YTL																					
31.12.2003 BANKA,MENKUL KIYMET (VARLIKLAR)											31.12.2004 GELİRLER										
SIRA NO	SEKTÖRDE PRİM ÜRETİMİNE GÖRE İLK ON ŞİRKET	BANKA	TOPLAM VARLIK İÇİNDEKİ %	HİSSE SENEDİ	TOPLAM VARLIK İÇİNDEKİ %	TAHVİLLER	TOPLAM VARLIK İÇİNDEKİ %	DİĞER MENKUL KIYMETLER	YILLAR ARASINDAKİ SABİT VARLIK FARKI	TOPLAM NAKİT VE BENZERİ DEĞERLER	BANKA	GETİRİ ORANI	ENFLASYON ORANI	HİSSE SENEDİ	TAHVİL	GETİRİ ORANI	ENFLASYON ORANI	DİĞER	GETİRİ ORANI	ENFLASYON ORANI	TOPLAM GELİR
1	ANADOLU SIG	31.882	11,77	3,775	1,39	231.729	85,52	3.576	1,32	270.962	4792	15,03	9,32	0,00	55750	24,06	9,32	0	0,00	9,32	60.600
2	AXA OYAK	30.757	18,92	0	0,00	131.773	81,08	0	0,00	162.530	650	2,11	9,32	0,00	50426	38,27	9,32	0	0,00	9,32	51.135
3	KOÇ ALLIANZ	11.498	9,12	0	0,00	114.624	90,88	0	0,00	126.122	709	6,17	9,32	0,00	38052	33,20	9,32	0	0,00	9,32	38.819
4	AK SIGORTA	37.669	20,36	0	0,00	122.263	66,08	25.095	13,56	185.027	3685	9,78	9,32	0,00	25948	21,22	9,32	5638	22,47	9,32	35.321
5	YAPI KREDİ	30.423	31,54	1	0,00	66.047	68,46	0	0,00	96.471	1091	3,59	9,32	0,00	18768	28,42	9,32	0	0,00	9,32	19.910
6	BAŞAK	9.898	8,39	577	0,49	99.249	84,15	8.225	6,97	117.949	1148	11,60	9,32	0,00	16698	16,82	9,32	1770	21,52	9,32	19.663
7	İSVİÇRE	24.591	22,52	1.462	1,34	77.562	71,03	5.576	5,11	109.191	523	2,13	9,32	0,00	17496	22,56	9,32	2920	52,37	9,32	20.982
8	GÜNEŞ	63.618	100,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	63.618	5862	9,21	9,32	0,00	5518	0,00	9,32	209	0,00	9,32	11.617
9	TÜRKİYE GENEL	39.212	34,87	10.645	9,47	55.868	49,68	6.727	5,98	112.452	6442	16,43	9,32	0,00	14787	26,47	9,32	505	7,51	9,32	21.796
10	GARANTİ	6.610	23,47	0	0,00	21.203	75,28	354	1,26	28.167	707	10,70	9,32	0,00	8612	40,62	9,32	0	0,00	9,32	9.389
2003 YILININ NAKİTLERİNE GÖRE 2004 YILININ NAKİT MEVCUDU																					
SIRA NO	SEKTÖRDE PRİM ÜRETİMİNE GÖRE İLK ON ŞİRKET	2003 MEVCUT	2004 GELİR	TOPLAM	2004 YILI MEVCUT NAKİT DEĞERLER	2004 YILI FAALİYETİNDEN İLAVE NAKİT GİRİŞİ	2003 YILI SABİT VARLIKLAR	2004 YILI SABİT VARLIKLAR	YILLAR ARASINDAKİ SABİT VARLIK FARKI	2004 YILI PRİM ÜRETİMİ											
1	ANADOLU SIG	270.962	60.600	331.562	372.640	41.078	40.514	66.685	26.171	665.384											
2	AXA OYAK	162.530	51.135	213.665	250.628	36.963	44.616	39.791	-4.825	640.881											
3	KOÇ ALLIANZ	126.122	38.819	164.941	194.003	29.062	142.120	40.397	-101.723	445.707											
4	AK SIGORTA	185.027	35.321	220.348	211.090	-9.258	91.239	166.646	75.407	411.811											
5	YAPI KREDİ	96.471	19.910	116.381	118.553	2.172	37.531	100.896	63.365	384.491											
6	BAŞAK	117.949	19.663	137.612	80.111	-57.501	66.003	34.006	-31.997	376.860											
7	İSVİÇRE	109.191	20.982	130.173	148.273	18.100	18.736	26.055	7.319	363.023											
8	GÜNEŞ	63.618	11.617	75.235	92.903	17.668	32.497	73.673	41.176	361.599											
9	TÜRKİYE GENEL	112.452	21.796	134.248	52.751	-81.497	188.832	263.926	75.094	170.921											
10	GARANTİ	28.167	9.389	37.556	129.244	91.688	17.805	19.822	2.017	167.803											
TOPLAMLAR		1.272.489	289.231	1.561.720	1.650.196	88.476	679.893	831.897	152.004	3.988.480											
2004 yılı hayat dışı toplam prim üretimi 5.082.219											78,48 ilk on şirketin toplam üretim içindeki % payı										
2004 yılını değerlendirecek olursak sektör 2004 yılında toplamış olduğu fonları değerlendirerek 88.476.000-YTL ilave kaynak oluşturmuştur.																					
Elde edilen bu rakamı % 9,32 yıllık enflasyon oranından anıdırsak 82.459.000-YTL ilave kaynak elde ederiz.																					

Tablo 19: 2003 Yılı Değerlendirmesi

Tabloda yer alan rakamlara (000) ilave edilecektir. (000) milyon yıl																					
31.12.2002 BANKA, MENKUL KIYMET (VARLIKLAR)											31.12.2003 GELİRLER										
SIRA NO	SEKTÖRDE PRİM ÜRETİMİNE GÖRE İLK ON ŞİRKET ŞİRKET ADI	BANKA	TOPLAM VARLIK İÇİNDEKİ % ORANI	HİSSE SENEDİ	TOPLAM VARLIK İÇİNDEKİ % ORANI	TAHVİLLER	TOPLAM VARLIK İÇİNDEKİ % ORANI	DİĞER MENKUL KIYMETLER	TOPLAM VARLIK İÇİNDEKİ % ORANI	TOPLAM NAKİT VE BENZERİ DEĞERLER	BANKA	GETİRİ ORANI	ENFLASYON ORANI	HİSSE SENEDİ	TAHVİL	GETİRİ ORANI	ENFLASYON ORANI	DİĞER	GETİRİ ORANI	ENFLASYON ORANI	TOPLAM GELİR
1	AXA OYAK	49.593	49,51	0	0,00	50.566	50,49	0	0,00	100.159	5967	12,03	18,40	0,00	37293	73,75	18,40	0	0,00	18,40	43.383
2	ANADOLU	6.142	3,19	1.615	0,84	182.427	94,80	2.259	1,17	192.443	1352	22,01	18,40	0,00	61813	33,88	18,40	0	0,00	18,40	63.258
3	AK SİGORTA	47.946	47,30	0	0,00	41.114	40,56	12.303	12,14	101.363	6708	13,99	18,40	0,00	13651	33,20	18,40	9928	80,70	18,40	30.371
4	YAPI KREDİ	46.716	55,65	282	0,34	26.727	31,84	10.221	12,18	83.946	556	1,19	18,40	0,00	17700	66,23	18,40	172	1,68	18,40	18.532
5	KOÇ ALLIANZ	17.236	23,59	0	0,00	53.560	73,31	2.263	3,10	73.059	1283	7,44	18,40	0,00	36931	68,95	18,40	2699	0,00	18,40	41.026
6	GÜNEŞ	26.817	67,95	0	0,00	12.649	32,05	0	0,00	39.466	7547	28,14	18,40	0,00	3761	29,73	18,40	0	0,00	18,40	11.403
7	İSİÇİRE	21.092	28,92	477	0,85	51.364	70,43	0	0,00	72.933	537	2,55	18,40	0,00	21651	42,15	18,40	0	0,00	18,40	22.269
8	BASAŞ	19.703	19,45	304	0,30	77.905	76,92	3.370	3,33	101.282	626	3,18	18,40	0,00	18154	0,00	18,40	2587	0,00	18,40	21.407
9	RAY	14.582	56,44	0	0,00	11.252	43,56	0	0,00	25.834	2767	18,98	18,40	0,00	5147	45,74	18,40	0	0,00	18,40	8.016
10	GARANTİ	2.000	30,05	0	0,00	4.655	69,95	0	0,00	6.655	1024	51,20	18,40	0,00	3876	83,27	18,40	0	0,00	18,40	5.071
2002 YILININ NAKİTLERİNE GÖRE 2003 YILININ NAKİT MEVCUDU																					
SIRA NO	SEKTÖRDE PRİM ÜRETİMİNE GÖRE İLK ON ŞİRKET ŞİRKET ADI	2002 MEVCUT	2003 GELİR	TOPLAM	2003 YILI MEVCUT NAKİT DEĞERLER	2003 YILI FAALİYETİNDEN İLAVE NAKİT GİRİŞİ	2002 YILI SABİT VARLIKLAR	2003 YILI SABİT VARLIKLAR	YILLAR ARASINDAKİ SABİT VARLIK FARKI	2003 YILI PRİM ÜRETİMİ											
1	AXA OYAK	100.159	43.383	143.542	270.962	127.420	37.994	40.514	2.520	425.540											
2	ANADOLU	192.443	63.258	255.701	162.530	-93.171	32.495	44.616	12.121	422.043											
3	AK SİGORTA	101.363	30.371	131.734	126.122	-5.612	105.069	142.120	37.051	350.139											
4	YAPI KREDİ	83.946	18.532	102.478	185.027	82.549	29.166	91.239	62.073	298.755											
5	KOÇ ALLIANZ	73.059	41.026	114.085	96.471	-17.614	62.871	37.531	-25.340	296.812											
6	GÜNEŞ	39.466	11.403	50.869	117.949	67.080	52.576	66.003	13.427	276.208											
7	İSİÇİRE	72.933	22.269	95.202	109.191	13.989	24.562	18.736	-5.826	233.301											
8	BASAŞ	101.282	21.407	122.689	63.618	-59.071	10.229	32.497	22.268	225.293											
9	RAY	25.834	8.016	33.850	112.452	78.602	16.088	22.093	6.005	145.556											
10	GARANTİ	6.655	5.071	11.726	28.167	16.441	13.868	17.805	3.937	118.617											
TOPLAMLAR		797.140	264.736	1.061.876	1.272.489	210.613	384.918	513.154	128.236	2.792.264											
2003 yılı hayat dışı toplam prim üretimi 3.535.803											78,97 ilk on şirketin toplam üretim içindeki % payı										
2003 yılını değerlendirecek olursak sektör 2003 yılında toplamış olduğu fonları değerlendirerek 210.613.000-YTL ilave kaynak oluşturmuştur. Elde edilen bu rakamı % 18,40 yıllık enflasyon oranından arındırırsak 171.860.000-YTL ilave kaynak elde ederiz.																					

Tablo 20: 2002 Yılı Değerlendirmesi

Tabloda yer alan rakamlara (000) ilave edilecektir. (000) milyon YTL																					
31.12.2001BANKA,MENKUL KIYMET (VARLIKLAR)											31.12.2002 GELİRLER										
SIRA NO	SEKTÖRDE PRİM ÜRETİMİNE GÖRE İLK ON ŞİRKET ŞİRKET ADI	BANKA	TOPLAM VARLIK İÇİNDEKİ % ORANI	HİSSE SENEDİ	TOPLAM VARLIK İÇİNDEKİ % ORANI	TAHVİLLER	TOPLAM VARLIK İÇİNDEKİ % ORANI	DİĞER MENKUL KIYMETLER	TOPLAM VARLIK İÇİNDEKİ % ORANI	TOPLAM NAKİT VE BENZERİ DEĞERLER	BANKA	GETİRİ ORANI	ENFLASYON ORANI	HİSSE SENEDİ	TAHVİL	GETİRİ ORANI	ENFLASYON ORANI	DİĞER	GETİRİ ORANI	ENFLASYON ORANI	TOPLAM GELİR
1	ANADOLU	2.137	1,65	2.849	2,20	122.163	94,24	2.478	1,91	129.627	799	37,39	29,70	0,00	61609	50,43	29,70	0	0,00	29,70	62.555
2	AXA OYAK	83.155	72,57	0	0,00	24.688	21,55	6.739	5,88	114.582	8739	10,51	29,70	0,00	18620	75,42	29,70	3352	0,00	29,70	30.856
3	AK SIGORTA	56.284	53,21	0	0,00	35.292	33,36	14.210	13,43	105.786	10494	18,64	29,70	21.103,00	13651	38,68	29,70	14471	101,84	29,70	59.836
4	KOÇ ALLIANZ	27.619	43,80	0	0,00	27.264	43,23	8.178	12,97	63.061	1160	4,20	29,70	0,00	22063	80,92	29,70	1153	14,10	29,70	24.521
5	YAPI KREDİ	26.894	40,53	240	0,36	21.186	31,93	18.032	27,18	66.352	1060	3,94	29,70	0,00	20674	97,58	29,70	14	0,00	29,70	21.909
6	GÜNEŞ	25.455	89,44	0	0,00	1.374	4,83	1.630	5,73	28.459	6738	26,47	29,70	0,00	2648	192,72	29,70	158	9,69	29,70	9.823
7	BASAĞ	6.190	7,58	385	0,47	65.889	80,70	9.182	11,25	81.646	1128	18,22	29,70	0,00	16972	25,76	29,70	2245	24,45	29,70	20.448
8	İSİÇİRE	12.392	25,97	284	0,60	33.481	70,16	1.562	3,27	47.719	375	3,03	29,70	0,00	18013	0,00	29,70	2096	0,00	29,70	20.546
9	RAY	16.987	87,31	0	0,00	2.470	12,69	0	0,00	19.457	5092	29,98	29,70	0,00	2429	98,34	29,70	0	0,00	29,70	7.709
10	GARANTİ	4.629	42,68	0	0,00	4.364	40,24	1.852	17,08	10.845	470	10,15	29,70	0,00	1674	38,36	29,70	0	0,00	29,70	2.252
2001 YILININ NAKİTLERİNE GÖRE 2002 YILININ NAKİT MEVCUDU																					
SIRA NO	SEKTÖRDE PRİM ÜRETİMİNE GÖRE İLK ON ŞİRKET ŞİRKET ADI	2001 MEVCUT	2002 GELİR	TOPLAM	2002 YILI MEVCUT NAKİT DEĞERLER	2002 YILI FAALİYETİNDEN İLAVE NAKİT GİRİŞİ	2001 YILI SABİT VARLIKLAR	2002 YILI SABİT VARLIKLAR	YILLAR ARASINDAKİ FARK	2002 YILI PRİM ÜRETİMİ											
1	ANADOLU	129.627	62.555	192.182	100.159	-92.023	26.830	37.994	11.164	284.512											
2	AXA OYAK	114.582	30.856	145.438	192.243	46.805	20.154	32.495	12.341	279.677											
3	AK SIGORTA	105.786	59.836	165.622	101.363	-64.259	85.652	105.069	19.417	262.445											
4	KOÇ ALLIANZ	63.061	24.521	87.582	83.946	-3.636	18.514	29.166	10.652	256.294											
5	YAPI KREDİ	66.352	21.909	88.261	73.059	-15.202	57.556	62.871	5.315	249.206											
6	GÜNEŞ	28.459	9.823	38.282	39.466	1.184	40.558	52.576	12.018	201.661											
7	BASAĞ	81.646	20.448	102.094	72.933	-29.161	16.892	24.562	7.670	159.618											
8	İSİÇİRE	47.719	20.546	68.265	101.282	33.017	6.153	10.229	4.076	152.021											
9	RAY	19.457	7.709	27.166	25.834	-1.332	9.881	16.088	6.207	115.233											
10	GARANTİ	10.845	2.252	13.097	6.655	-6.442	9.023	13.868	4.845	86.654											
	TOPLAMLAR	667.534	260.455	927.989	796.940	-131.049	291.213	384.918	93.705	2.047.321											
2002 yılı hayat dışı toplam prim üretimi 2.654.554											77,12 ilk on şirketin toplam üretim içindeki % payı										
2002 yılını değerlendirecek olursak sektör 2002 yılında toplamış olduğu fonları değerlendirerek (131.049.000)-YTL zarar yazmışlardır. Elde edilen bu rakamı % 29,70 yıllık enflasyon oranından arındırırsak 169.970.000-YTL zarar edildiğini görürüz.																					

Tablo 21: 2001 Yılı Değerlendirmesi

Tabloda yer alan rakamlara (000) ilave edilecektir. (000) milyon yıl																					
31.12.2000BANKA,MENKUL KIYMET (VARLIKLAR)											31.12.2001 GELİRLER										
SIRA NO	SEKTÖRDE PRİM ÜRETİMİNE GÖRE İLK ON ŞİRKET ŞİRKET ADI	BANKA	TOPLAM VARLIK İÇİNDEKİ % ORANI	HİSSE SENEDİ	TOPLAM VARLIK İÇİNDEKİ % ORANI	TAHVİLLER	TOPLAM VARLIK İÇİNDEKİ % ORANI	DİĞER MENKUL KIYMETLER	TOPLAM VARLIK İÇİNDEKİ % ORANI	TOPLAM NAKİT VE BENZERİ DEĞERLER	BANKA	GETİRİ ORANI	ENFLASYON ORANI	HİSSE SENEDİ	TAHVİL	GETİRİ ORANI	ENFLASYON ORANI	DİĞER	GETİRİ ORANI	ENFLASYON ORANI	TOPLAM GELİR
1	AXA OYAK	92.663	85,86	3.773	3,50	9.055	8,39	2.430	2,25	107.921	37479	40,45	68,50	0,00	13592	150,10	68,50	2530	0,00	68,50	53.929
2	KOÇ ALLIANZ	9.147	21,54	0	0,00	30.824	72,58	2.496	5,88	42.467	1713	18,73	68,50	0,00	19196	62,28	68,50	4626	185,34	68,50	25.753
3	ANADOLU	7.867	9,59	66	0,08	72.056	87,83	2.047	2,50	82.036	443	5,63	68,50	0,00	39134	54,31	68,50	1	0,05	68,50	39.775
4	YAPI KREDİ	17.079	18,42	234	0,25	66.893	72,14	8.517	9,19	92.723	7394	43,29	68,50	0,00	10757	16,08	68,50	4301	0,00	68,50	22.648
5	AK SIGORTA	46.988	68,68	0	0,00	21.430	31,32	0	0,00	68.418	43242	92,03	68,50	0,00	13084	61,05	68,50	0	0,00	68,50	56.616
6	GÜNEŞ	24.476	78,74	83	0,27	6.526	20,99	0	0,00	31.085	6232	25,46	68,50	0,00	1714	26,26	68,50	0	0,00	68,50	8.135
7	BAŞAK	51.780	89,35	278	0,48	5.892	10,17	0	0,00	57.950	13140	25,38	68,50	0,00	12108	205,50	68,50	0	0,00	68,50	25.616
8	İSİVİÇRE	11.108	38,39	1.034	3,57	16.681	57,65	111	0,38	28.934	1312	11,81	68,50	0,00	13439	0,00	68,50	1421	0,00	68,50	16.321
9	RAY	5.064	61,02	0	0,00	3.235	38,98	0	0,00	8.299	8481	167,48	68,50	0,00	2643	81,70	68,50	0	0,00	68,50	11.510
10	GARANTİ	1.732	16,49	0	0,00	8.145	77,54	627	5,97	10.504	1419	81,93	68,50	0,00	4224	51,86	68,50	67	10,69	68,50	5.981
2000 YILININ NAKİTLERİNE GÖRE 2001 YILININ NAKİT MEVCUDU																					
SIRA NO	SEKTÖRDE PRİM ÜRETİMİNE GÖRE İLK ON ŞİRKET ŞİRKET ADI	2000 MEVCUT	2001 GELİR	TOPLAM	2001 YILI MEVCUT NAKİT DEĞERLER	2001 YILI FAALİYETİNDEN İLAVE NAKİT GİRİŞİ	2000 YILI SABİT VARLIKLAR	2001 YILI SABİT VARLIKLAR	YILLAR ARASINDAKİ FARK	2001 YILI PRİM ÜRETİMİ											
1	AXA OYAK	107.921	53.929	161.850	114.582	-47.268	12.517	20.154	7.637	210.815											
2	KOÇ ALLIANZ	42.467	25.753	68.220	63.061	-5.159	57.618	18.514	-39.104	188.495											
3	ANADOLU	82.036	39.775	121.811	129.657	7.846	11.293	26.830	15.537	176.382											
4	YAPI KREDİ	92.723	22.648	115.371	66.352	-49.019	9.677	57.556	47.879	171.738											
5	AK SIGORTA	68.418	56.616	125.034	105.786	-19.248	16.842	85.652	68.810	144.823											
6	GÜNEŞ	31.085	8.135	39.220	28.459	-10.761	20.351	40.558	20.207	129.577											
7	BAŞAK	57.950	25.616	83.566	81.646	-1.920	22.204	16.892	-5.312	105.462											
8	İSİVİÇRE	28.934	16.321	45.255	47.719	2.464	3.372	6.153	2.781	104.675											
9	RAY	8.299	11.510	19.809	19.457	-352	801	9.881	9.080	72.770											
10	GARANTİ	10.504	5.981	16.485	10.845	-5.640	6.340	9.023	2.683	59.112											
TOPLAMLAR		530.337	266.283	796.620	667.564	-129.056	161.015	291.213	130.198	1.363.849	73,93 ilk on şirketin toplam üretim içindeki % payı										
2001 yılı hayat dışı toplam prim üretimi											1.844.899										
2001 yılını değerlendirecek olursak sektör 2001 yılında toplamış olduğu fonları değerlendirerek (129.056.000)-YTL zarar yazmışlardır. Elde edilen bu rakamı % 68,50 yıllık enflasyon oranından arındırırsak 217.459.000-YTL zarar edildiğini görürüz.																					

Tablo 22: 2000 Yılı Değerlendirmesi

Tabloda yer alan rakamlara (000) ilave edilecektir. (000) milyon yıl																					
31.12.1999BANKA,MENKUL KIYMET (VARLIKLAR)											31.12.2000 GELİRLER										
SIRA NO	SEKTÖRDE PRİM ÜRETİMİNE GÖRE İLK ON ŞİRKET ŞİRKET ADI	BANKA	TOPLAM VARLIK İÇİNDEKİ % ORANI	HİSSE SENEDİ	TOPLAM VARLIK İÇİNDEKİ % ORANI	TAHVİLLER	TOPLAM VARLIK İÇİNDEKİ % ORANI	DİĞER MENKUL KIYMETLER	TOPLAM VARLIK İÇİNDEKİ % ORANI	TOPLAM NAKİT VE BENZERİ DEĞERLER	BANKA	GETİRİ ORANI	ENFLASYON ORANI	HİSSE SENEDİ	TAHVİL	GETİRİ ORANI	ENFLASYON ORANI	DİĞER	GETİRİ ORANI	ENFLASYON ORANI	TOPLAM GELİR
1	AXA OYAK	135.460	90,47	0	0,00	13.146	8,78	1.131	0,76	149.737	39979	29,51	39,00	0,00	11592	88,18	39,00	2030	179,49	39,00	53.797
2	KOÇ ALLIANZ	2.883	7,71	0	0,00	15.250	40,80	19.241	51,48	37.374	1713	69,42	39,00	0,00	19196	125,88	39,00	4626	0,00	39,00	25.798
3	ANADOLU	16.285	29,03	35	0,06	39.553	70,50	230	0,41	56.103	443	2,72	39,00	0,00	39134	98,94	39,00	1	0,43	39,00	39.758
4	AK SİGORTA	36.479	66,34	0	0,00	17.184	31,25	1.327	2,41	54.990	43137	118,25	39,00	0,00	13084	76,14	39,00	105	7,91	39,00	56.598
5	BAŞAK	32.674	85,14	43	0,11	2.134	5,56	3.528	9,19	38.379	21336	65,30	39,00	0,00	2108	98,78	39,00	1804	51,13	39,00	25.490
6	GÜNEŞ	2.912	8,47	0	0,00	31.474	91,53	0	0,00	34.386	1232	42,31	39,00	0,00	6714	21,33	39,00	0	0,00	39,00	8.088
7	YAPI KREDİ	7.121	7,81	52	0,06	79.631	85,14	6.721	7,19	93.525	2393	33,60	39,00	0,00	15757	19,79	39,00	4301	63,99	39,00	22.582
8	İSVİÇRE	4.293	24,18	1.529	8,61	11.562	65,12	371	2,09	17.755	3312	77,15	39,00	0,00	12439	107,59	39,00	421	113,48	39,00	16.435
9	COMMERCIAL UNION	1.700	17,94	0	0,00	6.429	67,85	1.346	14,21	9.475	2071	121,82	39,00	0,00	8074	125,59	39,00	96	7,13	39,00	10.566
10	RAY	8.204	52,57	0	0,00	7.402	47,43	0	0,00	15.606	6155	75,02	39,00	0,00	4969	67,13	39,00	0	0,00	39,00	11.344
1999 YILININ NAKİTLERİNE GÖRE 2000 YILININ NAKİT MEVCUDU																					
SIRA NO	SEKTÖRDE PRİM ÜRETİMİNE GÖRE İLK ON ŞİRKET ŞİRKET ADI	1999 MEVCUT	2000 GELİR	TOPLAM	2000 YILI MEVCUT NAKİT DEĞERLER	2000 YILI FAALİYETİNDEN İLAVE NAKİT GİRİŞİ	1999 YILI SABİT VARLIKLAR	2000 YILI SABİT VARLIKLAR	YILLAR ARASINDAKİ FARK	2000 YILI PRİM ÜRETİMİ											
1	AXA OYAK	149.737	53.797	203.534	82.036	-121.498	6.901	11.293	4.392	145.171											
2	KOÇ ALLIANZ	37.374	25.798	63.172	107.921	44.749	8.478	12.517	4.039	124.309											
3	ANADOLU	56.103	39.758	95.861	68.418	-27.443	9.907	16.842	6.935	118.279											
4	AK SİGORTA	54.990	56.598	111.588	42.467	-69.121	34.534	57.618	23.084	99.179											
5	BAŞAK	38.379	25.490	63.869	92.723	28.854	5.553	9.677	4.124	82.035											
6	GÜNEŞ	34.386	8.088	42.474	31.085	-11.389	5.243	20.351	15.108	74.729											
7	HALK SİGORTA (YAPI KREDİ)	93.525	22.582	116.107	57.950	-58.157	10.914	22.204	11.290	72.523											
8	İSVİÇRE	17.755	16.435	34.190	28.934	-5.256	1.788	3.372	1.584	68.303											
9	COMMERCIAL UNION	9.475	10.566	20.041	8.299	-11.742	469	801	332	57.242											
10	RAY	15.606	11.344	26.950	10.504	-16.446	2.533	6.340	3.807	42.254											
TOPLAMLAR		507.330	270.456	777.786	530.337	-247.449	86.320	161.015	74.695	884.024											
											2000 yılı hayat dışı toplam prim üretimi 1.265.719										
											69,84 ilk on şirketin toplam üretim içindeki % payı										
2000 yılını değerlendirecek olursak sektör 2000 yılında toplamış olduğu fonları değerlendirerek (247.449.000)-YTL zarar yazmışlardır. Elde edilen bu rakamı % 39,00 yıllık enflasyon oranından anırsak 343.954.000-YTL zarar edildiğini görürüz.																					
Yukarıda yer alan tablolardan da görüldüğü üzere Türkiye'de sigorta sektöründe faaliyet gösteren ilk on şirket aslında sektörün toplam üretiminin yaklaşık yüzde yetmişaltısını karşılamaktadır.Dolayısıyla yapılan bu çalışma bize sektörün geneli hakkında fikir sahibi olma imkanı verecektir.																					
Kaynak:T.C.Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı Sigorta Denetleme Kurulu 1999,2000,2001,2002,2003,2004,2005 Türkiye'de Sigorta Faaliyetleri Hakkında Rapor																					

3.1. Türkiye’de Faaliyet Gösteren Sigorta Şirketlerince Toplanan Fonların Analizi

Türkiye’de faaliyet gösteren sigorta şirketleri sigortalılardan topladıkları fonları aşağıdaki şekillerde yönetmekte ve değerlendirmektedirler.¹

- Sigorta şirketlerinin çok azı (Yapı Kredi Sigorta, Güneş Sigorta v.b.) şirket bünyelerinde fon yönetim müdürlükleri kurarak fonlarını bu birimlerce değerlendirmektedir. Neden bütün şirketlerin bünyelerinde fon yönetim birimleri kurmadıkları ancak maliyetlerle açıklanabilir. Şirketler topladıkları fonların tamamını yatırımlara yöneltememektedirler. Çünkü bir yandan prim üretilirken diğer yandan meydana gelen hasarların ödemeleri yapılmakta dolayısıyla da prim üretimlerinin çok azı yatırımlara yönlendirilmektedir. Türkiye’de sigorta şirketlerinin hasar/prim oranları %75 civarındadır (2005 yılı). Yani toplanan her 100 ytl’nin 75 ytl’si hasar ödemesine gitmektedir. Sigorta şirketleri topladıkları fonların %75’ini hasar ödemeleriyle tekrar ellerinden çıkardıklarından, ellerinde mali piyasalarda değerlendirebilecekleri çok büyük miktarlarda fon kalmamaktadır. Elleri kalan fonları değerlendirmek için de ayrıca bir birim kurup kurulan yeni birim için ilave bir maliyete katlanmak yerine fonlarını her şirkette mutlaka bulunan mali işler ve muhasebe birimlerince değerlendirmektedirler,
- Sigorta şirketleri fonlarını menkul kıymet yatırım şirketleri vasıtasıyla da değerlendirebilirler. Sigorta şirketlerinin bir menkul kıymet yatırım şirketiyle anlaşması o şirketin sigortalılardan topladığı fonları profesyonelce yönettiği anlamına gelmez. Burada şirketlerin menkul kıymet yatırım şirketlerine fonlarının ne kadarını yönlendirdiği önemlidir. Örneğin bir şirket değerlendirmek için fonlarının %30’luk bir kısmını menkul kıymet yatırım şirketlerine yönlendiriyorsa bu şirketin fonlarını profesyonelce yönettiği söylenemez. Bu durum fonların profesyonel kişilerce yönetilmesi için atılmış iyi niyetli ve geleceğe yönelik adımlar olarak değerlendirilebilir,

¹ Tezin bu bölümü, şirket yöneticileriyle birebir yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen bilgilerin derlenmesiyle düzenlenmiştir.

- Sigorta şirketlerinde hayat ve emeklilik şirketleri gibi uzun vadeli fonlar toplanabilseydi, bu fonları daha verimli ve getirisi yüksek alanlarda değerlendirmek olanağı olabilirdi. Gayrimenkul alımlarında ve future piyasalarda fonlar değerlendirilerek şirketlerin mali kârları yükselebilirdi. Ayrıca reasürör şirketlere toplanan fonların büyük kısmının aktarılması şirketlerin mali piyasalarda değerlendirebilecekleri fonların hacmini daraltmaktadır.

Biriken fonları yatırıma yönlendirirken şu üç husus dikkate alınmalıdır:

- Hizmet üretimi için ihtiyaç duyulan maddi ve maddi olmayan üretim faktörleri gereksinmesi,
- Likiditenin korunması için gerekli para tutarı,
- Sigorta tekniği sorumluluklarının yerine getirilmesi bakımından gerekli kaynak ihtiyacı.

Türk finans sektörü gelişimini henüz tamamlayamamıştır. Bu sektörde banka kredileri ve dolayısıyla bankalar en büyük paya sahiptir, finansal sistemdeki aktiflerin yaklaşık olarak % 85'ini banka kredileri oluşturmaktadır. Sermaye piyasaları içerisindeki en büyük pay ise % 90 ile devlet tahvillerininindir. Diğer taraftan, Türk finans piyasasında menkul kıymetleştirilmiş borç borç piyasaları bulunmamaktadır. Hazine tahvilleri piyasasının baskın ve ezici olması, devlet borçlanma ihtiyacının artarak devam etmesi, menkul kıymetleştirilmiş borç piyasaları için özendirici olamamıştır. Sigorta şirketleri, özel emeklilik fonları, leasing, faktoring ve risk sermaye şirketleri gibi banka dışı finansal kurumlar, finansal sistemdeki varlıkların yaklaşık olarak sadece % 15'ini oluşturmakta ve milli gelirden % 10'luk pay almaktadır. Hisse senedi piyasalarının da milli gelirden aldığı pay, yıllarda giderek azalmış ve % 20'lere kadar düşmüştür (marmara.edu.tr, 27.09.2007).

Türkiye'de faaliyet gösteren sigorta şirketlerinin sermayelerinin çok güçlü olmaması nedeniyle aşağıda yer alan durumlar ortaya çıkmaktadır (I. Ulusal Sigorta Sempozyumu, 2005:437):

- Sigorta sektörü yurt dışına net fon aktarıcısı durumundadır,

- Yurt içi reasürans şirketlerinin yeterince risk üstlenebilecek güçlü bir finansal yapıya sahip olmaları halinde, net fon çıkışının makul boyutlara indirilmesi mümkündür,
- Sektörün net fon aktarıcısı konumunda olması, bir tür açık pozisyon niteliği taşımaktadır. Pozisyon risklerine ve yabancı paralı işlemlerden kaynaklanan risklere karşı koruma tekniklerinin sektörde yeterince yaygın olmaması, finansal yapıyı bozucu bir etki yaratmaktave sektörün kârlılığını olumsuz etkilemektedir,
- Sektörün küçüklüğü reasürörlerin ilgisini azaltmakta, reasürans koşullarını ağırlaştırmakta, reasürörlere karşı pazarlık gücünü sınırlandırmakta, bu durum sonuçta net fon çıkışını arttırıcı bir etki yaratmaktadır,
- Mevcut koşullarda sektörün yabancı para pozisyonunun saptanamamasının yanı sıra, yabancı para mevcut ve yükümlülüklerine ilişkin belirleyici ve yönlendirici düzenlemelerin bulunmaması yabancı para bilanço risklerini belirsizleştirmekte ve arttırmaktadır.

Yine deprem ve terör gibi büyük ve yıkıcı felaketlerde riski arttırdığından yurt dışı reasürans şirketlerine fon çıkışını hızlandırmakta bu da ulusal sigorta şirketlerinin yatırım araçlarında değerlendireceği fon miktarını azaltmakta ve mali kârlılığın düşmesine yol açmaktadır.

Bu durumu ifade eden durum aşağıda sıralanmaktadır (I. Ulusal Sigorta Sempozyumu, 2005:439):

- Katastrofik hasarlarla fon akışları arasında yakın bir ilişki bulunmaktadır,
- Katastrofik hasarlar ile yurt dışından fon girişleri arasında doğrusal ve net fon değerleri arasında ters ve yüksek bir korelasyon bulunmaktadır,
- Katastrofik hasarlarla fon çıkışları arasındaki yüksek doğrusal korelasyon 1999 yılı ile birlikte kopmuş, ABD 11 Eylül 2001 saldırıları ve beklenen Marmara depreminin artan risk primi nedeniyle ters korelasyona dönüşmüştür. Dolayısıyla 2000 yılından itibaren Türkiye’den net fon çıkışı hızlanmıştır,

- Bu gelişmeler artan fiyat rekabetiyle birlikte firmaların finansal yapılarının bozulmasına ve reel kârlılıklarının düşmesine ya da olması gereken ölçüde artmamasına neden olmuştur,

Türkiye’de sigorta sektörü zorunlu bir takım rizikolar dışında fiyatları kendileri belirlemektedir. Bu durumun sonucunda teknik olarak olması gerekenden daha düşük primler poliçeler için belirlenmekte ve şirketler olması gerekenden daha az prim geliri elde etmekte ve o kadar daha az yatırım aracında primlerini değerlendirmekte ve düşük gelire razı olmaktadır. Bu durum aşağıda açıklanmıştır (I. Ulusal Sigorta Sempozyumu, 2005:441):

- Sektörde primler ile teminatlar arasında yasal bir ilişki bulunmamaktadır,
- Avrupa Birliği ve gelişmiş ülkelerin düzenlemelerine aykırı olarak bu yapıyla yasal otorite, sigortalıları değil, sigorta şirketlerini koruyucu bir yaklaşım içerisindedir. Bu yasal boşluk, artan sigorta şirketi tasfiyesi yoluyla sigortalıların sektöre güvenini olumsuz etkilemekte, sektörün gelişimini sınırlandırmaktadır,
- Primlerle teminatlar arasında bir korelasyonun bulunmaması, risk ve maliyet (finansal) tabanlı olmayan yıkıcı bir rekabeteyol açmakta ve prim ile hasar arasındaki kâr marjını aşındırarak sektörün uzun dönemli kârlılığını olumsuz etkilemektedir,

Türkiye’de bu durumlar yaşanırken Dünya da aşağıda belirtilen bazı ülkelerin fonlarını yukarıdaki değerlendirmelerin dışında hangi alanlarda değerlendirdikleri tespit edilmiştir.

3.2. Bazı Ülkelerde Yapılan Fon Yönetimi Uygulamaları

3.2.1. ABD

ABD’de son zamanlarda sigortacılık birçok alanda işletmeleri, karşılaşılabilecek potansiyel risklere karşı korumaktadır. Özellikle, günümüz işletmeciliğinde birleşme ve devralmalar, muhtemel borçlar, nakit akışı ve belirli bir gelirin garanti edilmesi önem kazanmaktadır. Bu da daha çok reasürans poliçeleri ve katastrofik bonoların ihracı yoluyla gerçekleştiriliyor. Her ne kadar yürürlükteki vergi yasaları nedeniyle şimdilik

“offshore” olarak gerçekleştirilse de, zamanla bunların ulusal pazarda gerçekleştirileceği beklenmektedir.

İşletmeler ya da bireyler bu gereksinmeyi karşılamak üzere katastrofik bonolar ya da türev ürünleri kullanırlar. İşlemler organize pazardaki opsiyonlara dayalı yapılacağı gibi tezgahüstü piyasada da gerçekleştirilmektedir (Berk, 2001:15).

3.2.2. Avusturalya

Risk yönetimi alanında kullanılan enstrümanlar sayesinde işlemlerde büyük bir artış görülmektedir. Sigorta şirketleri ve işletmeler kredi risklerine karşı korunmak amacıyla krediye bağlı bonolar ihraç eder. Krediye bağlı bono böylece normal bonolar ile kredi opsiyonunun bir kombinasyonunu oluşturur.

Avusturalya vergi uygulamaları nedeniyle, risk bonolarını ihraç edenler, gelir vergisi kanununun 16E maddesine özenle uymaları gerekir. Söz konusu kanunun ilgili kısmı, çıkarılan menkul kıymetin süresinin 12 aydan uzun olmasını ve bu süre boyunca yapılan ödemelerin ihraç değerini aşacağı beklenmektedir. Bu yüzden ihraç anındaki değer belirlenmesi önem kazanıyor. Bu şartların yerine gelmesi durumunda ihraççı ve yatırımcı her ikisi de vergiye konu olur (Berk, 2001:15).

3.2.3. Meksika

Meksika piyasasında finansal enstrümanlar henüz gelişme aşamasındadır. Krediye bağlı bonolar burada tipik borçlanma belgeleri olarak bilinmektedir. Burada ödenecek faizler, enflasyon veya Meksika menkul kıymetler borsasındaki bir fiyat endeksine göre belirlenmektedir. Bu durumda, sağlanan kazançlar Meksika vergi yasalarıyla faiz geliri olarak kabul ediliyor. Ayrıca, ana şirket tarafından ihraç edilen ve yavru kuruluşun pay senetlerine bağlı olarak çıkarılmış ‘floors’ ve ‘ceilings’ olarak bilinen borç enstrümanları da başarılı bir şekilde performans göstermektedir. Doğru bir fiyatlandırma ve yapılandırma ile söz konusu kıymetlerin değerinin, menkul kıymetler borsasına kote edilmiş yavru kuruluş pay senetlerinin gelecekteki alım satım değerine eşdeğer kılınabileceği de belirtilmelidir (Berk, 2001:15).

3.2.4. İsviçre

İsviçre’de yurtiçi proje riskinin belirli durumlarda dışsal bono yatırımcılarına transferi mümkündür. Bu amaca, riskli projeler için sigorta işlevi gören Sigorta Birliği’nin (SPV) kurulması ile ulaşılabilir. Söz gelimi sigorta şirketi elektrik santrali ya da diğer büyük sanayi tesislerinin hasarlarını karşılayabilir. Burada riskler, sel, deprem, v.b. doğal olaylardan kaynaklanır. Belirli büyüklük ve bölgelerle sınırlandırılan risk söz konusu birlik tarafından üstlenilmekte ve Birlik, yüksek getirili bonolar çıkararak hasarı fonlamaktadır (Berk, 2001:16).

Genel olarak ifade edilirse, yüksek getirili bonoların kazancı, İsviçre bireysel yatırımcıları açısından yatırım geliri olarak kabul edilir. Uygulamada, önerilen bir değişiklikte yüksek faiz ödemeleri şeklindeki gelirin iki kısma ayrılması mümkündür. Bunlar, vergiden muaf risk primi ve gelir vergisine tabi olan normal faiz geliridir.

Öte yandan, SPV tarafından sağlanan fonlar İsviçre’ye transfer edilir ve İsviçre firmalarının finansmanında kullanılırsa, söz konusu enstrüman İsviçre bonusu sayılarak stopaj vergisine ve damga vergisine tabi tutulmaktadır. Sonuç olarak, bu yöntem yabancı grup faaliyetlerinin finansmanı için en iyi yol olarak kabul edilebilir (Berk, 2001:16).

3.2.5. İngiltere

İngiltere’de; sigorta şirketinin riskini, vergisel açıdan etkin bir şekilde yaymak hareket noktasıdır. İstenmeyen olay gerçekleştiğinde özel amaçlı çıkarılmış olan katastrofik bonolar aracılığı ile risk çok sayıda yatırımcı tarafından karşılanmaktadır.

Katastrofik bonoların çok farklı şekilleri bulunmaktadır. Tipik olarak bono, başabaş değerden çıkarılmakta ve itfa sırasında ödenecek bir prim taşımaktadır. Prim önceden belirlenebileceği gibi, bir endekse de bağlanabilir. Ana para getirisi normal koşullarda garanti edilir, ancak, bononun itfasından katastrofik olay gerçekleştiğinde sadece ana para taksitlerinin primsiz ödenmesi söz konusudur. Alternatif olarak, bono, sıfıra düşebilen yüksek bir faiz kuponunu da taşıyabilir (Berk, 2001:16).

Sigorta şirketleri genellikle muhtemel yükümlülüklerine karşı vergiden düşülebilir karşılıklarla sınırlıdır. Olasılık azaldıkça hiçbir karşılığın ayrılmamasıda geçerli

olabilmektedir. Bununla birlikte katastrofik bonolar daha çok vergisel avantajlar sağlaması halinde uygun bir borçlanma aracı olarak kabul edilir.

Türkiye’de ve Dünya’da normal dönemlerde sigorta şirketlerince toplanan fonların hangi yatırım araçları kullanılarak şirketlere mali bir getiri kazandırdıkları yukarıda incelenmiştir. Bir de olağan üstü durumlar için özellikle Türkiye dışındaki diğer ülkelerde faaliyet gösteren sigorta şirketlerin hangi önlemleri aldıkları aşağıda açıklanmıştır (I. Ulusal Sigorta Sempozyumu, 2005:601):

Bankacılık sektörü ve sigortacılık sektörünün birlikte varolmaya başlamalarının en önemli göstergeleri olarak bankaların sigorta şirketleri ile birleşerek Bankasürans grupları oluşturmaları. Buna örnek olarak ta Allianz / Dresden, Lloyds / Scottish widows gibi örnekler gösterilmektedir. Bu şirketler sigorta-banka yüklenimlerinin ortaklaşa bulunduğu portföyler oluşturarak finansal stabilite yaratmaya çalışıyorlar. Bunun dışında, bankalar kredi risklerini sigorta şirketlerine aktarıırken, sigorta şirketleri ise sermaye piyasaları ve bankaları bazı ciddi piyasa risklerinden sakınmak için kullanmaktadırlar. Buna genel olarak riskin menkulleştirilmesi denilmektedir. Riskin menkulleştirilmesi, varlıkların bir aracı kuruma devredilmesi, bu aracı kurumun menkul değer çıkararak bunu yatırımcılara sunması anlamına gelir.

Riskin menkulleştirilmesi gerekliliği son zamanlarda başgösteren ve reasürans şirketlerini ödeme güçlüğüyle karşı karşıya bırakan büyük tutarlı hasarlarda daha da önem kazanmıştır. Özellikle afet sigortalarında görülen bu hasarların, giderek karşılanamayacak boyutlara ulaşması, nüfus yoğunluğu, sigortalanmış mülk sayısının artışı, gelişmiş ülkelerde değeri yüksek mülklerin artması ve insanların dere yatağı ve benzeri öncelikle riskli olan bölgelere de kaymaya başlamasına bağlanabilir. Mega katastrofik hasar seviyesindeki iki afet, Kaliforniya daki deprem ile, Amerikanın doğusundaki fırtına sayılabilir. Swiss Re kayıtlarına göre California depreminde, katastrofik eksedan reasüransına düşen pay, 25 trilyon dolar olmuştur. Fırtınadan oluşan eksedan payı ise 22.5 trilyon dolardır. Bu boyuttaki kayıpların reasüransla karşılanamayacağı açıktır. Dolayısıyla risk finansmanı için, katastrofik bonolarkullanılmaya başlanmıştır. 1997 yılından bu yana çıkarılmış olan katastrofik bonolar arasında, USSA fırtına bonoları, Winterthur rüzgar fırtınası bonoları, Swiss Re California deprem bonoları, Yasuda yangın ve denizcilik bonoları sayılabilir.

Yukarıda bahsedilen bono ve future'lar aşağıdaki gibi işler (I. Ulusal Sigorta Sempozyumu, 2005:603):

Bonolar

Sigorta şirketi açısından bakıldığında işlem şöyle gelişir. Bir hayat dışı sigorta şirketinde; kişiler sigorta şirketinden poliçe satın alır. Sigorta şirketi sırasıyla reasürans şirketine riskini transfer eder, reasürans şirketi bono satar. Yatırımcılar da bu bonoları satın alır.

Risk oluştuğunda bono üzerindeki kuponlar ödenmez. Dolayısıyla yatırımcının kaybedeceği salt kupon ödemesi olur. Hesap, bonolar için yatırımcı tarafından ödenen fiyat + sigorta şirketinin ödediği reasürans primi + elde edilen yatırım gelirinin bir afet durumunda tüm ödemelerin yapılabileceği şekilde yapılır. Bu sistemde karşı taraf riski ortadan kalkmış olur. Bu şekildeki riskin menkulleştirilmesi seçeneği, geleneksel reasüranstan daha pahalı olduğu halde, karşı taraf riskini yok etmesi açısından tercih edilir.

Future'lar

Riskli bölgedeki belli sayıdaki sigorta şirketi primlerini ve hasarlarını merkezi bir ofise bildirir. Bu raporlara bağlı olarak bu merkez bir 'hasar endeksi' belirler. Bu hasar endeksi future'nin fiyatlandırılmasına temel oluşturur. Bu endeks sürekli olarak topluma bildirilir. Sigorta şirketleri, reasürans şirketleri ve yatırımcılar bu ürünü alıp, sonra da belli bir hisse senedi endeksi üzerine dayalı opsiyon üretip satarlar.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Buraya kadar Türkiye’de ve Dünya da sigortacılık sektörü incelenmiş; Türkiye’de ve Dünya da sigortacılığın doğuşu, işleyişi , aksayan yönleri, ekonomiye katkısı hakkında bilgiler verilmiştir.

Türkiye’de sigortacılık sektörü bugün gelmiş olduğu noktada Dünya ile rekabet edebilecek seviyede değildir. Bunun nedenleri ortadadır. Öncelikle Türkiye’de sigortacılıkla ilgili bilinç eksikliği mevcuttur. Bunu en açık olarak DASK poliçelerinde görülmektedir. 2005 yılı verilerine göre ülkemizde DASK’a tabi konut sayısı yaklaşık 13 milyon iken, DASK poliçesi yapılmış konut sayısı 2,5 milyonu bile bulmamaktadır. Deprem riskinin yüksek olduğu ülkemizde bu sonuç düşündürücüdür. Deprem gibi yaşanan bütün doğal afetlere karşı genel toplum profilimizin hem maddi yetersizliği hem de bilgi eksikliğinden kaynaklanan ilgisizliği, toplumsal bilincin oluşmasını yavaşlatmaktadır. Türkiye’de sigortacılık genç bir yapıya sahiptir. İlk ulusal sigorta şirketi 1925 yılında kurulmuş dolayısıyla da sigorta bilincinin gelişmesi ve sigortanın modern dünyanın gerekliliklerinden olduğunun anlaşılması zaman almış , toplumsal değişimler çok yavaş gerçekleşmiştir. Öte yandan, tanıtım faaliyetlerinin yeterince yapılamaması da sigortalama oranının beklenen seviyelerden çok daha düşük seyretmesine yol açmıştır. Sektör büyüklüğünün yetersizliği ve reklamlara büyük bütçeler ayrılamaması ile de alakalı olan tanıtım etkinliğinin düşük olması konusu, sektörün sigorta potansiyeli olan geniş kitlelere ulaşmasında büyük bir engel olarak durmaktadır. Diğer taraftan, sosyal fayda ile son derece ilişkili olan sigorta sektörünün, sanat, spor, eğitim veya sağlık konularındaki projelerde tanıtım imkanlarını etkin şekilde kullanmadığı da ortadadır.

Yaşanan ekonomik istikrarsızlıklar, kişi başına düşen milli gelirin düşüklüğü ve kişilerin kaynaklarını öncelikle temel ihtiyaçlarına yöneltmesi gibi nedenlerle, ülkemizde bireysel bazda sigortaya ayrılan gelir Kuzey Amerika ve Avrupa gibi gelişmiş pazarlara göre çok düşük kalmıştır.

2003 yılı itibariyle Avrupa’da kişi başına düşen prim üretimi yılda ortalama 1.230 dolar olarak gerçekleşirken, Türkiye’de 47 dolar seviyesinde kalmıştır. 2004 yılına gelindiğinde ise kişi başına düşen prim üretimi Avrupa’da 1.427 dolar olarak

gerçekleşirken Türkiye’de ancak 67,69 dolara ulaşmıştır. Dünya genelinde kişi başına düşen prim üretimi ortalama 511 dolardır. Türkiye’nin Dünya üretimindeki payının yüzde 0,14 olduğu göz önüne alındığında, ülkemizdeki sigortalanma oranının oldukça düşük seviyede kaldığı dikkat çekmektedir. Ülkemizde kasko sigortalarında yüzde 27 olan sigortalanma oranı, konut sigortalarında ise yüzde 15-16 civarındadır. Oysa, konut sigortalarında, Avrupa Birliği ülkelerinde ve ABD’nde sigortalanma oranı yüzde 60 civarındadır.

Sigortalanma bilincini gösteren bu tablolardaki düşük seyrin en önemli sebebi kuşkusuz bilgi eksikliğinden kaynaklanan ilgisizliğin yanında kişi başına düşen milli gelirin yetersiz olması nedeniyle bireysel bazda sigortaya ayrılan gelirin düşük olmasıdır.

İktisadi kaynakların tabana yayılması, reel sektördeki sermaye birikiminin gelişmiş ülkeler düzeyine ulaşması sigorta sektörünün gelişmesini olumlu yönde etkileyecektir. Ekonominin bütünüyle ilgili bu sürecin pozitif yönde olması ve hızı, sektörün ülke potansiyelinden alacağı payı belirleyen faktörler olarak önümüze çıkmaktadır.

Müşteri cephesinde yapılan pazar araştırmalarına göre, mevcut ve potansiyel sigorta sahiplerinin dörtte üçüne yakın kesimi Türkiye’de sigorta sektörünü güvenilir ve sağlam bir sektör olarak değerlendirmekte geri kalan dörtte birlik kesimi ise Türkiye’de sigorta sektörünü güvenilir bulmamaktadır. Bunun nedeni olarak verilen vaatlerin yerine getirilmemesi gelmektedir. Bunun yanında kişilerin sigorta sektörüne ilişkin olumsuz duyumları ile sigorta şirketlerinin hasar ödemelerini tam ve zamanında yapmaması sektöre güveni azaltmaktadır.

Sigorta sektörüne duyulan güvenin artırılması, poliçenin düzenlendiği andan başlayarak hasar ödemesi anına kadar müşteri memnuniyetinin mümkün olan en üst noktaya çıkarılması hedefinden geçmekte olup; bu hedef doğrultusunda oluşturulacak pazarlama faaliyetlerinin, fiyatta rekabetten çok hizmet kalitesinde rekabet üzerine kurulmasını da gerekli kılmaktadır.

Sigorta sektörünün gelişimindeki en yüksek ivmeyi kazandığı son on yılda ise hizmetten daha çok fiyatta rekabetin ön plana çıktığı görünmektedir. Bu durum sigortalı nezdindeki beklentilere tam olarak cevap verilmesinin önüne geçerek, sigortalılığın yaygınlaşmasını yavaşlatmaktadır.

Sigorta sektörü, son on yıl içinde fiyat indirimine dayalı aşırı rekabet sonucu bir kısır döngü içine girmiş ve sektör sahip olduğu potansiyele göre düşük bir gelişme göstermiştir. Sigorta şirketleri, yüksek prim üretimi ve pazar payı için hizmete dayalı rekabet yerine, fiyat ve tahsilat vadelerinde aşırı rekabet uygulamaları içine girmiştir. Sektör, prim üretiminde ön sıralarda yer almak amacı ile uyguladığı teknik dışı fiyatlandırma sonucu büyük bir prim ve kâr kaybına uğramıştır.

Sektörde yaşanan yasal mevzuat sıkıntısının ve bağlantılı sorunların ancak, çok önceden taslak çalışmalarına başlanan Sigortacılık Düzenleme ve Denetleme Kanunu'nun, Bakanlar kurulu ve alt komisyonları geçip Meclis gündemine alınarak uygulamaya konulması suretiyle çözüleceği ortadadır.

Etkin bir kanundan yoksunluk, hatta kimi uygulamalarda var olan hukuki boşluk, sigorta şirketlerinden eksperlerine, acentesinden sigortalılarına kadar, tüm sektör aktörlerinin yavaş bir gelişim göstermesine neden olmaktadır.

Yasal mevzuat ile çerçevesi günümüz ihtiyaçlarına göre belirlenememiş sigortacılık sektörünün, bu eksiklikten ötürü etkin ve adil bir şekilde denetlenmesi de mümkün olamamaktadır. Denetlemekle görevli makamların yetkilerinin ve denetlenecek hususlara ilişkin kriterlerin ortaya konamaması, ya da güncel şekilde düzenlenmemiş olması sektörün gelişimi için gerekli zeminin oluşturulmamasına neden olmaktadır.

Dağıtım kanallarının nitelik ve niceliğinin etkin şekilde kontrol altında tutulması sigorta şirketi ve sigortalı arasındaki ilişkinin korunması ve sağlıklı bir şekilde devam etmesi açısından büyük önem arz etmektedir. Üretim potansiyeli yüksek olan acenteleri kendisine çekmek isteyen sigorta şirketlerinin bu acentelere özel, sigorta hizmetinden bağımsız, genelde maddi imkanlara dayalı uygulamalar yapmakta veya önermekte olduğu görülmektedir. Bu durum yeni acente adaylarının beklentilerini yükseltirken, var olan acenteler arasında olumsuz etkiler yaratabilmektedir.

Sigorta şirketi ile sigortalı arasında yer alan acentelerin niteliği büyük önem arz etmektedir. Sektör prim üretiminin içinde yüzde 65 ile en yüksek kısım acenteler kanalıyla gerçekleştirilmektedir. Sigortalılara verilen hizmeti ön saflarda veren acentenin niteliği hiç şüphesiz ki çok önemlidir. Ancak bu noktada nicelik yanı sıra niteliğin de göz ardı edilmiş olduğu görülmektedir. Faaliyet gösteren kimi acentelerin

yeterli bilgi düzeyine sahip olmaması, sektörce de sahip olunması gereken müşteriye bilinçlendirme misyonuna sekte vurmakta, eksik bilgi ile düzenlenen poliçeler, sektöre tekrar kazandırılması çok zor olan memnuniyetsiz müşteri kitlesi meydana getirmektedir.

Etik kurallara uygun hareket eden acenteler de piyasa koşullarından etkilenmektedir. Acenteler arası rekabet, müşterinin sektöre bakışını olumsuz yönde etkilemekte, verilen bilgiye inancı azaltmaktadır. Aynı müşteriye pek çok aracı teklif vermeye çalışmaktadır. Aynı şirkete bağlı farklı acentelerin farklı teklifler sunması sorunlara ve müşteri memnuniyetsizliğine hatta güven kaybına neden olmaktadır. Kimi zaman şirketin farklı fiyatları, kimi zaman acentelerin komisyonlarından yaptıkları indirimler nedeniyle oluşan farklı tutarlara, kimi zaman da farklı teminatlara sahip sigorta paketleri, müşterinin sektör ciddiyetinden şüphe duymasına neden olabilmektedir. Yaşanan prim kaygısı ile sigorta şirketleri bu duruma göz yummakta, etkisi ise çoğu zaman acentelerin ve sigorta şirketlerinin gelirinin azalması yönünde olmaktadır.

Acentelerle ilgili yaşanan olumsuzluklar ve eksiklikler, ticaretin genel kurallarının tam yerine getirilmemesinin yanı sıra, güvenin tam tesis edilememesiyle, sigortalı yaşama geçecek kesimlerin kazanılmasında engel olarak ortaya çıkmaktadır.

Sigorta teminatının ihtiyaç olarak en çok hissedildiği ve tüm taraflarca da bu durumun kabul edildiği nokta kredi ilişkileri olarak ortaya çıkmaktadır. Kredi ilişkisi paralelinde kurulan sigorta bağı, sektörün büyümesi ve yaygınlaşması için önemli bir fırsattır. Bankalara duyulan güven ile bu durumun kalıcı bir ilişkiye çevrilmesi daha da kolay olabileceken, sektörde yaşanan durum, sigorta ilişkisinin, banka işlemlerinin ötesine geçmemesi şeklinde ortaya çıkmaktadır.

Banka sigortacılığının etkin bir noktaya çekilememiş olması, bankaların sigorta sektörüne göre çok daha büyük olan imkanlarının bir kısmını da olsa bu alana kanalize edilmemesinden kaynaklanmaktadır.

Başarıyla devam eden enflasyon politikası ve ekonomideki risk beklentilerinin azalması sonucunda reel faiz oranlarının düşmesi nedeniyle mali kârlılık da düşmektedir. Düşüş, güvenli yatırım ortamına doğru gelişme olduğunun da göstergesidir. Artık, elinde birikimi olan insanların bu birikimi yatırıma yönlendirerek daha yüksek gelir elde etme

eğilimine girmeleri beklenmektedir. Bu da, genel anlamda ekonomide büyüme, doğal olarak sigortalanabilir değerlerde de artışı ortaya çıkaracaktır.

Sahip olduğumuz ve henüz işlenmemiş potansiyelle birlikte böyle bir yatırım ortamının oluşması, Türkiye'nin Avrupa Birliğine girişi ile pekişir ise, Avrupa Birliği üyesi ülkelerin sigorta şirketleri başta olmak üzere pek çok yabancı şirketin Türk pazarında faaliyet göstermek istemesine neden olacaktır.

Bu durum, bugün içinde bulunduğumuz yapının değişmesi anlamına gelmektedir. Bu değişiklik öncesinde potansiyelin değerlendirilmesi önündeki engellerin aşılması ve sigorta sektörünün rekabet gücünün artırılması gerekmektedir.

Dünya sigorta sektörü incelendiğinde, büyük ve güçlü sigorta ve reasürans şirketlerinin teknik kâr/prim oranlarının %15 seviyelerinde olduğu görülmektedir. Dolayısıyla, Türk sigorta sektörü olarak henüz istenilen seviyeye ulaştığımız söylenemez. Şirketlerin mali yapılarını güçlendirmeleri, özkaynaklarını arttırmaları, ancak bu sonuçlara ulaşmayı sağlayacak teknik kârlar elde edebilmeleri ile sağlanabilecek ve şirketlerin büyümesini de beraberinde getirecektir.

Şirketlerin prim üretimleri kadar özvarlık ve aktif büyüklükleri de büyük önem taşımaktadır. Nitekim, Avrupa ve Türk sigorta sektörü karşılaştırıldığında esas farkın şirketlerin büyüklüklerinde ve özkaynaklarında olduğu göze çarpmaktadır.

Sektörde yetersiz mali yapı ile faaliyet gösteren şirketlerin, sonuçta tüm sektöre zarar vereceği ve Avrupa Birliğine üyelik süreci içinde, Türk sigorta sektörünü mali açıdan çok güçlü bir hale getirmek zorunda oluşumuz göz önüne alındığında, yapılan tüm bu çalışmalar sonucunda ulaşılmak istenen hedefin doğruluğu ortadadır.

Avrupa Birliğine tam üye olduktan sonra, tek lisans ilkesi nedeniyle Avrupa Birliği üyesi sigorta şirketlerinden dileyenlerin Hazine Müsteşarlığı'ndan ruhsat almadan, sadece şube açarak Türkiye'de faaliyet gösterme imkanları olacaktır. Dolayısıyla, mali açıdan baktığımızda sigorta sektörü olarak gelecek olan rekabete dayanabilmek ve yurtdışı reasürans piyasalarına mümkün olduğunca az bağımlı olmak için ya çok iyi kâr elde ederek, elde edilen bu kârları sermaye arttırmaları veya olağanüstü ihtiyatlar olarak bünyede bırakmak, ya da nakit sermaye koymak suretiyle özvarlık açısından çok

güçlenmemiz ve kendi ayaklarımızın üstünde durmamız son derece önem kazanmaktadır.

Şirketlerin sigortalılara karşı taahhüt ve sorumluluklarını tam zamanında ve eksiksiz olarak yerine getirmesinin en önemli husus olması ve bunun da sağlam bir mali yapı gerektiriyor olması dışında, ancak güçlü ve yeterli özkaynağa sahip şirketlerle, hizmet kalitesinin ve sektöre duyulan güvenin artmasının mümkün olduğunda unutulmamalıdır.

Avrupa Birliği sürecinde yaşanacak rekabet sektöre yeni bir takım kavramlar getirecektir. Bu yeni durum karşısında şirketlerin de pozisyonlarını yeniden belirlemeleri gerekecektir. Sektörümüzün içinde bulunduğu durum avantajlarımız ve dezavantajlarımız olarak ele alınabilir.

Öncelikle dezavantajlarımız açısından konuya baktığımızda, 7-8 milyar dolarlık sigorta sektörümüzün, tek başına 400-500 milyar dolarlık şirketlerle rekabet edeceği gerçeğidir. Bu durum karşısında potansiyelin ne kadarına ulaştığımız ve önümüzde daha ne kadar yolumuz olduğu sorusu bir kez daha akla gelmektedir. Mali güçleri açısından büyük bir farkla pazarımıza gelebilecek yabancı sigorta şirketleri, kısa vadede belli konularda hızla fark yaratabileceklerdir.

Avrupa Birliği sürecinde önümüze gelen yeni kurallar ve sermaye yeterlilik şartları rakiplerimiz için çok daha rahat uyum sağlanmış düzenlemelerken, sermaye birikimi yeterli düzeye erişmemiş sektörümüz açısından zorluklar içerebilecektir.

Hasar ödeme sistemleri ve hızları açısından da sektörümüzün önünde ayak uydurması gereken bir süreç olduğu bilinmelidir.

Sahip oldukları birikim ve teknolojik altyapı sayesinde müşteri ilişkileri yönetimi kavramı açısından yenilik getirerek, müşteri memnuniyeti konusunda öne geçebileceklerdir. Şirketler, yaşanan fiyat odaklı rekabet yerine hizmet anlamındaki bir yarışa girmeli, bunun yanı sıra, müşterisini tanımaya, davranışlarını ve tercihlerini çözmeye yönelik projeler geliştirmelidir. Hizmet odaklı rekabetin ön plana çıkartılmamış olması bu noktada dezavantaj olacaktır.

Yabancı rakiplerin imaj, hizmet ve benzeri konulardaki rekabet anlayışını getirmesi, sektörümüzün de buna ayak uydurması, tanıtım ve iç eğitim faaliyetlerine hız vermesi

sonucunu doğurabilecektir. Tanıtım yöntemlerimiz açısından etkin bir iletişimin kurulamamış olması, pazara yeni giren rakiplerin lehine işleyecektir.

Rakiplerin, güçlü yönlerini ön plana çıkartacakları muhakkaktır. Avrupalı sigorta şirketlerinin Avrupa Birliğinin genişleme süreci içinde pazar birleşmeleri konusunda çok deneyimli oldukları da göz önünde bulundurulmalıdır.

Dağıtım kanalları konusunda da alternatif yapılar geliştirebilecek rakipler, kısa sürede pazara nüfuz etme kapasitesine sahip olabileceklerdir. Acenteler, bankalar veya direkt satış ekipleri ile yapılan üretimin yetersiz yönleri, alternatiflerin yeterince ortaya konamamış olması aleyhimize işleyebilecektir.

Diğer taraftan, Türk pazarının kendisine has bir takım yönleri bulunmaktadır. Yeni rakiplerin en azından kısa vadede değişim gerçekleştiremeyecekleri yönlerin başında, sigorta bilincinin, eğitim düzeyinin ve sigorta için ayrılan gelir miktarının değiştirilemeyeceği gelmektedir. Gelecek yabancı yatırımın şiddetli etkisi bu noktada pazarın kendi kuralları içinde kısmen emilebilecektir. Pazara yeni girecek firmalar, dönüşümü kendi piyasaları hızında alamayacakları için kontrollü giriş yapacaklardır. Yapılan yatırımın dönüş hızı düşük olacaktır. Dolayısıyla ilk dalganın arkasından yeni aktörlerin büyüme ve pazara nüfuz hızlarının da sektöre ayak uydurması beklenebilecektir. Bu yeni kurallar ve sektörün adaptasyon refleksi kaldıraç etkisi de yaratabilecek ve sektörün tüm oyuncularına değilse bile, hazırlıklarını doğru yapmış ve hızlı adapte olabilen mevcut şirketlerine yeni kapılar açacaktır.

Avrupa Birliği'nin kurucu üyelerinin sigorta şirketleri kendi pazarlarında son derece güçlüyken, Birliğin genişleme sürecinde dahil olan yeni üyelerin sigorta pazarları bizim için yeni imkanlar açabilecektir. Diğer taraftan Avrupa'daki Türk nüfus başka bir potansiyeli ifade etmektedir. Avrupa Birliğinin 3. ülkelerden elde ettiği kazanımlar konusunda da önümüzde yeni kapılar açılacağı beklenmelidir.

Avrupa Birliği üyesi ülkelerin şirketleri ile rekabet etmek, küresel anlamda da bir oyuncu olma sonucunu doğuracaktır. Misyon olarak önümüze koymamız gereken, Uluslararası piyasalarda söz sahibi olma hedefi, esasen küreselleşen ekonomiler sonucunda bir zorunluluk ve var olma mücadelesi olarak önümüze çıkmaktadır.

Hizmetlerin serbest dolaşımı aşamasına gelindiğinde, Türk sigorta sektörü rekabete tam anlamıyla hazır olmalıdır. Aksi takdirde, ilk milli şirketin 1925 yılında kurulduğu dönemi hatırlarsak, rekabet gücü zayıf bir sektör olarak Avrupa Birliğine girmemiz, Cumhuriyet öncesi döneme dönmemiz anlamına gelecektir. Bu açıdan devletin ve hükümetlerin, sübvansiyonlar veya sektörel muafiyetler gibi tedbirleri göz ardı etmeden müzakereleri yürütmesi faydalı olacaktır.

Pazar yapısı ve şirket büyüklükleri farkları gibi etmenler, bugünden yarına kapatılabilecek ve tamamen tedbirleri alınabilecek konular değildir. Bunun bir süreç olduğu, iyi düşünülmüş hamlelerle hareket edilmesi gerektiği unutulmamalıdır.

KAYNAKÇA

- 29.12.1992 tarihli Resmi Gazete 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 420. maddesi
7397 Sayılı Sigorta Şirketlerinin Murakabesi Hakkındaki Kanunun
7397 Sayılı Sigorta Şirketlerinin Murakabesi Hakkındaki Kanunun 3397 Sayılı
Kanunla Değiştirilen Madde Gerekçeleri
- AKATLI, Cengiz (1985), *Yangına Karşı Sigorta ve Yangın Reasüransı*, İstanbul
- AKYOL, Serpil (1994), *Hayat Sigorta Şirketlerinde Fonların Oluşumu-Yönetimi ve
Kâr Payı Olarak Dağıtımı*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul
Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
- ALABAŞ, Bülent (2002), *Hayat Dışı Sigorta Şirketlerinin Fon Yönetimi, Yatırım
Prensiplerinin Analizi ve Türk Sigorta Sektöründe Bir Uygulama Örneği,
(Anadolu Anonim Türk A.Ş.)*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi,
Siyasal Bilgiler Fakültesi
- ALANYA, Çetin (1991), *Reasürans Notları*, İstanbul, Ar Reklam ve Matbaacılık
- ATAMAN, Prof. Dr. Ümit, HACİRÜSTEMOĞLU, Prof. Dr. Rüstem (1999),
Yöneticiler İçin Muhasebe ve Finans Bilgileri, Türkmen Kitapevi, İstanbul
- BERK, Niyazi (1992), *Fon Yönetimi, Sigortacılıkta Yapısal Değişim Sempozyumu
(İTÜ-MS)*, İstanbul
- BERK, Prof. Dr. Niyazi (2001), *Sigortacılıkta Fon Yönetimi*, İstanbul, Haziran
- BOLAK, Mehmet (2001), *Sermaye Piyasası Menkul Kıymetler ve Portföy Analizi*,
Beta Yayınları, İstanbul
- ÇETİNOĞLU, Muhterem, İstanbul 1965, *Türkiye'de Sigortacılık (Teknik Esasları
Üzerine Bir İnceleme)*.
- ÇINAROĞLU, Ayşe (1991), *Hayat Sigortası Semineri*, Boğaziçi Üniversitesi Yayını

ÇİLESİZ, Ahmet (1992), *Sigortacılıkta Fon İdaresi*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi
Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, Sigortacılık
Anabilim Dalı

Devlet İstatistik Enstitüsü, '*Sigortacılık Verileri*', 2005

ENSARİ, Emin (1992), *Türkiye'de Sigorta Sektörünün Ekonomi İçerisindeki Yeri ve
Fon Yaratma Kapasitesi*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal
Bilimler Enstitüsü, Haziran

ERGENEKON, Çağatay (1995), *Sigorta Sektörü*, İMKB Araştırma Serisi No:6

ERTUNA, Özer (1991), *Yatırım ve Portföy Analizi*, Boğaziçi Üniversitesi, Yayın
No:485,

GENÇ, Ömür (2002), *Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş., Sigortacılık Sektörü ve
Türkiye'de Sigorta Sektörünün Fon Yaratma Kapasitesi*, Kasım, Ankara

GÜNAL, Vural (1997), *Sermaye Piyasası Hukuku*, İstanbul

GÜRER, Bora (14.05.2007), "Sigorta Şirketlerinin Yatırımları",

Güven Sigorta T.A.Ş. (2004a), *Sigorta Eğitim Rehberi*, İstanbul

Güven Sigorta T.A.Ş. (2004b), *Sigorta Eğitim Rehberi*, İstanbul

GÜVEN, Orhan (1995), *Açıklamalı Sigorta ve Reasürans Terimleri Sözlüğü*, İstanbul,
Ceyma Matbaacılık

http://66.102.1.104/scholar?hl=tr&lr=&q=cache:csTd_6grshoJ:bsy.marmara.edu.tr/TR/sempozyum_bildirileri/Suna%2520Oksay_134-147_.pdf+sigorta+%C5%9Firketlerinin+fon+y%C3%B6netimi

<http://66.102.1.104/scholar?hl=tr&lr=&q=cache:dwn4pOaeKX0J:bsy.marmara.edu.tr/TR/konferanslar/2005/2005tebligleri/37.doc+sigortac%C4%B1%C4%B1kta+fonlar%C4%B1n+kullan%C4%B1m%C4%B1>

<http://66.102.1.104/scholar?hl=tr&lr=&q=cache:E0onQWEiKdQJ:www.maliye.gov.tr/apk/dergis149.pdf+sigortac%C4%B1%C4%B1kta+fonlar%C4%B1n+kullan%C4%B1m%C4%B1>

http://bsy.marmara.edu.tr/TR/sempozyum_bildirileri/Suna%20Oksay_134-147_.pdf

<http://tsrsb.org.tr/private/trk/sayi8/incele8.htm>

<http://www.cumhuriyet.edu.tr/edergi/makale/133.pdf>

<http://www.dask.gov.tr/300.html>

<http://www.gidb.itu.edu.tr/staff/unsan/Kongre2004/22.pdf>

<http://www.hazine.gov.tr/stat/finans/ti51.htm>

<http://www.hho.edu.tr/huten/Huten%20Dergi/2004Temmuz/14.pdf>

http://www.mmf.gazi.edu.tr/journal/2002_4/125-138.pdf

[http://www.muhasetr.com/guncelmevzuat/ogunbas/mevzuat_oku.php?mevzuat_id=293 - 34k](http://www.muhasetr.com/guncelmevzuat/ogunbas/mevzuat_oku.php?mevzuat_id=293-34k)

<http://www.odevindir.net/OdevDetay.ASP?ID=36&OdevID=574>

http://www.sigortaci.net/sozluk/sozluk_k.htm

http://www.sigortarehberi.net/ab_teksigorta.html

<http://www.spk.gov.tr/>

<http://www.treasury.gov.tr/SDK2005/doc/Rapor2005.pdf>

<http://www.tsrsb.org.tr>

<http://www.tsrsb.org.tr/NR/rdonlyres/2DAB3277-BB47-4549-AAC2-FE1D91B2A694/2293/disbasindan.pdf>

<http://www.tsrsb.org.tr/NR/rdonlyres/79AF386D-55BD-4687-8772-3A60824E5F01/704/Grafik1.pdf>

<http://www.tsrsb.org.tr/NR/rdonlyres/79AF386D-55BD-4687-8772-3A60824E5F01/813/Grafik3.pdf>

<http://www.tsrsb.org.tr/NR/rdonlyres/79AF386D-55BD-4687-8772-3A60824E5F01/706/Tablo4.pdf>

<http://www.tsrbs.org.tr/NR/rdonlyres/79AF386D-55BD-4687-8772-3A60824E5F01/710/Tablo7.pdf>

<http://www.tsrbs.org.tr/NR/rdonlyres/79AF386D-55BD-4687-8772-3A60824E5F01/812/Tablo8.pdf>

http://www.tsrbs.org.tr/NR/rdonlyres/DAC83FF8-C7F6-4B47-82E8-4288579B8CDA/2089/Faaliyet_raporu.pdf

<http://www.tsrbs.org.tr/tsrbs/Templates/innerpage>

<http://www.vergiturk.com/ttk1a.htm>

<http://www3.dogus.edu.tr/amuslumov/asimetri.pdf>

I. Ulusal Sigorta Sempozyumu, 1999, *Avrupa Birliğine Uyum Sürecinde Türk Sigorta Sektörü Bildiri Kitabı*, Hilton Oteli, İstanbul

İMKB (İstanbul Menkul Kıymetler Borsası) Araştırma Serisi (1998), Yayın ve Eğitim Müdürlüğü

KARA, Fatma (1995), *Türkiye’de Özel Sigorta Sektörünün Fon Yaratma İşlevi ve Finans Kesimindeki Yeri*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İşletme Fakültesi

KARAKAN, Bülent (2000), *Hayat Sigorta Şirketlerinde Prim Üretimi, Fon Yönetimi, Kâr Payı Dağıtımı ve Uygulamadan Bir Örnek*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi

KARAŞİN, Gültekin (1987), *Sermaye Piyasası Analizleri*, Ankara

KÖSE , Ali (1998), *Risk Yönetiminin Önemi*, Sigortacılık Dergisi, Mart

MORALI, Nilgün (1997), *Hayat Sigortaları için Aktüeryal Teknikler*, Genç İşadamları Derneği Yayınları , İstanbul

NOMER, Cahit ve Hüseyin Yunak (2000), *Sigortanın Genel Prensipleri*, Ceyma Matbaacılık, Mart

- OKTAY , Ali Naim (2000), *Hayat Sigortaları Yatırım Esasları Seminer Notu*, İstanbul, Gökhan Matbaası
- ÖZATLI, Emel (2000), *Sigortacılık Mevzuatı*, DPT Yayınları, Para ve Sermaye Piyasası Dergisi (1988), Ekim
- PAYA, Merih (1994), *Para Teorisi ve Para Politikası*, İstanbul
- PEKİNER, Kâmuran (1974), *Sigorta İşletmeciliği, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul, Sermet Matbaası*
- Risk Managment Forum (2006), 2 Kasım, İstanbul
- SARIKAMIŞ, Cevat (1980), *Sermaye Pazarları*, Fatih Matbaası, İstanbul
- Sigortacı Dergisi, İstanbul, Ağustos 1992
- Sigortacı Dergisi, İstanbul, Nisan 1992
- Sigortacı Dergisi, Yıl: 22/Sayı:329, Mayıs 2006
- T.C Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı Sigorta Denetleme Kurulu 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005 Türkiye’de Sigorta Faaliyetleri Hakkında Rapor
- TEZCAN, Banu Ş.(1999), ‘*Yatırım Fonları ve Türkiye Uygulaması*’, M.Ü.,
- TÜCCAR, Ruynaz (1995), *Sigorta Sektöründe Yatırım Araçları*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği, 2005 Faaliyet Raporu
- TÜSİAD (Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği), (1992), Araştırma Grubu, *Avrupa Komisyonu İkinci Bankacılık Yönergesi*, Eylül
- ULUTEKİN, Halil (1986), *Sigortacılığın Gelişimi ve Geliştirme İmkanları, Türk sigortacılığının Geliştirilmesinde Sunulan Tebliğ*, İTO Yayını, No:1987-4, İstanbul

YANIK, Serhat (2000), *Sigorta İşletmelerinde Mali Yeterlilik Analizi ve Türk Sigorta Sektöründen Bir Uygulama Örneği*, İstanbul, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi

YÜKÇÜ, Süleyman ve Hasan Fehmi Baklacı (1998), “Sigortacılık Sektörünün Temel Sorun Alanları”, *Reasürör*, Temmuz, Sayı 29

YÜKSEL, Yalçın, *İşletmelerde Mali Analiz Teknikleri*, Ankara, 1988

ÖZGEÇMİŞ

Alim ZURNACI, 05.10.1976 tarihinde Sakarya'nın Kocaali ilçesinde doğdu. İlk ve orta öğrenimini burada tamamladı. Lise öğrenimini Sakarya'nın Karasu ilçesinde Karasu Endüstri Meslek Lisesinde tamamladı. 1995 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Hopa Meslek Yüksek Okulu Ağaç İşleri bölümüne kaydını yaptırdı. 1997 yılında buradan mezun oldu. 1997 yılında Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi İktisat bölümüne kaydını yaptırdı. 1998 yılında Sakarya Üniversitesi İktisat bölümüne yatay geçiş yaparak 2001 yılında Sakarya Üniversitesi'nden mezun oldu. Üniversiteden mezun olduktan sonra birkaç yıl Milli Eğitime bağlı vekil öğretmen olarak çalıştı. 2004 yılında Güven Sigorta T.A.Ş.'nde çalışmaya başladı. Halen aynı şirkette iş hayatına devam etmektedir. Alim ZURNACI evli ve bir kız çocuk babasıdır.